

คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)
สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ.2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ศิริลักษณ์ คุรุทอย

นางจรีนันท์ คุรุทอย

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์

Ph.D.(Tropical Medicine)

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์พูนสุข ช่วยทอง

วท.ม.(การเจริญพันธุ์และวางแผนประชากร)

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนิษฐา จำรูญสวัสดิ์

สค.ค.(สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข)

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ นพ.บรรจง มไหสวริยะ

พ.บ.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ปิยะธิดา ขจรชัยกุล

ค.ค.(จิตวิทยาการศึกษา)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(สาธารณสุขศาสตร์)

สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

คณะสาธารณสุขศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

วันที่ 8 สิงหาคม 2551

ศิริไพฑูริย์ ครุฑน้อย

นางจรีนันท์ ครุฑน้อย

ผู้วิจัย

ศาสตราจารย์แพทย์หญิงเพ็ญศรี พิชัยสนธิ

พ.บ.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์

Ph.D.(Tropical Medicine)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนิษฐา จำรูญสวัสดิ์

ศค.ค.(สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ นพ.บรรจง มไหสวริยะ

พ.บ.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์พูนสุข ช่วยทอง

วท.ม.(การเจริญพันธุ์และวางแผนประชากร)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์พิทยา จารุพูนผล

M.D.,อ.ว.(ระบาดวิทยา)

คณบดี

คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างยิ่ง จากคณะอาจารย์หลายท่าน ที่กรุณาช่วยเหลือ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผศ. ดร.พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก) ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ข้อคิดเห็นรวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ เมตตา ห่วงใย และคอยให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอกราบขอบพระคุณ ผศ. ดร. กนิษฐา จำรูญสวัสดิ์และ รศ. พูนสุข ช่วยทอง (กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์) ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพประโยชน์มากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ พญ.เพ็ญศรี พิชัยสนธิ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย รวมทั้ง รศ. พญ. จรวยพร สุภาพ, ผศ. สุพร อภินันทเวช และ ผศ. วันเพ็ญ แก้วปาน ที่ได้กรุณาตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีความถูกต้องเหมาะสมทางเนื้อหาและภาษามากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ภาควิชาอนามัยครอบครัวทุกท่านที่ให้ความรู้และคอยให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนมหาวิทยาลัยมหิดลที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณกลุ่มสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งบุคลากรทุกท่านที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลาในการวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ สามิและบุตร และขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ที่คอยให้คำปรึกษา ให้ความรัก ความห่วงใย ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ แก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอบคุณกำลังใจจากทุกๆ ท่าน ที่มีได้กล่าววามมา ณ ที่นี้ที่มีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

จิรนนท์ กรุฑอยู่

คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (MARITAL QUALITY AMONG FEMALE LABOURERS IN ONE ELECTRONIC FACTORY, BANGPA-IN INDUSTRIAL ESTATE, AYUTTHAYA PROVINCE)

จิรนนท์ กรุทอยู่ 4836115 PHPH/M

วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์, Ph.D. (Tropical Medicine)

กนิษฐา จำรูญสวัสดิ์, ศก.ด. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข)

พูนสุข ช้วยทอง, วท.ม. (การวางแผนประชากรและอนามัยเจริญพันธุ์)

บทคัดย่อ

สถาบันครอบครัวมีบทบาทในการผลิตและพัฒนาบุคลากรให้แก่สังคม เมื่อครอบครัวมีความสุข ชีวิตสมรสก็ย่อมมีความมั่นคง สมาชิกในครอบครัวมีคุณภาพทำให้สังคมมีความสุขด้วย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 347 คน ซึ่งทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน และมีความสนใจที่จะเข้าร่วมในการศึกษาและแบ่งตามสัดส่วนของแรงงานสตรีในแต่ละแผนกเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 1 – 31 ตุลาคม 2550 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีกลุ่มศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส ($p\text{-value} < 0.05$) ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพึงพอใจในงานของตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน อายุแรกสมรสของภรรยา และระยะเวลาการสมรส ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรส ของแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสและความพึงพอใจในงานของตนเอง โดยสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะได้ ร้อยละ 67.1 และสามารถสร้างสมการถดถอยเพื่อทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมได้ดังนี้ $\text{คุณภาพชีวิตสมรส} = -10.904 + 1.507(\text{บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว}) + 0.746(\text{เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส}) + 0.571(\text{ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส}) + 0.280(\text{ความพึงพอใจในงานของตนเอง})$ ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะให้สตรีและครอบครัวควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในครอบครัวและสามารถทำหน้าที่แทนกันได้เมื่อจำเป็น ใช้เวลาว่างร่วมกันอย่างคุ้มค่า มีการสื่อสารกันในทางบวกให้มากขึ้น นายจ้างควรมีนโยบายในการทำงานอย่างชัดเจน สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สร้างขวัญกำลังใจให้แรงงาน ด้านหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาครอบครัวควรส่งเสริมการสร้างงานในคู่สมรสที่อายุแรกสมรสต่ำและระยะเวลาการสมรสไม่มากนักและควรมีการจัดคลินิกให้คำปรึกษาด้านครอบครัว เพื่อให้คู่สมรสสามารถมีความสุขในชีวิตสมรสได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตสมรส / แรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะ

MARITAL QUALITY AMONG FEMALE LABOURERS IN ONE ELECTRONIC FACTORY, BANGPA-IN INDUSTRIAL ESTATE, AYUTTHAYA PROVINCE)

JIRANAN KRUTYOO 4836115 PHPH/M

M.Sc. (PUBLIC HEALTH) MAJOR IN FAMILY HEALTH

THESIS ADVISORS: PIMSURANG TAECHABOONSERMSAK, Ph.D. (TROPICAL MEDICINE), KANITTHA CHAMROONSAWASDI, Ph.D. (MEDICAL SOCIAL SCIENCE AND PUBLIC HEALTH), POONSOOK SHUAYTHONG, M.Sc. (HUMAN REPRODUCTIVE AND POPULATION PLANNING)

ABSTRACT

The objective of this descriptive study was to find out the marital quality, factors relating to and predicting the marital quality of female labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province. There were 347 volunteers to be involved in this research and these were divided into each department. Questionnaire was used for this research during 1st to 31st October 2007. Consequently, data was analysed by using percentage, mean, standard deviation, T-test, One way Anova, Pearson correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The results show that the marital quality of female labourers was in the medium level. In addition, factor that significantly relate to marital quality (p -value < 0.05) were the performance of spouse, time taken for doing the activity together between spouses, communication skill between spouses, satisfactory in their own work, social support from relatives and company, initially married age of wife, and period of time for marriage and those could also anticipate the marital quality of female labourers, accounting for 67.1%. Furthermore, the regression could be written as marital quality = $-10.904 + 1.507$ (spouse performance) + 0.746 (time for common quality) + 0.571 (communication competence between spouses) + 0.280 (satisfactory in their own works). According to the results, female labourers and their families were suggested to do their best performance and duty on the household work. Not only their own responsibility they needed to take, but also they necessarily needed to effectively take time together and have the more positive communicated response to each other. Moreover, the employers should clearly working plans, make a good working condition, encourage and cheer up the labourers. In addition, Department of responding to family development should support job increasing for newly spouses and establish family advising clinic to help their joyful marital life and healthy family.

KEY WORDS: MARITAL QUALITY / FEMALE LABOURERS

203 pp.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อ (ภาษาไทย)	ง
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามของการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมติฐานในการวิจัย	6
นิยามศัพท์ของการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	12
กรอบแนวคิดในการวิจัย	15
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสมรส	16
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส	25
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทักษะการสื่อสาร	33
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการความพึงพอใจในการทำงาน	39
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแรงสนับสนุนทางสังคม	42
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานระบบกะ	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
รูปแบบวิธีวิจัย	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	79
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัย	81
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	82
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ข้อมูลปัจจัยก่อนสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะและสามี	84
ข้อมูลปัจจัยระหว่างสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ	86
คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ	100
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรสและปัจจัยระหว่างการสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ	106
ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรี ที่ทำงานระบบกะ	117
บทที่ 5 อภิปรายผล	
อภิปรายระเบียบวิธีวิจัย	122
อภิปรายผลการวิจัย	127
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	144
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	148
บทสรุปแบบสมบูรณ์ภาษาไทย	150
บทสรุปแบบสมบูรณ์ภาษาอังกฤษ	167
บรรณานุกรม	181
ภาคผนวก	188
ประวัติผู้วิจัย	203

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูลจำแนกตามแผนก
ตารางที่ 2	จำนวนตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูลและเก็บได้จริง จำแนกตามแผนก
ตารางที่ 3	จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะและสามี จำแนกตามปัจจัยก่อนสมรส (อายุแรกสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว)
ตารางที่ 4	จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะ จำแนกตามปัจจัยก่อนสมรส (ระยะเวลา คุ้นเคยกันก่อนสมรส)
ตารางที่ 5	จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะและสามี จำแนกตามปัจจัยระหว่างสมรส (สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย การมีบุตร และระยะเวลาการสมรส)
ตารางที่ 6	จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ
ตารางที่ 7	จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสรายข้อ
ตารางที่ 8	จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวของสตรีที่ทำงานระบบกะ
ตารางที่ 9	จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวรายข้อ
ตารางที่ 10	จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ
ตารางที่ 11	จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนน เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันรายข้อ
ตารางที่ 12	จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเองของสตรีที่ทำงานระบบกะ

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเองรายข้อ	94
ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนของสตรีที่ทำงานระบบกะ	98
ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนรายข้อ	99
ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมและรายด้านของสตรีที่ทำงานระบบกะ	100
ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้านรายข้อ	102
ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะจำแนกตาม สถานะทางเศรษฐกิจ การมีโรคประจำตัวของภรรยาและการมีบุตร	106
ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ จำแนกตามระดับการศึกษาของภรรยา โดยใช้ LSD	107
ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน	108
ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ จำแนกตามระดับการศึกษาของสามี	109
ตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่สามีมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน	109
ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ จำแนกตามสภาพการอยู่อาศัย	110
ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีสภาพการอยู่อาศัยแตกต่างกัน	111
ตารางที่ 25 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรสและปัจจัยระหว่างสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ	112

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 26 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรที่ศึกษา โดยแสดงในรูปเมตริก สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix)	115
ตารางที่ 27 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคาดทำนายกับคุณภาพชีวิตสมรส ของสตรีที่ทำงานระบบกะ	118
ตารางที่ 28 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสตรี ที่ทำงานระบบกะ	120

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

15

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 มีนโยบายหลักที่ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการพัฒนา เพื่อมุ่งสู่ “สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน”(1) การที่คนเราจะมีความสุขได้นั้นต้องมาจากครอบครัวที่มีคุณภาพและเมื่อคนเรามีชีวิตที่มีความสุขย่อมนำไปสู่สังคมที่มีความสุขด้วย

การแต่งงานเป็นเพียงการเริ่มต้นของชีวิตสมรส ที่ต่างคนต่างต้องศึกษาเรียนรู้ในบทบาทของคู่สมรส หนทางข้างหน้าจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ปัจจัยบางอย่างเป็นตัวเสริมชีวิตสมรสให้มีความราบรื่น เช่น การดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างถูกต้องวิธี เป็นต้น แต่ปัจจัยบางอย่างเป็นตัวทำลายชีวิตครอบครัว เช่น การเอาแต่ใจตนเอง การประพฤติตนไม่เหมาะสมกับบทบาท เป็นต้น สิ่งที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่ผูกใจให้คนสองคนมาอยู่ร่วมกัน คือ ความรักความพอใจซึ่งกันและกัน ปัจจัยนี้เป็นเพียงจุดหนึ่งของการเริ่มต้นครอบครัวที่ดี แต่ไม่ได้เป็นสิ่งรับประกันว่าคู่สมรสจะครองชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ต้องมีปัจจัยอื่นมาช่วยให้เกิดความสำเร็จของการอยู่ร่วมกันอีกหลายประการ เช่น ความเข้าใจซึ่งกันและกัน การยอมรับ การให้อภัยกัน ความอดทนต่อสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อนแต่งงาน บางคนรับได้บางคนรับไม่ได้ หากทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจและให้การยอมรับซึ่งกันและกันก็จะส่งผลให้การดำเนินชีวิตคู่ราบรื่น(2) Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพสมรสมีองค์ประกอบที่สำคัญใน 3 มิติ ซึ่งประกอบด้วย การปรับตัวในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยคู่สมรสที่มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับดี จะมีการปรับตัวในชีวิตสมรสสูง มีความสุขและความพึงพอใจในชีวิตสมรสในระดับสูง และคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านมาประกอบกัน จากการศึกษาของเอมอร์ มณีวัฒนา(4) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพของคู่สมรสในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย รายได้ครอบครัว ลักษณะการประกอบอาชีพ และ ระยะเวลาการสมรส ส่วนการศึกษาของประภัศร รูปมงคล(5) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสในสตรีชนบท อำเภอพรหมพิราม จังหวัด

พิษณุโลก ได้แก่ ความพร้อมด้านการเงิน รายได้ครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและรายได้ครอบครัว มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งสอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ที่ทุกๆ ครอบครัวต่างมุ่งหารายได้เพื่อมาจุนเจือครอบครัว

ปัจจุบันประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเห็นได้ชัดตามกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคไร้พรมแดน จากนโยบายการพัฒนาประเทศจากประเทศที่มุ่งเน้นการเกษตรกรรมให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยมีการกระจายการลงทุนไปสู่ส่วนภูมิภาคให้มากยิ่งขึ้น ด้วยการพัฒนาภายใต้ระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งกระแสบริโภคนิยมนี้เอง ทำให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยที่โครงสร้างขนาดของครอบครัวไทยมีแนวโน้มลดลงจาก 4.4 คนต่อหนึ่งครอบครัว ในปี พ.ศ.2533 จากนั้นอีก 10 ปี ต่อมาในปี พ.ศ.2543 ขนาดครอบครัวลดลงเหลือ 3.9 คนต่อครอบครัว และในปี พ.ศ.2546 ลดลงเหลือ 3.5 คนต่อครอบครัว ซึ่งคาดประมาณว่าในปี พ.ศ. 2563 ขนาดของครอบครัวไทยจะเหลือเพียง 3.09 คนต่อหนึ่งครอบครัว(6) ซึ่งผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 – 7 ล้วนส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลของประชากรวัยแรงงานเข้าสู่เมืองหลัก ที่เป็นเขตเศรษฐกิจของประเทศและอพยพโยกย้ายเข้ามาอาศัย อยู่ในเขตที่มีโรงงานอุตสาหกรรม หญิงชายวัยแรงงานหลายคู่ มีโอกาสพบรักและสร้างครอบครัวใหม่ขณะที่เข้ามาขายแรงงานในเขตเมือง โดยที่ส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวใหม่ที่มีโครงสร้างเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว และสืบเนื่องจากค่าครองชีพในปัจจุบันสูงมาก ทำให้ทั้งหญิงและชายวัยแรงงานต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เพื่อช่วยกันหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ผู้หญิงนอกจากจะมีบทบาทเป็นแม่บ้านแล้ว ยังต้องช่วยทำงานหาเลี้ยงครอบครัวโดยการออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้บทบาทในการทำงานบ้านลดลงไป (7) จึงถือเป็นการเปลี่ยนบทบาทที่สำคัญของสตรี ทั้งนี้เพราะแต่เดิมนั้นสังคมไทยได้กำหนดให้สตรีมีบทบาทการเป็นภรรยา มารดา และแม่บ้าน ซึ่งรวมถึงหน้าที่ความรับผิดชอบงานบ้านทั้งหมด ดังนั้นการออกไปทำงานนอกบ้านของสตรีจึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงแบบแผนชีวิตของครอบครัว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตร เมื่อสตรีต้องทำงานนอกบ้าน เวลาที่จะให้แก่ครอบครัวและการเกื้อกูลกันในครอบครัวมีน้อยลง เป็นผลให้สัมพันธ์ภายในครอบครัวอ่อนแอลงนำไปสู่ปัญหาการหย่าร้างและครอบครัวแตกแยก จะเห็นได้จาก ข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย(8) ที่ระบุว่าอัตราการหย่าร้างมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จาก 3.45 คู่ต่อ 1,000 ครอบครัว ในปี พ.ศ.2539 เป็น 4.36 คู่ต่อ 1,000 ครอบครัวในปี พ.ศ. 2544 และจากรายงานการศึกษาของวารุณี ภูริสินสิทธิ์และ เบ็ญจา จิรภัทรพิมล(2) ที่รายงานว่า

การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมของสตรีส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน โดยในระดับครอบครัวนั้นได้ระบุว่า การต้องเข้มงวดกับวันและเวลาทำงานของโรงงานทำให้สตรีต้องทุ่มเทเวลาเกือบทั้งหมดในแต่ละวันให้กับโรงงาน และยังคงเป็นผู้แบกรับภาระงานบ้านอยู่เป็นหลักเช่นเดิม ทำให้สตรีต้องทำงานหนักขึ้น สัมพันธภาพในครอบครัวอ่อนแอลง เนื่องจากสามีภรรยาแม้แต่ไปคิดเรื่องการหาเงินเพื่อเศรษฐกิจอย่างเดียว ทำให้ขาดความเข้าใจกัน นำไปสู่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการหย่าร้างในที่สุด

เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จึงทำให้มีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ในแต่ละภูมิภาคของประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 – พ.ศ.2548 พบว่าจำนวนสตรีที่ทำงานระบบกะที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีจำนวนมากกว่าแรงงานชาย ซึ่งในปี พ.ศ.2545 มีสตรีที่ทำงานระบบกะ ร้อยละ 53.9 แรงงานชาย ร้อยละ 46.1 ในปี พ.ศ. 2546 มีแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะร้อยละ 53.4 แรงงานชาย ร้อยละ 46.6 ปี พ.ศ.2547 มีสตรีที่ทำงานระบบกะร้อยละ 52.59 แรงงานชายร้อยละ 47.5 ปี พ.ศ. 2548 มีสตรีที่ทำงานระบบกะ ร้อยละ 51.9 แรงงานชายร้อยละ 48.1(9) จะเห็นได้ว่าจำนวนแรงงานสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การที่สตรีเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นมักประสบปัญหา ทั้งการทำงานและชีวิตครอบครัวอย่างมาก โดยเฉพาะงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้จัดให้มีการทำงานระบบกะขึ้น เพื่อให้สามารถผลิตชิ้นงานได้เพียงพอกับความต้องการของตลาด เนื่องจากการทำงานระบบกะเป็นการทำงานนอกเหนือจากเวลาปกติ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งทางด้านร่างกายและสังคม ชมภูศักดิ์ พูลเกษ(10) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดจากการทำงานระบบกะต่อพนักงานในด้านสุขภาพ โดยพบว่า หากมีการผลัดเปลี่ยนกะทำงานบ่อยจะส่งผลกระทบต่อความผิดปกติของสรีระของร่างกาย เช่น ปัญหาโรคหัวใจและหลอดเลือด ปัญหาระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น ในด้านอารมณ์และพฤติกรรมพบว่าการทำงานระบบกะชีวิตมีความสัมพันธ์กับความผิดปกติของอารมณ์และภาวะจิตใจ เพราะการทำงานระบบกะอาจจะไปเพิ่มความเครียดให้คนงาน ยิ่งทำให้เกิดความผิดปกติของอารมณ์ได้ ปัญหาเกี่ยวกับการนอนหลับ เมื่อระบบการนอนถูกรบกวน ถึงแม้ว่าจะให้ชั่วโมงการนอนอย่างเพียงพอ แต่ก็ยังรู้สึกไม่สดชื่น เนื่องจากการลดลงของระดับฮอร์โมนอะดรีนาลิน ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานและความปลอดภัย พบว่าความผิดพลาดที่เกิดจากการทำงานของคนงานจะมีมากที่สุดช่วงเวลาตี 3 และที่น้อยที่สุดช่วงเวลา 3 โมงเย็น นอกจากนั้นระบบกะและการทำงานในช่วงกลางคืนมักส่งผลกระทบต่อสุขภาพของสตรีที่สัมพันธ์กับระดับฮอร์โมน ของระบบสืบพันธุ์ และบทบาทในครอบครัว โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของผู้ทำงานระบบกะที่ไม่สอดคล้องกับคู่สมรส การไม่มีเวลาให้กับครอบครัวในการทำกิจกรรมร่วมกัน ก็อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวที่

อาจมีความขัดแย้งอย่างรุนแรงถึงขั้นหย่าร้างได้(11) ในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานของสตรีที่ทำงานระบบกะ เมื่อปี พ.ศ.2546 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน(9) ได้ทำการสำรวจความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะ พบว่าอันตรายเกิดจากการยืนนาน ๆ เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ การคันหรือลากของหนัก และลำดับสุดท้าย พบว่าการเคลื่อนไหวท่าที่ซ้ำกันบ่อย ๆ จากลักษณะงานในอุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องทำงานอยู่ในท่าเดียวนาน ๆ เช่น การขึ้นหรือนั่ง หรือทำกิจกรรมซ้ำๆ กันตลอดเวลา จนทำให้เกิดความตึงเครียดของกล้ามเนื้อที่นำไปสู่การปวดเมื่อย นอกจากนั้นในการศึกษานี้ยังพบว่า ความเครียดในครอบครัวเป็นปัญหาลำคัญอย่างหนึ่งที่จะบั่นทอนสุขภาพของสตรี โดยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความเครียดจากค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ รองลงมาได้แก่ ภาระจากงานบ้าน และจากความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว โดยมีรายงานพบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะที่มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของภรรยาและมีความเครียดจากการทำงานสูงมากเท่าไร จะยังมีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในครอบครัวมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นการทำงานนอกบ้านของสตรีจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีที่ทำงานระบบกะจะอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมด้วยแล้ว จำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างมากทั้งในเรื่องของการทำงานและเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัว ถ้าสตรีที่ทำงานระบบกะไม่สามารถปรับตัวให้การทำงานและชีวิตครอบครัวเกิดความสมดุลได้ก็จะมีผลเสียในหลายๆ ด้าน ทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและการทำงาน แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าสตรีที่ทำงานระบบกะสามารถปรับตัวให้ชีวิตทำงานและชีวิตครอบครัวเกิดความสมดุลได้แล้ว ก็จะสามารถจัดการความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ และทำให้เกิดความพึงพอใจในและความสุขชีวิตสมรส และมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีด้วย การทำงานและชีวิตครอบครัวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของเรา เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันเก่าแก่ที่สุด มีบทบาทในการผลิตและพัฒนาบุคลากรให้แก่สังคม เมื่อครอบครัวมีความสุข ชีวิตสมรสก็ย่อมมีความมั่นคง สมาชิกในครอบครัวมีคุณภาพทำให้สังคมมีความสุขด้วย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดหนึ่ง ที่ได้ประกาศให้เป็นเขตส่งเสริมการลงทุนเขต 2 ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดสมุทรสาคร ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง สระบุรี พระนครศรีอยุธยา นครนายก ฉะเชิงเทรา และชลบุรี(12) จากการขยายตัวทางอุตสาหกรรมทำให้การจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพิ่มมากขึ้นจากปี 2528 มีเพียง 180 โรงงาน เพิ่มขึ้น 558 โรงงานในปี 2537 และในปี พ.ศ.2545 มี 1,167 โรงงาน ปีพ.ศ.2546 มี 1,222 โรงงาน ต่อมาในปี พ.ศ.2547 มีจำนวน 1,344 โรงงาน ปีพ.ศ.2548 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนสูงถึง 1,458 โรง(13) โดยเมื่อปี พ.ศ.2545 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสตรีที่ทำงานระบบกะ จำนวน 86,897 คน แต่มีแรงงานชาย 24,794

คน และเมื่อพิจารณาแยกกิจการอุตสาหกรรมที่มีจำนวนสตรีที่ทำงานระบบกะมากใน 3 อันดับแรกของจังหวัดพบว่า อุตสาหกรรมการผลิตเกี่ยวกับอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวนแรงงานหญิงมากที่สุด 62,883 คน รองลงมาคือ การปั่นฝ้ายและเส้นใยประดิษฐ์ มีแรงงานหญิงจำนวน 13,165 คน และอันดับที่สาม คือ การผลิตเสื้อผ้าหญิงและเด็กหญิงมีแรงงานหญิงจำนวน 2,866 คน(14) โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานหญิงจำนวนมาก เนื่องจากเป็นลักษณะงานที่ค่อนข้างพิถีพิถัน ต้องทำงานในระบบสายพานลำเลียง และมีการขยับอวัยวะในท่าเดียวซ้ำ ๆ กันเป็นเวลานาน และยังต้องใช้สายตาจ้องชิ้นงานอยู่ตลอดเวลา(7) ทำให้เกิดความเมื่อยล้าและความเครียดจากการทำงานได้มาก อีกทั้งการควบคุมสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์ จึงต้องมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เข้มงวด นอกจากนี้เพื่อให้โรงงานสามารถผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด จึงทำให้โรงงานจัดให้พนักงานทำงานระบบกะขึ้น ซึ่งสตรีที่ทำงานระบบกะต้องทำงานนอกเหนือจากเวลาปกติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะเหล่านั้นทั้งทางร่างกายและสังคม ยิ่งไปกว่านั้นสตรีที่ทำงานระบบกะก็ต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างมาก ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านสาขารณสุขในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในมิติของการปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส และศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อใช้ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้เป็นแนวทาง ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะของโรงงานอุตสาหกรรม อันจะส่งผลให้สตรีที่ทำงานระบบกะและคู่สมรสสามารถปรับปรุงตนเองและสามารถใช้ชีวิตสมรสอย่างประสบความสำเร็จ ควบคู่ไปกับการดูแลครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพ

คำถามการวิจัย

1. สตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีคุณภาพชีวิตสมรสเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาระดับของคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ อายุแรกสมรสของภรรยา อายุแรกสมรสของสามี ระดับการศึกษาของภรรยา ระดับการศึกษาของสามี ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระหว่างสมรส ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ระยะเวลาการสมรส การมีบุตร ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว ความพึงพอใจในงานของตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ อายุแรกสมรสของภรรยา อายุแรกสมรสของสามี ระดับการศึกษาของภรรยา ระดับการศึกษาของสามี ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ปัจจัยระหว่างสมรส ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว ความพึงพอใจในงานของตนเอง ระยะเวลาสมรส การมีบุตร แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพ

ชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ปัจจัยก่อนสมรสและปัจจัยระหว่างสมรส มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสและสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นิยามศัพท์

1. สตรีที่ทำงานระบบกะ หมายถึง แรงงานสตรีที่สมรสแล้วและทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. คุณภาพชีวิตสมรส หมายถึง เจตคติของสตรีกลุ่มศึกษาที่มีต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับคู่สมรสที่แสดงออกทั้งในด้านบวกและด้านลบ จากการใช้ชีวิตร่วมกันกับคู่สมรส ตามแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ การปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส ซึ่งประเมินได้จากคะแนนที่ได้ตามแบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรสที่ประยุกต์จากแบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส ของ ชูวิทย์ รัตนพลแสนย์(15) งามตา วรินทร์านนท์(16) โดยประเมินออกมาเป็น 3 ระดับ คือ

- คุณภาพชีวิตสมรสระดับสูง หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีเจตคติต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับคู่สมรส ในด้านการปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรสในระดับสูง โดยมีคะแนนรวมจากการตอบแบบสอบถาม คะแนน $\geq$ ร้อยละ 80

- คุณภาพชีวิตสมรสระดับปานกลาง หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีเจตคติต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับคู่สมรส ในด้านการปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรสในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนรวมจากการตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 61 - 79

- คุณภาพชีวิตสมรสระดับต่ำ หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีเจตคติต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับคู่สมรส ในด้านการปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรสในระดับต่ำ โดยมีคะแนนรวมจากการตอบแบบสอบถาม $\leq$ ร้อยละ 60

3. ปัจจัยก่อนสมรส หมายถึง คุณลักษณะของสตรีกลุ่มศึกษา ที่มีก่อนสมรสได้แก่ อายุแรกสมรสของภรรยา อายุแรกสมรสของสามี ระดับการศึกษาของภรรยา ระดับการศึกษาของสามี ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว

ซึ่งแต่ละตัวแปรมีความหมาย ดังนี้

3.1 อายุแรกสมรสของภรรยา หมายถึง จำนวนอายุเป็นปีของสตรีกลุ่มศึกษาตั้งแต่อยู่กินกับสามีจนถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นจำนวนปีบริบูรณ์ ถ้าเลย 6 เดือน คิดเพิ่มอีก 1 ปี

3.2 อายุแรกสมรสของสามี หมายถึง จำนวนอายุเป็นปีของสามีของสตรีกลุ่มศึกษาตั้งแต่อยู่กินกับสามีจนถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นจำนวนปีบริบูรณ์ ถ้าเลย 6 เดือน คิดเพิ่มอีก 1 ปี

3.3 ระดับการศึกษาของภรรยา หมายถึง ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของสตรีกลุ่มศึกษาในช่วงก่อนอยู่กินกับสามี แบ่งเป็น

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
- ระดับอนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
- ระดับปริญญาตรี
- ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

3.4 ระดับการศึกษาของสามี หมายถึง ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของสามีของสตรีกลุ่มศึกษาในช่วงก่อนอยู่กินกับสามี แบ่งเป็น

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
- ระดับอนุปริญญา/ปวส.
- ระดับปริญญาตรี
- ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

3.5 ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส หมายถึง จำนวนปีที่สตรีกลุ่มศึกษาและสามีคบหาทำความรู้จัก เรียนรู้กันและกันก่อนใช้ชีวิตอยู่กินร่วมกัน

3.6 การมีโรคประจำตัว หมายถึง ภาวะเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องโดยการวินิจฉัยของแพทย์ของสตรีกลุ่มศึกษาที่เป็นมาตั้งแต่ก่อนอยู่กินกับสามีและยังคงต้องได้รับการรักษาจนถึงปัจจุบัน

4. ปัจจัยระหว่างสมรส หมายถึง คุณลักษณะของสตรีกลุ่มศึกษาที่มีระหว่างสมรส ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว ความพึงพอใจในงานของตนเอง ระยะเวลาสมรส การมีบุตร แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ซึ่งแต่ละตัวแปรมีความหมาย ดังนี้

4.1 สถานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง การรับรู้ความสมดุลของสถานทางเศรษฐกิจของครอบครัวของสตรีกลุ่มศึกษาในเรื่องของรายได้ กับรายจ่ายและภาระหนี้สินในแต่ละเดือนประเมินจากการตอบแบบสอบถามของสตรีกลุ่มศึกษาแบบสอบถาม จำแนกเป็น

- รายได้เพียงพอและเหลือเก็บ หมายถึง การมีรายได้มากกว่ารายจ่ายและมีเงินเหลือเก็บ
- รายได้เพียงพอไม่เหลือเก็บ หมายถึง การมีรายได้เท่ากับรายจ่ายและไม่มีเงินเหลือเก็บ
- มีหนี้สิน หมายถึง การมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายและมีหนี้สิน

4.2 สภาพการอยู่อาศัย หมายถึง ลักษณะการพักอยู่อาศัยกับบุคคลต่าง ๆ ของสตรีกลุ่มศึกษา แบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ

- สตรีที่ทำงานระบบกะและสามี คือ การที่สตรีกลุ่มศึกษาอาศัยอยู่กับสามี โดยลำพังไม่มีผู้อื่นอาศัยอยู่ด้วย
- สตรีที่ทำงานระบบกะ สามีและบุตร คือ การที่สตรีกลุ่มศึกษาอาศัยอยู่กับสามีและบุตรโดยลำพังไม่มีผู้อื่นอาศัยอยู่ด้วย
- สตรีที่ทำงานระบบกะ สามีและญาติ คือ การที่สตรีกลุ่มศึกษาอาศัยอยู่กับสามีและญาติ
- สตรีที่ทำงานระบบกะ สามี บุตรและญาติ คือ การที่สตรีกลุ่มศึกษาอาศัยอยู่กับสามี บุตรและญาติ

4.3 ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษารับรู้ต่อกระบวนการสื่อสารกับคู่สมรส การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การคำนึงถึงความรู้สึกของกันและกัน การสื่อสารเมื่อมีความขัดแย้ง การแสดงท่าทางและน้ำเสียงประกอบในระหว่างการสนทนา ของตนเองกับคู่สมรส ทั้งในรูปแบบการสื่อสารโดยใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษา วัดได้จากคะแนนที่สตรีที่ทำงานระบบกะให้ตามการรับรู้และความรู้สึกที่มีต่อข้อความในแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสระดับสูง หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีการรับรู้ต่อกระบวนการสื่อสารกับคู่สมรสทุกรูปแบบในระดับสูง โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม $\geq$ ร้อยละ 80
- ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสระดับปานกลาง หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีการรับรู้ต่อกระบวนการสื่อสารกับคู่สมรสทุกรูปแบบ ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 61 -79

- ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสระดับต่ำ หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีการรับรู้ต่อกระบวนการสื่อสารกับคู่สมรสทุกรูปแบบในระดับต่ำ โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม $\leq$ ร้อยละ 60

4.4 บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของสตรีกลุ่มศึกษาที่มีต่อบทบาทและหน้าที่ในชีวิตสมรสของตนเองและคู่สมรส การทำงานบ้าน สัมพันธภาพทางเพศ การทำหน้าที่ของการเป็นพ่อแม่ ความสอดคล้องในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัว วัดได้จากคะแนนที่สตรีที่ทำงานระบบกะให้ตามการรับรู้และความรู้สึกที่มีต่อข้อความในแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวระดับสูง หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีการรับรู้ต่อการแสดงบทบาทในครอบครัวของตนเองและคู่สมรสในระดับสูง โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม $\geq$ ร้อยละ 80

- บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวระดับปานกลาง หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีการรับรู้ต่อการแสดงบทบาทในครอบครัวของตนเองและคู่สมรสในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 61 - 79

- บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวระดับต่ำ หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีการรับรู้ต่อการแสดงบทบาทในครอบครัวของตนเองและคู่สมรสในระดับต่ำ โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม $\leq$ ร้อยละ 60

4.5 ความพึงพอใจในงานของตนเอง หมายถึง รับการรับรู้ของสตรีกลุ่มศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในภาระการทำงาน ที่ได้รับมอบหมายในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของตนเอง ในด้าน ลักษณะงาน รายได้ ความก้าวหน้าในงาน ผู้บังคับบัญชาและด้านเพื่อนร่วมงาน โดยประเมินจาก คะแนนความคิดเห็นต่อความพึงพอใจที่สตรีกลุ่มศึกษาให้ตามการรับรู้และความรู้สึกที่มีต่อข้อความในแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- ความพึงพอใจในงานระดับสูง หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีการรับรู้ความรู้สึกพอใจที่มีต่อการทำงานทุกด้านในระดับสูง โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม $\geq$ ร้อยละ 80

- ความพึงพอใจในงานระดับปานกลาง หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษามีการรับรู้ความรู้สึกพอใจที่มีต่อการทำงานทุกด้านในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 61-79

- ความพึงพอใจในงานระดับต่ำ หมายถึง การที่สตรีกลุ่มศึกษาที่มีการรับรู้ความรู้สึกพอใจที่มีต่อการทำงานทุกด้านในระดับต่ำ โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม $\leq$ ร้อยละ 60

4.6 เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน หมายถึง การรับรู้ของสตรีกลุ่มศึกษาที่มีต่อการใช้เวลาร่วมกับสามีในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ประกอบด้วย การใช้เวลาว่างพักผ่อนร่วมกัน การรับประทานอาหารร่วมกัน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในวันหยุด การไปงานสังคมร่วมกัน ในช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จนถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม วัดได้จากคะแนนที่สตรีกลุ่มศึกษาให้ตามการรับรู้และความรู้สึกที่มีต่อข้อความในแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในระดับสูง หมายถึง การรับรู้ของสตรีกลุ่มศึกษาที่มีต่อการใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในระดับสูง โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม $\geq$ ร้อยละ 80

- เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในระดับปานกลาง หมายถึง การรับรู้ของสตรีกลุ่มศึกษาที่มีต่อ การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 61 - 79

- เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในระดับต่ำ หมายถึง การรับรู้ของสตรีกลุ่มศึกษาที่มีต่อการใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในระดับต่ำ โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม $\leq$ ร้อยละ 60

4.7 ระยะเวลาการสมรส หมายถึง จำนวนเป็นปีเต็ม นับตั้งแต่ที่สตรีกลุ่มศึกษาอยู่ร่วมกับสามีจนถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม

4.8 แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน หมายถึง การรับรู้ของสตรีกลุ่มศึกษาในการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลอื่นนอกจากสามี ได้แก่ ญาติและเพื่อน ในองค์ประกอบการสนับสนุนทางสังคม 4 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านทรัพยากร และด้านการให้การยอมรับ วัดได้จากคะแนนที่สตรีกลุ่มศึกษาให้ตามการรับรู้และความรู้สึกที่มีต่อข้อความในแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนในระดับสูง หมายถึง การรับรู้ของสตรีกลุ่มศึกษาในการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนในระดับสูง โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม $\geq$ ร้อยละ 80

- แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนในระดับปานกลาง หมายถึง การรับรู้ของสตรีกลุ่มศึกษาในการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 61-79
- แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนในระดับต่ำ หมายถึง การรับรู้ของสตรีกลุ่มศึกษาในการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนในระดับต่ำ โดยมีคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม $\leq$ ร้อยละ 60

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ ศึกษาเฉพาะกลุ่มสตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยทำงานที่โรงงานแห่งนี้มาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน และเป็นผู้ที่อยู่กินกับสามีไม่น้อยกว่า 6 เดือน ไม่ว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่ก็ตาม

กรอบแนวคิดของการศึกษา

คุณภาพชีวิตสมรสที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตสมรส เพราะเป็นการสร้างสัมพันธภาพครอบครัวให้มีความสุขและมีความมั่นคงในชีวิตสมรส จากการทบทวนทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (Theory of marital quality and marital stability) ของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลักคือ

1. ปัจจัยก่อนสมรส ประกอบด้วย

- 1.1 ความคล้ายคลึงกันก่อนสมรส เช่น ฐานะทางสังคม ระดับสติปัญญา อายุของกลุ่มสมรส
- 1.2 ความพร้อมทางด้านวัตถุและจิตใจของบุคคลก่อนสมรส เช่น ภาวะสุขภาพกาย และสุขภาพจิต การศึกษา อายุแรกสมรส
- 1.3 การมีแบบอย่างชีวิตสมรส เช่น การรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดา ความสุขที่ได้รับในวัยเด็กและความสัมพันธ์ที่มีต่อบิดามารดา
- 1.4 การสนับสนุนจากบุคคลที่มีความสำคัญ เช่น บิดา มารดา และเพื่อนสนิท

2. ปัจจัยขณะสมรส ประกอบด้วย

- 2.1 ความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพของสามี ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของกลุ่มสมรส

2.2 ความพึงพอใจกับการทำงานนอกบ้านของภรรยา เช่น ความพึงพอใจในงานของตนเอง การเห็นด้วยของสามีต่องานของภรรยา

2.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ได้แก่ สามี ภรรยา บุตร หรือบุคคลอื่นนอกจากคู่สมรสที่อาศัยอยู่ในครอบครัว

2.4 การมีส่วนร่วมทางสังคมและชุมชน ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับชุมชน และการมีเครือข่ายทางสังคมของคู่สมรส

3. สถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ถ้าคู่สมรสมีความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์กันในระหว่างใช้ชีวิตสมรสรวมกันก็จะยิ่งทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพที่ดีขึ้นได้แก่

3.1 การมองโลกในแง่บวกระหว่างกันของคู่สมรส

3.2 การตอบสนองทางอารมณ์ระหว่างคู่สมรส

3.3 การสื่อสารระหว่างกัน

3.4 ความเหมาะสมของบทบาท

3.5 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคู่สมรส

สำหรับการศึกษานี้ได้เลือกศึกษาใน 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ อายุแรกสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาคู่กันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว และปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ความพึงพอใจในงานของตนเอง และได้รวมปัจจัยด้านสถานการณ์ปัจจุบัน คือ การมีบุตร ระยะเวลาการสมรส ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส และบทบาทของคู่สมรสในครอบครัว และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน เนื่องจากตัวแปรดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการสมรส และตัวแปรบางตัวสามารถรวมเข้าเป็นตัวแปรเดียวกันได้ คือ การมองกันในแง่บวก ประสิทธิภาพของการสื่อสารโดยรวมเข้าไว้ในตัวแปรทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส และรวมการตอบสนองทางอารมณ์ ความสอดคล้องทางบทบาท ปริมาณของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและสิ่งดึงดูดระหว่างกันไว้ในตัวแปรบทบาทของคู่สมรสในครอบครัว นอกจากนี้ยังได้เพิ่มตัวแปรเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน เข้าเป็นปัจจัยระหว่างสมรส เนื่องจากแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะ จะมีเวลาว่างที่ไม่ตรงกับเวลาว่างของสมาชิกคนอื่นของครอบครัว สรุปเป็นกรอบแนวคิดที่ได้ดังนี้

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพชีวิตสมรส ประกอบด้วย 3 มิติ คือ

1. การปรับตัวในชีวิตสมรส

2. ความพึงพอใจในชีวิตสมรส
3. ความสุขในชีวิตสมรส

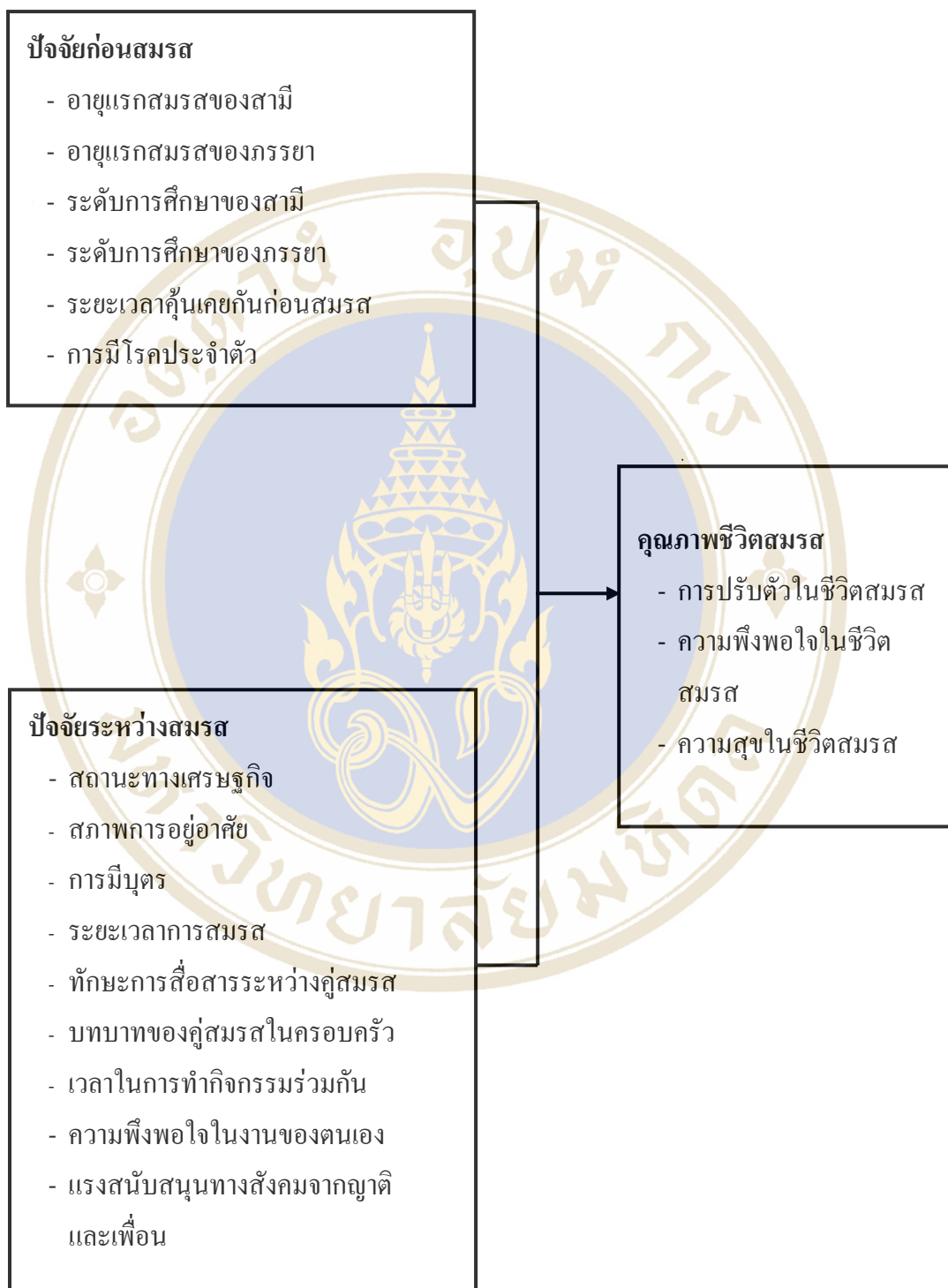
ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 2 กลุ่มปัจจัย คือ

1. ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ อายุแรกสมรสของภรรยา อายุแรกสมรสของสามี ระดับการศึกษาของภรรยา ระดับการศึกษาของสามี ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว
2. ปัจจัยระหว่างสมรส ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว ความพึงพอใจในงานของตนเอง ระยะเวลาสมรส การมีบุตร และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน (ภาพที่ 1)

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรส และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสมรส
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม
6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานระบบกะ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสมรส

1.1 ความหมายของการสมรส

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (17) ได้ให้ความหมายของการสมรสไว้ว่า หมายถึง การทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินกันเป็นคู่เมียตามประเพณี

สุพัตรา สุภาพ (18) ให้ความหมายของการสมรสว่า หมายถึง การที่ชายหญิงมีความสัมพันธ์ทางเพศในรูปที่สังคมยอมรับโดยแต่ละสังคมจะมีกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนสำหรับคู่สมรสเพื่อความถูกต้อง เช่น บางสังคมการสมรสจะสมบูรณ์แบบจะต้องผ่านพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนมากจะกำหนดการจดทะเบียนสมรสเป็นหลักสำคัญที่สุดในการปฏิบัติ

อุมาพร ตรังคสมบัติ (19) อธิบายว่า การสมรสเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคม นอกจากนี้การสมรสยังเป็นจุดเปลี่ยนแปลงของชีวิตเป็นสัญลักษณ์ว่าบุคคลเติบโตถึงวุฒิภาวะแล้ว และพร้อมที่จะสร้างครอบครัวใหม่รวมทั้งให้กำเนิดบุตรธิดาเพื่อสืบต่อวงศ์ตระกูล

กิตติพัฒน์ สุขประสิทธิ์ (20) ได้ให้ความหมายของการสมรสว่า หมายถึง บุคคลสองคน ที่รักใคร่ชอบพอกัน สมักใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งจะเผชิญความทุกข์และความสุขร่วมกัน และต้องการที่จะสร้างสถาบันครอบครัวขึ้นเป็นสังคมใหม่

Bryan Strong (21) ให้ความหมายของการสมรสว่า หมายถึงการอยู่ร่วมกันของชายและหญิง ที่มีการยอมรับทางกฎหมาย ซึ่งชายและหญิงที่อยู่ร่วมกันนั้นมีความสัมพันธ์ทางเพศ มีส่วนร่วมกันทางเศรษฐกิจ และอาจมีการให้กำเนิดบุตรและมีการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยมีข้อตกลงที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันตลอดไป ถึงแม้ว่าความจริงแล้วการสมรสอาจสิ้นสุดลงด้วยการแยกกันอยู่หรือหย่าร้างกันก็ตาม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสมรส หมายถึง การที่ชายและหญิงคู่หนึ่งตกลงใจใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เพื่อยกระดับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยมีความรักความผูกพันกัน มีการตอบสนองความต้องการทางเพศที่อยู่ในขอบเขต โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างครอบครัวร่วมกัน ไม่ว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่ก็ตาม

1.2 วัตถุประสงค์ของการสมรส

การสมรสมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้ (19)

- 1) เพื่อการสืบต่อวงศ์ตระกูล หญิงชายมาอยู่ร่วมกันด้วยวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการให้กำเนิดลูกหลานเพื่อสืบต่อวงศ์ตระกูล
- 2) เพื่อการมีเพศสัมพันธ์อย่างเหมาะสม การสมรสทำให้การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของสังคม เพศสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้กรอบของการสมรสจะทำให้บุคคลสามารถพัฒนาไปสู่วุฒิภาวะทางเพศด้วย
- 3) เพื่อสร้างครอบครัวใหม่ การสมรสเป็นการสร้างครอบครัวใหม่ซึ่งจำเป็นต่อความอยู่รอดของบุคคล ครอบครัวใหม่นี้มีหน้าที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของการดำรงชีวิต การดูแลรักษาพยาบาล การปกป้องสมาชิกให้พ้นจากอันตราย รวมทั้งการอบรมถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยมของสังคมอีกด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ทราบว่าวัตถุประสงค์หลายด้านของการสมรส แล้วแต่ตามความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งถ้าคู่สมรสมีวัตถุประสงค์ของการสมรสที่ไม่สอดคล้องกัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตสมรส เนื่องจากอาจเกิดความขัดแย้งได้ง่าย

1.3 วงจรชีวิตสมรส (marital life cycle)

เมื่อชายหญิงตกลงใช้ชีวิตร่วมกันเป็นชีวิตสมรส ก็ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระยะๆตามเวลาและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไป ซึ่งสามารถแบ่งวงจรชีวิตสมรสออกตามภารกิจของคู่สมรสออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้ (19)

1) **ระยะเริ่มสร้างครอบครัว (Formation stage)** เป็นระยะเวลาที่ชายและหญิงเริ่มสร้างความผูกพันต่อกัน มีการเลือกคู่ การแต่งงานและเกิดครอบครัวใหม่ โดยระยะนี้แบ่งเป็น ระยะเลือกคู่และระยะแต่งงาน

ก. **ระยะเลือกคู่** เป็นระยะที่บุคคลเริ่มแยกออกจากครอบครัวเดิมเพื่อเตรียมพร้อมที่จะสร้างครอบครัวใหม่ การที่ชายและหญิงจะเลือกใครมาเป็นคู่ นั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลหลายประการ แต่เหตุผลที่สำคัญ คือ ลักษณะทางกายภาพ เช่น สวย หล่อ ทำทางดี ลักษณะทางความคิด ได้แก่ เก่ง รอบคอบ รู้จักคิด ลักษณะทางสังคม เช่น มีชื่อเสียง มีฐานะดี แล้วแต่ว่าลักษณะใดจะมีน้ำหนักในการตัดสินใจมากกว่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ อายุ เพศ และประสบการณ์ของผู้เลือกเป็นสำคัญ การเลือกคู่จะเป็นไปได้เหมาะสมหากบุคคลมีวุฒิภาวะอย่างเพียงพอ มีความเป็นตัวของตัวเองและเข้าใจตนเองดี รู้ว่าตนเองเป็นคนอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร มีเป้าหมายในชีวิตอย่างไร ด้วยคุณสมบัติดังกล่าว จะทำให้บุคคลสามารถเลือกคู่ที่มีความเหมาะสมและทำให้ชีวิตคู่มีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากขึ้น

ข. **ระยะแต่งงาน** หญิงชายตัดสินใจแต่งงานกันด้วยมีเหตุผลหลายอย่าง เช่น เพราะได้พบคนที่ถูกใจ หรือเพราะถึงวัยอันควร บางคนอาจมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับพ่อแม่และตัดสินใจแต่งงานเพื่อจะหนีไปจากครอบครัวเดิม ซึ่งการตัดสินใจแต่งงานด้วยเหตุผลดังกล่าวมักกระทำไปอย่างไม่รอบคอบและอาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นภายหลังได้ ระยะแต่งงานนี้เป็นระยะที่คู่สมรสจะต้องทำความรู้จักกันและปรับตัวเข้าหากันให้ดีขึ้น เพราะยังไม่มีภาระจากการเลี้ยงดูบุตร โดยภารกิจสำคัญที่ต้องทำคือ การอุทิศตนต่อกัน การดูแลเอาใจใส่กัน การสื่อสารความต้องการและความคิดเห็นของกันได้ดี รู้จักแก้ไขความขัดแย้ง ประนีประนอมและปรับความคาดหวังที่มีต่อกันอย่างเหมาะสม ส่วนภารกิจที่ต้องทำต่อภายนอกคือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อครอบครัวเดิมของแต่ละฝ่าย

2) **ระยะมีลูก (Expansion stage)** เป็นระยะที่ครอบครัวมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นมา นั่นคือ ลูก ความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา และบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนเปลี่ยนไปจากเดิมที่เคยปฏิบัติกันในฐานะสามี ภรรยา มาเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพ่อ แม่ด้วย

ระยะนี้เริ่มตั้งแต่ภรรยาตั้งครรภ์ ภารกิจที่สำคัญในระยะนี้ คือ การเตรียมตัวรับสมาชิกใหม่โดยการปรับรูปแบบของความสัมพันธ์จากที่เคยมีเพียงสองคนมาเป็นสามคน และการเตรียม

ตัวปฏิบัติหน้าที่ใหม่ในฐานะพ่อแม่ ในระยะนี้อาจเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน้าที่การงาน และชีวิตครอบครัวได้มาก สามเณรอาจให้ความสำคัญต่ออาชีพการงานมากกว่าภรรยาและบุตร ทั้งอาจมองว่าการที่ตนหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวนั้น เป็นการแสดงความเอาใจใส่รักใคร่ต่อครอบครัวแล้ว หากภรรยาไม่เข้าใจมุมมองนี้ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งได้ ในหลายครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอาจแย่ลง เพราะต่างฝ่ายต่างไม่มีเวลาให้แก่อีกฝ่ายเพียงพอ แม้เวลาที่อยู่ร่วมกันตามลำพังของคู่สมรสจะลดลงเมื่อมีบุตร แต่การใช้เวลาร่วมกันก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสัมพันธ์ภาพที่ดี

3) **ระยะที่ลูกโตและแยกจากครอบครัว (Contraction stage)** เป็นระยะที่ลูกเติบโตและแยกออกไปจากครอบครัวในระยะนี้ลูกเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นและสร้างความผูกพันกับเพื่อนและบุคคลภายนอกครอบครัวมากขึ้น การกิจที่สำคัญของคู่สมรส คือ การจัดการกับลูกวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีปัญหามากกว่าวัยอื่น ลูกจะมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความต้องการอิสรภาพมากขึ้น ครอบครัวที่เคยมีแต่ความสุขอาจเกิดความปั่นป่วนขึ้นมาได้เพราะปัญหาของลูก การเปลี่ยนแปลงในตัวลูกอาจท้าทายความคิดและค่านิยมของพ่อแม่ พฤติกรรมของลูกอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาและบ่อยครั้งที่ปัญหาเรื่องลูกอาจทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงในครอบครัว ในช่วงที่ลูกกำลังโตเป็นผู้ใหญ่ พ่อแม่กำลังอยู่ในช่วงที่เกิดปัญหาอารมณ์และในความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ง่าย ที่เรียกว่า วิกฤติวัยกลางคน (middle crisis) ฉะนั้นคู่สมรสจึงควรต้องมีความเป็นส่วนหนึ่งของตัวเองบ้างและลูกเองต้องมีความเป็นอิสระของตัวเองด้วย การมีขอบเขตที่เหมาะสมทำให้ความสัมพันธ์ดำเนินไปด้วยดี

4) **ระยะหลังการเลี้ยงลูก (Postparental stage)** ระยะนี้เป็นภาระในการเลี้ยงลูกสิ้นสุดลงครอบครัวจะเหลือเพียงสามีภรรยาเท่านั้น การกิจที่สำคัญคือ การปรับความสัมพันธ์จากที่เคยมีลูกอยู่ด้วยมาเป็นความสัมพันธ์ที่มีเพียงสองคน เมื่อลูกจากไปอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้สองแบบคือ แบบแรก คู่สมรสมีความขัดแย้งและห่างเหินกันมากขึ้น แบบที่สองคือ มีความใกล้ชิดสนิทสนมและความพึงพอใจต่อกันมากขึ้น การกิจที่สำคัญในระยะนี้ คือการคงไว้ซึ่งการอุทิศตนและการเอาใจใส่กันและกัน อายุที่มากขึ้น นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในแต่ละฝ่าย ฉะนั้นการอุทิศตนต่อกันอย่างหนักแน่นจะช่วยต่อต้านความรู้สึกขัดแย้งได้

จะเห็นได้ว่าวงจรชีวิตสมรสในแต่ละระยะล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น การเตรียมตัวของคู่สมรสเพื่อให้เข้าสู่ระยะต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพมีความจำเป็นมากสำหรับคู่สมรส เนื่องจากคู่สมรสต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับบทบาทที่เปลี่ยนไปอย่างเหมาะสม ชีวิตสมรสจึงจะสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น

จากการศึกษาวงจรชีวิตสมรสในระยะต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้เป็นเกณฑ์อย่างหนึ่งในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วย โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระยะปริมสร้างครอบครัวในช่วงระยะแต่งงานจนถึงระยะมีลูก เนื่องจากในระยะแต่งงานเป็นระยะที่คู่สมรสมีการทำความรู้จักและการปรับตัวเข้าหากันอย่างมาก อีกทั้งยังต้องช่วยกันทำมาหากินเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และเมื่อถึงระยะมีลูกคู่สมรสก็ต้องปรับบทบาทของตนเองไปเป็นพ่อแม่ ซึ่งมีความแตกต่างจากการที่เคยอยู่กันแค่สองคน และให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มากขึ้น อาจทำให้ต่างฝ่ายต่างไม่มีเวลาให้กันและกันอย่างเพียงพอและเวลาส่วนตัวที่จะอยู่ร่วมกันตามลำพังก็จะลดลงเมื่อมีบุตร

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสมรส พบว่า การสมรสเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัวของชายและหญิง เพราะครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญของการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคม การสมรสระหว่างชายและหญิง มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การมีเพศสัมพันธ์เป็นไปอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามประเพณี สังคมยอมรับ เป็นการสร้างครอบครัวใหม่ และเพื่อให้กำเนิดลูกหลานสืบทอดวงศ์ตระกูลต่อไป ในชีวิตสมรสต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วงวัย ตั้งแต่ในระยะของการสร้างครอบครัวใหม่ โดยในระยะนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะเลิกลูก เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมก่อนถึงระยะแต่งงาน ให้สามารถเลือกคู่สมรสที่มีความเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และมีสมาชิกใหม่ของครอบครัว ในระยะมีลูก ในระยะนี้คู่สมรสต้องมีบทบาทของการเป็นพ่อแม่เพิ่มจากเดิมที่เป็นเพียงสามีหรือภรรยา ในระยะนี้จะเกิดความขัดแย้งระหว่างคู่สมรสได้ง่าย ทั้งในเรื่องการทำงานและภาระการเลี้ยงดูบุตร ต่อมาคือระยะลูกโตจนถึงลูกแยกครอบครัวออกไป ในระยะนี้ลูกจะมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นและอาจนำปัญหามาสู่พ่อแม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในระยะสุดท้ายเมื่อลูกแยกครอบครัวออกไป ก็จะเหลือแต่สามีภรรยา เรียกว่าระยะหลังเลี้ยงลูก ระยะนี้ภาระการเลี้ยงดูบุตรหมดไป คู่สมรสจะมีการเปลี่ยนแปลงไปได้ 2 ทาง คือ อาจมีความขัดแย้งหรือห่างเหินกันมากขึ้น หรืออาจมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น ฉะนั้นคู่สมรสจึงต้องมีการอุทิศตนแก่กันให้มากขึ้นเพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้

1.4 ทฤษฎีการจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาท (Role Differentiation Theory)(22)

ทฤษฎีการจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาทของ Parson ได้แบ่งแยกบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาออกเป็น 2 ประเภท โดยยึดความแตกต่างทางเพศเป็นเกณฑ์สำคัญ ได้แก่ บทบาทเชิงเครื่องมือ (instrumental role) และบทบาทเชิงอารมณ์ (expressive role) ซึ่งบทบาทเชิงเครื่องมือ เป็นบทบาทที่มีความเด่นชัดในเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจภายนอก ที่คู่สมรสจะต้องกระทำ

เพื่อความอยู่รอดทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว โดยบทบาทด้านนี้เน้นที่สามีเป็นหลัก เนื่องจากสามีเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อการแสวงหาทรัพยากรที่จำเป็นในการเลี้ยงดูครอบครัว ส่วนบทบาทเชิงอารมณ์นั้นเป็นบทบาทที่เน้นในเรื่องของสภาวะทางจิตใจ การอบรมเลี้ยงดูบุตร การให้ความรักความอบอุ่นแก่ครอบครัว โดยในบทบาทด้านนี้ผู้ที่มีความเหมาะสมคือ ภรรยา เนื่องจากภรรยาเป็นผู้มีหน้าที่หลักในการอบรมสั่งสอนบุตร รวมทั้งการให้การสนับสนุนทางด้านจิตใจ

ความแตกต่างของการแบ่งงานกันทำของกลุ่มสตรีในสังคมอุตสาหกรรมที่ภรรยาได้ออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้น จะมีความสัมพันธ์กับการแลกเปลี่ยนระหว่างโครงสร้างของระบบครอบครัวกับระบบเศรษฐกิจ ซึ่งรูปแบบการแบ่งงานกันทำที่เสริมกันดังกล่าวจะส่งผลให้ชีวิตสตรีมีคุณภาพสูง แต่ถ้าภรรยามีงานทำในรูปแบบอื่นก็จะเป็นผลโดยตรงต่อการแข่งขันในสถานภาพด้านอาชีพของสามี เนื่องจากการทำงานของภรณานั้นแสดงให้เห็นถึงการมีการปรับปรุงบทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับบทบาทอาชีพของสามี ในขณะที่สามีไม่เคยที่จะพยายามปรับปรุงบทบาทของตนเองให้เข้ากับภรรยาเลย ฉะนั้นสามีและภรรยาจึงอาจมีความขัดแย้งกันในการประกอบอาชีพได้ เนื่องจากตำแหน่งทางสังคมของภรรยาได้ขยับขึ้นมาเทียบเท่าสามีแล้ว ดังนั้นความเหมือนกันในการประกอบอาชีพ จึงมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพชีวิตสตรี

ตัวแปรที่ได้จาก ทฤษฎีการจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาทนี้ ได้แก่ บทบาทการหาเลี้ยงครอบครัวและบทบาทการทำงานนอกบ้านของภรรยา เนื่องจากการที่ภรรยามีบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัวหรือการออกไปทำงานนอกบ้าน จะก่อให้เกิดความแตกต่างของกลุ่มสตรีในการตอบสนองด้านจิตใจ รวมทั้งการใช้อำนาจของกลุ่มสตรีก็จะมีผลให้กลุ่มสตรีไม่สามารถที่จะมีคุณภาพชีวิตสตรีที่ดีได้

1.4.1 หน้าที่ของสามี(23)

1) ยอมรับและให้การยกย่องภรรยาของตน เช่น จดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แนะนำให้คนอื่นได้รับรู้ว่าเป็นภรรยาอย่างเปิดเผย พาไปเที่ยวตามโอกาสอันควร เวลาภรรยาเจ็บป่วยก็ดูแลเอาใจใส่ เช่น ถวายอาหาร หรือพาไปหาแพทย์ หากภรรยามีน้ำใจช่วยกิจการใด หรือทำอะไรให้สามีก็ควรจะชมเชย หรือแสดงความยินดีที่ภรรยามีน้ำใจต่อตน ยกย่องความดีของภรรยาในฐานะที่เป็นภรรยาและเพื่อนร่วมชีวิต และหาโอกาสพาครอบครัวไปพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านเป็นครั้งคราวเพื่อความสุขของครอบครัว

2) ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามภรรยา การดูหมิ่นเหยียดหยามนี้ไม่ว่าจะเป็นวาจา ท่าทางหรือการกระทำ ไม่ว่าจะทำต่อตัวภรรยาเอง ต่อบิดามารดา หรือญาติมิตรของภรรยาก็ตาม

ตลอดจนไม่นำข้อบกพร่องของภรรยา มาพูดให้กระทบกระเทือนใจต่อหน้าธารกำนัล หรือพูดเปรียบเปรยภรรยาของตนในทางที่เสียหายกับผู้อื่น หากภรรยามีข้อบกพร่องประการใด สามเณรจะตักเตือนอย่างละมุนละม่อมแบบบัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น เป็นการส่วนตัวด้วยความรักและความห่วงใย รวมทั้งไม่ควรพูดว่ากล่าวภรรยาให้กระทบกระเทือนใจและกาย และพึงระลึกเสมอว่า ภรรยาคือผู้ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตน จึงควรให้ภรรยามีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือให้คำปรึกษาหารือในเรื่องต่างๆ ตามควร ไม่ควรดูถูกว่าฉลาดไม่เท่าตนหรือไม่มีค่าพอแก่การปรึกษาหารือด้วย

3) ไม่ประพฤตินอกใจ ไม่ชอบพอรักใคร่หญิงอื่น หรือมีภรรยาน้อย หรือส่วทางเพศโดยไม่เลือกหน้า ต้องรักเดียวใจเดียวมีความซื่อสัตย์ และเห็นคุณค่าในภรรยาของตนว่าได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตนมา ทรัพย์สมบัติที่หาได้จึงเป็นทรัพย์สินร่วมเป็นของภรรยาและบุตร ไม่ควรเอาไปให้หญิงอื่น ซึ่งจะเป็นการทำร้ายน้ำใจภรรยาและบุตรทำให้ครอบครัวแตกแยก หากความสุขไม่ได้ตลอดจนไม่ควรประพฤตินอกใจมาในอบายมุข เช่น เล่นมั่ว เล่นการพนัน เสพสุรา ฯ

4) มอบธุระทางบ้านให้ภรรยาเป็นใหญ่ โดยให้ภรรยาปกครองดูแลทรัพย์สมบัติและกิจการในบ้านเรือน โดยไม่ก้าวก่ายหน้าที่ของแม่บ้าน เช่น การดูแลบ้าน การอบรมเลี้ยงดูบุตร การปกครองคนในบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ควรช่วยงานในบ้านที่ต้องใช้แรงงาน เช่น ซ่อมแซมสิ่งของต่างๆ ช่วยยกของหนักๆ หรือช่วยดูแลบุตรบ้าง ไม่ใช่ปล่อยให้ทำหน้าที่ของภรรยาตลอดเวลา เพื่อบุตรจะได้มีความอบอุ่นและปลอดภัย

5) ให้ของขวัญหรือของรางวัล เช่น วันเกิด วันครบรอบปีที่แต่งงาน หรือเดินทางไปต่างจังหวัด หรือไปไหนไกลๆ ก็มีของติดมือมาฝากภรรยาและบุตร หรือซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้ในโอกาสอันควร เช่น เห็นว่าไปงาน หรือเห็นว่าของเก่าที่มีอยู่ชำรุดเสียหายจึงหาให้ใหม่เป็น

1.4.2 หน้าที่ของภรรยา(23)

1) จัดการงานบ้านเรือนให้เรียบร้อย เอาใจใส่การงานในบ้าน รู้จักจัดบ้านเรือนให้สะอาดน่าอยู่ พุดจาอ่อนหวานไม่กระด้าง เข้าใจสภาพจิตใจและความต้องการของสามีตั้งแต่เรื่องเล็กๆ น้อย ๆ เช่น การกินอยู่ จนถึงเรื่องเพศ ควรปรับปรุงชีวิตการแต่งงานให้สดชื่นเป็นสุขอยู่เสมอ ให้ของกำนัลแก่สามีเป็นครั้งคราวในวาระและโอกาสต่าง ๆ เพื่อสามีจะได้รู้สึกว่าเป็นบุคคลสำคัญภรรยายังรักใคร่ใคร่ครวญ รู้จักตอบรับพุดจาอย่างดีกับแขกและบุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นมิตรของตนเองหรือมิตรของสามี เวลาสามีเจ็บป่วยก็ดูแลเอาใจใส่รักษาพยาบาลอย่างดี

พยายามเสริมสร้างบรรยากาศในครอบครัว ไม่จู้จี้จู้จี้ อุปการะคนในบ้านพอควร ไม่ดุด่าเกินกว่าเหตุ ให้โอกาสคนในบ้าน เช่น บุตร ธิดา คนรับใช้ (ถ้ามี) ได้พักผ่อนเที่ยวเตร่นอกบ้านบ้าง ไม่พยายามทะเลาะเบาะแว้งกับสามีต่อหน้าบุตร ไม่ควรเจ้าอารมณ์ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่

2) เอาใจใส่สงเคราะห์คนใกล้ชิด เช่น ญาติมิตรของสามีโดยไม่บกพร่อง ให้ความรักและอุปการะตามสมควร หรือเขียนเขียนพุดจาอย่างมีไมตรีจิต ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามญาติพี่น้องของสามีหรือแสดงท่าทีรำคาญ จะต้องถือว่าญาติสามี คือญาติของเรา เมื่อรักสามีก็ต้องแผ่ความรักไปยังญาติพี่น้องของเขาด้วย โดยเฉพาะบิดามารดา พี่ ๆ น้อง ๆ ของสามีต้องถือเสมือนหนึ่งเป็นบิดามารดาและญาติพี่น้องของเราเอง

3) ไม่ประพฤตินอกใจ คือ ไม่ประพฤติชั่วด้วยการคบชู้ชู้ชาย ไม่หลงใหลและนิยมในชายอื่นที่ไม่ใช่สามีของตน ไม่เที่ยวเตร่หรือสนิทสนมกับชายอื่นเกินควร จงรักภักดีต่อสามีให้เกียรติสามี ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามสามี ต้องประพฤติตนสมกับเป็นแม่ของลูกที่รักและเป็นภรรยาที่ดีของสามี

4) รักษาทรัพย์สมบัติที่สามีหามาไว้ให้ดี รู้จักใช้สอยอย่างประหยัด แต่ไม่ใช่ตระหนี่จนครอบครัวต้องอดๆ อยากๆ ไม่สร้างหนี้สินให้เป็นภาระแก่สามี ไม่ควรทำอะไรเกินฐานะ เช่น ซื้อข้าวของเครื่องใช้เกินรายได้ของครอบครัว หรือใช้จ่ายเงินทองไปกับการเล่นอบายมุข หรือใช้จ่ายเงินทองไปในทางที่เสียหาย เช่น ยักยอกเบียดบังนำเงินไปบำเรอชายอื่น หรือญาติ พี่น้องมิตรสหายเกินกว่าเหตุ ควรจะช่วยสะสมเพิ่มพูนทรัพย์สมบัติให้มากยิ่งขึ้น โดยไม่ควรเบียดบังหรือ ซ่อนเร้นเพื่อตัวเองคนเดียว

5) ขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง ความขยันนี้ควรจะมีทุกเรื่อง ทั้งในบ้านและนอกบ้าน ในหน้าที่ของภรรยา เช่น ถ้ามีการงานทำเป็นหลักฐานก็ควรขยันหมั่นเพียรในการงาน เพื่อการงานจะได้ก้าวหน้า รายได้จะเพิ่มขึ้น ซึ่งเท่ากับช่วยให้ครอบครัวเป็นปึกแผ่น ส่วนในบ้านก็ไม่เกียจคร้าน ต้องรู้จักดูแลและทำงานบ้านบ้าง หากมีคนรับใช้ช่วยทำก็ควรคอยแนะนำหรือทำเป็นตัวอย่างให้ดูว่า การทำอะไรให้ดีและถูกต้องจะได้อย่างไร ส่วนลูกก็ต้องคอยหมั่นตรวจตราดูแลความทุกข์สุขของลูก เพื่อเด็กจะได้ไม่รู้สึกถูกทอดทิ้ง ในด้านสามีก็ต้องหมั่นตรวจตราซ่อมแซมเสื้อผ้าเครื่องใช้ของสามียามว่างก็ควรอุทิศตัวให้กับครอบครัว แม้จะมีคนช่วยทำ การทำเช่นนี้จะทำให้สามีและบุตร ตลอดจนคนในบ้านรู้สึกว่าเป็นสุขที่ได้ให้ความสนใจต่อเขา

ในสังคมไทย ผู้หญิงถูกกำหนดได้รับบทบาทและหน้าที่ภรรยาโดยกำเนิด งานในครอบครัวต่างๆ ถูกมอบหมายไว้เป็นหน้าที่พื้นฐานของหญิง การดูแลรับผิดชอบภายในบ้าน ทำงานบ้าน ประกอบอาหาร ดูแลบุตร และคอยปรนนิบัติสามี รวมถึงการดูแลบริวารในบ้านให้

อยู่รวมกันอย่างมีความสุข(23) ผู้เป็นภรรยาต้องเคารพสามี พร้อมทั้งอยู่ในโอวาท ผู้หญิงมักมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายในครอบครัว

ปัจจุบันในครอบครัวมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านระบบความสัมพันธ์ การแบ่งแยกบทบาทระหว่างสามีภรรยาจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความแตกต่างทางเพศอีกต่อไป แต่จะตั้งอยู่บนพื้นฐานความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ที่คู่สามีภรรยาจะมาตกลงกัน สิ่งสำคัญที่ครอบครัวในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลง (4) คือ

1) การตัดสินใจ ในสภาพปัจจุบันจากผลการวิจัยในช่วงปี 2520 – 2529 พบว่าเจตคติของชายหญิงในสังคมเมืองที่มีต่อบทบาทสามีภรรยาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น คือ ชายหญิงได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องของครอบครัว ทั้งในด้านการทำหาเงิน การตัดสินใจมีบุตร การอบรมปณิธิทางสังคม การศึกษาต่อของบุตร การใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองภายในครอบครัว ฯลฯ และยังพบว่าปัจจัยที่ทำให้หญิงมีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นสำคัญนั้นมาจาก การศึกษา การประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นผลให้ เกิดความสมดุลของอำนาจภายในครอบครัว

2) ภาระงานบ้าน ประเด็นเรื่องบทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยาที่น่าสนใจ คือ เรื่องภาระงานบ้านซึ่งหมายถึง การหุงหาเตรียมอาหาร การทำความสะอาดบ้านเรือน การทำความสะอาดเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งแต่เดิมหญิงเป็นผู้รับภาระตลอดมา และแนวโน้มก็ยังคงเป็นเช่นนั้นอยู่ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาเจตคติในเรื่องนี้ โดยเฉพาะในสังคมชนบท ซึ่งยังไม่มีเครื่องทุ่นแรงเข้าไปรับภาระเหมือนสังคมเมืองนั้น ประภัสสร รูปมงคล (5) ได้ศึกษาชนบทแห่งหนึ่งพบว่า ผู้ชายมีทัศนคติว่างานบ้านเป็นงานเบา แต่ก็เป็งานน่าเบื่อและเป็นงานที่ผู้หญิงจะต้องทำอยู่แล้วเป็นประจำตามปกติ และมีผู้หญิงร้อยละ 51 ของกลุ่มสตรียากจนเห็นด้วยว่างานบ้านน่าเบื่อ เพราะเป็นงานที่ไม่มีวันจบสิ้น จะเห็นได้ว่า โดยภาพรวมในชนบทการแบ่งงานกันทำแล้ว ภาระหน้าที่งานบ้านจะตกอยู่กับภรรยาและลูกสาว

สำหรับในสังคมเมือง การเปลี่ยนแปลงบทบาทระหว่างสามีภรรยา ในเรื่องงานบ้านอาจจะยังไม่ได้รับการยอมรับ แต่จะเป็นด้านการช่วยเหลือหรือแบ่งเบาภาระกัน และประกอบกับสังคมเมืองมักจะอาศัยเครื่องทุ่นแรงหรือการมีผู้รับจ้างทำงานบ้าน ซึ่งก็ไม่พ้นสตรี อย่างไรก็ตามภาระหน้าที่ดังกล่าวยังคงอยู่กับสตรีโดยสิ้นเชิง

ตามแนวคิดนี้จะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส มีการแบ่งแยกที่ชัดเจน โดยใช้ความแตกต่างทางเพศเป็นตัวกำหนดขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่ของสามีและภรรยา โดยฝ่ายสามีจะมีบทบาทหลัก อยู่ในการหาเลี้ยงครอบครัว และฝ่ายภรรยามีบทบาทสำคัญในการดูแลกิจการภายในบ้าน แต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนเป็นระบบสังคมอุตสาหกรรม กระแสความนิยมในวัตถุลดลงจน

ค่านิยมของสตรีเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก เป็นผลทำให้สตรีออกมาทำงานบ้านมากขึ้นกว่าเดิม ก่อนหน้านั้น บทบาทของกลุ่มสตรีจึงเปลี่ยนไปมีความเสมอภาคระหว่างสามีและภรรยาขึ้นมาขึ้น สามีช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้านมากขึ้นและมีการตัดสินใจในเรื่องสำคัญร่วมกัน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงบทบาทของกลุ่มสตรี จึงส่งผลกระทบต่อระดับคุณภาพชีวิตสตรีด้วย ผู้วิจัยจึงนำ บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสตรีเป็นตัวแปรในการศึกษาในครั้งนี้

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสตรี

2.1 ความหมายของคุณภาพชีวิตสตรี

Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตสตรี หมายถึง การประเมินปฏิกิริยาสะท้อนกลับของกลุ่มสตรีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสตรี โดยได้แบ่งคุณภาพชีวิตสตรี ออกเป็นระดับของความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับสูงไปถึงระดับต่ำ ในเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และการปฏิบัติหน้าที่ในชีวิตสตรี โดยกลุ่มสตรีที่มีคุณภาพชีวิตสตรีในระดับสูง จะมีการปรับตัวที่ดี มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีระดับความสุขในชีวิตสูง มีการผสมผสานกันและมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างกันในระดับสูง

งามตา วณินทานนท์ และคณะ(16) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตสตรีว่า หมายถึง ลักษณะทั้งด้านคุณภาพและปริมาณของการปฏิสัมพันธ์และการทำหน้าที่ของกลุ่มสตรีหลายด้าน ได้แก่ การปรับตัวเข้าหากันได้ดี มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างเพียงพอ มีความสุขและความพึงพอใจในชีวิตสตรีมาก เป็นต้น

มัลลิกา สมสกุล(24) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตสตรี หมายถึง ความสุข ความพึงพอใจ ที่บุคคลได้รับจากชีวิตสตรี

เอมอร มณีวัฒนา(4) ให้คำจำกัดความของคุณภาพชีวิตสตรีว่า เป็นการรับรู้ของบุคคลถึงความพึงพอใจที่ได้รับจากการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการจากความสัมพันธ์ของการสตรี

ชูวิทย์ รัตนพลแสนย์(15) สรุปว่าคุณภาพชีวิตสตรี หมายถึง ลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กันของกลุ่มสตรีรวมไปถึงการแสดงบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบต่อกัน โดยกลุ่มสตรีที่มีคุณภาพชีวิตสตรีสูงนั้นต้องสามารถปรับตัวเข้าหากันได้ดี มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างเข้าใจ มีความรักใคร่ผูกพันต่อกัน มีความพึงพอใจในชีวิตสตรีและมีความสุขในชีวิตสตรี

จากการทบทวนเอกสารต่างๆ ที่กล่าวมานั้นสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตสตรี หมายถึง การรับรู้ลักษณะทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพของความสัมพันธ์และการปฏิบัติบทบาทหน้าที่กันของกลุ่มสตรี โดยกลุ่มสตรีที่มีคุณภาพชีวิตสตรีในระดับสูง จะมีการปรับตัวที่ดี มีการ

สื่อสารที่มีประสิทธิภาพมีความสุขในชีวิตสมรสระดับสูง มีการผสมผสานกันทางบทบาทและมีระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสระดับสูง

2.2 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรส

Burr (25) ได้สรุปว่าคุณภาพชีวิตสมรสประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ คือ การปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรสและความสำเร็จในชีวิตสมรส ซึ่งนอกจาก Burr (25) แล้ว Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสว่ามีองค์ประกอบ ดังนี้ คือ การปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส นอกจากนี้ฐวิทย์ รัตนพลแสนย์ (15) ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสทหารเรือ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มและ ได้สรุปว่าคุณภาพชีวิตสมรสประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 อย่าง ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การปรับตัวต่อกันของคู่สมรส การจัดการเกี่ยวกับเศรษฐกิจของคู่สมรส การขจัดความขัดแย้งระหว่างคู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันที่มีต่อกันของคู่สมรส การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลสำคัญภายนอกครอบครัว และการปฏิบัติตามหลักศาสนาของคู่สมรส

โดยสรุปแล้ว องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรสในแต่ละแนวคิด มีความคล้ายคลึงกัน แต่ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรส ตามข้อเสนอของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การปรับตัวในชีวิตสมรส
- 2) ความพึงพอใจในชีวิตสมรส
- 3) ความสุขในชีวิตสมรส

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การปรับตัวในชีวิตสมรส (marital adjustment)

การปรับตัวในชีวิตสมรส เป็นการปรับบุคลิกลักษณะ ค่านิยม เจตคติของคู่สมรส เพื่อให้มีความสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกัน ทำให้ชีวิตสมรสสามารถดำเนินไปได้ด้วยความราบรื่น สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุข คู่สมรสมีความจำเป็นต้องมีการปรับตัวเข้าหากันในเรื่องต่างๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความล้มเหลวในชีวิตสมรส ถ้าคู่สมรสสามารถปรับตัวให้เข้าหากันได้ดี ก็จะทำให้ชีวิตสมรสสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี ชีวิตสมรสก็จะมีความยั่งยืน แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าคู่สมรสไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ ก็จะทำให้เกิดความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสย่อมเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้

Burr(25) กล่าวว่า การปรับตัวในชีวิตสมรส ประกอบด้วย การมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของคู่สมรสในเรื่องสำคัญๆ มีความสนใจและทำกิจกรรมร่วมกัน การแสดงออกซึ่งความรัก ความไว้วางใจกันอย่างเปิดเผย การมีเรื่องที่ขัดข้องใจน้อย และการมีความรู้สึกที่โดดเดี่ยว อ้างว้าง หรือมีความทุกข์น้อย

Judson T. Landis and Mary G. landis (26) ได้เสนอแบบแผนของการปรับตัวในชีวิตสมรส ไว้ 3 ประการ คือ

ก. การปรับตัวเข้าหากันอย่างประนีประนอม (compromise) โดยที่คู่สมรสจะเกิดความพึงพอใจ เห็นอกเห็นใจกัน สร้างความรู้สึกที่มั่นคง และแสดงออกถึงความรักโดยไม่เห็นแก่ตัว

ข. การปรองดองกัน (accommodation) โดยที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และคู่สมรสจะต้องไม่มีทิฐิต่อกัน มีการร่วมมือกันทั้งกาย วาจาใจ ถึงแม้ในบางครั้ง อาจมีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่ควรมีเป้าหมายร่วมกัน

ค. การระบายอารมณ์ใส่กัน (hostility) โดยคู่สมรสแต่ละฝ่ายไม่ยอมยืดหยุ่นให้อีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้เกิดความขัดแย้งกัน แต่พบว่าหลังจากที่ได้รับระบายอารมณ์ใส่อีกฝ่ายหนึ่งแล้วก็จะกลับมาคืนดีกันใหม่ ทำให้เกิดการเห็นอกเห็นใจกัน และรักกันมากขึ้น แต่การกระทำอย่างนี้ก็เสี่ยงต่อการเกิดความแตกแยกถ้าไม่มีความเข้าใจกัน

โดยสรุปแล้ว การปรับตัวในชีวิตสมรส เป็นการปรับลักษณะส่วนบุคคลของตนเอง ตลอดจนค่านิยมและความเชื่อต่างๆ ให้เข้ากับคู่สมรส เพื่อให้มีความสอดคล้องกัน มีการโอนอ่อนให้กัน มีความสามัคคี มีความสนใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีความขัดแย้งกันน้อย และมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตร่วมกัน เพื่อให้ชีวิตสมรสมีความราบรื่น

การปรับตัวในชีวิตสมรส เป็นมิติหนึ่งของคุณภาพชีวิตสมรส และมีความสำคัญต่อคู่สมรสเป็นอย่างมาก คู่สมรสที่มีคุณภาพชีวิตในระดับดี จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี ดังนั้น สตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับคู่สมรสในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ชีวิตสมรสสามารถดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากปัญหาหลักของสตรีที่สมรสแล้วและทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม จะมีเวลาว่างที่ไม่ตรงกับคู่สมรส อาจมีการทำกิจกรรมร่วมกันน้อย อาจเกิดความไม่เข้าใจกันได้ง่าย การไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ และอาจนำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด ถึงแม้ว่าคู่สมรสจะเคยปรับตัวเข้าหากันได้ แต่เมื่อเวลาและสถานการณ์เปลี่ยนก็ยิ่งต้องปรับตัวเข้าหากันมากขึ้น และต่อเนื่องในทุกๆ ระยะของชีวิตสมรส

2) ความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ฉันทนา วุฒิไกรจารัต(27) สรุปความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรสว่า เป็นความสุขซึ่งสามีภรรยาได้รับจากชีวิตสมรสในทุก ๆ ด้าน โดยวัดเรียงลำดับความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย คลอบคลุมในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ สภาพการเงินในครอบครัว การมีกิจกรรมร่วมกันทั้งในและนอกบ้าน การแสดงความรักความผูกพัน การช่วยกันทำงาน การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ภายในครอบครัวและเรื่องการเมืองการมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น

ภัทรพันธ์ มณีศิริ(28) สรุปว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกของกลุ่มสมรสที่มีต่อชีวิตสมรสของตนเอง แต่ความรู้สึกของบุคคลแต่ละคนที่ได้ให้ความหมายผ่านปรากฏการณ์ ผ่านการกระทำ ผ่านกระบวนการทางสังคมที่เรียกว่า การสมรสนั้น เป็นเหตุผลรองรับว่าที่ทำให้คู่สมรสแต่ละคู่ บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันด้านความคิด พฤติกรรม ทั้งนี้คู่สมรสจะมีความพึงพอใจได้ต้องมีบ่อเกิดมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันว่าเป็นไปในทิศทางใด โดยเป็นผลที่แปรผันตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้น ความพึงพอใจในชีวิตสมรสจึงเป็นความรู้สึกที่เป็นความสุขทางใจของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลมาจากคู่สมรสของตนเอง

มัลลิกา สมสกุล(24) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ระดับความรู้สึกที่คู่สมรสรู้สึกเพลิดเพลินมีความสุขหรือมีความสบายใจต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้รับจากชีวิตสมรส เป็นลักษณะของกลุ่มสมรสเฉพาะบุคคลที่มีความรู้สึกต่อสภาพชีวิตสมรสของตนเอง

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรสเป็นความรู้สึกที่เป็นสุข ที่คู่สมรสได้รับจากการมีชีวิตสมรส ในด้านเศรษฐกิจของครอบครัว การทำกิจกรรมร่วมกัน การแสดงความรัก และการมีเพศสัมพันธ์ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งความพึงพอใจในชีวิตสมรสของแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกันตามสภาพของบุคคลนั้นๆ

3) ความสุขในชีวิตสมรส (marital happiness)

ความสุขในชีวิตสมรส เป็นอีกมิติหนึ่งของคุณภาพชีวิตสมรสซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยได้มีนักวิจัยหลายคนที่ให้คำจำกัดความของความสุขในชีวิตสมรสและความพึงพอใจในชีวิตสมรสในลักษณะที่คล้ายกัน ได้แก่

Burr(25) กล่าวว่านักทฤษฎีมักใช้ความสุขในชีวิตสมรสในความหมายใกล้เคียงกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสและได้ให้ความหมายของความสุขในชีวิตสมรสไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่คู่สมรสทุกคู่ปรารถนาและเป็นเป้าหมายสำคัญในชีวิตสมรส

วรารัตน์ กิตติรักษนันท์(29) ให้ความหมายของ ความสุขในชีวิตสมรสว่า หมายถึง ความรู้สึกพอใจของกลุ่มสมรสที่มีสถานการณ์ในชีวิตสมรสของตนเอง ในแง่ต่างๆ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยา

รุจิรา วงศ์ศิริ(30) ได้ให้ความหมายของความสุขในชีวิตสมรสว่า หมายถึง คู่สมรสซึ่งมีความรักซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกเป็นเพื่อนคู่ชีวิต มีความพึงพอใจและมีความสุขจากความสัมพันธ์ทางเพศ มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทของตน มีการสื่อสารที่ดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ คือ สามารถควบคุมอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม มีความศรัทธาในศาสนา รวมทั้งมีการเอื้อประโยชน์ต่อกัน และมีพฤติกรรมที่เปิดเผยตนเองไม่ปิดบังและมีความลับต่อกัน และประการสุดท้ายก็คือ การสนับสนุนทางอารมณ์ คือมีความรัก ความผูกพันและร่วมทุกข์ร่วมสุขซึ่งกันและกัน

กิตติพัฒน์ สุขประสิทธิ์ (20) ได้สรุปว่า ความสุขในชีวิตสมรสหมายถึง การที่คู่สมรสมีความพึงพอใจกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้กระทำร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพัน ความประทับใจ ห่วงหาอาทรซึ่งกันและกัน ซึ่งส่งผลให้ชีวิตสมรสมีความสุข

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสุขในชีวิตสมรส สรุปได้ว่า ความสุขในชีวิตสมรส เป็นความรู้สึกของคู่สมรสที่มีความพอใจและความเพลิดเพลิน จากการใช้ชีวิตสมรสจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ในด้าน เศรษฐกิจ สังคมและเพศสัมพันธ์ ซึ่งการมีความสุขในชีวิตสมรสเป็นสิ่งที่คู่สมรสทุกคู่ปรารถนา

2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตสมรส

ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (Theory of Marital Quality and Marital Stability) Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) นักวิทยาศาสตร์สายสังคม ได้ตรวจสอบถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของชีวิตสมรส พบว่ามี 2 แนวทางที่เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยแนวทางแรก คือ แนวทางที่เน้นถึงความมั่นคงในชีวิตสมรส (Marital Stability) ซึ่งแสดงถึงชีวิตสมรสที่สิ้นสุดลงด้วยการตายจากกัน หรือสิ้นสุดด้วยการหย่าร้าง แยกทางกัน ทอดทิ้งกัน โดยทั้งสองได้ให้คำจำกัดความของความมั่นคงในชีวิตสมรสไว้ว่า หมายถึง การสิ้นสุดลงของชีวิตสมรสโดยที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายจากกันโดยธรรมชาติ ส่วนชีวิตสมรสที่ไม่มั่นคง ได้ให้คำจำกัดความว่า เป็นการสิ้นสุดลงของชีวิตสมรสโดยความสมัครใจของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งคู่ เช่น การหย่าร้าง การทอดทิ้งกัน การแยกกันอยู่ เป็นต้น สำหรับแนวทางที่สองนั้น เน้นที่คุณภาพของความสัมพันธ์กันของคู่สมรส ในระหว่างที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยมีกรอบของความคิดที่แสดงถึง คุณภาพของชีวิตสมรส ได้แก่ การปรับตัวในชีวิตสมรส (marital adjustment) ความพึงพอใจในชีวิตสมรส (marital satisfaction) ความสุขในชีวิตสมรส (marital happiness) และได้ให้คำจำกัดความของคุณภาพชีวิตสมรสไว้ว่า เป็นการประเมินความสัมพันธ์กันของคู่สมรส โดยขอบเขตของการประเมินประกอบด้วย การแสดงออกของลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กันและการ

ปฏิบัติหน้าที่ในชีวิตสมรส โดยการมีคุณภาพชีวิตสมรสสูง มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวที่ดี การสื่อสารที่ดี มีความสุขในชีวิตสมรสและมีการผสมผสานกันในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง และมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างกันในระดับสูง โดยทั้งสองคนได้แบ่งคุณภาพชีวิตสมรสออกเป็นระดับ ตั้งแต่ระดับสูงไปหาระดับต่ำ

Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ได้ศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตสมรสและได้สรุป เป็นแนวคิดทฤษฎี คุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสจนได้แนวคิดที่เกี่ยวข้อง 3 ข้อ คือ

ข้อที่ 1 จากการศึกษาของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยก่อนสมรสที่อธิบายความสัมพันธ์กับความสำเร็จของชีวิตสมรส โดยกล่าวว่า ปัจจัยก่อนสมรสที่มีอยู่ในตัวของคู่สมรสเป็นพื้นฐานเดิม จะเป็นตัวกำหนดการทาบเทาหน้าหน้าในชีวิตสมรสได้ ยิ่งคู่สมรสมีการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ดี ก็จะยิ่งส่งผลให้คุณภาพชีวิตสมรสดีด้วย ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลก่อนสมรสดังกล่าว คือ

- 1) ความคล้ายคลึงกันด้านเชื้อชาติ ฐานะทางสังคม ระดับสติปัญญา อายุของคู่สมรส
- 2) ความพร้อมทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ คือ ภาวะสุขภาพกายและสุขภาพจิต การศึกษา อายุแรกสมรส ระดับขั้นทางสังคม และทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
- 3) แบบอย่างการสมรสจากบิดามารดา ซึ่งประกอบด้วย การรู้คุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาความสุขที่ได้รับในวัยเด็กและความสัมพันธ์ที่มีต่อบิดามารดา
- 4) การสนับสนุนจากบุคคลที่มีความสำคัญ จากบิดา มารดา และเพื่อนสนิท ได้แก่ การเห็นชอบของญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายและเพื่อนสนิทในความสัมพันธ์ของคู่สมรส
- 5) ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ประเพณี วัฒนธรรม การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก การตั้งครรภ์ก่อนสมรส เป็นต้น

ข้อที่ 2 คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรส ขึ้นอยู่กับความประทับใจในตัวของคู่สมรสของทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นผลมาจากลักษณะส่วนบุคคลทั้งสองฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยทางด้านสังคมเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพของสามี ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของคู่สมรส และภายใต้ครอบครัว
- 2) การทำงานของภรรยา ได้แก่ ความพึงพอใจในงานของตนเอง และการเห็นด้วยของสามีต่องานของภรรยา
- 3) องค์ประกอบครอบครัว ได้แก่ อาจมีบุคคลอื่นนอกจากคู่สมรส อาศัยอยู่ในครอบครัว และการคุมกำเนิด เพื่อให้มีบุตรในเวลาที่ต้องการ

4) การมีส่วนร่วมทางสังคมและชุมชน ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับชุมชน และการมีเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสมรส ปัจจัยดังกล่าว เป็นสิ่งที่จะต้องทำให้กลุ่มสมรสมีความพึงพอใจต่อกัน ชีวิตสมรสจึงจะมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีขึ้น

ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสมรสเป็นข้อที่สำคัญที่สุด เนื่องจากถ้ากลุ่มสมรสมีความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์กันในช่วงใช้ชีวิตสมรสรวมกัน ก็จะทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพที่ดีขึ้นซึ่งปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวได้แก่

1) การมองโลกในแง่บวกระหว่างกันของกลุ่มสมรสจะช่วยให้คุณภาพชีวิตสมรสสูงขึ้น คือ การรับรู้ความคล้ายคลึงกันด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกดีจากการสื่อสารระหว่างกัน การดึงดูดของเพศสัมพันธ์ การประเมิณในด้านที่ดีระหว่างกลุ่มสมรส

2) การตอบสนองทางอารมณ์ระหว่างกลุ่มสมรส เช่น การแสดงความรัก การยกย่องซึ่งกันและกัน ความพึงพอใจทางเพศ

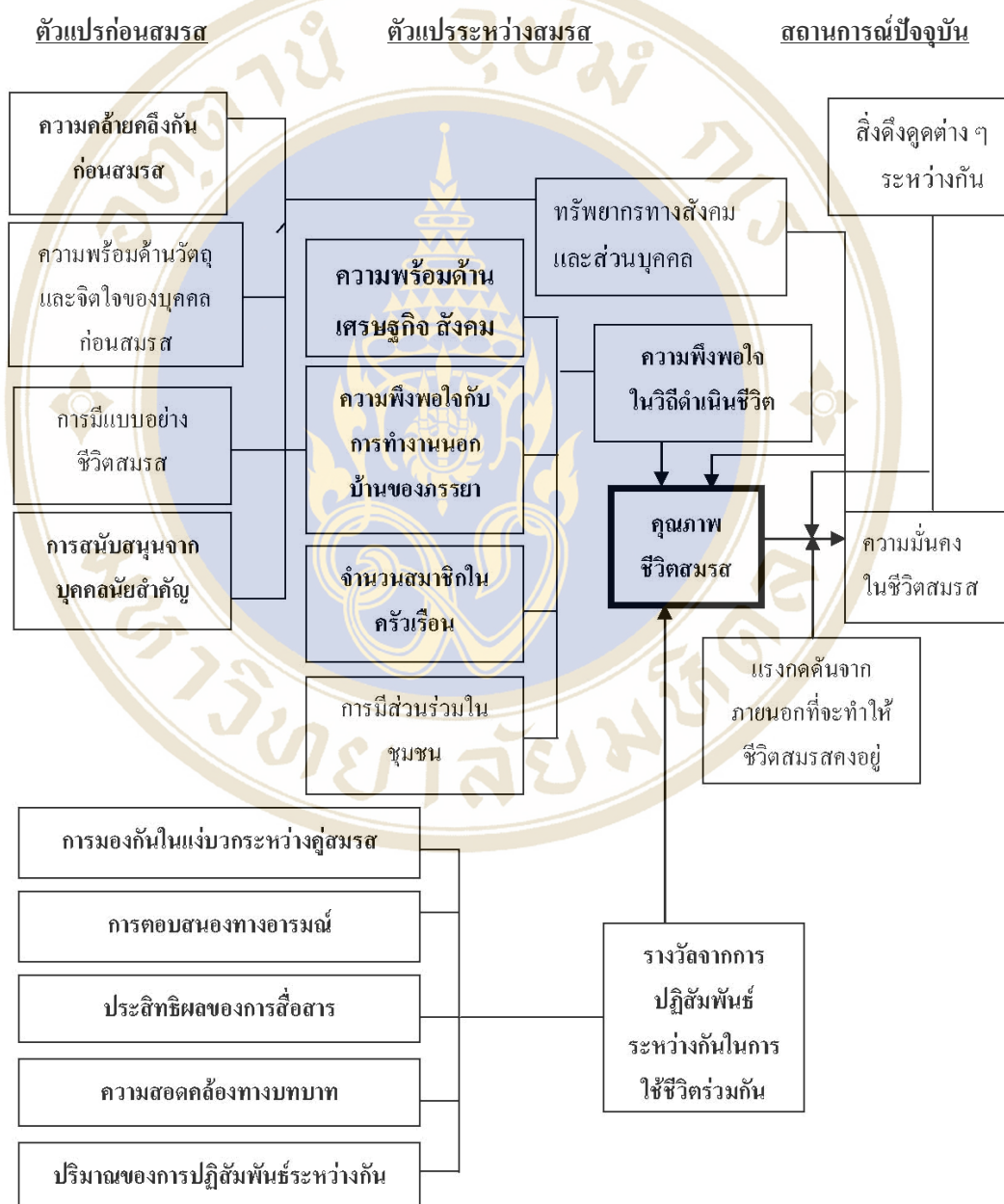
3) การสื่อสารระหว่างกัน โดยจะต้องมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การสื่อสารกันอย่างเปิดเผย การใช้คำพูดไม่รุนแรง ตลอดจนแสดงท่าทาง ในการสื่อความหมายอย่างเหมาะสม มีความเข้าใจตรงกัน และการเข้าใจเขามาใส่ใจเรา

4) ความเหมาะสมของบทบาท ในการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกันในการคิดและการกระทำ

5) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของกลุ่มสมรส เช่น การทำกิจกรรมร่วมกัน การแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ได้อาศัยกรอบแนวคิดตามทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) เป็นแนวทางกำหนดตัวแปรอิสระของปริมาณคุณภาพชีวิตสมรส ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส โดยได้เลือกศึกษา 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ อายุแรกสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาคู่กันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว และปัจจัยขณะสมรสได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ความพึงพอใจในงานของตนเอง และได้รวมปัจจัยด้านสถานการณ์ปัจจุบัน คือ การมีบุตร ระยะเวลาการสมรส ทักษะการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัวและแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน เนื่องจากตัวแปรดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงการสมรส และตัวแปรบางตัวสามารถรวมเข้าเป็นตัวแปรเดียวกันได้ คือ การมองกันแง่บวก ประสิทธิภาพของการสื่อสารโดยรวมเข้าไว้ในตัวแปรทักษะการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส และรวมการตอบสนองทางอารมณ์ ความสอดคล้องทางบทบาท ปริมาณของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และสิ่งดึงดูดระหว่างกันไว้ในตัวแปรบทบาทของกลุ่มสมรส

ในครอบครัว และรวมแรงกดดันจากภายนอกที่จะทำให้ชีวิตสมรสอยู่ และความพึงพอใจในวิถีดำเนินชีวิตไว้ในความพึงพอใจในงานของตนเอง และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน เนื่องจากมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ไม่ได้นำตัวแปร ความพร้อมด้านจิตใจและวัตถุของบุคคลก่อนสมรส การมีแบบอย่างชีวิตสมรส และการมีส่วนร่วมในชุมชน ไว้ในการศึกษาครั้งนี้เนื่องจากได้มีการศึกษาหลายงานที่ศึกษาตัวแปรนี้

ภาพ 2 กรอบความคิดเชิงทฤษฎีคุณภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ

Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3)

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

3.1 ความหมายของการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

รุชยา ชัชวาลยางกูร (31) สรุปว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรส หมายถึง กระบวนการการถ่ายทอดทางความคิด อารมณ์ เหตุผล และความต้องการจากคู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อต้องการให้รับรู้ เข้าใจ ขอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ขอความช่วยเหลือและสนับสนุน ด้วยภาษา คำพูด สัญลักษณ์อักษรและพฤติกรรม เช่น ท่าทาง กริยา และสายตาที่จะทำให้เกิดการดำรงชีวิตคู่เป็นไปด้วยความราบรื่น

มัลลิกา สมสกุล(24) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรส หมายถึง การที่สามีภรรยาได้มีการส่งสารถึงกัน ในการที่จะทำให้ทั้งสองมีความเข้าใจตรงกัน โดยคู่สมรสที่ประสบความสำเร็จและมีความสุขในชีวิตสมรสนั้น มักมีการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแต่ละฝ่ายสามารถเปิดเผยความรู้สึกนึกคิดและทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความพึงพอใจได้

ซูวิทย์ รัตนพลแสนย์ (15) ให้ความหมายของการสื่อสารระหว่างคู่สมรสว่า หมายถึง การแสดงออกของสามีภรรยาในการพูดจาด้วยถ้อยคำที่มีความหมายชัดเจน สอดคล้องกลมกลืนกับลักษณะท่าทางและน้ำเสียง ได้แก่การใช้สรรพนามแทนตนเองอย่างเหมาะสม การแสดงความคิดหรือความรู้สึกที่แท้จริง การใช้ถ้อยคำ การใช้ น้ำเสียง การแสดงสีหน้าและท่าทาง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาทำให้สรุปได้ว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรส เป็นการแสดงความคิดเห็น ความนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึก ในรูปของคำพูด ลักษณะท่าทาง สายตา ที่มีต่อกันของคู่สมรส โดยถ้าคู่สมรสเกิดการสื่อสารที่ดี มีประสิทธิผลก็จะทำให้ชีวิตสมรสมีความราบรื่นสามารถดำเนินต่อไปได้ แต่ถ้าคู่สมรสเกิดการสื่อสารที่ไม่ดีไม่มีประสิทธิผลก็จะทำให้คู่สมรสมีปัญหาตามมาได้

3.2 ประเภทของการสื่อสาร(32)

1) การสื่อสารโดยใช้ภาษา (Verbal Communication) เป็นการสื่อสารที่ใช้การสื่อความหมายโดยการพูด และการเขียน

2) การสื่อสารโดยไม่ใช้ภาษา (Non-Verbal Communication) เป็นการสื่อสารโดยการสื่อความหมายผ่านการแสดงออกทางการกระทำด้วยอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เช่น ใช้การพยักหน้า แทนการรับ การส่ายหน้า สื่อถึงการปฏิเสธ

พูนสุข ช่วยทอง (33) ให้ข้อคิดเห็นว่า การสื่อสารมักจะผสมผสานกันไประหว่างการสื่อสาร โดยใช้ภาษาและการสื่อสารโดยไม่ใช้ภาษา เป็นต้นว่า การพูดแสดงความชื่นชมหรือแสดงความรัก ก็จะควบคู่กับสายตาที่บ่งบอกถึงความพึงพอใจ และแสดงสีหน้าที่มีความสุขชื่น

สรุปได้ว่า การสื่อสารมีทั้งการสื่อความหมายโดยใช้คำพูดและการสื่อความหมายโดยการแสดงท่าทางต่างๆ แทนคำพูด ซึ่งปกติและการสื่อสารทั้ง 2 ประเภทต้องผสมผสานกันไป โดยจะต้องสื่อความหมายที่สอดคล้องกัน จึงจะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ

3.3 องค์ประกอบของการสื่อสารในครอบครัว

องค์ประกอบของการสื่อสารในครอบครัว การพูดคุยหรือการสื่อสารกันระหว่างบุคคลในครอบครัวนั้น ทั้ง 2 ฝ่าย ที่พูดคุยกัน นอกจากจะสื่อสารกันโดยใช้คำพูดแล้วยังอาศัยภาษาท่าทางประกอบไปด้วย (34)

- **การสบสายตา** การสบสายตาช่วยให้คู่สนทนาได้เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกเกิดขึ้นระหว่างการสนทนากันได้มากขึ้น เป็นการประเมินผลของการสนทนาได้ดีกว่า ควรจะดำเนินต่อไปหรือไม่ อย่างไร จะช่วยให้พูดคุยกันเข้าใจง่ายขึ้น เนื่องจากนัยน์ตาเป็นอวัยวะอย่างหนึ่งที่สามารถแสดงความรู้สึกให้บุคคลอื่นรับรู้ได้โดยไม่ต้องบอกเล่า

- **สีหน้า** การแสดงออกของสีหน้า บ่งบอกอารมณ์และความรู้สึกของ คู่สนทนาได้ดีกว่า กำลังอยู่ในอารมณ์ใด กำลังโกรธ ไม่พอใจ กังวลใจ น้อยใจ หรือเสียใจ สอดคล้องกับสภาพอารมณ์ของคู่สนทนา โดยปกติในระหว่างการพูดคุยกันสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสขณะรับฟังย่อมดีกว่าการแสดงสีหน้าเฉยเมย เย็นชา หรือบึ้งตึง ทำให้สามารถเลือกโอกาสที่เหมาะสมในการสนทนาได้

- **ท่าทาง** อากัปกิริยาท่าทางที่แสดงออกขณะรับฟัง ที่เป็นการเชิญชวนให้คู่สนทนามีกำลังใจ อยากพูดคุยด้วย เช่น การผงกศีรษะรับฟังเป็นระยะตามเนื้อเรื่องอย่างเหมาะสมในขณะที่ตนใช้อารมณ์ จะแสดงออกอีกลักษณะหนึ่งคือ การยื่นตัวตรง กอดอก ตัวแข็ง ซึ่งแสดงถึงความไม่พอใจ เป็นต้น

- **การสัมผัส** การแสดงออกโดยการสัมผัส การจับแขน การโอบกอด ชี้ให้เห็นถึงการสื่อสารที่ระหว่างบุคคล จะช่วยให้ผู้ที่ได้รับการสัมผัส มีความรู้สึกอบอุ่นใจ คลายกังวล ซาบซึ้งใจได้เป็นอย่างดี หรือการสัมผัสอาจทำให้การสื่อสารเป็นไปในท่าทางที่น่ารังเกียจ ประชดประชันตามแต่กิริยาท่าทางสภาพแวดล้อมในสถานการณ์การสื่อสารนั้นๆ

- ระยะห่าง ระยะห่างระหว่างบุคคลที่สนทนากันจะห่างไกลมากน้อยเพียงใด จะให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นอยู่ในระดับใด การสนทนาจะดีขึ้น ถ้าหากทั้ง 2 ฝ่าย ได้พูดคุยกันในระยะที่ใกล้กันที่สามารถสบสายตากันได้ จะทำให้ไม่ต้องเสียงดังเกินไป

- น้ำเสียงและปฏิกิริยาตอบสนองสะท้อน ความรู้สึกต่อการสื่อสาร น้ำเสียงที่ใช้ในการสื่อสารจะทำให้ทราบถึงความรู้สึกของกลุ่มสนทนา เช่น รู้สึกโกรธจะพูดเสียงดัง ข่มขู่ หรือน้ำเสียงประชดประชัน ซึ่งทำให้ผู้ฟังมีปฏิกิริยาและมีการโต้ตอบทันที ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้

จะเห็นว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรส เป็นการสื่อสารที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อน จำเป็นต้องมีการสื่อความหมาย โดยใช้คำพูดควบคู่ไปกับการสื่อความหมายโดยใช้ท่าทางที่ไปในทางเดียวกัน คือ การสบตา การแสดงสีหน้า การแสดงท่าทาง การสัมผัส ระยะห่างระหว่างกัน ตลอดจนน้ำเสียงและการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อคู่สมรส สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่คู่สมรสควรกระทำอย่างยิงเพื่อให้การสื่อสารมีความสำเร็จ

3.4 การสื่อสารทางลบ(33)

การสื่อสารทางลบ เป็นการสื่อสารที่ผู้ฟัง ฟังแล้วทำให้เกิดความรู้สึกไม่ดี เช่น สงสัยว่าผู้พูดต้องการอะไร เกิดความรู้สึกว่าผู้ฟังเป็นคนไม่มีอะไรดี เกิดความรู้สึกว่าถูกดูหมิ่นศักดิ์ศรี ไม่ได้รับการยอมรับจากผู้พูด รู้สึกว่าตนเองด้อยค่า หรือไม่มีค่าสำหรับอีกคนหนึ่ง เมื่อคนเรามีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าในครอบครัว การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขหรือพูดกันดี ๆ ก็เกิดขึ้นยาก ตรงกันข้าม สิ่งที่เกิดขึ้น เป็นการตอบโต้ ใช้อารมณ์เข้าหากัน สะสมความไม่พอใจ เรือรัง และลูกกลม จนกระทั่งกลายเป็นปัญหารุนแรงต่อไป

การสื่อสารทางลบ มักจะเน้นถึงความคิดหรือการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น ทำไมคุณ, คุณไม่เคย ฯลฯ ซึ่งการพูดกับอีกฝ่ายหนึ่งนั้นถ้าถูกก็สมควรแล้ว แต่โอกาสผิดจะมาก การสื่อสารทางลบ จะแสดงออกทั้งทางคำพูด และทางภาษาท่าทาง เช่น การจ้องหรือถลึงตาเข้าไปอีกฝ่าย การแสดงสีหน้าบึ้งตึง หรือเฉยเมย การแสดงท่าทีเย็นชา แข็งกระด้าง ขาดความใกล้ชิด และสัมผัส การแสดงออกมีลักษณะต่างๆ ดังนี้ (34)

1) การเก็บกด ใช้วิธีไม่พูด หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง แต่ภายในเต็มไปด้วยความโกรธน้อยใจ วิตกกังวล เป็นต้น

2) พูดคลุมเครือ โดยไม่บอกให้ชัดเจนว่าต้องการอะไร ทำให้อีกฝ่ายต้องคาดเดาและไม่ตอบสนองได้ตรงตามต้องการ

3) การกำหนดกฎเกณฑ์ให้คนอื่น

4) การสั่ง การสอน การประชด การเปรียบเทียบ

5) การกล่าวหา การติ การบ่น การด่า

การสื่อสารเหล่านี้ จะทำให้อีกฝ่ายรู้สึกในทางลบ คือ รู้สึกว่าตนเองไม่มีค่าสำหรับอีกคน เมื่อรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าในครอบครัว การอยู่ด้วยกันหรือสื่อสารกันในทางที่ดีจะเกิดขึ้นได้ยาก ตรงกันข้ามสิ่งที่เกิดขึ้นจะเป็นการโต้ตอบ ใช้อารมณ์เข้าหากันและรุกรามเป็นปัญหารุนแรงและสะสมเรื้อรังต่อไป

3.5 การสื่อสารทางบวก (33)

เป็นการสื่อสารที่สนับสนุนให้เกิดกำลังใจ เกิดความรู้สึกที่ดี เพิ่มความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคน โดยเป็นการสื่อสารที่เปิดเผย จริงใจ และทำให้ผู้ฟังไม่เกิดความรู้สึกคับข้องใจ ที่สำคัญคือ นำไปสู่การเพิ่มความรัก ความผูกพันที่มีต่อกัน ลักษณะของการสื่อสารทางบวก เป็นทักษะพื้นฐานที่ทุกคนควรเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างง่ายดาย ประกอบด้วย การบอกความรู้สึกนึกคิดของตนเอง การถามและรับฟังความคิดเห็นของอีกฝ่าย การแสดงความชื่นชมและขอบคุณ

1. การบอกความรู้สึกนึกคิดของตนเอง หรือ เป็นการสื่อสารที่บอกให้อีกฝ่ายเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องว่า ผู้พูดมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร มีความต้องการอย่างไรอย่างชัดเจน เป็นการสื่อสารจากผู้พูดไปยังผู้ฟัง ให้ถูกต้องกับความเป็นจริงที่ผู้พูดต้องการสื่อ

2. การถามและการรับฟังความคิดเห็นของอีกฝ่าย การสื่อสารที่ดีนั้นจะต้องเป็นการสื่อสาร 2 ทาง คือ มีการพูดคุยโต้ตอบ กันระหว่างคู่สนทนา ฉะนั้นการเป็นผู้ที่สามารถรับฟังให้เข้าใจว่าผู้พูดมีความรู้สึกนึกคิดหรือมีเจตนาที่มีความต้องการอย่างไร จึงมีความสำคัญเช่นกัน การฟังที่ดีนอกเหนือจากการตั้งใจฟังด้วยท่าทีที่จริงใจแล้ว การสบสายตา และการพยักหน้ารับฟังก็เป็นการเสริมบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมของการฟัง เมื่อฟังแล้วมีความคิดเห็นอย่างไร ก็สามารถแลกเปลี่ยนกันได้ และใช้การถามเมื่อเกิดความไม่เข้าใจสิ่งที่รับฟัง การถามที่ดี ควรเป็นคำถามปลายเปิด (อะไร , อย่างไร) มากกว่าคำถามปลายปิด (ใช่/ไหม) เช่น คุณหมายความว่าอย่างไร ที่ว่าน่าจะให้คุณช่วยงานบ้านบ้าง

3. การแสดงความชื่นชมและขอบคุณ ทักษะการสื่อสารที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง ที่สามารถใช้ประจำสม่ำเสมอได้ในชีวิตประจำวันของครอบครัว คือ การแสดงความรู้สึกชื่นชมและขอบคุณ เช่น อาหารวันนี้อร่อยจัง ผมขอบคุณที่คุณใส่วันนี้ ขอบคุณที่ช่วยดูแลครอบครัว สิ่งต่างๆ ข้างต้นเป็นการสื่อสารที่ทำให้ผู้รับฟังมีความรู้สึกชื่นใจ และมีกำลังใจที่จะทำดีต่อไป

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางบวกเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่ทำให้คู่สมรสมีความเข้าใจอย่างถูกต้องในสิ่งที่อีกฝ่ายต้องการสื่อความหมาย ช่วยให้มีเข้าใจที่ดีต่อกันทำให้สามารถ

แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับคู่สมรสที่จะทำให้ชีวิตสมรสสามารถดำเนินไปได้

3.6 การสื่อสารเมื่อมีความรู้สึกนึกคิดไม่ตรงกัน(34)

เป็นการสื่อสารเพื่อแก้ไขความขัดแย้งต่างๆ ไปในชีวิตคู่ ในสถานการณ์ที่คู่สมรสเผชิญกับสิ่งที่ทั้ง 2 ฝ่ายมีความคิดเห็น หรือความต้องการไม่ตรงกัน ทั้งนี้อาศัยหลักการสื่อสารที่กล่าวไว้แล้วในเรื่องการสื่อสารในชีวิตประจำวัน แต่ละวิธีการที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

- 1) บอกความรู้สึกของตนเอง
- 2) ระบุพฤติกรรมที่ตนไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วย
- 3) ขอร้องหรือถามความคิดเห็นเพื่อหาทางออกร่วมกัน

สรุปได้ว่า การสื่อสารเมื่อมีความรู้สึกนึกคิดไม่ตรงกันระหว่างคู่สมรส ถ้ายังใช้ความรุนแรงเข้าหากันก็จะยิ่งทำให้เกิดความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นเพื่อเป็นลดความขัดแย้งรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นคู่สมรส จึงควรมีการบอกความรู้สึกของตนเองและระบุการกระทำของฝ่ายตรงข้ามที่ตนไม่ชอบตลอดจนคิดหาทางออกร่วมกัน จึงจะทำให้การสนทนาเป็นอย่างมีความสุข

3.7 การสื่อสารเมื่ออีกฝ่ายกำลังอารมณ์ไม่ดี (33)

การที่คู่สมรสอยู่ในสภาวะอารมณ์ไม่ดี หรือเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งสื่อสารดีๆ แต่การตอบรับเป็นไปแบบใช้อารมณ์ นับเป็นสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้งได้สูง และเป็นการทำร้ายจิตใจซึ่งกันและกัน ทักษะในการสื่อสารที่ช่วยลดความกดดันจนกระทั่งสามารถกลับไปสื่อสารกันได้ตามปกติ มีหลักดังนี้ คือ

การสะท้อนความรู้สึกของเขา ที่เราสังเกตเห็นได้ในขณะนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเห็นและให้เขารู้ว่าเราเข้าใจเขา ซึ่งการสื่อสารในขณะที่อีกฝ่ายกำลังอารมณ์ไม่ดีหรือตอบสนองต่อเราไม่ดี เป็นการสื่อสารที่ยาก จำเป็นต้องอาศัยการคิดในเชิงบวก และให้อภัยต่อปฏิกิริยาที่ได้รับ อาศัยการฝึกฝนเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยในขั้นแรก ต้องฝึกเป็นผู้ฟังที่ดี และรู้จักสังเกตและประเมินอารมณ์ ความรู้สึกของผู้พูดที่กำลังอารมณ์ไม่ดี ที่แสดงออกทั้งภาษา น้ำเสียง และอากัปกิริยาท่าที โดยคำพูดที่ไม่น่าฟัง แล้วสรุปว่าเราเห็นว่าเป็นอย่างไร ในเหตุการณ์ขณะนั้น หลังจากนั้นก็ทดลองสื่อสารกลับไป โดยใช้คำพูดที่สะท้อน ความรู้สึกของเราตามที่เราสังเกตเห็นที่เขาอารมณ์ไม่ดี โดยไม่เกี่ยวข้องกับเรา หากเป็นสถานการณ์ที่เป็นเรื่องขัดกันก็พูดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากหลักการดังกล่าวข้างต้นเปรียบเสมือนหนึ่งศูนย์กลางของการวิเคราะห์สภาพอารมณ์ อยู่ที่ผู้ที่มี

สภาพอารมณ์ขุ่นมัว ซึ่งกำลังเกิดขึ้นอยู่ขณะนั้น ว่าเป็นอะไร หรือวิเคราะห์ตรงกับปัญหานั้นเอง พร้อมสะท้อนกลับยังเชิงว่าเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ โดยใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบและมีสติ ก็จะเป็นการเรียกสติของคู่สมรสกลับมา ทำให้ได้คิดและลดความขุ่นมัวลงได้โดยอัตโนมัติด้วยตัวของเขาเอง เพราะมีข้อมูลสะท้อนกลับ ที่อาจทำให้ถูกคิดได้

สรุปได้ว่า การสื่อสารที่คู่สมรสอีกฝ่ายอารมณ์ไม่ดี เป็นการเสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้ง ยิ่งนัก ดังนั้นคู่สมรสแก่ฝ่าย จึงควรใช้ทักษะในการสื่อสารอย่างมากและสิ่งที่จำเป็น ก็คือการคิดในเชิงบวก การเป็นผู้ฟังที่ดีและการให้อภัย การใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบและมีสติในการสื่อสาร ได้ตอบจะทำให้อีกฝ่ายได้คิดและลดความขุ่นมัวลงได้

3.8 ทักษะในการสื่อสาร(35)

การสื่อสารระหว่างบุคคลสองคน ที่ต่างคนต่างมีบทบาททั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เมื่อสิ่งเร้าหรือข้อมูลจากผู้ส่งต้องการส่งออกไป ผู้รับสารสามารถเข้าใจและตอบสนองหรือสื่อสารกลับได้ตรงตามสิ่งเร้านั้น จึงเกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ ความประทับใจ กระตุ้นให้เกิดเจตคติใหม่ๆ หรือเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ ช่วยให้เห็นทัศนภาพดีขึ้น และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันดีขึ้น ดังนั้นการมีทักษะการสื่อสารที่ดี จึงมีความเกี่ยวข้องกับการรับสารและส่งสาร ทักษะที่สำคัญของการสื่อสารที่ดี ประกอบด้วย

1) การมองตนในแง่ดี บุคคลที่มองว่าตนเองมีคุณค่า มีความรู้สึกดีต่อตนเอง การมองตนเองในแง่ดี จะทำให้บุคคลนั้นเข้าใจว่าตนเอง มีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ มีสิทธิที่จะมีความสุขและมีสิทธิที่จะคาดหวังในสิ่งที่ดีๆ ให้กับตัวเอง สิ่งเหล่านี้ทำให้บุคคลนั้นสามารถสื่อสารได้ดีด้วย

2) การฟัง เป็นทักษะการสื่อสารที่สำคัญที่สุดในการสื่อสารระหว่างบุคคล เพราะการฟังที่ดี จะสามารถทำให้เข้าใจข้อมูลที่ได้รับและสามารถส่งกลับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) เปิดใจรับการเปลี่ยนแปลงและความคิดเห็นที่แตกต่าง รูปแบบการสื่อสารแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมและกลุ่มสังคม บางครั้งการสื่อสารในรูปแบบที่แตกต่างจากเดิม จะทำให้ไม่สามารถรับสารนั้นได้ตรงตามความเป็นจริง การเปิดใจ จะสามารถทำให้เข้าใจในสารที่ได้รับมากยิ่งขึ้น

4) เอาใจเขามาใส่ใจเรา คือการพยายามในสิ่งที่เขาพูดให้ตรงกับความรู้สึกของผู้นั้น ผู้ที่สื่อสารอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเรา จะทำให้มีการฟังที่มีประสิทธิภาพเข้าใจและสื่อสารกลับได้อย่างถูกต้อง

5) การยืนยันในความคิดของตน เป็นความพยายามของบุคคลที่จะให้ความสำคัญกับตนเองและความคิดของตนเอง โดยไม่ทำให้เกิดความเสียหายให้กับคนอื่น ทำให้การสื่อสารนั้นเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยไม่ปล่อยให้บุคคลอื่นสื่อสารอยู่ฝ่ายเดียว

6) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นทักษะพื้นฐานของการสื่อสาร หมายถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ข้อมูล ให้เหมาะสมและสามารถสร้างความเข้าใจได้ตรงจุดมุ่งหมาย

สรุปได้ว่า การสื่อสารเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างคนสองคนที่สามารถเป็นทั้งผู้รับและผู้ส่งสารได้ การมีทักษะที่ดีในการสื่อสารเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการสื่อสาร โดยทักษะในการสื่อสารดังกล่าว การมองตนในแง่ดี การเป็นผู้ฟังที่ดี การเปิดใจรับความคิดเห็นที่แตกต่างของกลุ่ม การยืนยันในความคิดของตน และความสามารถในการสื่อสาร

4. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในงาน

4.1 ความหมาย

Lawler(36)ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในงานว่า เป็นปัจจัยที่ใช้ตัดสินความแตกต่างระหว่าง ปัจจัยที่มีอยู่และปัจจัยที่บุคคลรู้สึกว่าจะควรมี ดังนั้นความพึงพอใจในงาน คือ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่บุคคลรู้สึกว่าจะควรจะได้รับจากงานกับสิ่งที่เขาได้รับจริงจากการทำงาน

Devis (37) ให้นิยามของความพึงพอใจในงานว่าคือ การเห็นชอบ (Favorable) หรือไม่เห็นชอบ (Unfavorable) ของคนงานที่มีต่องานของเขา

Locke (38) กล่าวว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ความพอใจหรือสภาวะทางอารมณ์ที่เป็นผลมาจากการประเมินผลของงานของบุคคลหรือประสบการณ์จากงาน

Geenberg and Baron(39) กล่าวว่าความพึงพอใจในงาน หมายถึง ปฏิกริยาตอบสนองทางด้านความคิด ทางอารมณ์ในเชิงประเมินต่องาน

สามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ปฏิกริยาตอบสนองทางความคิด ในการประเมินความแตกต่างของสิ่งที่บุคคลคาดหวังว่าจะได้รับจากงานและสิ่งที่ได้รับจริงจากการทำงานว่าชอบหรือไม่ชอบต่องานนั้น

4.2 องค์ประกอบของความพึงพอใจในงาน

Lawler (36) แบ่งความพึงพอใจในงานออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

1) ความพึงพอใจในงานโดยรวม (Overall Job satisfaction) เป็นความรู้สึกรับชอบของบุคคลที่มีต่อบทบาทของงานโดยทั่วไป พิจารณาจาก 5 ด้านคือ รายได้ ความมั่นคง มิตรสัมพันธ์ ผู้บังคับบัญชา และความก้าวหน้า

2) ความพึงพอใจในงานเฉพาะด้าน (Specific Job satisfaction) เป็นความรู้สึกรับชอบของบุคคลที่มีต่องานเฉพาะด้าน

Luthans(40) ศึกษาความพึงพอใจในงาน 3 องค์ประกอบ คือ

1) ศึกษาความพึงพอใจในงานในรูปแบบของอารมณ์ตอบสนองต่อสถานการณ์ทำงาน
2) ศึกษาความพึงพอใจในงานเรื่องการเปรียบเทียบผลตอบแทนจากการทำงานกับสิ่งที่คาดหวัง ถ้าบุคคลใดทำงานหนักแต่รู้สึกว่าได้ผลตอบแทนต่ำกว่าคนที่ทำงานเบากว่า เขาก็จะมีความพึงพอใจในงานต่ำลง

3) ศึกษาความพึงพอใจในงานในลักษณะทัศนคติต่องาน 5 ด้าน คือ ตัวงาน (work itself) ค่าจ้าง (pay) โอกาสก้าวหน้า (promotion – opportunities) หัวหน้างาน (Supervision) และเพื่อนร่วมงาน (Co-worker)

Steer(41) ทำการศึกษาวัดมิติของความพึงพอใจในงาน 5 องค์ประกอบดังนี้

1) ตัวงาน หมายถึง งานที่บุคคลทำเป็นงานที่น่าสนใจและเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้และมีส่วนรับผิดชอบ

2) ผลตอบแทนหรือรายได้ที่รับรู้ว่ามีค่า และวิธีการได้รับผลตอบแทนนั้น

3) โอกาสก้าวหน้า หมายถึง โอกาสของกรอบก้าวหน้าที่บุคคลจะได้รับจากการทำงาน

4) หัวหน้างาน หมายถึง ความสามารถในการด้านเทคนิค และการจัดการของหัวหน้างานที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

5) ผู้ร่วมงานที่บุคคลทำงานด้วยว่ามีความสัมพันธ์ในลักษณะใด

Arvey (42) ได้ศึกษาองค์ประกอบของความพึงพอใจในงาน 2 องค์ประกอบ คือ

1) ความพึงพอใจในด้านบริบท (context satisfaction) ได้แก่ ความพึงพอใจที่มีต่อความมั่นคง (security) ค่าตอบแทน (pay) ผู้ร่วมงาน (co - worker) และการนิเทศ (supervision)

2) ความพึงพอใจด้านความรู้สึก (affective satisfaction) ได้แก่ ความพึงพอใจที่เป็นแรงจูงใจภายในเกี่ยวกับงาน (internal work motivation) ความรู้สึกพึงพอใจ เมื่อมีความก้าวหน้าในการทำงาน (growth satisfaction) และความรู้สึกพึงพอใจเกี่ยวกับงานทั่วไป (general satisfaction)

จากการทบทวนเกี่ยวกับความพึงพอใจในงานจากหลายงานที่เกี่ยวข้องพบว่ามีความคล้ายคลึงกัน สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความพึงพอใจในงาน มี 5 ด้าน คือ

- 1) รายได้
- 2) ความก้าวหน้าในงาน
- 3) ผู้บังคับบัญชา
- 4) เพื่อนร่วมงาน
- 5) ตัวงาน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน มาใช้ประเมินระดับความพึงพอใจในงาน คือ องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านได้แก่ รายได้, ความก้าวหน้าในงาน ผู้บังคับบัญชา, เพื่อนร่วมงาน และตัวงาน ซึ่งมีความครอบคลุมทั้งความคาดหวังและสิ่งที่ได้รับจริงจากงานทั้งด้านร่างกายและจิตใจของคนงาน

4.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน

ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริซเบอร์ก (43)

ทฤษฎีสองปัจจัยหรือทฤษฎีสององค์ประกอบของเฮอริซเบอร์ก มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าทฤษฎีปัจจัยจูงใจ-สุขวิทยาหรือทฤษฎีปัจจัยจูงใจ – คำจุน (motivator-hygiene theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นในสาขาสาขารณศาสตรก่อนเป็นครั้งแรก เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในงาน และต่อมาได้มีการนำทฤษฎีนี้ไปใช้ในสาขาอื่นๆ ลูธานส์ (40) เซอริงตัน (44) และสเดียร์ส (41) ซึ่งสรุปได้ว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงานมี 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยที่เป็นสิ่งจูงใจ(motivator factors) หรือปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องงานโดยตรง (job content) องค์ประกอบนี้จะตอบสนองความต้องการทางจิตใจเป็นส่วนใหญ่ และมีส่วนทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในงาน ได้แก่ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน (achievement) การได้รับการยอมรับนับถือ (recognition) ความรับผิดชอบ (responsibility) และความก้าวหน้า(advancement) เป็นต้น

2) ปัจจัยสุขวิทยา (hygiene factor) หรือปัจจัยคำจุน หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นสิ่งแวดล้อมหรือบริบทของงาน (job content) องค์ประกอบนี้จะตอบสนองความต้องการทางร่างกายเป็นส่วนใหญ่และมีส่วนทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่พึงพอใจในงาน ได้แก่ นโยบายและการบริหารงาน (company policy and administration) การควบคุมบังคับบัญชา (supervision)

เงินเดือน(salary) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน (interpersonal relation supervision) และ สภาพแวดล้อมการทำงาน(work condition)

เฮอร์เชเบอร์ก(43) ได้อธิบายขององค์ประกอบ ทั้งสองว่าทำให้ผู้ปฏิบัติงาน มีความรู้สึกแตกต่างกัน องค์ประกอบสุขวิทยาจะเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจ คือ หากบุคคลไม่ได้การตอบสนองในองค์ประกอบนี้จะรู้สึกไม่พอใจ แต่หากได้รับบุคคลจะถูกปลดปล่อยจากความรู้สึกไม่พอใจและอยู่ในสภาพอารมณ์เฉย ๆ ส่วนองค์ประกอบงานจะก่อให้เกิดความพึงพอใจคือหากบุคคลไม่ได้รับการตอบสนองในองค์ประกอบนี้จะรู้สึกเฉย ๆ แต่หากได้รับการตอบสนองบุคคลจะเกิดความพอใจ

เฮอร์เชเบอร์ก(43) เห็นความสำคัญของปัจจัยงาน ที่ทำให้คนทำงานมีความพึงพอใจอยู่ที่การตอบสนองขั้นสูงทางจิตใจของมนุษย์มากกว่าสภาพแวดล้อม แม้ว่าจะจัดองค์ประกอบ ด้านสภาพการทำงานที่ดี หรือให้เงินเดือนค่าจ้างและสวัสดิการที่ดีเพียงใดก็ตาม หากมิได้ทำให้บุคคลมีความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองหรือเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาหรือมีความก้าวหน้าในอาชีพแล้วความอดสาเหในการทำงานจะลดลง เพราะองค์กรไม่เห็นความสำคัญของเขา เฮอร์เชเบอร์กได้แสดงความคิดเห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในอาชีพระดับสูงหรือที่มีการศึกษาสูงจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบสิ่งจูงใจ (motivator) มากกว่าองค์ประกอบสภาพแวดล้อม (context)

จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์เชเบอร์ก ที่กล่าวมาเป็นการความต้องการจากงานของคนงาน โดยมีความครอบคลุมทั้งความต้องการด้านร่างกายและต้องการด้านจิตใจ ซึ่งปัจจัยที่เป็นสิ่งจูงใจเป็นการตอบสนองความต้องการของจิตใจ ส่วนปัจจัยสุขวิทยา เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวงาน เป็นการตอบสนองทางด้านร่างกาย ถ้าบุคคลได้รับการตอบสนองทั้งด้านร่างกายและจิตใจก็จะทำให้มีความพึงพอใจในงานในระดับสูง

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม

5.1 ความหมายของแรงสนับสนุนทางสังคม

แรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support) เป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีที่เป็นผลมาจากการศึกษาทางสังคม จิตวิทยา ซึ่งพบว่า “การตัดสินใจส่วนใหญ่ของคนนั้น จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของบุคคล ซึ่งมีความสำคัญและมีอำนาจเหนือกว่าตัวเราตลอดเวลา “ซึ่งเป็นการแสดงถึงปฏิสัมพันธ์อย่างมีจุดมุ่งหมายระหว่างบุคคลที่แสดงออกถึงความสนใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้านวัตถุ สิ่งของ ข้อมูล ข่าวสาร หรือด้านอารมณ์ ซึ่งทำให้เกิดความผูกพันเชื่อว่ามีคนรักเอาใจใส่ และยกย่องมองเห็นคุณค่าว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม นอกจากนี้แรง

สนับสนุนทางสังคมยังมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมอนามัยของคน ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

คอบบ์(45) ให้ความหมายว่า แรงสนับสนุนทางสังคม เป็นการที่บุคคลได้รับข้อมูลที่ทำให้ทราบว่ามีคนรัก คนเอาใจใส่ ซึ่งได้จากความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ได้รับการยกย่อง และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความผูกพันซึ่งกันและกัน การที่บุคคลในเครือข่ายของสังคม ได้รับการช่วยเหลือทางด้านอารมณ์ สังคม สิ่งของ และข้อมูลต่าง ๆ ทำให้รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทำให้บุคคลสามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ต่อไปได้

ทอยท์ส (Thoits) (46) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นการที่บุคคลในเครือข่ายสังคม ได้รับการช่วยเหลือด้านอารมณ์ สังคม สิ่งของ และข้อมูล ซึ่งเกิดจากการติดต่อกับบุคคลอื่น โดยการช่วยเหลือนี้จะทำให้ บุคคลสามารถเผชิญความเครียด และตอบสนองต่อความเครียดได้รวดเร็วขึ้น

เฮาส์ (House) (47) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นการที่บุคคลรู้จักถึงความเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับ ได้รับความรัก ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่นและบุคคลจะได้รับการสนับสนุนนี้ โดยกลุ่มคนซึ่งอยู่ในระบบนั่นเอง เป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านจิต อารมณ์ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ข่าวสาร คำแนะนำต่างๆ ทำให้บุคคลนั้นสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการช่วยเหลือทางด้านอารมณ์ สิ่งของ ข้อมูลข่าวสาร และได้รับการยอมรับ จากบุคคลอื่นในสังคม และทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สามารถเผชิญกับปัญหาและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเหมาะสม

5.2 ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม

คอบบ์ (Cobb) (45) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (emotional support) เป็นการแสดงให้บุคคลเชื่อว่าเขาได้รับความรัก และเอาใจใส่ซึ่งมักจะได้รับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและมีความผูกพันที่ลึกซึ้งต่อกัน
- 2) การสนับสนุนด้านการยอมรับ และเห็นคุณค่า (esteem support) เป็นข้อมูลที่ทำให้บุคคลทราบว่าตนมีคุณค่า บุคคลอื่นยอมรับและเห็นคุณค่านั้นด้วย
- 3) การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (social support, network support) เป็นข้อมูลที่บอกให้บุคคล ทราบว่าตนเป็นสมาชิกหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความผูกพันมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน

ทอยท์ส (Thoits) (46) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 2 ประการ คือ

- 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์และสังคม (social emotion aid) เช่น การได้รับความรัก ความเห็นอกเห็นใจ และการเห็นคุณค่าจากบุคคลอื่นเป็นที่รัก
- 2) การสนับสนุนทางด้านสิ่งของ (instrumental aid) ได้แก่ การได้รับคำแนะนำ ข่าวสาร การช่วยเหลือครอบครัว และการช่วยเหลือทางการเงิน

เฮาส์ (House) (47) ได้แบ่งชนิดของแรงสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 4 ชนิด คือ

- 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional support) เป็นการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน การมีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นการช่วยในสถานะซึมเศร้า
- 2) การสนับสนุนด้านข้อมูล ข่าวสาร (Information support) เป็นการช่วยเหลือบุคคลให้เกิดความเข้าใจว่าควรทำอย่างไร ถึงจะมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อตนเอง
- 3) การช่วยเหลือด้านทรัพยากร (Instrumental support) เป็นการให้ความช่วยเหลือในเรื่องงาน เช่น ช่วยเตรียมอาหาร หรือช่วยดูแลลูก เพื่อให้มารดาได้มีเวลาในการทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ
- 4) การยอมรับ (Acceptance) การยอมรับช่วยให้บุคคลแต่ละคน เข้าใจภาวะและศักยภาพที่เป็นจริงของตนเอง

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ในแนวคิดของแต่ละคน มีลักษณะคล้ายกัน แต่ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของเฮาส์ (House) ที่ระบุว่าแรงสนับสนุนทางสังคมมี 4 ประเภท คือ ด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านทรัพยากร และด้านการยอมรับ ซึ่งมีความครอบคลุมความต้องการของคนงานครบทุกด้าน

5.3 องค์ประกอบของแรงสนับสนุนทางสังคม(48)

หลักการที่สำคัญของการสนับสนุนทางสังคมจะประกอบด้วยสิ่งที่สำคัญดังนี้

- 1) จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ใหญ่และผู้รับการสนับสนุน
- 2) ลักษณะของการติดต่อสัมพันธ์นั้นต้องประกอบด้วย

ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะที่ทำให้ “ผู้รับ” เชื่อว่ามีคนเอาใจใส่และมีความรักความหวังดีในตนอย่างจริงใจ

ข้อมูลข่าวสาร นั้นเป็นข่าวสารที่มีลักษณะที่ทำให้ “ผู้รับ” รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับในสังคม

ข้อมูลข่าวสารมีลักษณะที่ “ผู้รับ” เชื่อว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีประโยชน์แก่สังคม

3) ปัจจัยนำเข้าของการสนับสนุนทางสังคม อาจอยู่ในรูปของข้อมูลข่าวสาร วัตถุ สิ่งของหรือทางด้านจิตใจ

4) จะต้องช่วยให้ผู้รับได้บรรลุถึงจุดหมายที่เขาต้องการ ในที่นี้คือ การมีสุขภาพดี แรงสนับสนุนทางสังคมไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือวัตถุสิ่งของก็ตาม ย่อมส่งผลกระทบอย่างแน่นอน เพราะคนเรานั้นกายกับใจไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้โดยสิ้นเชิง การสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อภาวะสุขภาพของมนุษย์อย่างยิ่ง

จะเห็นได้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคม จะต้องมิตั้ง ผู้ให้และผู้รับแรงสนับสนุน ซึ่งมีความสำคัญทั้งสองฝ่าย โดยผู้ให้การสนับสนุนและประเภทของการสนับสนุนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับ จากสภาพสังคมในปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่กลุ่มสมรสต่างต้องประกอบอาชีพเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และอาจไม่มีเวลาให้กัน จนเกิดความขัดแย้งและความรุนแรงตามมา การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลอื่นได้แก่ ญาติ และเพื่อน ในทางบวกจะเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้กลุ่มสมรสเกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

5.4 แหล่งที่มาของการสนับสนุนทางสังคม

แคปแลน (Kaplan) (49) แบ่งเครือข่ายทางสังคมออกเป็น 2 ประเภท คือกลุ่มที่มีความผูกพันกันตามธรรมชาติ ได้แก่ บุคคลที่อยู่ในครอบครัวสายตรง เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก และบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด ได้แก่ เพื่อน เพื่อนบ้าน คนรู้จัก เพื่อนร่วมงาน และกลุ่มผู้เหลือในวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ซึ่งการแบ่งของแคปแลน (49) นี้คล้ายคลึงกับจิริยาวัตร คม พยัคฆ์ (50) ที่แบ่งเครือข่ายทางสังคมออกเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มสังคมปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน กลุ่มสังคมทุติยภูมิ ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน กลุ่มวิชาชีพ และกลุ่มสังคมอื่น ๆ

เฮาส์ (House) (47) แบ่งกลุ่มเครือข่ายทางสังคมออกเป็น 5 ระบบคือ

1) ระบบการสนับสนุนตามธรรมชาติ (Natural support system) ได้แก่ แหล่งสนับสนุนจากครอบครัว ญาติพี่น้อง ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากที่สุด เพราะมีบทบาทตั้งแต่วัยเด็กและเป็นแหล่งที่ถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ แบบแผนพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการให้การสนับสนุนผู้ป่วย

2) ระบบการสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน (Peer support system) เป็นการสนับสนุนที่ได้รับจากบุคคลซึ่งมีประสบการณ์ มีความชำนาญในการค้นหาความต้องการ และความสามารถติดต่อกับกลุ่มผู้ป่วยได้โดยง่าย เป็นเหตุให้บุคคลประสบความสำเร็จและสามารถปรับตัวได้อย่างดีในสถานการณ์ที่เลวร้ายในชีวิต

3) ระบบการสนับสนุนด้านศาสนา หรือแหล่งอุปถัมภ์ต่าง ๆ (religious organizations or denominations) เป็นแหล่งที่จะช่วยเหลือให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม คำสอน คำแนะนำ เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ได้แก่ พระ นักบวช หมอสอนศาสนา กลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม

4) ระบบการสนับสนุนจากกลุ่มวิชาชีพด้านสุขภาพ(Health professional support system) เป็นแหล่งสนับสนุนแห่งแรก ที่ให้ความช่วยเหลือผู้ป่วย ซึ่งมีความสำคัญต่อเมื่อการสนับสนุนที่ได้รับจากครอบครัว เพื่อนสนิท และกลุ่มเพื่อนไม่เพียงพอ

5) ระบบการสนับสนุนจากกลุ่มวิชาชีพอื่นๆ (Organized support system not directed by health professional) เป็นการสนับสนุนจากกลุ่มบริการอาสาสมัคร กลุ่มช่วยเหลือตนเอง (self health group) เป็นกลุ่มที่เป็นสื่อกลางที่ช่วยเหลือให้ผู้ป่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆ ในทางที่ส่งเสริมให้ผู้ป่วยสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในชีวิต เช่น ปัญหา ความเจ็บป่วยเรื้อรัง ความเจ็บป่วยในระยะสุดท้ายของชีวิต

การศึกษาครั้งนี้ แหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคมของแรงงานสตรี คือบุคคลอื่น นอกจากสามี ซึ่งได้แก่ ญาติและเพื่อนที่จะช่วยเหลือแรงงานสตรี เมื่อเกิดปัญหาและต้องการความช่วยเหลือ

6. แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานระบบกะ

การทำงานระบบกะในประเทศไทยมีมานานกว่า 60 ปีแล้ว โดยเริ่มในกิจกรรมคมนาคม และขยายไปในอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการต่างๆ ทั้งนี้เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของ สังคมและเศรษฐกิจ สถานประกอบการจึงจำเป็นต้องมีการจัดการปฏิบัติงานมากกว่า 8 ชั่วโมง เพื่อให้คุ้มกับการลงทุนที่สูง การปฏิบัติงานระบบกะ และการปฏิบัติงานในเวลาปกติ จึงเป็น สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเข้ามามีบทบาทสำคัญและเพิ่มมากขึ้นในลักษณะการทำงานในปัจจุบัน สถานประกอบการ จึงมีหน้าที่ในการกำหนดและจัดระบบงานผลิตตามความต้องการและความ จำเป็น ซึ่งเวลาในการแบ่งผลัดอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละสถานประกอบการหรือหน่วยงาน นั้นๆ กำหนด (51)

6.1 ความหมายของการทำงานระบบกะ

International Labour Organization (ILO) (52) ได้ให้ความหมายของการทำงานระบบกะ ว่า หมายถึง วิธีการกำหนดช่วงเวลาทำงานขององค์กรในลักษณะที่ คนงานกลุ่มหนึ่งต้องมารับช่วง

ทำงานต่อจากคนงานอีกกลุ่มหนึ่งในสถานที่ทำงานที่เดียวกัน ซึ่งจะทำให้องค์กรสามารถได้ระยะเวลาของการทำงานที่มากกว่าเวลาทำงานปกติของคนงาน โดยอาศัยความแตกต่างของเวลากลางวันและกลางคืน

Akerstedt & Knutsson (53) ระบบกะ หมายถึง การปฏิบัติงานที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีการหมุนเวียนกันทำงานในช่วงเวลาหรือผลัดต่างๆ ตามระยะเวลาที่กำหนด มีการปฏิบัติงานในช่วงเวลากลางคืนด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525(18) ให้ความหมายของคำว่า “กะ” หมายถึง รอบ งานเข้าเวร

กรมแรงงาน (51) ระบุ กะ หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ลูกจ้างแต่ละชุดเข้าทำงาน ดังนั้น งานกะ จึงมิได้เฉพาะสถานประกอบการที่กำหนดเวลาเพื่อให้ลูกจ้างทำงาน วันหนึ่งอย่างน้อยตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไป ซึ่งระยะเวลาของการทำงานในแต่ละชุดอาจจะซ้อนกันหรือต่างกัน หรืออาจมีช่วงห่างกันก็ได้

โดยสรุปแล้ว ผู้วิจัยให้ความหมายของงานกะว่า หมายถึง ระบบของการทำงานที่แบ่งออกเป็น 2 ช่วง หรือ 3 ช่วง ใน 24 ชั่วโมงใน 1 วัน และแบ่งคนงานเป็น 2 ชุด หรือ 3 ชุด ให้เท่ากับจำนวนช่วงเวลาทำงานแบบรับช่วงต่อกัน ในสถานที่ทำงานที่เดียวกันกับที่คนงานกลุ่มก่อนหน้านี้ทำงานอยู่เดิม

6.2 ประเภทของงานกะ

ILO (52) แบ่งงานระบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ระบบกะตายตัวหรือระบบกะถาวร คือ การทำงานของคนงาน 1 กลุ่มแบบระบบกะเดียวตลอดไปไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยทางองค์การจะแบ่งออกเป็น 2 กะหรือ 3 คือ กะเช้า กะบ่าย หรืออาจมีกะดึก (ในกรณีมี 3 กะ)

2) ระบบกะหมุนเวียน คือ การที่คนงาน 1 กลุ่ม ทำงานระบบกะที่มีการสับเปลี่ยนช่วงเวลาเข้ากะเป็นระยะๆ โดยคนงาน 1 กลุ่มอาจเข้างานกะเช้าถึงบ่าย อีกกลุ่มหนึ่งเข้างานกะบ่ายถึงกลางคืน และอาจมีคนงานอีกกลุ่มหนึ่งเข้างานกะกลางคืนถึงเช้า ในช่วงเวลาหนึ่ง แล้วมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกัน จึงเรียกว่าเป็นกะต่อเนื่อง ตลอด 24 ชั่วโมงการทำงาน ใน 7 วัน (168 ชั่วโมง)

รัตนา มากก้อน (54) กล่าวว่า โดยปกติแล้วโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตที่มีการดำเนินการผลิต ตลอด 24 ชั่วโมง มักจะแบ่งเวลาการทำงานออกเป็น 3 ชุด หรือ 3 กะ เพื่อให้สอดคล้องกับชั่วโมงการทำงานตามที่กฎหมายกำหนด คือ กะหนึ่งจะมีช่วงระยะเวลาทำงานช่วง

ละ 8 ชั่วโมง รวม 3 กะ 24 ชั่วโมง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมักจะแบ่งช่วงเวลาทำงานออกเป็น 3 กะ ดังนี้ (53)

(1) กะแรก (The first Shift หรือ Day Shift) เป็นช่วงเวลาการทำงานในตอนเช้ากลางวัน เช่นช่วงเวลา 06.00 – 14.00 น. หรือ 07.00 – 15.00 น. และ 08.00 – 16.00 น. เป็นต้น

(2) กะสอง (The Second Shift หรือ Evening Shift) เป็นช่วงเวลาการทำงานช่วงบ่ายหรือเย็น เช่นช่วงเวลา 14.00 – 22.00 น. หรือ 15.00 – 23.00 น. และ 16.00 – 24.00 น. เป็นต้น

(3) กะสาม (The Third Shift หรือ night Shift หรือ Graveyard Shift หรือ Oyster Shift) เป็นช่วงเวลาทำงานช่วงกลางคืน เช่น ช่วงเวลา 22.00 – 06.00 น. หรือ 23.00 – 07.00 น. และ 24.00 – 08.00 น. เป็นต้น

วิฑูรย์ สิมะโชติ และกฤษฎา ชัยกุล (55) แบ่งงานระบบกะเป็น 2 ประเภท คือ

1. ระบบกะที่ปฏิบัติงานในช่วงเวลาหนึ่งที่แน่นอน (permanent shift system) คือ การทำงานประจำที่มีความแน่นอนในช่วงเวลาปฏิบัติงานและไม่มีการหมุนเวียนเวลาในการทำงาน
2. ระบบกะที่ปฏิบัติงานในช่วงเวลาแบบหมุนเวียน (rotating shift system) เป็นการทำงานที่หมุนเวียนสลับกันในแต่ละช่วงเวลา ตามตารางการทำงานที่จัดไว้

นอกจากนี้ สถานประกอบการหรือหน่วยงาน ที่มีการจัดช่วงเวลาในการทำงานเป็นระบบกะแล้ว ต้องกำหนดเวลาพักทุกกะ ระยะเวลาพักจะสั้นหรือยาวนาน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของลักษณะงาน สภาพการทำงาน และการบริหารงานของสถานประกอบการหรือหน่วยงานนั้นๆ อย่างไรก็ตาม การกำหนดเวลาพักของแต่ละกะ มีลักษณะเป็นการพักครึ่งของช่วงเวลาการทำงาน โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะให้ผู้ปฏิบัติงานพักรับประทานอาหารและผ่อนคลายความตึงเครียดหลักจากที่ได้ปฏิบัติงานมาแล้วครึ่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความกระปรี้กระเปร่าในการปฏิบัติงานช่วงต่อไป ซึ่งส่วนมากจะให้เวลาพัก 30 – 60 นาที ช่วงเวลาที่ต้องปฏิบัติงานทั้งหมด นอกจากการพักครึ่งเวลาของการทำงานทั้งหมดแล้ว บางหน่วยงานหรือสถานประกอบการให้เวลาพักเพิ่มอีกในระหว่างเวลาปฏิบัติงานประมาณ 5 – 15 นาที เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในการปฏิบัติงาน และจะได้พักผ่อนหรือใช้เวลาปฏิบัติภารกิจส่วนตัว (56)

จะเห็นได้ว่า จากการทบทวนพบว่า งานกะสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ระบบกะตายตัวหรือระบบกะถาวร และระบบกะหมุนเวียน ในการศึกษาครั้งนี้วิจัย ได้ใช้ประเภทของงานกะเป็นเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกแรงงานสตรีที่ทำงานในระบบกะหมุนเวียน เนื่องจากเป็นผู้ที่ไม่มีเวลาทำงานที่แน่นอน ทำให้เวลาที่จะอยู่ร่วมกันกับคู่สมรสไม่แน่นอนเช่นกัน ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส

6.3 ลักษณะการทำงานระบบกะหมุนเวียน

การจัดระบบงานกะหมุนเวียน มีผลต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของงาน โดยเฉพาะในกรณีที่ทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานาน มีการปฏิบัติงานกะกลางคืนเป็นประจำ ดังนั้นควรมีการจัดการทำงานให้เหมาะสมระหว่างกะต่างๆ โดยพิจารณาวิธีการหมุนกะไปข้างหน้า ความสม่ำเสมอของการหมุนกะ จำนวนชั่วโมงทำงาน วันหยุดตรงกับวันหยุดราชการและจำนวนวันของกะที่ติดต่อกัน(57)(55) การจัดลักษณะงานระบบกะหมุนเวียนที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงดังนี้

1) วิธีการหมุนกะไปข้างหน้าหรือการหมุนตามเข็มนาฬิกา หมายถึง การหมุนกะที่ให้เวลาอนนอนชั่วโมงออกไป และมีเวลาเปลี่ยนกะนานประมาณ 16 ชั่วโมง เช่น เช้า – เช้า , บ่าย – บ่าย และดึก – ดึก หรือ 24 ชั่วโมง เช่น เช้า – บ่าย, บ่าย – ดึก ซึ่งต่างจากวิธีการหมุนกะที่รวดเร็ว และมีเวลาเปลี่ยนกะในช่วงเวลาสั้นๆ ประมาณ 8 ชั่วโมง และเลื่อนเวลาอนเข้ามาเร็วขึ้น เช่น ลักษณะการหมุน เช้า – ดึก , ดึก – บ่าย , บ่าย – เช้า เป็นต้น ซึ่งการหมุนแบบทวนเข็มนาฬิกาจะทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพอนามัยอย่างมาก ในด้านการนอนความเมื่อยล้าและการใช้ชีวิตอย่างปกติสุข เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถพักผ่อนนอนหลับได้เต็มที่ เกิดผลเสียต่อสุขภาพอนามัยระยะยาวได้ (58) ดังนั้น เพื่อให้ร่างกายมีการปรับตัวที่เหมาะสม ควรจัดวิธีหมุนกะไปข้างหน้าหรือหมุนตามเข็มนาฬิกา เพราะจะทำให้ร่างกายปรับตัวได้เร็วกว่า คือ ในเวลา 3 วัน ขณะที่การจัดวิธีหมุนไปข้างหลังหรือหมุนทวนเข็มนาฬิกา ร่างกายจะใช้เวลาที่จะปรับตัวได้นานกว่า คือ ประมาณ 6 – 7 วัน แต่ผู้ปฏิบัติงานจำนวนมากจะคำนึงถึงวันหยุดที่ติดต่อกันนานๆ เพื่อร่วมกิจกรรมทางสังคมหรือมีเวลาส่วนตัว มากกว่าที่จะนึกถึงสุขภาพอนามัยของตนเอง จึงมักจะพอใจวิธีการหมุนกะไปข้างหลังหรือหมุนทวนเข็มนาฬิกา มากกว่าวิธีการหมุนกะไปข้างหน้า หรือหมุนตามเข็มนาฬิกา (54)

2) ความสม่ำเสมอของการหมุนกะ หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงาน ที่มีจำนวนวันขึ้นปฏิบัติงานในแต่ละกะคงที่ รวมถึงการมีช่วงวันหยุด ซึ่งมีระยะห่างของกะคงที่ เช่น เช้า 2 วัน, บ่าย 2 วัน, ดึก 2 วัน และหยุด 2 วัน เป็นต้น ดังนั้น ควรจัดให้มีการหมุนเวียนกะอย่างสม่ำเสมอ (55) เพราะการหมุนเวียนกะที่บ่อยเกินไป จะส่งผลกระทบต่อสรีระของร่างกายและเกิดความผิดปกติของระบบต่างๆ ทำให้สุขภาพร่างกายและกระบวนการนอนหลับเสื่อมลง ประสิทธิภาพการทำงานลดลง รวมถึงความระมัดระวังในการทำงานลดลงด้วย(58) และทำให้ระบบชีวภาพของร่างกายในผู้ปฏิบัติงานระบบกะ ไม่สามารถปรับตัวต่อเวลาทำงานใหม่ได้ รวมถึงมีความลำบากในการวางแผนการใช้เวลาเพื่อปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ (59)

3) วันหยุดตรงกับวันหยุดราชการ หมายถึง การปฏิบัติงานที่มีวันหยุดตรงวันหยุดราชการ คือ วันเสาร์ วันอาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ อย่างน้อย 1 วันต่อสัปดาห์ (57)(58) จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีเวลาร่วมกิจกรรมกับครอบครัวและเพื่อนๆ ได้อย่างเต็มที่หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่คนส่วนใหญ่ใช้เวลาในช่วงนี้

4) จำนวนชั่วโมงทำงาน หมายถึง จำนวนชั่วโมงการปฏิบัติงาน โดยเฉลี่ยใน 1 สัปดาห์ โดยทั่วไปมีชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ 8 ชั่วโมงใน 1 วัน (57)(58) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้มีเวลาหยุดพักให้ร่างกายผ่อนคลายและมีการฟื้นตัวของระบบต่างๆ และต้องมีความสมดุลกันในทุก ๆ รอบของจังหวะชีวภาพ คือ 24 ชั่วโมง หรือ 1 วัน (61)

5) จำนวนวันของกะดึกที่ติดต่อกัน หมายถึง การปฏิบัติงานในกะดึกที่ติดต่อกัน โดยทั่วไปไม่ควรติดต่อกันมากกว่า 3 เวร ดังนั้น ควรจัดให้มีการปฏิบัติงานในกะดึกประมาณ 2 – 3 วัน (53) หากผู้ปฏิบัติงาน มีจำนวนวันของกะดึกติดต่อกันนาน ๆ จะทำให้การปรับตัวด้านสรีระวิทยาของร่างกายหรือระบบการดำเนินชีวิตประจำวันใน 24 ชั่วโมง เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกเหนื่อย อ่อนเพลีย มีความเมื่อยล้าสะสมเพิ่มมากขึ้นและการจัดให้มีกะดึกน้อยวันนั้นเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การจัดกะแบบหมุนเร็ว (rapidly rotated shift system) ซึ่งผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ จะชอบระบบกะหมุนเร็ว (วันที่เข้ากะดึกน้อย) มากกว่าระบบกะหมุนเวียนช้า (วันที่เข้ากะดึกมากกว่า)

สรุปได้ว่า การทำงานระบบกะหมุนเวียนมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือ วิธีการหมุนกะ ความสม่ำเสมอของการหมุนกะ วันหยุดให้ตรงกับวันหยุดราชการอย่างน้อย 1 วัน จำนวนชั่วโมงทำงานใน 1 สัปดาห์ และจำนวนวันของกะดึกที่ติดต่อกัน เนื่องจากจะมีผลต่อสุขภาพของพนักงานและประสิทธิภาพของงานเป็นสำคัญ

6.4 ผลกระทบจากการทำงานระบบกะ

1) ผลด้านสุขภาพ การปฏิบัติงานระบบกะหมุนเวียน ที่มีการปฏิบัติในกะใดกะหนึ่งเป็นเวลานานๆ ร่างกายจะสามารถปรับตัวกับลักษณะการทำงานได้ ไม่มีผลเสียต่อภาวะสุขภาพ(56) จากการสำรวจในทวีปยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกาโดย Monk T.H. (61) พบว่า คนที่ทำงานในกะดึกนั้น สามารถนอนได้น้อยกว่าคนทำงานช่วงเวลากลางวันประมาณ 5 – 7 ชั่วโมงในรอบสัปดาห์ ซึ่งได้มีการศึกษาชิ้นอื่นของ วอร์ส, มัชบาส, และซีเวสเตอร์ (62) ในกลุ่มคนที่ทำงานระบบกะดึกเปรียบเทียบกับคนทำงานระบบกะเช้า โดยให้คนทำงานระบบกะดึกนอนพัก หลังจากปฏิบัติงานซึ่งมีการจัดสถานที่และบรรยากาศให้เหมาะสมป้องกันการรบกวนการนอน พบว่า คนที่ทำงานระบบกะดึกจะนอนในช่วงเวลากลางวันโดยเฉลี่ย 606 นาที ซึ่งน้อยกว่าการนอนของคน

ที่ทำงานในช่วงเวลากลางวันทีนอนเฉลี่ย 401 นาที หากแรงงานสตรีต้องทำงานระบบกะดึกอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน อาจทำให้เกิดภาวะที่มีการนอนอย่างเรื้อรัง ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการทำงานและอารมณ์

ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในผู้ปฏิบัติงานระบบกะหมุนเวียนที่ไม่เพียงพอ ซึ่งพบว่า ร้อยละ 80 ของผู้ปฏิบัติงานระบบกะจะมีปัญหาการนอน โดยเฉพาะความง่วงนอน ที่เกิดระหว่างการทำงาน(59) จะมีการแสดงของการนอนหลับไม่เพียงพอ เช่น อ่อนเพลีย การทรงตัวไม่ดี ความคล่องตัวลดลง หงุดหงิด อารมณ์ไม่คงที่ และเกิดความเครียดง่าย(60) ดังนั้น การหยุดพักเพื่อให้ร่างกายได้ผ่อนคลาย และมีการฟื้นฟูของระบบต่างๆ จึงมีส่วนช่วยลดความเครียดลดลงได้ อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย เช่น ระบบทางเดินอาหาร โดยเกิดจากการรับประทานอาหารไม่เป็นเวลา จึงเป็นสาเหตุสำคัญของโรคกระเพาะอาหาร มีอาการผิดปกติต่างๆ เช่น ปวดท้อง เบื่ออาหาร ท้องผูก ท้องอืด เป็นต้น

นอกจากนี้ กลุ่มที่ปฏิบัติงานระบบกะหมุนเวียนมักจะรับประทานอาหารที่มีกากน้อย และรับประทานอาหารที่มีอาหารพวกแป้งและน้ำตาลมาก รวมถึงไม่มีเวลาในการออกกำลังกายและเกิดความเครียดทางอารมณ์ จึงมีส่วนสนับสนุนภาวะไขมันในเลือดสูงได้(51) ผู้ปฏิบัติงานระบบกะหมุนเวียนโดยเฉพาะกะดึก จึงเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบบหัวใจและหลอดเลือดมากถึงร้อยละ 40 (62) และเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจขาดเลือด รวมถึงระดับไขมันในเลือดสูงได้(63) เนื่องจากระบบชีวภาพของร่างกายถูกรบกวนและมีการเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมน ที่เกี่ยวข้องกับความเครียด ทำให้ความดันโลหิต ระดับกลูโคสและระดับไตรกลีเซอไรด์เพิ่มสูงขึ้น(64) ประกอบกับการมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองไม่เหมาะสม โดยที่ระดับไขมันในเลือดสูงนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์หรือภาวะอ้วนแต่อย่างใด (65)

สตรีที่ปฏิบัติงานระบบกะหมุนเวียน ยังมีโอกาสเกิดผลกระทบต่อระบบการเจริญพันธุ์ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมนเพศ จึงมีผลต่อการตั้งครรภ์ เช่น การมีบุตรยากและเสี่ยงต่อการแท้งบุตร เป็นต้น(67)

จากการศึกษา ด้านอาชีวเวชศาสตร์ พบว่าการทำงานระบบกะเป็นสาเหตุหนึ่ง ของความเครียด(67) และการจัดการการปฏิบัติงาน ก็มีความสัมพันธ์กับความเครียดในระดับสูงเช่นกัน

จากการศึกษาความเหนื่อยล้าของผู้ปฏิบัติงาน ระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จังหวัดสมุทรสาครของ ปิยนันท์ เหมศรีชาติ(56) พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานระบบกะโดยเฉพาะกะดึก จะมีความเหนื่อยล้าสูงกว่ากะอื่นๆ โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานกะดึก เนื่องจากระบบการทำงานของร่างกายถูกรบกวน ร่างกายจึงต้องมีการปรับระบบงานที่เป็นอยู่เดิมรวมทั้งปรับวงจรการหลับคืนใน

ร่างกาย จึงทำให้ช่วงแรกของการทำงานจะรู้สึกเพลีย ประกอบกับร่างกายพักผ่อนไม่เพียงพอและอยู่ในภาวะอดนอน ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้เกิดความเหนื่อยล้าในผู้ปฏิบัติงานระบบกะหมุนเวียนได้

2) ผลด้านครอบครัวและสังคม การปฏิบัติงานที่ไม่มีเวลาพักผ่อน รวมถึงเวลาทำงานและเวลาพักผ่อนไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม ทำให้ผู้ปฏิบัติงานระบบกะมีโอกาสที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวและสังคมน้อยลง(59) โดยกอร์ดอนและคณะ(68) กล่าวว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลางคืนหรือกะหมุนเวียน จะปฏิสัมพันธ์กับสังคมต่ำกว่าสตรีที่ทำงานประจำจะเข้า ซึ่งรวมถึง การมีเวลาอยู่กับครอบครัวการสังสรรค์กับเพื่อน ที่เป็นเช่นนี้เพราะช่วงเวลาสำหรับการอยู่กับเพื่อน ครอบครัว หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมนั้นมักเป็นช่วงเวลาพักผ่อนของผู้ปฏิบัติงานกลางคืน

โรชาและโคลิแกน(69)ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการทำงานระบบกะในกลุ่มที่ทำงานระบบกะหมุนเวียนที่มีผลต่อชีวิตครอบครัวและสังคม พบว่า ผู้ที่ทำงานระบบกะเช้าจะมีสุขภาพจิตที่ดี และมีระดับความพึงพอใจสูง ในเรื่องของตารางการทำงานชีวิตครอบครัวและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยมีเวลาในการออกกำลังกาย เวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากกว่ากะอื่นๆ ขณะที่ผู้ปฏิบัติงานกะบ่ายมีระดับความพึงพอใจต่ำในการมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อน ส่วนผู้ปฏิบัติงานกะดึกจะมีความพึงพอใจต่ำมากที่สุด

3) ผลด้านประสิทธิภาพการทำงาน ช่วงเวลาที่มีผลกระทบอย่างมากต่อประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งประสิทธิภาพการทำงานจะต่ำสุดในช่วงเวลากลางคืน ตั้งแต่ 24.00 น. ถึง 06.00 น. อีกช่วงคือ เวลา 13.00 น. ถึง 15.00 น. โดยเฉพาะประสิทธิภาพเกี่ยวกับความระมัดระวังและประสาทสัมผัสการเคลื่อนไหว(71) และความผิดพลาดที่เกิดจากการทำงานจะมีมากที่สุดคือ เวลา 03.00 น.(9) ซึ่งอเคอร์เตสและนุทสัน(53) กล่าวว่า การทำงานระบบกะมีผลทำให้สมาธิและการตื่นตัวลดลง

สรุปได้ว่า การทำงานระบบกะ โดยเฉพาะกะหมุนเวียน มีผลกระทบในหลาย ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ทำให้สุขภาพของพนักงาน โดยเฉพาะระบบการนอนเสื่อมลง เนื่องจากการนอนถูกรบกวน ผลต่อระบบทางเดินอาหาร เนื่องจากการรับประทานอาหารไม่เป็นเวลา เช่น ปวดท้อง ท้องอืด นอกจากนี้ การทำงานระบบกะหมุนเวียนมีผลโดยตรงต่อระบบเจริญพันธุ์ของสตรี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมนเพศและมีความเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเต้านมได้

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลกระทบจากงานกะที่มีต่อครอบครัวและสังคม มาศึกษาความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส

6.5 หลักการด้าน เอร์โกโนมิกส์ (71)

เอร์โกโนมิกส์หรือการยศาสตร์ มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ Ergos หมายถึง งาน (work) และ Norms หมายถึง กฎธรรมชาติหรือวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับคนและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้กล่าวถึงการศึกษาในเรื่องนี้ ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ว่า การปฏิบัติงานมักพบความผิดพลาดจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติงานอย่างรวดเร็ว ขาดความระมัดระวัง หรือปฏิบัติงานผิดท่าทาง รวมทั้งการออกแบบเครื่องมือไม่เหมาะสม กับสภาพร่างกาย เป็นต้น มีผลทำให้มีผลกระทบต่อร่างกายเกิดการเจ็บป่วยเป็นโรคกระดูก ปวดหลัง (low back pain) ปวดกล้ามเนื้อ รวมทั้งโรคเรื้อรังอื่น ๆ ด้วย และยังมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเนื่องจากความสามารถของร่างกายไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่กำหนดไว้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องนำเอาความรู้ทางเอร์โกโนมิกส์มาใช้ในการออกแบบในการปฏิบัติงานเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงานลดลง

6.5.1 ความสำคัญของลักษณะท่าทางการทำงานที่เหมาะสม (71)

การรักษาท่าทางที่เหมาะสมนั้น จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น และลดอันตรายที่เกิดจากการทำงานด้วย สามารถสรุปลักษณะความสำคัญของท่าทางการทำงานที่เหมาะสมได้ดังนี้

1) การทำงานบนพื้นที่ยืนที่มั่นคงทำให้การออกแรงในการทำงานเป็นไปได้อย่างสะดวก แต่ถ้าพื้นไม่มั่นคง ท่าทางการทำงานของบุคคลก็จะผิดปกติไป ทำให้สูญเสียพลังงานของร่างกายโดยไม่จำเป็น

2) ท่าทางการทำงานที่เหมาะสมนั้นจะช่วยให้การออกแรงนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงอาศัยน้ำหนักของร่างกายบุคคลเป็นหลัก วิธีที่พบว่า มีประสิทธิภาพมากคือการให้ร่างกายพียงอยู่กับบางสิ่งในขณะออกแรง

3) ท่าทางของร่างกายที่ดีและเหมาะสมนั้น จะต้องไม่ไปก่อให้เกิดการขัดขวางกระบวนการทำงานของอวัยวะในร่างกาย เช่น ระบบย่อยอาหาร ระบบการหายใจ และระบบการไหลเวียนโลหิต เป็นต้น

4) ท่าทางของการทำงานที่ดีนั้น จะต้องช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนความร้อนระหว่างร่างกายและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม โดยให้มีการขับเหงื่อเป็นไปอย่างเหมาะสมในงานที่มีความร้อนสูงมาก เป็นต้น

5) ท่าทางการทำงานมีความสำคัญยิ่งต่อระบบการมองเห็นของตา คือ ท่าทางการทำงานจะต้องมั่นคง และสายตามองตรงในระดับราบ การมองขึ้นข้างบน ข้างล่าง หรือ ด้านข้างจะก่อให้เกิดความเค้นของกล้ามเนื้อ

6.5.2 เทคนิคและวิธีการด้านเอร์โกโนมิกส์ที่เกี่ยวข้องกับท่าทางการทำงาน (71)

ท่าทางสำหรับบุคคลที่ยืนทำงาน มีหลักทั่วไป ดังนี้

- 1) ในการยืนทำงานนั้น ควรมียุทโธปกรณ์เลื่อนเท้าไปข้างๆ ก้าวไปข้างหน้าและถอยกลับโดยไม่มีอะไรกีดขวาง
- 2) ร่างกายไม่ควรเอนไปข้างหลัง หรือเอนไปข้างหน้า ถ้าจะต้องมีการเอนนั้น องศาการเอนควรจะได้เพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการยกของ
- 3) ไม่ควรเอื้อมมือสูงกว่าความสูงระดับไหล่ หรือต่ำกว่าระดับมือหุบแขนได้ในขณะยืน
- 4) มีการหมุนลำตัวหรือเอียงไปข้าง ๆ
- 5) ไม่ควรแหงนศีรษะหรือก้มศีรษะมากเกินไป

ท่าทางสำหรับบุคคลที่นั่งทำงาน มีหลักทั่วไป ดังนี้

- 1) ศีรษะอยู่ในลักษณะสมดุล คืออยู่กึ่งกลางระหว่างไหล่ทั้งสองข้าง สายตามองระดับราบ
- 2) ไหล่ทั้งสองข้างควรอยู่ในลักษณะธรรมชาติ
- 3) ลำตัวควรอยู่ในแนวตั้งหรือเอียงไปด้านหลังเล็กน้อยโดยมีที่รองรับหลังอย่างเหมาะสม
- 4) ท่อนแขนส่วนล่างและต้นขาควรอยู่ในระดับราบ
- 5) ต้นแขนและท่อนขาล่างควรทำมุมกับแนวตั้งประมาณ 0 และ 45 องศา
- 6) ควรมียุทโธปกรณ์สำหรับสอดเข้าไว้ได้อย่างเหมาะสม
- 7) ควรมีที่วางเท้าอย่างเหมาะสม
- 8) ไม่ควรเอื้อมหรือบิดตัวโดยไม่จำเป็น

6.5.3 หลักการด้านสภาวะการทำงาน (71)

1) ระยะเวลาการทำงานต่อวัน

ระยะเวลาการทำงานหรือชั่วโมงการทำงาน มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับการขาดงาน เนื่องจากความเจ็บป่วยและอุบัติเหตุมากที่สุดทีเดียว การทำงานต่อเนื่องกันหลายๆ ชั่วโมงและการทำงานล่วงเวลานั้น ก่อให้เกิดปัญหาความเจ็บป่วยและอุบัติเหตุและทำให้ผลผลิตต่ำลง

ในปัจจุบันประเทศต่างๆ ยึดหลักการทำงานสัปดาห์ละ 5 วันหรือประมาณ 40 ชั่วโมง โดยแต่ละวันมีการแบ่งกิจกรรม การพักผ่อน เวลาหลับนอนเท่าๆ กัน โดยหลักในการปฏิบัตินี้ไม่ได้เกิดจากทฤษฎีแต่เกิดจากการมีการปฏิบัติกันมาอย่างกว้างขวาง

2) วันหยุดพักผ่อน

วันหยุดพักผ่อน มีความสำคัญโดยการผ่อนคลายความเครียด ซึ่งมักจะมีวันหยุดพักผ่อนเพิ่มเติมจากวันหยุดประจำสัปดาห์ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีอย่างสม่ำเสมอ

3) การหยุดพักผ่อนในช่วงการทำงาน

มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการทำงานทุกอาชีพ เพราะงานบางอย่างน่าเบื่อหน่ายและซ้ำซาก ลักษณะงานเหล่านี้ก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งปกติคนทั่วไปจะไม่สามารถทนอยู่ในสภาพการทำงานที่ต้องทำอยู่ตลอดเวลาไม่เกิน 4 ชั่วโมง จึงมีความจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนอิริยาบถในรูปของการหยุดพักในช่วงการทำงาน

4) การทำงานเป็นกะ

การทำงานเป็นกะนั้น เป็นการใช้เครื่องจักรให้คุ้มค่าและได้ผลผลิตอย่างต่อเนื่อง การทำงานในช่วงเวลากลางคืนนั้น เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของบุคคล เพราะเป็นสถานะที่ไม่เหมาะสมทั้งร่างกายและจิตใจ การทำงานเป็นกะ มีความเกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุและการขาดงาน และอาจทำให้คนงานพึงสารถะดันประสาทหรือสารเสพติดได้

6.5.4 ประโยชน์ของหลักเอร์โกโนมิกส์ต่อการปฏิบัติงาน (71)

ทำให้ผู้ประกอบการมีความปลอดภัย ลดการเกิดอุบัติเหตุ ทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กิจกรรมของหลักเอร์โกโนมิกส์ต่อการปฏิบัติงานมีดังนี้

- 1) การปรับปรุงเก้าอี้ ให้มีความเหมาะสมกับตัวผู้ประกอบการอาชีพ
- 2) การออกแบบเครื่องมือ อุปกรณ์ และเครื่องจักร ให้มีความสะดวกต่อการใช้
- 3) พื้นที่โต๊ะปฏิบัติงานมีความกว้างเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้สะดวก
- 4) ท่าทางในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการอาชีพถูกต้องเหมาะสม
- 5) ป้ายสัญญาณต่าง ๆ มีขนาดอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม
- 6) กำหนดตารางเวลาการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม
- 7) กำหนดระยะเวลาการพักผ่อนระหว่างงานอย่างเหมาะสม
- 8) การจัดสถานที่ทำงานให้เรียบร้อยสะดวกต่อการปฏิบัติงาน ไม่มีสิ่งกีดขวาง

9) ควบคุมสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานให้เหมาะสม เช่น ความสั่นสะเทือน เสียงดัง ความกดดันบรรยากาศ รังสี ความร้อน และความเย็น เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว การนำหลักการด้านเอร์โกโนมิกส์ มาใช้ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม และท่าทางการทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อตัวผู้ปฏิบัติงาน เป็นการจัดทำทางการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสม เนื่องจากสภาพการทำงานของแรงงานใน โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เป็นงานที่ค่อนข้างซ้ำซากจำเจ และมีความเบื่อหน่าย จึงมี สภาพของการทำงานที่ผ่อนคลาย เพื่อให้แรงงานมีความสุขกับการทำงานและได้ผลิตภัณฑ์ที่มี คุณภาพ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา

7.1 ปัจจัยก่อนสมรส เป็นปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสังคมของกลุ่มสมรส ซึ่ง ประกอบด้วย

7.1.1 อายุแรกสมรส

อายุเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจสมรส ดังจะเห็นได้จาก ในสมัยก่อนนั้น การศึกษาและเทคโนโลยียังไม่เจริญมากนัก ประชาชนส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยกำลังและแรงงานมาก จึงมีการสมรสกันตั้งแต่อายุยังน้อยเพื่อช่วยเพิ่ม แรงงานในการประกอบอาชีพ แต่ในปัจจุบันการศึกษาเจริญก้าวหน้ามากขึ้นและเทคโนโลยีได้เข้า มามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนมากขึ้น ประชาชนจึงมีทางเลือกในการดำรงชีวิต มากกว่าเมื่อก่อน สมรสจึงขยายเวลาออกไปมาก Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ผู้ซึ่งเสนอแนวคิดและทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส กล่าวว่า อายุแรก สมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรส และคุณภาพชีวิตสมรสก็มีผลโดยตรงต่อ ความมั่นคงในชีวิตสมรส โดยสรุปว่า ถ้าคู่สมรมีอายุแรกสมรสต่ำความมั่นคงในชีวิตสมรสก็จะ ต่ำลงด้วย และในทางตรงกันข้าม ถ้าคู่สมรมีอายุแรกสมรสสูงก็ย่อมจะมีความมั่นคงในชีวิตสมรส สูงตามมาเช่นกัน โดยทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่ยังมีอายุน้อยนั้นยังมีวุฒิภาวะต่ำทำให้ขาดความ รับผิดชอบตลอดจนการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ยังไม่รอบคอบและมักเกิดความผิดพลาดได้ง่ายจึง ส่งผลให้ชีวิตสมรสไม่ราบรื่น สอดคล้องกับการศึกษาของอุบลรัตน์ พิษณุชนนท์(72) ศึกษา พบว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของราชการสังกัด กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เช่นเดียวกับการศึกษาของ เอมอร มณี วัฒนา (4) ศึกษาพบว่าอายุแรกสมรส มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพของกลุ่มสมรสที่อาศัยอยู่ใน

กรุงเทพมหานคร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ สมเกียรติ เบญจศาสตร์(73) พบว่าในกลุ่มสมรสจังหวัดนครราชสีมา อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส แต่แตกต่างจากการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล(24) ที่ศึกษาชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงบประมาณพบว่า อายุแรกสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ($p < 0.05$) และจากการศึกษาของ วัชรวิ ไชยนิษฐ์ (74) พบว่า วุฒิภาวะแรกสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัว

จากการทบทวนพบว่า การศึกษาส่วนใหญ่ที่ระบุว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสและอีกส่วนหนึ่งที่ระบุว่าอายุแรกสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้นำตัวแปรเกี่ยวกับอายุแรกสมรสเข้ามาเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษานี้ด้วย

7.1.2 ระดับการศึกษา

การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่คู่สมรสจะนำมาพิจารณาในการเลือกคู่สมรส เพราะระดับการศึกษาจะเป็นตัวกำหนดค่านิยม และแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคล อุบลรัตน์ พิษัญญ นนท์(72) กล่าวว่าความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาของสามีภรรยา จะทำให้ทั้งคู่มองชีวิตที่คล้ายคลึงกันมีทัศนคติในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกันมาก สามารถเข้าใจอะไรได้ง่าย เนื่องจากผ่านการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบสังคม ทั้งสองฝ่ายจะรู้สึกตนเองไม่มีปมด้อยต่างฝ่ายต่างมั่นใจในตนเอง ทำให้ทั้งคู่เกิดความภาคภูมิใจซึ่งกัน ดังนั้นชีวิตคู่ย่อมเกิดความพึงพอใจได้ง่ายกว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาต่างกัน เพราะหากอีกฝ่ายหนึ่งมีการศึกษาดำกว่าอีกฝ่ายหนึ่งแล้วย่อมรู้สึกกว่าตนเองมีปมด้อย เมื่อเกิดปัญหาในชีวิตคู่ขึ้นแล้ว โอกาสที่จะกระทบกระทั่งกันย่อมเกิดขึ้นได้ง่าย ตามทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) กล่าวว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาสูง คุณภาพชีวิตสมรสก็จะสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของสมเกียรติ เบญจศาสตร์(73) ที่พบว่าความแตกต่างกันทางการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสของคู่สมรสจังหวัดนครราชสีมา แต่แตกต่างกับผลการศึกษาของอุบลรัตน์ พิษัญญะนนท์(72) ที่พบว่า ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เช่นเดียวกับการศึกษาของขวัญชัย มะโนแก้ว(75) ที่พบว่าความคล้ายคลึงกันของภูมิหลังทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และการศึกษาของเอมอร มณีวัฒนา (4) ผลของการศึกษาพบว่า ช่วงต่างกันทางการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสัมพันธ์ภาพของคู่สมรส

นอกจากนี้ประภัสสร รูปมงคล(5) ศึกษาการปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรีชนบท จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) วัชรวิทย์ โยคะนิตย์ (74) พบว่า ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวทหารบก ($p < 0.05$) สุมิตรา รัฐประสาธน์(76) พบว่าความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของครูสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ($p < 0.001$)

จากการศึกษาพบว่า ยังไม่สามารถบ่งบอกถึงแนวโน้มที่ชัดเจน ว่าความคล้ายคลึงกันทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส เนื่องจากพบว่า ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษามีทั้งมีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษารังนี้ จึงได้พิจารณานำตัวแปรนี้มาศึกษาด้วย

7.1.3 ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส

การมีโอกาสพบกันระหว่างชายหญิงที่รักใคร่ชอบพอกัน เป็นกระบวนการที่แต่ละฝ่ายต่างใช้เวลาเพื่อทำความรู้จักและศึกษาถึงนิสัยใจคอของคนที่เราจะแต่งงานด้วย ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรจึงทำให้สามารถเรียนรู้ถึงอุปนิสัยใจคอของฝ่ายตรงข้ามเพื่อที่จะได้ทราบถึงความแตกต่างของอีกฝ่ายหนึ่งและสามารถปรับตัวให้เข้าหากันได้ หากคู่สมรสมีการเตรียมพร้อมโดยใช้เวลาในการเรียนรู้กันและกันก่อนการสมรส ก็ย่อมส่งผลให้ชีวิตสมรสสามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) สรุปไว้ว่าความคุ้นเคยกันก่อนสมรส ถ้าคู่สมรสมีความคุ้นเคยกันมากชีวิตสมรสก็จะมีคุณภาพสูงด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของผจงจิตต์ พิทักษ์ภากร(77) ที่พบว่าระยะเวลาที่รู้จักกันก่อนสมรสเป็นปัจจัยเชิงเหตุที่สามารถอธิบายความผันแปรของความเป็นปีกแผ่นของครอบครัวได้ร้อยละ 52.9 แต่แตกต่างกับการศึกษาของประภัสสร รูปมงคล(5) พบว่า ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรีชนบท จังหวัดพิษณุโลก และการศึกษาของมัลลิกา สมสกุล(24) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสในด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานประมาณในปี 2543 พบว่า ระยะเวลาที่รู้จักกันก่อนสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ($p < 0.001$) เช่นเดียวกับวัชรวิทย์ โยคะนิตย์(74) พบว่า ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวทหารบก ในกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกับการศึกษาของอุบลรัตน์ พิษณุโยชนนท์ 2531 (72) ที่พบว่า ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ สุริย์ วิภาสประทีป(78) ได้

ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอในเขตอ้อมน้อย จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพในครอบครัว ($p < 0.05$)

จากการทบทวนจะเห็นว่า ระยะเวลาคบหากันมาก่อนสมรส มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตสมรส เนื่องจากการทำความคุ้นเคยกันก่อนเป็นระยะเวลานาน ทำให้คู่สมรสทราบถึงนิสัยใจคอและความแตกต่างของอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการสมรส เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในอนาคต การศึกษาทำความรู้จักกันเป็นอย่างดี จะทำให้เกิดการปรับตัวเพื่อให้เข้ากันได้ ในคู่สมรสก็เช่นกัน ถ้ามีการทำความคุ้นเคยศึกษากันอย่างถ่องแท้ก็จะเกิดประโยชน์มากในการดำเนินชีวิตสมรส การขัดแย้งไม่ลงรอยกันก็จะลดลง

จากการศึกษางานวิจัยทั้งหมด พบว่าระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งไม่สอดคล้องตามแนวคิดและทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสมาเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

7.1.4 การมีโรคประจำตัว

จากแนวคิดของทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) กล่าวว่า ถ้าคู่สมรสมีภาวะสุขภาพกายที่ดีก็ย่อมส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีด้วย แต่ยังไม่มีการศึกษาอื่นๆ มาสนับสนุนหรือคัดค้านแนวคิดนี้ ดังนั้นในการศึกษานี้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรนี้ เนื่องจากถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีโรคประจำตัว นั้น หมายถึงการมีภาระที่เพิ่มขึ้นของครอบครัว อีกทั้งอาจทำให้คู่สมรสไม่สามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่ได้ตามที่คาดหมายไว้ เช่น บทบาททางเพศสัมพันธ์และการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาสู่ครอบครัว แต่ในทางตรงกันข้าม คู่สมรสอาจเกิดความเห็นอกเห็นใจกันและมีการดูแลเอาใจใส่กันมากขึ้น ทำให้เกิดผลดีต่อคุณภาพชีวิตสมรสได้

7.2 ปัจจัยระหว่างสมรส เป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดลำดับความสำคัญของการสมรส ไม่ใช่เป็นเพียงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตสมรสอีกด้วย ซึ่งปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย

7.2.1 สถานะทางเศรษฐกิจ

ความสามารถในการสร้างรายได้ของกลุ่มสมรส เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งกลุ่มสมรส ได้นำมาร่วมในการประเมินทางเลือก คุณค่าแห่งการประเมินระหว่างทางเลือกกับอุปสรรคจะนำไปสู่การหย่าร้าง ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) กล่าวไว้ว่า รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งของชีวิตสมรส ซึ่งมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ระบุว่า กลุ่มสมรสที่มีรายได้ของครอบครัวดีกว่า ย่อมจะมีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสในระดับสูงด้วย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตสมรสของกลุ่มสมรส Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3)

สรุปว่า ความพร้อมทางด้านวัตถุและสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มสมรส เป็นองค์ประกอบของปัจจัยด้านทรัพยากรทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส ถ้ากลุ่มสมรสมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจในครอบครัวในระดับสูงเท่าใด ก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสสูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของสมเกียรติ เบญจศาสตร์(73) ที่ศึกษาในกลุ่มสมรสในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าการมีความมั่นคงในภาวะเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของจิตต์ พิทักษ์ภากร(77) ที่พบว่าในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มสมรสชาวราชบุรี จำนวน 480 ครอบครัว ปัจจัยทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว

จากการทบทวนจะเห็นว่า รายได้เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิต ประกอบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอด ทำให้กลุ่มสมรสต้องทำงานอย่างหนักเพื่อนำรายได้มาจุนเจือครอบครัว จึงมุ่งความสนใจไปที่การทำงานเพื่อสร้างรายได้จนไม่ใส่ใจในความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง จึงมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของกลุ่มสมรสอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การทำงานเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว การทำงานที่มีรายได้กับทำให้ไม่เกิดปัญหาด้านการเงิน กลุ่มสมรสมีความสุขสบายได้ในระดับหนึ่ง ถ้าไม่มีความขัดแย้งด้านอื่นมาเกี่ยวข้อง ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยยังไม่อาจบอกแนวโน้มที่ชัดเจนว่า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสหรือไม่อย่างไร ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้พิจารณาดำเนินการนี้มาศึกษาด้วย

7.2.2 สภาพการอยู่อาศัย

การมีสมาชิกอยู่ร่วมกันภายในครอบครัวจำนวนมากนอกจากกลุ่มสมรสและบุตร อาจเป็นพ่อแม่ของกลุ่มสมรส อาจทำให้กลุ่มสมรสต้องเจอกับปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ ซึ่งการต้อง

อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกเหนือจากคู่สมรสแล้ว จะต้องมีความอดทนอย่างเพียงพอ มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหาการกระทบกระทั่งกันได้ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรสทั้งสิ้น ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) กล่าวว่า การที่มีบุคคลอื่นที่นอกจากคู่สมรสอาศัยอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส ถ้ามีจำนวนน้อย ก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่ามีจำนวนมาก ตลอดจนการมีบุตรตามที่คู่สมรสปรารถนา ก็มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสเช่นเดียวกับอุบลรัตน์ พิชญ์ชนะนทร์(72) ศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสในข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2531 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครที่สมรสแล้ว จำนวน 291 คน พบว่า องค์ประกอบของครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส นั่นคือ การมีผู้ใหญ่มากหรือไม่มีอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันกับคู่สมรส ก็ไม่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ทั้งนี้คาดว่าขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทย ผู้เป็นบุตรถึงแม้จะแต่งงานไปแล้ว ก็ยังคงให้ความนับถือและดูแลอุปการะพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ดังนั้นการจะมีหรือไม่มีญาติผู้ใหญ่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันจึงไม่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสนัก สอดคล้องกับการศึกษาของประภัสสร ฐปมงคล(7) ศึกษาการปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรีในเขตชนบท อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 250 คน ในปี พ.ศ.2546 ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรส จากการศึกษาลักษณะครอบครัวที่ผ่านมาทำให้ทราบว่า การมีบุคคลอื่นเข้ามาอยู่ร่วมด้วยในครอบครัว มีทั้งผลดีและผลเสียต่อชีวิตสมรส และยังถ้าคู่สมรสอาศัยอยู่ร่วมกับบุคคลที่มีความสำคัญ เช่น พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ก็ยังจะมีผลกระทบมากขึ้นเนื่องจากเป็นบุคคลที่คู่สมรสต้องให้ความเคารพ และเชื่อฟัง การที่คู่สมรสอาศัยอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นที่นอกเหนือจากคู่สมรส จะทำให้ขาดอิสระ ขาดความเป็นตัวของตัวเอง การแสดงความรักต่อกันอาจทำได้ไม่เป็นที่พอใจ จึงอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคู่สมรสได้ จากการทบทวนงานวิจัยพบว่า มีแนวโน้มที่การที่มีบุคคลอื่นนอกจากคู่สมรสมาอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกับคู่สมรสไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสซึ่งไม่ได้เป็นไปตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสที่ใช้เป็นพื้นฐานของการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้พิจารณานำตัวแปรนี้มาศึกษาด้วย

7.2.3 ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

ในการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคู่สมรส การสื่อสารระหว่างกันเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมาก Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) กล่าวว่า ถ้าคู่สมรสมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพก็ย่อมจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของอุบลรัตน์ พิชญ์ชนะนทร์(72) ที่พบว่า การมีประสิทธิภาพของการสื่อสารมี

ความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล(24) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ของข้าราชการสำนักงานประมาณ ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส($R.443, p < 0.001$) นอกจากนี้ วิโรจน์ ตัดโส(79) ศึกษาพบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในชีวิตสมรส ($p < 0.05$) และพบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสสามารถร่วมกับตัวแปรอื่นๆ ทำนายความสำเร็จในชีวิตสมรสได้ร้อยละ 55.7

จากการทบทวนการศึกษาพบว่า ทุกการศึกษามีแนวโน้มไปในทางเดียวกันที่บอกว่าการสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส แต่สำหรับกลุ่มแรงงานสตรีที่ทำงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์นั้นมักมีความเมื่อยล้า อ่อนเพลีย และมีความเครียดจากการทำงานมาก ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรการสื่อสารระหว่างคู่สมรสและได้พิจารณานำมาเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษาด้วย

7.2.4 บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว

ในการใช้ชีวิตสมรสนั้น คู่สมรสจะต้องมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ได้อย่างเหมาะสมและมีความสมดุลกันระหว่างคู่สมรสทั้งสองฝ่าย และเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความสำเร็จให้แก่ชีวิตสมรส ซึ่ง แนวคิดนี้ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าคู่สมรสมีบทบาทต่อกันที่เหมาะสมจะทำให้คู่สมรสมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่า แต่จากการทบทวนที่ผ่านมา พบว่ายังไม่มีการศึกษาใดที่ชัดเจนมาสนับสนุนหรือขัดแย้งกับแนวคิดดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัย ความเหมาะสมในบทบาทของคู่สมรส ในการศึกษาครั้งนี้

7.2.5 เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน

การมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส เป็นทางที่จะช่วยเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสให้มากขึ้น Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) กล่าวว่า การใช้เวลาร่วมกับคู่สมรสเป็นทางหนึ่งที่ช่วยให้คู่สมรสได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น ช่วยให้คู่สมรสมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีขึ้น แต่จากการทบทวนพบว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนมารองรับแนวคิดนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรสจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีเข้ากะในโรงงาน เนื่องจากการต้องทำงานระบบกะ ทำให้มีเวลาร่วมไม่ตรงกับคู่สมรสจึงมีความสนใจในการศึกษาตัวแปรนี้ในการศึกษาครั้งนี้

7.2.6 ความพึงพอใจในงาน

การมีความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่องานของตนเองที่เกิดจาก ความคาดหวัง และการได้รับผลตอบแทนจากการทำงานตามที่ได้คาดหมายไว้ โดยวัดจากรายได้ ความมั่นคงของการทำงาน สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และความก้าวหน้าของงาน ในชีวิตการทำงานทุกคนย่อมคาดหวังให้เกิดความก้าวหน้า การมีผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานที่ดี เป็นที่ยอมรับของทุกคน เป็นสิ่งที่คนทำงานทุกคนปรารถนา การมีความพึงพอใจจากงาน ทำให้ผู้ทำงานมีความสุขจิตที่ดีและส่งผลดีผลความสัมพันธในครอบครัวด้วย Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) สรุปไว้ในทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสว่าการมีความพึงพอใจในการทำงานของตนเองยังอยู่ในระดับสูงเท่าใดก็จะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีด้วย แต่ยังไม่มีการศึกษาใดที่ระบุความสัมพันธมีความชัดเจนของความพึงพอใจในงานตนเองกับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นจึงได้พิจารณาตัวแปรพึงพอใจในงานตนเองศึกษาในการศึกษาค้นคว้าด้วย

7.2.7 ระยะเวลาในการสมรส

จากการศึกษาวงจรชีวิตสมรสจะเห็นได้ว่าระยะเวลาของการสมรส ซึ่งแบ่งออกได้ เป็นระบบต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น มีความแตกต่างกันและส่งผลให้คู่สมรสต้องปรับตัวที่แตกต่างกัน เพื่อให้ชีวิตสมรสดำเนินไปได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับการศึกษาของ วิโรจน์ ตัดโส(79) ที่พบว่าระยะเวลาการมีบุตรมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในชีวิตสมรส ($p < 0.05$) เช่นเดียวกับที่เอมอร มณีวัฒนา(4) ที่ศึกษาในกลุ่มสมรสในกรุงเทพมหานคร ก็พบว่าระยะเวลาการสมรสก็มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพในชีวิตสมรส เช่นกัน ($p < 0.05$) นอกจากนี้การศึกษาของจัสมิน สุวรรณชีพ(80) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการสื่อสาร เพื่อลดความขัดแย้งของกลุ่มสมรสในกลุ่มสมรสในกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คู่ พบว่าระยะเวลาการสมรสมีผลต่อระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ($p < 0.05$) และจากการศึกษาของขวัญชัย มะโนแก้ว(75) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 จำนวน 293 คน ก็พบว่าระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่การศึกษาของวัชร โยคะนิตย์(74) ที่ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของข้าราชการทหารบกในกรุงเทพมหานคร จำนวน 174 ครอบครัว แล้วพบว่าระยะเวลาการสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัว ($p < 0.05$)

จากการศึกษางานวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ มีผลการศึกษาที่แสดงว่า ระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส แต่การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยนำระยะเวลาการสมรส มาเป็นตัว

แปรหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า เนื่องจากลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแตกต่างกันและยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อน

7.2.8 การมีบุตร

Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) กล่าวในทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสว่า การมีบุตรในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส โดยที่การมีบุตรจะทำให้เวลาของการเป็นส่วนตัวที่จะอยู่ด้วยกันตามลำพังของคู่สมรสลดลง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตสมรสต่ำลงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจัสมีน สุวรรณชีพ(80) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งของคู่สมรสในกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คู่ พบว่าการมีบุตรมีผลต่อระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ($p < 0.05$) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่สนับสนุนแนวคิดนี้อีกคือ การศึกษาของเอมอร มณีวัฒนา(4) ที่ศึกษาในคู่สมรสในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าการมีบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ($p < 0.05$) แต่ก็ยังมีการศึกษาที่ได้ผลแตกต่างกับแนวคิดนี้คือการศึกษานี้ของสมเกียรติ เบญจศาสตร์ (73) ที่พบว่าการมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส ($p < 0.05$) และการศึกษาของวัชร โยคะนิษฐ์ (74) ที่พบว่าการมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัว ($p < 0.05$) เช่นกัน

จากผลการศึกษาที่ได้บทวนดังกล่าวจะเห็นได้ว่ยังไม่มียผลแน่ชัดที่จะบอกได้ว่าการมีบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสจริงหรือไม่ ผู้วิจัยจึงได้นำการมีบุตรมาเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

7.2.9 แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน

การที่บุคคลได้รับการช่วยเหลือตอบสนองในด้านจิตใจ อารมณ์ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำต่าง ๆ จากบุคคลรอบข้างที่มีความสำคัญ ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง และเพื่อนสนิท ซึ่งการช่วยเหลือดังกล่าวจะทำให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาและความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ทำให้สามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของ มัลลิกา สุ่มสกุล(24) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานประมาณ จำนวน 175 คน พบว่า การสนับสนุนจากคนรอบข้าง มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ($p < 0.05$) และในการศึกษานี้ยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานประมาณ ($r = 0.394$) สอดคล้องกับการศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสของข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร ของอุบลรัตน์ พิษณุโยชนนท์(72) ที่พบว่า การสนับสนุนจากบุคคลนัยสำคัญ (พ่อ แม่) มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ($p < 0.05$) เช่นเดียวกับผจง

จิตต์ พัทธภัทร(77) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวไทย ($p < 0.05$) ซึ่งแตกต่างกับ ศรีบุญญา วงษ์พันธุ์(81) พบว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีในชุมชนแออัด จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.01$)

จากการทบทวนดังกล่าวพบว่า มีแนวโน้มที่แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน จะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส แต่เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้นำตัวแปรแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนมาเป็นตัวแปรหนึ่งของการศึกษานี้ด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การมีระดับคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี เป็นสิ่งที่กลุ่มสมรสทุกๆ คนพึงปรารถนา ซึ่งคุณภาพชีวิตสมรสมีหลายองค์ประกอบรวมกัน คือ การปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส ทุกๆ องค์ประกอบล้วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ในคู่สมรสคู่หนึ่งอาจมีบางองค์ประกอบน้อย มาก ผสมผสานกันไป ชีวิตสมรสก็สามารถดำเนินต่อไปได้ด้วยดี จากสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลให้ครอบครัวไทยมีความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปมาก สตรีต้องออกมาทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยสามีหารายได้มาเพิ่มให้ครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้าเป็นลูกจ้างทำงานแบบระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม ยิ่งจะส่งผลให้การมีเวลาร่วมกันของคู่สมรสมีน้อยลง อาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันและเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันได้ง่าย ฉะนั้นคู่สมรสจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวต่อกันอย่างมาก มีการสื่อสารระหว่างกันที่ดีมีประสิทธิผล มีการผสมผสานกันในทุกบาท เพื่อให้ให้เกิดความขัดแย้งในระดับต่ำ จึงมีความพึงพอใจ และมีความสุขในชีวิตสมรสตามมา ชีวิตสมรสจะดำเนินต่อไปด้วยความราบรื่นและประสบความสำเร็จเป็นที่ต้องการของคู่สมรสทั้งคู่ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาถึงระดับของคุณภาพชีวิตสมรสและปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตสมรสของแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และได้้นำแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) เป็นแนวคิดในการศึกษา ประเมินองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสมรสใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตสมรสแบ่งเป็น ปัจจัยส่วนบุคคลก่อนสมรส ประกอบด้วย อายุแรกสมรสของสตรี อายุแรกสมรสของสามี ระดับการศึกษาของสตรี ระดับการศึกษาของสามี ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว ปัจจัยระหว่างสมรส ประกอบด้วย สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว ความพึงพอใจในงานของตนเอง ระยะเวลาสมรส การมีบุตร แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross – sectional survey research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรสและปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1-31 ตุลาคม 2550

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 4,000 คน (8)

เกณฑ์ในการคัดเลือกเข้าสู่การศึกษา (Inclusion criteria)

1. มีความเต็มใจและสมัครใจในการตอบแบบสอบถาม
2. มีความเข้าใจและสามารถอ่าน เขียนภาษาไทยได้
3. เป็นแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานแห่งนี้มาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน
4. เป็นแรงงานสตรีที่อยู่กินกับคู่สมรสมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน

เกณฑ์การคัดเลือกรับจากการศึกษา (Exclusion criteria)

1. ไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้อย่างครบถ้วน
2. ไม่สมัครใจในการตอบแบบสอบถาม
3. เป็นผู้ที่สมรสแล้วแต่แยกกันอยู่กับคู่สมรส

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นแรงงานสตรีที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Daniel WW.(82) จากสูตร

$$n = \frac{Z^2 \alpha/2 P(1-P)}{d^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างเมื่อไม่ทราบประชากรแน่ชัด
 $Z_{.05/2}$ = ค่าสถิติมาตรฐานภายใต้โค้งปกติซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.96
 d = ค่าความคลาดเคลื่อนสมมุติที่ยอมให้เกิดขึ้นได้สูงสุดเท่ากับ 0.05
 P = 0.256

กำหนดค่า P ได้จากผลการศึกษาของ สุริย์ วิภาสประทีป (78) เรื่อง “สัมพันธภาพในครอบครัวของแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะ : ศึกษาในกรณีโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอในเขตอ้อมน้อย จังหวัดสมุทรสาคร” ที่พบว่าร้อยละของแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะมีสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับดี ร้อยละ 25.6 ดังนั้นค่าสัดส่วนของการมีคุณภาพชีวิตสมรสในระดับดีของแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม จึงเท่ากับ 0.256

สามารถแทนค่าและคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

$$n = \frac{(1.96)^2 \times (0.256) \times (0.74)}{(0.05)^2}$$

$$= 296 \text{ คน}$$

จากการคำนวณได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 296 คน สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ตัวอย่างเพิ่มจากการคำนวณที่ได้ ร้อยละ 20 เพื่อป้องกันการส่งกลับคืนไม่ครบตามจำนวนและเพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากขึ้น จึงได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 356 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ทำการเลือก 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกโรงงานที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามเกณฑ์คุณสมบัติ คือ เป็นโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการจัดรูปแบบการทำงานเป็นระบบกะ และมีแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะ โดยที่ผู้บริหารของโรงงานมีความยินดีและเต็มใจที่จะให้ผู้วิจัยเข้าไปทำการศึกษา ได้แก่ บริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างของแรงงานสตรีกลุ่มศึกษา ใช้การสุ่มจากตารางเลขสุ่มโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของโรงงานในแต่ละแผนก ให้ได้ตามสัดส่วนของแรงงานสตรีที่ทำงานในแต่ละแผนก ซึ่งจากการคำนวณ จะได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างต่อจำนวนประชากรเท่ากับ 8.9 ต่อ 100 ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูลจำแนกตามแผนก

แผนก	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง ที่คำนวณได้ (คน)	กลุ่มตัวอย่าง ที่ต้องการเก็บ (คน)
Packing (บรรจุลงกล่อง)	1,000	74	89
Axxy (ผลิตเป็นตัวผลิตภัณฑ์)	2,000	148	178
Supply (จัดหาวัตถุดิบ)	1,000	74	89
รวม	4,000	296	356

แหล่งข้อมูล : ฝ่ายบุคคล บริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ปี 2550

ตารางที่ 2 จำนวนตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูลและเก็บได้จริง จำแนกตามแผนก

แผนก	กลุ่มตัวอย่างที่ คำนวณได้	กลุ่มตัวอย่างที่ ต้องการเก็บ	ตัวอย่างที่เก็บได้ จริง
Packing (บรรจุลงกล่อง)	74	89	86
Axxy (ผลิตเป็นตัวผลิตภัณฑ์)	148	178	173
Supply (จัดหาวัตถุดิบ)	74	89	88
รวม	296	356	347

แหล่งข้อมูล : บริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ปี 2550

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างบางคนมีกิจกรรมกระชั้นชิดพื้นที่ จึงทำให้ได้รับแบบสอบถามไม่ครบ และเมื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ได้ขนาดของตัวอย่างที่วิเคราะห์ จำนวน 347 คน คิดเป็นร้อยละ 97.47 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งจำนวนที่ได้รับคืนละมีความครบถ้วนดังกล่าว ไม่ได้น้อยไปกว่าที่คำนวณได้ จึงสามารถเป็นตัวแทนประชากรได้ และเป็นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส ของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier 1979 (3) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ของแรงงานสตรีกลุ่มศึกษา ได้แก่ อายุแรกสมรสของภรรยา อายุแรกสมรสของสามี ระดับการศึกษาของภรรยา ระดับการศึกษาของสามี ระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว สถานะทางเศรษฐกิจ ระยะเวลาการสมรส และสภาพการอยู่อาศัย ประกอบด้วย คำถามแบบเลือกตอบและคำถามปลายเปิด จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ที่ผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิดทักษะการสื่อสารในครอบครัวของ Wahlstrom BJ.(32) และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นต่อวิธีการสื่อสาร วิธีการถ่ายทอดความรู้สึก อารมณ์ และความคิดระหว่างกันของคู่สมรส ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ท่านและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันเป็นประจำทุกวันหรือทุกครั้งที่มีเหตุการณ์นั้น
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ท่านและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันบ่อยๆ หรือเกือบทุกครั้งที่มีเหตุการณ์นั้น
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ท่านและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันเป็นบางครั้ง
ปฏิบัติน้อยครั้ง	หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ท่านและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันน้อยหรือนานๆ จะปฏิบัติสักครั้ง

ไม่เคยปฏิบัติเลย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ท่านและกลุ่มสมรสไม่เคยปฏิบัติต่อกันเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 5 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10- 50 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1,2,3,4,5

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 6,7,8,9,10

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	5	1
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	4	2
ปฏิบัติบางครั้ง	3	3
ปฏิบัติน้อยครั้ง	2	4
ไม่เคยปฏิบัติเลย	1	5

การแปลผล

ระดับทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้ โดยใช้อิงเกณฑ์ (83) ดังนี้

ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสอยู่ในระดับสูง ≥ 40 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)

ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสอยู่ในระดับปานกลาง 31 - 39 คะแนน (ร้อยละ 61-79)

ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสอยู่ในระดับต่ำ ≤ 30 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของคู่สมรสในครอบครัว ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามจากทฤษฎีการจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาทของ Parson (22) และจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทเชิงเครื่องมือ ได้แก่ บทบาทในการหาทรัพยากรที่จำเป็นมาเลี้ยงดูครอบครัว บทบาทเชิงอารมณ์ ได้แก่ บทบาทที่เน้นเรื่องของสภาวะทางจิตใจ การตัดสินใจเกี่ยวกับบุตร การให้ความรักความอบอุ่นต่อกัน และการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัวร่วมกัน รวมทั้งบทบาทของการมีเพศสัมพันธ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด
ปานกลาง	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเป็นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเพียงเล็กน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 5 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ

จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10- 50 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1,2,3,4,5

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 6,7,8,9,10

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

การแปลผล

ระดับบทบาทของคู่สมรสในครอบครัว แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้ โดยใช้อิงเกณฑ์ (83) ดังนี้

บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวอยู่ในระดับสูง	≥ 40 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)
บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง	31 - 39 คะแนน (ร้อยละ 61-79)
บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ	≤ 30 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันของกลุ่มสมรสในโอกาสต่างๆ การหาโอกาสอยู่ด้วยกันตามลำพังเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ผู้ตอบและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันเป็นประจำทุกวันหรือทุกครั้งที่มีเหตุการณ์นั้น
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ผู้ตอบและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันบ่อย ๆ หรือเกือบทุกครั้งที่มีเหตุการณ์นั้น
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ผู้ตอบและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันเป็นบางครั้ง
ปฏิบัติน้อยครั้ง	หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ผู้ตอบและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันน้อยหรือนาน ๆ จะปฏิบัติสักครั้ง
ไม่เคยปฏิบัติเลย	หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ผู้ตอบและคู่สมรสไม่เคยปฏิบัติต่อกันเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 5 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ จำนวน 8 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 8- 40 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1,2,3,4,5,6,8

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 7

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	5	1
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	4	2
ปฏิบัติบางครั้ง	3	3
ปฏิบัติน้อยครั้ง	2	4
ไม่เคยปฏิบัติเลย	1	5

การแปลผล

ระดับเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้ โดยใช้อิงเกณฑ์ (83) ดังนี้

เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับสูง ≥ 32 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)

เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับปานกลาง 25-31 คะแนน
(ร้อยละ 61 - 79)

เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับต่ำ ≤ 24 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในงานของตนเอง ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามขึ้นเอง โดยอาศัยแนวคิดการศึกษาความพึงพอใจในงานของ Steer, Richard M (41) และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจในงานของตนเองใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านตัวงาน ด้านผู้บังคับบัญชา ด้านรายได้ ด้านความก้าวหน้าในงานและด้านเพื่อนร่วมงาน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อผู้ตอบในการทำงานที่โรงงานอุตสาหกรรมที่ผู้ตอบทำอยู่มากที่สุด

มาก หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อผู้ตอบในการทำงานที่โรงงานอุตสาหกรรมที่ผู้ตอบทำอยู่เป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด

ปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อผู้ตอบในการทำงานที่โรงงานอุตสาหกรรมที่ผู้ตอบทำอยู่เป็นบางครั้ง

น้อย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อผู้ตอบในการทำงานที่โรงงานอุตสาหกรรมที่ผู้ตอบทำอยู่เพียงเล็กน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อผู้ตอบในการทำงานที่โรงงานอุตสาหกรรมที่ผู้ตอบทำอยู่เลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 5 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ จำนวน 30 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 30- 150 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1,2,3,4,8,9,10,14,15,16,20,21,22,23,24,25,26,27

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 5,6,7,11,12,13,17,18,19,28,29,30

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

การแปลผล

ระดับความพึงพอใจในงานของตนเอง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้ โดยใช้อิงเกณฑ์ (83) ดังนี้

ความพึงพอใจในงานของตนเองอยู่ในระดับสูง	≥ 120 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)
ความพึงพอใจในงานของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง	91 – 119 คะแนน (ร้อยละ 61 - 79)
ความพึงพอใจในงานของตนเองอยู่ในระดับต่ำ	≤ 90 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนจากญาติและเพื่อนของแรงงานสตรีกลุ่มศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยพัฒนาจากแนวคิดของ House(47) ซึ่งข้อคำถามประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นของแรงงานสตรีที่มีต่อการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนใน 4 ด้าน คือ ด้านทรัพยากร ด้านอารมณ์ ด้านการยอมรับ และด้านข้อมูลข่าวสาร ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือเป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับ ผู้ตอบมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือเป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับ ผู้ตอบมากแต่ไม่ทั้งหมด
ปานกลาง	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือเป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับ ผู้ตอบเป็นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือเป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับ ผู้ตอบเล็กน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกหรือไม่เป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับผู้ตอบเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 5 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10–50 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1,2,3,4,6,10

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 7,8,9

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

การแปลผล

แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้ โดยใช้เกณฑ์ (83) ดังนี้

แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน อยู่ในระดับสูง ≥ 40 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)

แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน อยู่ในระดับปานกลาง 31 – 39 คะแนน (ร้อยละ 61 - 79)

แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน อยู่ในระดับต่ำ ≤ 30 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวในชีวิตสมรส เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง โดยอาศัยแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier 1979 (3) เป็นกรอบในการคิด ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวในชีวิตสมรส ในด้านความสอดคล้องกัน การโอ้อ่อนให้กัน ความสนใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน การมีเป้าหมายในชีวิตที่สอดคล้อง ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด
ปานกลาง	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเป็นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเพียงเล็กน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 5 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ

จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10-50 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1,2,3,4,5

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 6,7,8,9,0

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

การแปลผล

ระดับการปรับตัวในชีวิตสมรส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้ โดยใช้เกณฑ์ (83) ดังนี้

การปรับตัวในชีวิตสมรส อยู่ในระดับสูง ≥ 40 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)

การปรับตัวในชีวิตสมรส อยู่ในระดับปานกลาง 31 – 39 คะแนน (ร้อยละ 61-79)

การปรับตัวในชีวิตสมรส อยู่ในระดับต่ำ

 ≤ 30 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอาศัยแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier 1979 (3) เป็นกรอบในการคิด ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ในด้านความพึงพอใจในเศรษฐกิจของครอบครัว การทำกิจกรรมร่วมกัน การแสดงความรัก และการมีเพศสัมพันธ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด
ปานกลาง	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเป็นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเพียงเล็กน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 5 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ

จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10-50 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1,2,3,4,5,6,7,

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 8,9,10,11

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3

น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

การแปลผล

ระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้ โดยใช้อิงเกณฑ์ (83) ดังนี้

ความพึงพอใจในชีวิตสมรส อยู่ในระดับสูง	≥ 40 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)
ความพึงพอใจในชีวิตสมรส อยู่ในระดับปานกลาง	31 - 39 คะแนน (ร้อยละ 61 - 79)
ความพึงพอใจในชีวิตสมรส อยู่ในระดับต่ำ	≤ 30 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 9 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในชีวิตสมรส เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier 1979 (3) เป็นกรอบในการคิด และประยุกต์จากแบบสำรวจความสุขของคนไทย ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกพอใจและเพลิดเพลินจากการใช้ชีวิตสมรส จากการทำกิจกรรมร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการมีเพศสัมพันธ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด
ปานกลาง	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเป็นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเพียงเล็กน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 5 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อความทั้งในทางบวกและทางลบ

จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10-50 คะแนน

ข้อความด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1,2,3,4,5,6,7,

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 8,9,10,11

เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

การแปลผล

ระดับความสุขในชีวิตสมรส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้ โดยใช้
อิงเกณฑ์ (83) ดังนี้

ความสุขในชีวิตสมรส อยู่ในระดับสูง	≥ 44 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)
ความสุขในชีวิตสมรส อยู่ในระดับปานกลาง	34 - 43 คะแนน (ร้อยละ 60-79)
ความสุขในชีวิตสมรส อยู่ในระดับต่ำ	≤ 33 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบตามความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่จัดทำขึ้นภายใต้การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา
ที่ใช้ ภายหลังการปรับแก้ตามข้อคิดเห็นจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัย
จะนำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและทำการปรับแก้
ไขความถูกต้อง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปทดสอบหาความ
เที่ยงของเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ
มีรายชื่อดังต่อไปนี้

- รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงจรรยาพร สุภาพ หัวหน้าภาควิชาอนามัยครอบครัว
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงสุพร อภินันท์เวช อาจารย์ประจำภาควิชาอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ แก้วปาน อาจารย์ประจำภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

2. การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยจะนำเครื่องมือ ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขโดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เพื่อหาความเที่ยง (ความเชื่อมั่น) ของแบบสอบถาม และปรับปรุงแก้ไขต่อไป ซึ่งค่าของของความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละส่วน เป็นดังนี้

- แบบสอบถามทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91
- แบบสอบถามบทบาทระหว่างคู่สมรสในครอบครัว ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92
- แบบสอบถามการใช้เวลาว่างร่วมกัน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92
- แบบสอบถามความพึงพอใจในงาน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85
- แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87
- แบบสอบถามการปรับตัวในชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91
- แบบสอบถามความพึงพอใจในชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94
- แบบสอบถามความสุขในชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ส่งไปยังหัวหน้าแผนกบุคคลของ บริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากแรงงานสตรีที่ปฏิบัติงานในระบบกะของ โรงงาน

2. ผู้วิจัยเดินทางไปยัง บริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยแก่แรงงานสตรีที่ปฏิบัติงานระบบกะและนัดหมายขอเวลาที่แรงงานสตรีกลุ่มศึกษาสะดวกในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยดำเนินการฝึกอบรมผู้ช่วยวิจัย จำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สาขารณศูขที่ปฏิบัติงานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและแนวทางในการสัมภาษณ์ เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

4. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการแจกแบบสอบถามสตรีกลุ่มศึกษาที่หอพักของแรงงานสตรีในช่วงเวลา 17.00 – 20.00 น.หรือในช่วงเวลาวันหยุดพักจากการทำงาน เพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนเวลาในการทำงานของแรงงานสตรีกลุ่มศึกษาพร้อมทั้งขอเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง และสำหรับแบบสอบถามที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะดำเนินการติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ครบอีก 2 ระยะ โดยเว้นระยะห่าง 1 สัปดาห์

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มศึกษา

1. ผู้วิจัยดำเนินการส่งรายละเอียดของการศึกษาวิจัยและตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ให้แก่คณะกรรมการพิทักษ์สิทธิตัวอย่างวิจัยขององค์กร โดยผ่านทางคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล พิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสตรีกลุ่มศึกษา โดยผ่านทางหัวหน้าแผนกบุคคลของบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการติดต่ออย่างเป็นทางการ และนำเสนอจดหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย เมื่อได้รับหนังสืออนุญาตให้เก็บข้อมูลจากหัวหน้าแผนกบุคคล แล้วผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยได้ชี้แจงเรื่องการพิทักษ์สิทธิอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ไว้ในหน้าแรกของแบบสอบถามการวิจัย โดยบอกวัตถุประสงค์ในการตอบแบบสอบถาม ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับแบบสอบถาม อธิบายประโยชน์เกี่ยวกับการเข้าร่วมการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบและดำเนินการเก็บข้อมูลเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่ลงชื่อในหนังสือยินยอมเข้าร่วมในการศึกษาเท่านั้น โดยที่กลุ่มตัวอย่างสามารถหยุดหรือปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการได้ตลอดเวลาซึ่งการปฏิเสธนี้จะไม่เกิดผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น

4. ข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ในการวิเคราะห์ผลการศึกษา กระทำในภาพรวม ไม่มีการอ้างอิงผลการวิจัยเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

หลังจากเก็บข้อมูลได้ครบตามจำนวนที่ต้องการแล้ว นำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นนำข้อมูลมาจัดระเบียบ ด้วยการแยกประเภทข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา และนำข้อมูลแต่ละชุดมากำหนดเป็นรหัสตัวเลขและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยสถิติที่ใช้มี 3 ส่วน (84) คือ

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือค่าความถี่ ร้อยละ สำหรับตัวแปรที่มีระดับการวัดอันดับภาคขึ้นขึ้นไปหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรส ระหว่างกลุ่ม กรณีที่ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบที (t-test) และกรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี แอลเอสดี (LSD)
3. ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับคุณภาพชีวิตสมรส กรณีตัวแปรอิสระที่มีระดับการแบ่งช่วงแบบมาตรา (Interval scale) วิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)
4. หาปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมกันคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งจะคัดเลือกตัวแปรที่มีขนาดของความสัมพันธ์เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเข้าไปในสมการทีละตัว จนถึงตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์กับตัวเกณฑ์น้อยที่สุดตามลำดับ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำการศึกษา ในสตรีกลุ่มศึกษา จำนวน 347 คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 - 31 ตุลาคม 2550 นำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยก่อนสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะและสามี ได้แก่ อายุแรกสมรสของ ภรรยา อายุแรกสมรสของสามี ระดับการศึกษาของภรรยา ระดับการศึกษา ของ ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 ปัจจัยระหว่างสมรส ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ระยะเวลาการสมรส การมีบุตร ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาท ของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ความพึงพอใจในงาน ของตนเอง และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน

ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยระหว่างการ สมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถร่วมคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ ทำงานระบบกะ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยก่อนสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะและสามี

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะและสามี จำแนกตามปัจจัยก่อนสมรส (อายุแรกสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว)

ปัจจัยก่อนสมรส	ภรรยา		สามี	
	จำนวน (n=347)	ร้อยละ (100.00)	จำนวน (n=347)	ร้อยละ (100.00)
อายุแรกสมรส (ปี)				
≤ 19	68	19.6	12	3.5
20 – 29	238	68.6	237	68.3
30 – 39	39	11.2	74	21.3
≥ 40	2	0.6	24	6.9
	$\bar{x} \pm SD = 23.04 \pm 4.68$, Min =16 ,Max = 46		$\bar{x} \pm SD = 27.06 \pm 6.2$, Min =17 ,Max = 45	
ระดับการศึกษา				
มัธยมศึกษาตอนต้น	70	20.2	72	20.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	100	28.8	109	31.4
อนุปริญญา/ปวส	121	34.9	108	31.1
ปริญญาตรี	38	11.0	36	10.4
สูงกว่าปริญญาตรี	18	5.2	22	6.3
การมีโรคประจำตัว				
ไม่มี	306	88.2	318	91.6
มี	41	11.8	29	8.4
ไทรอยด์	5	12.2	1	3.4
หอบหืด	10	24.4	8	27.7
ภูมิแพ้	11	26.8	3	10.3
ปวดศีรษะ ไมเกรน	10	24.4	14	48.3
ไขมันสูง	5	12.2	3	10.3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะและสามี จำแนกตามปัจจัยก่อนสมรส (อายุแรกสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว) (ต่อ)

ปัจจัยก่อนสมรส	ภรรยา		สามี	
	จำนวน (n=347)	ร้อยละ (100.00)	จำนวน (n=347)	ร้อยละ (100.00)
รายได้ต่อเดือน (บาท)				
<10,000	261	75.2	267	76.9
10,000 – 20,000	81	23.3	57	16.4
>20,000	5	1.4	23	6.6
	Medean = 10,000		Medean = 8,000	
	Q ₁ - Q ₃ = 8,000-10,000 บาท		Q ₁ - Q ₃ = 6,000-8,000 บาท	
	Min =5,000 ,Max = 20,000		Min =1000 ,Max = 29000	

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะ จำแนกตามปัจจัยก่อนสมรส (ระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรส)

ปัจจัยก่อนสมรส	จำนวน (n=347)	ร้อยละ (100.00)
ระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรส (ปี)		
1 – 5	332	95.7
6 – 10	11	3.2
11 – 15	3	0.9
> 15	1	0.2
Medean = 2 ปี , Q ₁ - Q ₃ = 1 – 3ปี , Min = 1 ,Max = 24		

จากตารางที่ 3 พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะมีอายุแรกสมรสเฉลี่ย 23.04 ปี ซึ่งน้อยกว่าอายุแรกสมรสเฉลี่ยของสามีเท่ากับ 27.06 ปี อายุแรกสมรสที่น้อยที่สุดของสตรีที่ทำงานระบบกะคือ 16 ปี ใกล้เคียงกับอายุแรกสมรสของสามีคือ 17 ปี ส่วนอายุแรกสมรสที่มากที่สุดของทั้งสตรีที่ทำงานระบบกะและสามีก็ใกล้เคียงกัน คือ 46 ปีและ 45 ปี ตามลำดับ เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่า

มากกว่าครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะและสามีมีช่วงอายุแรกสมรสในช่วง 20-29 ปี เหมือนกัน คิดเป็น ร้อยละ 68.6 และ 68.3 ตามลำดับ ส่วนในด้านระดับการศึกษาพบว่า หนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะมีการศึกษาสูงสุดในระดับอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 34.9 ส่วนในกลุ่มสามีพบว่า สองในสามมีการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และระดับอนุปริญญา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 31.4 และ 31.1 ตามลำดับ ในด้านการมีโรคประจำตัวพบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.2 ไม่มีโรคประจำตัว เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีโรคประจำตัว หนึ่งในสี่เป็นโรคภูมิแพ้ คิดเป็นร้อยละ 26.8 และพบว่าเกือบทั้งหมดของสามี ร้อยละ 91.6 ไม่มีโรคประจำตัว ส่วนสามีที่มีโรคประจำตัวพบว่า เกือบครึ่งหนึ่งมีอาการปวดศีรษะ ไมเกรน ร้อยละ 48.3 ในด้านรายได้ของกลุ่มสมรสพบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะและสามี ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 75.2 และ ร้อยละ 76.9 ตามลำดับ โดยสตรีที่ทำงานระบบกะมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 9,953 บาท และสามีมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 9,461 บาท เมื่อศึกษาระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรส พบว่าเกือบทั้งหมดของสตรีที่ทำงานระบบกะ (ร้อยละ 95.7) มีระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรสอยู่ระหว่าง 1- 5 ปี โดยมีค่ามัธยฐานของระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรส เท่ากับ 2 ปี ($Q_1 - Q_3 = 1 - 3$ ปี)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยระหว่างสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะและสามี จำแนกตามปัจจัยระหว่างสมรส (สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย การมีบุตร และระยะเวลาการสมรส)

ปัจจัยระหว่างสมรส	จำนวน (n=347)	ร้อยละ (100.00)
สถานะทางเศรษฐกิจ		
เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ	75	21.6
เพียงพอ ไม่มีเงินเหลือเก็บ	150	43.2
มีหนี้สิน	122	35.2
สภาพการอยู่อาศัย		
ตัวเองกับสามี	50	14.4
ตัวเอง สามีและบุตร	134	38.6
ตัวเอง สามีและญาติ	21	6.1
ตัวเอง สามี บุตรและญาติ	142	40.9

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะและสามี จำแนกตามปัจจัยระหว่างสมรส (สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย การมีบุตร และระยะเวลาการสมรส) (ต่อ)

ปัจจัยระหว่างสมรส	จำนวน (n=347)	ร้อยละ (100.00)
การมีบุตร		
มี	276	79.5
ไม่มี	71	20.5
ระยะเวลาการสมรส (ปี)		
< 5	182	52.4
5 – 10	129	37.2
> 10	36	10.4
Medean = 5 ปี, $Q_1 - Q_3 = 3 - 8$ ปี, Min = 1, Max = 15		

จากตารางที่ 5 พบว่า เกือบครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะ ร้อยละ 43.2 มีรายได้เพียงพอ แต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ และยังพบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะจำนวนหนึ่งในสาม ร้อยละ 35.2 มีหนี้สิน ในด้านสภาพการอยู่อาศัยพบว่า เกือบครึ่งหนึ่ง ร้อยละ 40.9 อาศัยอยู่ร่วมกับสามี บุตร และญาติ รองลงมาอาศัยอยู่กับสามีและบุตร ร้อยละ 38.6 สตรีที่ทำงานระบบกะ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.5 มีบุตร แล้ว ส่วนในด้านระยะเวลาการสมรส พบว่า ครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะ ร้อยละ 52.4 มีระยะเวลาการสมรสน้อยกว่า 5 ปี รองลงมา มีระยะเวลาการสมรส อยู่ระหว่าง 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.2 โดยมีค่ามัธยฐานของระยะเวลาการสมรสเท่ากับ 5 ปี ($Q_1 = 3$ ปี, $Q_3 = 8$ ปี)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ระดับคะแนนทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส	จำนวน (n = 347)	ร้อยละ
สูง (40 – 50 คะแนน)	81	23.3
ปานกลาง (31 - 39 คะแนน)	157	45.2
ต่ำ (15 – 30 คะแนน)	109	31.4
$\bar{X} \pm SD = 33.8 \pm 7.0$, Min = 15, Max = 50		

จากตารางที่ 6 ระดับคะแนนทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส พบว่า ร้อยละ 45.2 ของสตรีที่ทำงานระบบกะ มีทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.2 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.8 คะแนน (SD = 7.0) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 15 คะแนน

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสรายข้อ

ข้อ	ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส	ร้อยละของการปฏิบัติ (n = 347)					$\bar{X} \pm SD$
		ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บ่อย ครั้ง	ปฏิบัติ เป็น บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อย ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ	
1.	ท่านและสามีพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	31.1	19.9	28.8	16.4	3.7	3.6 $\pm$ 1.2
2.	ก่อนพูดท่านและสามีมักจะคำนึงถึง ความรู้สึกของกันและกัน	22.8	26.2	30.3	15.9	4.9	3.5 $\pm$ 1.1
3.	ท่านและสามีพูดคุยกันด้วยท่าทางที่เป็นมิตร และน้ำเสียงนุ่มนวล	20.7	28.2	33.1	14.7	3.2	3.5 $\pm$ 1.1
4.	ในการสนทนาเมื่อเกิดความคิดที่ไม่ตรงกัน ท่านจะบอกถึงความคิดของท่านให้คู่สมรส เข้าใจ	13.3	30.5	38.0	14.1	4.0	3.4 $\pm$ 1.0
5.	ท่านและสามีมักชื่นชมและยกย่องกันด้วย วาจาหรือท่าทาง	11.2	19.6	46.4	18.4	4.3	3.2 $\pm$ 1.0
6.	ท่านมักใช้สายตาดูหมิ่นสามีเมื่อเขาแสดง ความคิดเห็น	4.9	11.0	12.4	37.5	34.3	3.9 $\pm$ 1.2
7.	เมื่อทะเลาะหรือขัดแย้งกันท่านและสามีมัก ใช้คำพูดที่รุนแรงเสมอ	6.9	12.4	32.0	29.4	19.3	3.4 $\pm$ 1.1
8.	ท่านไม่สามารถสื่อสารให้สามีเข้าใจในความ ต้องการของท่านได้	8.1	11.5	32.3	33.1	15.0	3.4 $\pm$ 1.1
9.	เวลาพูดคุยกันท่านรู้สึกว่าสามีไม่ค่อยสนใจ ฟังท่านพูด	8.4	19.9	37.2	26.2	8.4	3.1 $\pm$ 1.1
10.	เมื่อมีความขัดแย้งกันระหว่างสนทนาท่าน และสามีมักจะทะเลาะกัน	7.8	15.0	42.4	28.2	6.6	3.1 $\pm$ 1.0

จากตารางที่ 7 จะเห็นได้ว่า ครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันกับสามีเป็นประจำ ร้อยละ 31.1 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 28.8 และครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะจะคำนึงถึงความรู้สึกของกันและกันก่อนพูด ซึ่งปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 22.8 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 26.2 เกือบครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะ จะพูดคุยกับสามีด้วยท่าที่เป็นมิตรและมีน้ำเสียงนุ่มนวล โดยปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 20.7 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 28.2 ในขณะที่เกือบครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะ มีการจะบอกถึงความคิดของตนเองให้สามีเข้าใจเมื่อสนทนาและมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน คือปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 13.3 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 30.4 และพบว่าหนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะ มีการชื่นชมและยกย่องกันด้วยวาจาหรือท่าทาง โดยปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 11.2 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 19.6 ในขณะเดียวกันสตรีกลุ่มศึกษารับรู้ว่าการยกย่องชื่นชมกันด้วยวาจาในระดับจนถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 18.4 และ 4.3 ตามลำดับ ในด้านการใช้สายตาดูหมิ่นสามีเมื่อเขาแสดงความคิดเห็น พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 34.3 และ ปฏิบัติน้อยครั้ง ร้อยละ 37.5 เกือบครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่ามีทะเลาะหรือขัดแย้งกันจะใช้คำพูดรุนแรง ไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 19.3 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 29.4 และพบว่าเกือบครึ่งรับรู้ว่าจะไม่สามารถสื่อสารให้สามีเข้าใจในความต้องการของตนเองได้นั้นไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 15.0 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 33.1 นอกจากนี้หนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะรู้สึกว่าสามีไม่ค่อยสนใจฟังเวลาพูดคุยกันในระดับต่ำ คือ ไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 8.4 ปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 26.2 แต่ยังมีสตรีกลุ่มศึกษาบางส่วนรับรู้ว่าการปฏิบัติบ่อยครั้งจนถึงปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 19.9 และ 8.4 ตามลำดับ และหนึ่งในสามรับรู้ว่าจะต้องทะเลาะกับสามีเมื่อมีความขัดแย้งกันในช่วงการสนทนาในระดับต่ำ ซึ่งไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 6.6 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 28.2 แต่บางส่วนให้ข้อมูลว่ามีการรับรู้มีการปฏิบัติบ่อยครั้งจนถึงปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 15.0 และ 7.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ระดับบทบาทของคู่สมรสในครอบครัว	จำนวน (n = 347)	ร้อยละ
สูง (40 – 50 คะแนน)	116	33.4
ปานกลาง (31 – 39 คะแนน)	169	48.7
ต่ำ (15 – 30 คะแนน)	62	17.9
$\bar{X} \pm SD = 36.4 \pm 6.7$, Min =16 ,Max = 50		

จากตารางที่ 8 สรุปได้ว่า สตรีที่ทำงานระบบกะ ระดับคะแนนบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.7 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 36.4 คะแนน (SD = 6.7) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 16 คะแนน

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวรายข้อ

ข้อ	บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว	ร้อยละของการปฏิบัติ					$\bar{X} \pm SD$
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1.	ท่านและสามีต่างก็มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว	32.6	26.8	31.7	5.2	3.7	3.8 $\pm$ 1.1
2.	ท่านและสามีคิดว่าสามารถร่วมกันทำหน้าที่ของการเป็นพ่อแม่ได้	36.0	41.5	15.9	5.2	1.4	4.1 $\pm$ 0.9
3.	สามีของท่านสามารถช่วยทำงานบ้าน	22.5	24.8	36.9	9.5	6.3	3.5 $\pm$ 1.1
4.	ท่านและสามีจะแสดงความชื่นชมกันและกันเมื่ออีกฝ่ายทำสิ่งดี ๆ	21.6	29.7	36.3	11.0	1.4	3.6 $\pm$ 1.0
5.	ท่านและสามีสามารถแสดงความเป็นผู้นำในครอบครัวได้อย่างเท่าเทียมกัน	20.2	36.9	37.2	4.6	1.2	3.7 $\pm$ 0.9
6.	ท่านและสามีใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่	5.8	15.0	19.3	34.8	35.2	3.7 $\pm$ 1.3
7.	ท่านมักตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัวโดยไม่ปรึกษากับสามี	5.5	10.4	23.3	36.9	23.9	3.6 $\pm$ 1.1
8.	ท่านไม่สามารถพูดคุยเรื่องเพศสัมพันธ์กับสามีได้	6.6	13.3	32.6	24.8	22.8	3.4 $\pm$ 1.2
9.	ท่านและสามีไม่สนใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวแทนอีกฝ่ายหนึ่ง	2.9	14.1	24.8	36.9	21.3	3.6 $\pm$ 1.1
10.	ท่านใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับญาติหรือเพื่อนมากกว่าสามี	7.5	14.7	19.9	43.5	14.4	3.4 $\pm$ 1.1

จากตารางที่ 9 พบว่า มากกว่าครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของครอบครัวในระดับดี โดยรับรู้มากที่สุด ร้อยละ 32.6 และรับรู้ในระดับมาก ร้อยละ 26.8 และพบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะส่วนใหญ่รับรู้ว่าคุณและสามีร่วมกันทำหน้าที่ของการเป็นพ่อแม่ได้ในระดับดี โดยรับรู้มากที่สุด ร้อยละ 36.0 และรับรู้ในระดับมาก ร้อยละ 41.4 ขณะที่สตรีที่ทำงานระบบกะมากกว่าครึ่งหนึ่งรับรู้ว่าคุณช่วยทำงานบ้านอยู่ในระดับดี โดยรับรู้มากที่สุด ร้อยละ 22.5 และรับรู้ในระดับมาก ร้อยละ 24.8 เกินกว่าครึ่งหนึ่งรับรู้ว่าคุณและสามีจะแสดงความชื่นชมกันเมื่ออีกฝ่ายทำสิ่งที่ดีๆ ในระดับดี ร้อยละ 51.5 คือ มากที่สุด ร้อยละ 21.6 และมาก ร้อยละ 29.7 และเกินครึ่งรับรู้ว่าคุณและสามีสามารถแสดงความเป็นผู้นำในครอบครัวได้อย่างเท่าเทียมกัน ในระดับดี ร้อยละ 57.1 โดย มีมากที่สุด ร้อยละ 20.2 และมาก ร้อยละ 36.9 ในขณะที่สตรีที่ทำงานระบบกะส่วนใหญ่รับรู้ว่าคุณและสามีใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ในระดับต่ำ โดยปฏิบัติน้อยที่สุด ร้อยละ 35.2 และปฏิบัติเป็นบางครั้ง ร้อยละ 34.8 เกินกว่าครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าคุณจะตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของครอบครัวโดยไม่ปรึกษาสามี ในระดับต่ำ ร้อยละ 60.8 ในรายละเอียดพบว่า ตรงกับความจริง น้อยที่สุด ร้อยละ 23.9 และตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 36.9 และ ขณะที่เกือบสองในสามรับรู้ว่าคุณและสามีไม่สนใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวแทนอีกฝ่ายหนึ่งในระดับต่ำ ร้อยละ 58.2 โดยตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 36.9 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 21.3 นอกจากนี้เกือบครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าคุณไม่สามารถพูดคุยเรื่องเพศสัมพันธ์กับสามีได้ในระดับต่ำ ร้อยละ 47.6 กล่าวคือ ตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 24.8 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 22.8 ครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าคุณใช้เวลาว่างร่วมกับเพื่อนหรือญาติมากกว่าสามีในระดับต่ำ ร้อยละ 57.9 โดยพบว่า ภรรยาใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ กับญาติหรือเพื่อนมากกว่าสามี ในระดับน้อยจนถึงน้อยที่สุด ในระดับต่ำ เช่นกัน คือ ตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 43.5 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 14.4 แต่ยังมีสตรีที่ทำงานระบบกะบางส่วน ให้ข้อมูลว่ามีการปฏิบัติบ่อยครั้งจนถึงปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 14.7 และ 7.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ระดับเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส	จำนวน (n = 347)	ร้อยละ
สูง (32 – 40 คะแนน)	85	24.5
ปานกลาง (25 – 31 คะแนน)	169	48.7
ต่ำ (10 – 24 คะแนน)	93	26.8
$\bar{X} \pm SD = 27.5 \pm 5.7$, Min = 10, Max = 40		

จากตารางที่ 9 สรุปได้ว่า ร้อยละ 48.7 ของสตรีที่ทำงานระบบกะมีระดับคะแนนเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันกับสามีอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.5 คะแนน (SD = 5.7) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 10 คะแนน

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนน เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันรายข้อ

ข้อ	เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน	ร้อยละของการปฏิบัติ					$\bar{X} \pm SD$
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ปฏิบัติน้อยครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติเลย	
1.	ท่านและสามีมีเวลาพักผ่อนร่วมกันอย่างเพียงพอ	39.2	23.3	21.9	13.5	2.0	3.8±1.1
2.	ท่านใช้เวลารับประทานอาหารกับสามีอย่างน้อยวันละ 1 มื้อ	34.6	28.2	21.9	13.3	2.0	3.8±1.1
3.	ท่านและสามีมักทำกิจกรรมในบ้านร่วมกัน เช่น พักผ่อน ทำครัว	32.3	22.8	31.1	10.4	3.5	3.7±1.1
4.	ท่านและสามีมักไปร่วมงานสังคมด้วยกัน เช่น งานบวช งานแต่งงาน	18.7	22.8	38.9	15.6	4.0	3.4±1.1
5.	ในวันสำคัญทางศาสนาท่านจะไปทำบุญร่วมกับสามี	17.3	18.4	36.9	18.7	8.6	3.2±1.2
6.	ท่านและสามีไปพักผ่อนนอกบ้านด้วยกัน ที่วัดด้วยกันในวันหยุดเสมอ	13.8	23.1	36.0	18.4	8.6	3.2±1.1
7.	ท่านมักทำกิจกรรมในเวลาว่างคนเดียว เช่น ชี้อของ ดูหนัง	12.7	18.7	35.2	21.6	11.8	3.0±1.2
8.	ท่านและสามีไม่ค่อยได้พูดคุยกันเท่าใดนัก	4.9	15.6	28.2	31.7	19.6	3.5±1.1

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า เกินกว่าครึ่งหนึ่งรับรู้ว่าคุณและสามีใช้เวลาพักผ่อนร่วมกันกับสามีอย่างเพียงพอในระดับดี ร้อยละ 62.5 กล่าวคือปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 39.2 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 23.3 ส่วนในด้านการใช้เวลารับประทานอาหารกับสามีอย่างน้อยวันละ 1 มื้อ เกือบสองในสามมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ร้อยละ 62.8 คือปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 28.2 และปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 34.6 ครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่ามีกิจกรรมในบ้านร่วมกันอยู่ในระดับดี โดยปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 32.3 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 22.8 ส่วนด้านการไปงานสังคมกับสามีพบว่าเกือบครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ร้อยละ 41.5 โดยพบว่า ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 18.7 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 22.8 นอกจากนี้หนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าจะไปทำบุญทางศาสนาพร้อมกับสามี ในระดับดี ร้อยละ 35.7 โดยพบว่าปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 17.3 ละปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 18.4 และพบว่าหนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะไปพักผ่อนนอกบ้านและเที่ยวด้วยกันกับสามีในวันหยุดเสมออยู่ในระดับดี ร้อยละ 36.9 คือปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 13.8 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 23.1 พบว่าหนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะ รู้ว่ามีกิจกรรมในเวลาว่างคนเดียวในระดับต่ำ ร้อยละ 33.4 กล่าวคือ มีการและปฏิบัติน้อยที่สุด ร้อยละ 11.8 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 21.6 และยังพบว่าครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าไม่ค่อยได้พูดคุยกับสามีเท่าใดนักอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 51.3 โดยพบว่ามีการปฏิบัติน้อยที่สุด ร้อยละ 19.6 และปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 31.7

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเองของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ระดับคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเอง	จำนวน (n = 347)	ร้อยละ
สูง (120 - 143 คะแนน)	21	6.1
ปานกลาง (91 - 119 คะแนน)	203	58.5
ต่ำ (63 - 93 คะแนน)	123	35.4
$\bar{X} \pm SD = 95.1 \pm 13.1$, Min = 63 , Max = 143		

จากตารางที่ 12 สรุปได้ว่า สตรีที่ทำงานระบบกะมากกว่าครึ่งมีระดับคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเองในระดับปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 58.5 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 95.1 คะแนน (SD = 13.1) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 143 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 63 คะแนน

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเองรายชื่อ

ข้อ	ความพึงพอใจในงานของตนเอง	ร้อยละของการรับรู้					$\bar{X} \pm SD$
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ตัวงาน							
1.	งานของท่านเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป	15.0	34.0	45.0	6.0	0.0	3.6±0.8
2.	งานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่ท่านชอบ	13.3	28.2	45.8	11.2	1.4	3.4±0.9
3.	งานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่ทำให้ท่านภูมิใจ	13.0	28.8	44.1	12.4	1.7	3.4±0.9
4.	งานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่ทำให้ท่านประสบความสำเร็จ	11.8	25.1	47.0	12.4	3.7	3.3±1.0
5.	งานที่ท่านทำเป็นงานที่ซับซ้อนและทำให้เครียด	4.0	19.0	31.4	36.6	8.9	3.3±1.0
6.	งานที่ท่านทำอยู่ทำให้ท่านมีเวลาให้กับคู่สมรส	6.3	26.2	39.5	21.6	6.3	2.9±1.0
น้อยลง							
7.	งานในหน้าที่ของท่านเป็นงานที่ยากและหนัก	2.9	15.9	54.2	22.2	4.9	3.1±0.8
รายได้							
8.	ท่านมีเงินเหลือเก็บจากการทำงาน	21.6	32.0	34.0	8.4	4.0	2.4±1.0
9.	ท่านพอใจกับรายได้ที่ได้รับจากการทำงาน	4.3	21.3	53.3	13.5	7.5	3.0±0.9
10.	ท่านพอใจกับสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับจากการทำงาน	4.0	25.4	50.4	15.6	4.6	3.1±0.9
11.	ท่านต้องการเปลี่ยนงานใหม่เพื่อให้มีรายได้มากขึ้น	9.2	26.5	26.8	24.5	13.0	3.1±1.2
12.	รายได้ที่ท่านได้รับในแต่ละเดือนแทบไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย	8.1	16.1	39.2	27.4	9.2	3.1±1.1
13.	ท่านคิดว่ารายได้ที่ได้รับจากงานน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับความสามารถของท่าน	2.0	8.9	59.4	23.6	6.1	3.2±0.8
ความก้าวหน้าในงาน							
14.	หน่วยงานของท่านเปิดโอกาสให้ท่านแสดงความคิดเห็นในการพัฒนางานได้	7.5	17.9	40.3	24.2	10.1	2.9±1.1
15.	ท่านได้รับการเลื่อนตำแหน่งที่เหมาะสม	4.6	19.0	40.9	26.8	8.6	2.8±0.9
16.	ท่านคิดว่ามีอนาคตที่ดีแน่นอนถ้ายังคงทำงานนี้ต่อไป	4.0	17.6	42.7	22.8	13.0	2.8±1.0
17.	ท่านรู้สึกว่างานที่ท่านทำอยู่ไม่มีความมั่นคง	8.6	17.6	34.0	28.8	11.0	3.2±1.1

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเองรายข้อ (ต่อ)

ข้อ	ความพึงพอใจในงานของตนเอง	ร้อยละของการรับรู้					X ± SD
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ความก้าวหน้าในงาน(ต่อ)							
18.	ท่านไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองจากการทำงาน	3.2	19.6	46.7	21.3	9.2	3.1±0.9
19.	ท่านรู้สึกว่าได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถแต่มีความก้าวหน้ายาก	7.8	26.2	42.4	19.9	3.7	2.9±1.0
ผู้บังคับบัญชา							
20.	ผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถให้คำแนะนำเรื่องงานได้อย่างดี	10.7	27.1	39.8	21.6	0.9	3.3±0.9
21.	เมื่อมีปัญหาจากการทำงานผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม	9.2	25.1	45.0	18.7	2.0	3.2±0.9
22.	ผู้บังคับบัญชามียินดีรับฟังปัญหาของท่านด้วยความเต็มใจ	8.1	25.9	44.1	18.2	3.7	3.2±0.9
23.	ผู้บังคับบัญชาไม่มีความลำเอียงกับลูกน้อง	7.8	21.9	45.0	14.4	11.0	3.0±1.1
24.	ผู้บังคับบัญชาของท่านเห็นคุณค่าในการทำงานของท่านเพื่อนร่วมงาน	4.6	25.9	45.5	20.5	3.5	3.1±0.9
เพื่อนร่วมงาน							
25.	เมื่อเจ็บป่วย ท่านจะได้รับความห่วงใยจากเพื่อนร่วมงานเสมอ	10.4	31.1	37.8	17.3	3.5	3.3±1.0
26.	เมื่อท่านประสบความสำเร็จเพื่อนร่วมงานจะแสดงความยินดีกับท่านอย่างจริงใจ	10.4	28.0	48.7	11.2	1.7	3.3±0.9
27.	เมื่อท่านมีปัญหา เพื่อนร่วมงานของท่านยินดีรับฟังและให้กำลังใจเสมอ	6.6	33.1	43.2	13.8	3.2	3.3±0.9
28.	ท่านไม่สามารถพูดคุยเรื่องส่วนตัวกับเพื่อนร่วมงานได้	5.5	10.1	35.4	26.2	22.8	3.5±1.1
29.	เพื่อนร่วมงานมักก้าวก่ายในงานของท่าน	3.2	10.7	25.6	44.4	16.1	3.6±1.0
30.	ท่านและเพื่อนร่วมงานมีความขัดแย้งกันเสมอ	1.7	7.8	22.2	43.8	24.5	3.8±1.0

จากตารางที่ 13 พบว่า ความพึงพอใจในงานของตนเองที่สตรีที่ทำงานระบบกะพึงพอใจมากที่สุด คือการมีเงินเหลือเก็บจากการทำงาน ร้อยละ 21.6 รองลงมาคือความพึงพอใจในงานที่ทำอยู่ เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ร้อยละ 15.0

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในงานในแต่ละด้านพบว่า ในด้านตัวงาน สตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้งานที่ทำอยู่เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปโดยมีการรับรู้อยู่ในระดับดี ร้อยละ 49.0 โดยพบว่าการรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 15.0 และรับรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 34 รองลงมาคือเป็นงานที่ชอบ ร้อยละ 41.5 โดยตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 13.3 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 28.2 ร้อยละ 41.5 รับรู้งานที่ทำอยู่เป็นงานที่ทำให้ภาคภูมิใจอยู่ในระดับดี โดยพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 13.0 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 28.7 หนึ่งในสามรับรู้งานที่ทำเป็นงานที่ทำให้ตนเองประสบความสำเร็จอยู่ในระดับดี โดยตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 11.8 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 25.1

ในขณะที่สตรีที่ทำงานระบบกะ ร้อยละ 45.5 รับรู้งานที่ทำเป็นงานที่ซับซ้อนและทำให้รู้สึกเครียดอยู่ในระดับดี โดยพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 36.6 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 8.9 และเพียงส่วนน้อยเท่านั้นรับรู้งานที่ทำอยู่ทำให้มีเวลาให้กับคู่สมรสน้อยลงอยู่ในระดับดี โดยตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 21.6 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 6.3 มีเพียงส่วนน้อยของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้งานในหน้าที่เป็นงานที่ยากและหนักในระดับดี ร้อยละ 27.1 โดยพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 22.2 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 4.9

ความพึงพอใจในงานด้านรายได้ พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะมากกว่าครึ่งหนึ่งพอใจที่มีเงินเหลือเก็บจากการทำงาน ร้อยละ 53.6 โดยพบว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ร้อยละ 21.6 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 32.0 รองลงมาคือความพอใจกับรายได้ที่ได้รับจากการทำงาน ร้อยละ 24.6 แต่มีเพียงส่วนน้อยที่พอใจกับรายได้ที่ได้รับจากการทำงานอยู่ในระดับดี กล่าวคือตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 4.3 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 21.3 ตามลำดับ มีส่วนน้อยที่พอใจกับสวัสดิการต่างๆที่ได้รับจากการทำงานในระดับดี ร้อยละ 29.4 คือรู้สึกว่าการตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 4.0 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 25.4

ในขณะที่หนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าการเปลี่ยนงานใหม่เพื่อให้มีรายได้มากขึ้นอยู่ในระดับดี คือรู้สึกว่าการตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 24.5 และตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 13.0 แต่มีเพียงหนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีการรับรู้รายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือนแทบไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายอยู่ในระดับดี ร้อยละ 36.6 คือ ตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 27.4 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 9.2 นอกจากนี้พบว่ามีเพียงส่วนน้อยรับรู้รายได้ที่

ได้รับจากทำงานน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับความสามารถของตนเองอยู่ในระดับดี ร้อยละ 29.7 โดยพบว่าตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 23.6 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 6.1

ในด้านความก้าวหน้าในงานพบว่ารับรู้ ว่า สตรีที่ทำงานระบบกะหนึ่งในสี่หน่วยงานเปิดโอกาสให้ท่านแสดงความคิดเห็นในการพัฒนางานได้ในระดับดี ร้อยละ 25.4 โดยรู้สึกตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 7.5 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 17.9 แต่มีเพียงส่วนน้อยรับรู้ ว่า ได้รับการเลื่อนตำแหน่งที่เหมาะสมอยู่ในระดับดี ร้อยละ 23.6 คือตรงกับความจริงมากที่สุดร้อยละ 4.6 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 19.0 นอกจากนี้มีส่วน้อยรับรู้ว่ามีอนาคตที่ดีแน่นอนถ้ายังทำงานนี้ต่อไปในระดับดี ร้อยละ 21.6 โดยพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 4.0 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 17.6

แต่มีหนึ่งในสามรับรู้งานที่ทำอยู่ไม่มีความมั่นคงในระดับดี ร้อยละ 39.8 โดยที่มีการรับรู้ตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 11.0 และตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 28.8 หนึ่งในสี่ของสตรีที่ทำงานระบบกะ นอกจากนั้นสตรีที่ทำงานระบบกะเกือบหนึ่งในสามรับรู้ว่าจะไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองจากการทำงานในระดับดี ร้อยละ 30.4 คือตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 21.3 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 9.2 ส่วนน้อยรับรู้ว่าได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ แต่มีความก้าวหน้ายากอยู่ในระดับดี ร้อยละ 23.6 โดยพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 19.9

ในด้านความพึงพอใจต่อผู้บังคับบัญชา พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะหนึ่งในสามส่วนรับรู้ ว่าผู้บังคับบัญชาสามารถให้คำแนะนำเรื่องงานได้อย่างดีในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 27.1 และ 10.7 ตามลำดับ หนึ่งในสามรับรู้ว่ามีปัญหาจากการทำงานผู้บังคับบัญชาสามารถแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมอยู่ในระดับดี ร้อยละ 34.3 โดยพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 9.2 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 25.1 สตรีที่ทำงานระบบกะหนึ่งในสามส่วนรับรู้ว่าผู้บังคับบัญชายินดีรับฟังปัญหาของตนเองด้วยความเต็มใจในระดับดี ร้อยละ 34.0 โดยพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 8.1 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 25.9 มีเพียงสตรีที่ทำงานระบบกะส่วนน้อยที่รับรู้ว่าผู้บังคับบัญชาไม่มีความลำเอียงกับลูกน้องอยู่ในระดับดี ร้อยละ 29.4 ซึ่งพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 7.8 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 21.9 และยังพบว่าผู้บังคับบัญชาเป็นคุณค่าในการทำงานของตนเอง ร้อยละ 30.5 โดยที่รับรู้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ร้อยละ 4.6 และตรงกับความเป็นจริงมาก ร้อยละ 25.9

ส่วนในด้านความพึงพอใจต่อเพื่อนร่วมงาน พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะเกือบครึ่งรับรู้ ว่าเมื่อเจ็บป่วยจะได้รับความห่วงใยจากเพื่อนร่วมงานเสมอในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 31.1 และ 10.4 ตามลำดับ และหนึ่งในสามส่วนของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าเมื่อประสบความสำเร็จเพื่อนร่วมงานจะแสดงความยินดีด้วยอย่างจริงใจในระดับดี ร้อยละ 38.4 โดยพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 4.6 และตรงกับความเป็นจริงมาก ร้อยละ 25.9

จริงมากที่สุด ร้อยละ 10.4 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 28.0 25.9 หนึ่งในสามรับรู้ว่ามีปัญหาเพื่อนร่วมงานจะยินดีรับฟังและให้กำลังใจเสมอในระดับดี คือตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 6.6 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 33.1

นอกจากนี้สตรีที่ทำงานระบบกะสองในสามรับรู้ว่ามีความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับดี ร้อยละ 68.3 ซึ่งพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 43.8 และตรงกับความจริงน้อยที่สุดร้อยละ 24.5 และครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าไม่สามารถพูดคุยเรื่องส่วนตัวกับเพื่อนร่วมงานได้อยู่ในระดับดี ร้อยละ 49.0 คือตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 26.2 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 22.8 เกือบสองในสามรับรู้ว่าเพื่อนมักก้าว่ายในงานของภรรยาในระดับดี ร้อยละ 60.5 โดยพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 44.4 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 16.1

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ระดับคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน	จำนวน (n = 347)	ร้อยละ
สูง (40 – 50 คะแนน)	33	9.5
ปานกลาง (31 - 39 คะแนน)	171	49.3
ต่ำ (15 – 30 คะแนน)	148	41.2
$\bar{X} \pm SD = 32.1 \pm 5.9$, Min = 18 ,Max = 50		

จากตารางที่ 14 สรุปได้ว่า สตรีที่ทำงานระบบกะเกือบครึ่งมีแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 49.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.1 คะแนน (SD = 5.9) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 18 คะแนน

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนรายข้อ

ข้อ	แรงสนับสนุนทางสังคม จากญาติและเพื่อน	ร้อยละของการรับรู้					$\bar{X} \pm SD$
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1.	ท่านมีญาติหรือเพื่อนที่คอยให้กำลังใจเมื่อมีปัญหา	13.5	22.5	47.6	11.0	5.5	3.3±1.0
2.	ญาติหรือเพื่อนสนิทของท่านยอมรับความสามารถในตัวท่าน	10.7	39.5	42.4	6.6	0.9	3.5±0.8
3.	ท่านสามารถไว้วางใจญาติหรือเพื่อนของท่านได้	9.2	28.5	45.8	13.0	3.5	3.3±0.9
4.	เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องใช้เงินแต่ไม่มีพอ ญาติหรือเพื่อนของท่านจะให้ยืมเงินได้	7.2	17.0	47.3	20.7	7.8	3.0±1.0
5.	เมื่อมีปัญหา ญาติหรือเพื่อนสามารถให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาได้	6.3	29.1	45.5	16.7	2.3	3.2±0.9
6.	ญาติหรือเพื่อนแนะนำการดำเนินชีวิตในครอบครัวแก่ท่าน	6.1	28.5	42.7	17.0	5.8	3.1±0.9
7.	ญาติหรือเพื่อนของท่านสามารถให้คำปรึกษาเรื่องการเงินแก่ท่านได้	5.8	23.1	38.0	26.2	6.9	3.0±1.0
8.	นอกจากสามีแล้วท่านไม่มีใครที่พึ่งพาได้	4.0	16.1	32.9	27.1	19.9	3.4±1.1
9.	ไม่มีใครที่จะให้คำปรึกษาแก่ท่านได้	5.8	10.4	34.3	30.0	19.6	3.5±1.1
10.	เมื่อมีปัญหา กับสามีท่านรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง	11.8	21.3	40.3	17.9	8.6	2.9±1.1

จากตารางที่ 15 หนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่ามีญาติหรือเพื่อนที่คอยให้กำลังใจเมื่อมีปัญหา อยู่ในระดับดี ร้อยละ 36.0 โดยพบว่า ตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 13.5 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 22.5 ครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่ามีญาติหรือเพื่อนสนิทยอมรับความสามารถในตัวเอง อยู่ในระดับดี ร้อยละ 50.2 โดยพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 10.7 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 39.5 มากกว่าหนึ่งในสามส่วนของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าสามารถไว้วางใจญาติหรือเพื่อนของตนเองได้ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 37.7 โดยพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 9.2 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 28.5 หนึ่งในสี่ส่วนรับรู้ว่ามีเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เงินแต่ไม่มีพอญาติหรือเพื่อนของตนเองจะให้ยืมเงินได้ อยู่ในระดับดี ร้อยละ

24.2 คือตรงกับความจริงมากที่สุดร้อยละ 7.2 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 17.0 นอกจากนี้ สตรีที่ทำงานระบบกะจำนวนหนึ่งในสาม ระบุว่าเมื่อมีปัญหาญาติหรือเพื่อนสามารถให้คำปรึกษา ในแก้ปัญหาได้ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 35.4 โดยพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 6.3 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 29.1 หนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะระบุว่ามีญาติหรือเพื่อน แนะนำการดำเนินชีวิตครอบครัวแก่ตนเองในระดับดี ร้อยละ 34.6 คือ ตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 6.1 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 28.5 มีส่วนน้อยระบุว่ามีญาติหรือเพื่อนที่สามารถให้ คำปรึกษาเรื่องเงินแก่ตนเองได้ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 28.9 ซึ่งตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 5.8 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 23.1 เกือบครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะระบุว่านอกจากสามี แล้วตนเองไม่มีใครที่พึ่งพาได้ อยู่ในดี ร้อยละ 47.0 โดยพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 27.1 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 19.9 มากกว่าหนึ่งในสามระบุว่าไม่มีใครจะให้คำปรึกษาแก่ ตนเองได้ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 39.6 กล่าวคือ ตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 30.0 และตรงกับ ความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 19.6 นอกจากนี้สตรีที่ทำงานระบบกะหนึ่งในสี่ระบุว่าเมื่อมีปัญหากับ สามีจะรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.9 และ 21.3 ตามลำดับ ในขณะที่มีการรับรู้ในระดับดีเพียง ร้อยละ 26.5 ซึ่งพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 17.9 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 8.6

ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมและรายด้านของสตรี ที่ทำงานระบบกะ

คุณภาพชีวิตสมรส	จำนวน (347)	ร้อยละ (100)
สูง (120 - 155 คะแนน)	107	30.8
ปานกลาง (91 - 119 คะแนน)	176	50.7
ต่ำ (41 - 93 คะแนน)	64	18.4
ด้านการปรับตัวในชีวิตสมรส		
สูง (40 - 50 คะแนน)	91	26.2
ปานกลาง (31 - 39 คะแนน)	168	48.4
ต่ำ (15 - 30 คะแนน)	88	25.4

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมและรายด้านของสตรีที่ทำงานระบบกะ (ต่อ)

คุณภาพชีวิตสมรส	จำนวน (347)	ร้อยละ (100)
ด้านความพึงพอใจในชีวิตสมรส		
สูง (40 – 50 คะแนน)	90	25.9
ปานกลาง (31 - 39 คะแนน)	159	45.8
ต่ำ (15 – 30 คะแนน)	98	28.2
ด้านความสุขในชีวิตสมรส		
สูง (44 – 55 คะแนน)	152	43.8
ปานกลาง (34 - 43 คะแนน)	134	38.6
ต่ำ (14 – 33 คะแนน)	61	17.6

จากตารางที่ 16 สรุปได้ว่า ครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะมีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.7 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 110.4 คะแนน (SD = 21.6) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 152 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 41 คะแนน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ร้อยละ 48.4 ของสตรีที่ทำงานระบบกะมีระดับคะแนนการปรับตัวในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 34.8 คะแนน (SD = 5.9) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 18 คะแนน ส่วนในด้านความพึงพอใจในชีวิตสมรสพบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะมีระดับคะแนนความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.8 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 34.7 คะแนน (SD = 7.6) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 11 คะแนน และในด้านความสุขในชีวิตสมรส ร้อยละ 43.8 ของสตรีที่ทำงานระบบกะมีระดับคะแนนความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 40.9 คะแนน (SD = 8.9) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 55 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 14 คะแนน

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้าน
รายชื่อ

ข้อ	คุณภาพชีวิตสมรส	ร้อยละของการรับรู้					X ± SD
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
การปรับตัวในชีวิตสมรส							
1.	ท่านและสามีมีเป้าหมายในชีวิตที่สอดคล้องกัน	14.7	33.1	36.3	12.4	3.5	3.4±1.0
2.	ท่านและสามีมีการปรับตัวเข้าหากัน	14.1	40.9	32.9	10.4	1.7	3.6±0.9
3.	ท่านและสามียอมรับในข้อดีข้อเสียของกันและกัน	14.1	36.9	35.4	11.8	1.7	3.5±0.9
4.	ท่านและสามีเคารพในการตัดสินใจของกันและกัน	13.8	39.8	34.3	8.4	3.7	3.5±1.0
5.	ท่านยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของสามีได้	11.5	42.9	37.5	6.9	1.2	3.6±0.8
6.	ท่านและสามีกล้าบอกใจในการยอมรับพฤติกรรมบางอย่างของอีกฝ่าย	10.1	16.7	37.5	25.9	9.8	3.1±1.1
7.	ในบางครั้งท่านคิดว่าได้ปรับตัวเพื่อความสุขในชีวิตสมรสแล้วแต่สามีไม่ได้ปรับตัวเลย	6.1	22.2	30.8	29.4	11.5	3.2±1.1
8.	ท่านมีปัญหาเรื่องการปรับตัวด้านเพศสัมพันธ์กับสามี	5.5	6.1	32.3	31.7	24.5	3.6±1.1
9.	เมื่อมีเวลาว่างร่วมกันท่านและสามีต่างจะทำในสิ่งที่ตนเองชอบโดยไม่สนใจความรู้สึกของอีกฝ่าย	4.3	8.9	30.3	34.9	21.6	3.6±1.1
10.	ท่านและสามีมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องการมีบุตรหรือการเลี้ยงดูบุตร	4.0	11.5	23.1	21.4	30.0	3.7±1.1
ความพึงพอใจในชีวิตสมรส							
1.	ท่านคิดว่าจะใช้ชีวิตสมรสกับสามีคนนี้ตลอดไป	28.5	39.8	21.6	6.3	3.7	3.8±1.0
2.	ถ้ามีวิกฤติการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นกับท่าน สามีของท่านจะอยู่เคียงข้างท่านเสมอ	24.2	40.1	26.5	5.8	3.5	3.8±1.0
3.	ท่านมีความสุขเมื่อได้อยู่กับสามี	23.1	43.2	26.5	3.5	3.7	3.8±1.0

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของสตรีที่ทำงานระบบกะตามคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้าน
รายชื่อ (ต่อ)

ข้อ	คุณภาพชีวิตสมรส	ร้อยละของการรับรู้					X ± SD
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ความพึงพอใจในชีวิตสมรส (ต่อ)							
4.	สามีเป็นเพื่อนคู่คิดที่ดีสำหรับท่าน	18.2	44.1	28.0	5.8	4.0	3.7±1.0
5.	ท่านและสามีดูแลใจใส่ซึ่งกันและกัน	18.2	41.2	31.7	6.6	2.3	3.7±0.9
6.	คู่สมรสของท่านไม่เคยยกย่องท่านเลย	5.8	11.5	26.5	30.0	26.2	3.6±1.2
7.	ท่านไม่พอใจในความสัมพันธ์ทางเพศกับสามี	6.9	11.0	29.7	28.8	23.6	3.5±1.2
8.	ท่านรู้สึกว่าเป็นโสดดีกว่าชีวิตสมรส	14.7	17.0	33.4	20.2	14.7	3.0±1.2
ความพึงพอใจในชีวิตสมรส							
9.	ท่านรู้สึกว่าท่านและสามีมีเวลาให้กันน้อยไป	9.5	21.6	46.4	12.4	10.1	2.9±1.1
10.	เศรษฐกิจของครอบครัวทำให้ท่านกังวลใจ	11.8	22.5	36.3	20.2	9.2	2.9±1.1
ความสุขในชีวิตสมรส							
1.	หากท่านเจ็บป่วย ท่านเชื่อว่าสามีจะดูแลท่านเป็นอย่างดี	27.1	36.3	26.8	5.2	4.6	3.8±1.1
2.	ความรักระหว่างท่านกับสามีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ	26.5	41.8	22.2	4.6	4.9	3.8±1.0
3.	ท่านรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยเมื่อได้อยู่กับสามี	25.6	40.3	26.8	4.6	2.6	3.8±1.0
4.	ท่านพร้อมช่วยเหลือเมื่อสามีของท่านมีความทุกข์	24.8	48.4	21.6	1.7	3.5	3.9±0.9
5.	ท่านมีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือสามี	23.3	45.0	23.9	6.1	1.7	3.8±0.9
6.	ท่านมีความสุขจากการใช้ชีวิตสมรส	18.2	42.7	32.0	4.3	2.9	3.7±0.9
7.	ปัญหาระหว่างท่านกับสามีสามารถแก้ไขได้	11.2	48.4	32.0	5.8	2.6	3.6±0.8
8.	ท่านต้องการหย่าร้าง	5.5	11.2	17.6	15.6	50.1	3.9±1.3
9.	ท่านไม่มีความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์	6.1	18.4	24.2	24.2	27.1	3.5±1.2
10.	ท่านรู้สึกผิดหวังในตัวสามีของท่าน	6.1	13.8	22.2	33.7	24.2	3.6±1.2
11.	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการมีชีวิตร่วมกัน	6.9	11.0	26.5	32.0	23.6	3.5±1.2

จากตารางที่ 17 พบว่า ในด้านการปรับตัวในชีวิตสมรสสตรีที่ทำงานระบบกะเกือบครึ่งรับรู้ ว่าตนเองและสามีมีเป้าหมายในชีวิตที่สอดคล้องกันในระดับดี ร้อยละ 47.8 ซึ่งจากการตอบข้อคำถามพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 14.7 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 33.1 สตรีที่ทำงานระบบกะมากกว่าครึ่งเช่นกันรับรู้ว่า ตนเองและสามีมีการปรับตัวเข้าหากันในระดับดี กล่าวคือตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 14.1 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 40.9 นอกจากนี้ ครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่า ตนเองและสามียอมรับในข้อดีข้อเสียของกันและกันในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 36.9 และ 14.1 ตามลำดับ กล่าวคือครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าตนเองและสามีเคารพการตัดสินใจของกันและกันในระดับดี ร้อยละ 53.6 ซึ่งจากการตอบข้อคำถาม พบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 13.8 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 39.8 และมากกว่าครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่ายอมรับและเข้าใจความแตกต่างของสามีได้ในระดับดี ร้อยละ 54.4 โดยในรายละเอียดพบว่า ตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 11.5 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 42.9 ในขณะเดียวกันพบว่าหนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าตนเองและสามีลำบากใจในการยอมรับพฤติกรรมบางอย่างของอีกฝ่าย อยู่ในระดับน้อยจนถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 25.9 และ 9.8 ตามลำดับ แต่ยังมีบางส่วนรับรู้ว่าตนเองและสามีลำบากใจในการยอมรับพฤติกรรมของอีกฝ่ายในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 10.1 และ 16.7 ตามลำดับ สตรีที่ทำงานระบบกะเกือบครึ่งรับรู้ว่าในบางครั้งคิดว่าได้ปรับตัวเพื่อความสุขในชีวิตสมรสแล้วแต่สามีไม่ได้ปรับตัวเลย อยู่ในระดับดี ร้อยละ 40.9 กล่าวคือ ตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 29.4 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 11.5 และพบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะมีปัญหาเรื่องการปรับตัวด้านเพศสัมพันธ์กับสามี ในระดับน้อยจนถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 31.7 และ 24.5 ตามลำดับ และสตรีที่ทำงานระบบกะมากกว่าครึ่งเช่นกัน ที่รับรู้ว่ามีเวลาว่างร่วมกันตนเองและสามีต่างจะทำในสิ่งที่ตนเองชอบโดยไม่สนใจความรู้สึกของอีกฝ่าย ในระดับน้อยจนถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 34.9 และ 21.6 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่าครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าตนเองและสามีมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องการมีบุตรหรือการเลี้ยงดูบุตร อยู่ในระดับน้อยจนถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 21.4 และ 30.0 ตามลำดับ

ส่วนในด้านความพึงพอใจในชีวิตสมรส พบว่าสองในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะคิดว่า จะใช้ชีวิตสมรสร่วมกับสามีคนนี้ตลอดไป อยู่ในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 39.8 และ 28.5 ตามลำดับ มากกว่าครึ่งรับรู้ว่ามีวิกฤติการณ์ใดๆ เกิดขึ้นกับตนเองก็จะมีสามีอยู่เคียงข้างเสมอ ในระดับดี ร้อยละ 64.3 โดยเมื่อพิจารณาจากการตอบข้อคำถามพบว่า ตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 24.2 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 40.1 โดยที่สตรีที่ทำงานระบบกะสองในสามส่วนรับรู้ว่ามีความสุขเมื่อได้อยู่กับสามีในระดับดี ร้อยละ 66.3 ซึ่งในการตอบข้อคำถามพบว่าตรงกับ

ความจริงมากที่สุด ร้อยละ 23.1 และตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 43.2 และนอกจากนี้ เกือบสองในสามส่วนของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่ามีเป็นเพื่อนคู่คิดที่ดีสำหรับตนเองอยู่ในระดับดี ร้อยละ 62.3 ซึ่งจากการตอบข้อคำถาม พบว่า ตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 18.2 และตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 44.1 ครึ่งหนึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าตนเองและสามีจะดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันในระดับดี โดยจากการตอบข้อคำถามพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 18.2 และตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 41.2 ในขณะเดียวกัน มากกว่าครึ่งหนึ่งรับรู้ว่าคุณสมรสไม่เคยยกย่องตนเองเลยอยู่ในระดับดี ร้อยละ 56.2 โดยจากการตอบข้อคำถามพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 30.0 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 26.2 หนึ่งในสามรับรู้ว่าชีวิตเป็นโสดดีกว่าชีวิตสมรสอยู่ในระดับดี โดยจากการตอบข้อคำถามพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 20.2 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 14.7 แต่ยังมีสตรีที่ทำงานระบบกะ ในจำนวนใกล้เคียงกันรับรู้ว่าชีวิตเป็นโสดดีกว่าชีวิตสมรส ร้อยละ 31.7 โดยรับรู้ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 14.7 และรับรู้ในระดับมาก ร้อยละ 17.0 นอกจากนี้สตรีที่ทำงานระบบกะหนึ่งในสามส่วนรับรู้ว่าตนเองและสามีมีเวลาให้กันน้อยไป ร้อยละ 31.1 โดยมีการรับรู้ในระดับมาก ร้อยละ 21.6 และมากที่สุด ร้อยละ 9.5 มีเพียงหนึ่งในสี่ส่วนรู้สึกว่าคุณและสามีมีเวลาให้กันและกันในระดับดี ร้อยละ 22.5 โดยพบว่าจากการตอบข้อคำถามสตรีที่ทำงานระบบกะตอบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 12.4 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 10.1 และ หนึ่งในสี่ของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้กังวลใจ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 52.4 ซึ่งในรายละเอียดจากการตอบข้อคำถามพบว่า ตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 20.2 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 9.2

และเมื่อพิจารณาในด้านความสุขในชีวิตสมรส พบว่าเกือบสองในสามส่วนรับรู้ว่าคุณเจ็บป่วยสามีจะดูแลเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 36.3 และ 27.1 ตามลำดับมากกว่าสองในสามรับรู้ว่าคุณรักระหว่างตนเองและสามีเป็นสิ่งที่มีความหมาย อยู่ในระดับดี ร้อยละ 68.3 ซึ่งจากการตอบข้อคำถามพบว่า ตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 26.5 และตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 41.8 และเกือบสองในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าคุณมั่นใจคงปลอดภัยเมื่อได้อยู่กับสามีในระดับดี ร้อยละ 25.6 โดยจากการตอบข้อคำถามพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 25.6 และตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 40.3 เกือบสองในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าคุณพร้อมที่จะช่วยเหลือเมื่อสามีมีความทุกข์อยู่ในระดับดี โดยจากการตอบข้อคำถามพบว่า ตรงกับความจริง ร้อยละ 24.8 และตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 48.4 สตรีที่ทำงานระบบกะมากกว่าสองในสามส่วนรับรู้ว่าคุณมีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือสามี อยู่ในระดับดี ซึ่งจากการตอบข้อคำถามพบว่า ร้อยละ 23.3 ตอบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 45.0 ตอบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 45.0 สตรีที่ทำงานระบบกะเกือบสองในสามส่วนรับรู้ว่าคุณมีความสุขจากการใช้ชีวิตสมรส อยู่ใน

ระดับดี โดยจากการตอบข้อคำถามในแบบสอบถามพบว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ร้อยละ 18.2 และตรงกับความเป็นจริงมาก ร้อยละ 42.7 ในขณะที่เดียวกันสองในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะรับรู้ว่าการหย่าร้างในระดับที่น่าพอใจ ร้อยละ 65.7 ซึ่งจากการตอบข้อคำถามพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 15.6 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 50.1 และยังพบว่าเกินกว่าครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะไม่มีความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์ อยู่ในระดับน้อยจนถึงน้อยที่สุด ร้อยละ 24.2 และ 27.1 ตามลำดับ แต่ยังมีสตรีที่ทำงานระบบกะหนึ่งในสี่ส่วนที่รับรู้ในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 24.5 โดยรับรู้ระดับมาก ร้อยละ 18.4 และรับรู้ระดับมากที่สุด ร้อยละ 6.1 นอกจากนี้ เกินครึ่งรับรู้รู้สึกผิดหวังในตัวสามี อยู่ในระดับที่น่าพอใจ คือจากการตอบข้อคำถามพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 33.7 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 24.2 นอกจากนี้ยังพบว่ามากกว่าครึ่งของสตรีที่ทำงานระบบกะ รู้สึกเบื่อหน่ายต่อแท็กกับการมีชีวิตสมรสอยู่ในระดับที่น่าพอใจเช่นกัน โดยจากการตอบข้อคำถามพบว่าตรงกับความจริงน้อย ร้อยละ 32.0 และตรงกับความจริงน้อยที่สุด ร้อยละ 23.6 และ มากกว่าครึ่งรับรู้ว่ามีปัญหาระหว่างตนเองกับสามีสามารถแก้ไขได้อยู่ในระดับดี ซึ่งจากการตอบข้อคำถามพบว่าตรงกับความจริงมากที่สุด ร้อยละ 11.2 และตรงกับความจริงมาก ร้อยละ 48.4

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยระหว่าง การสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ
จำแนกตาม สถานะทางเศรษฐกิจ การมีโรคประจำตัวของภรรยาและการมีบุตร

ตัวแปร	กลุ่ม	คุณภาพชีวิตสมรส		t - value (df)	p - value
		n (ร้อยละ)	Mean $\pm$ SD		
สถานะทางเศรษฐกิจ	ไม่มีหนี้สิน	225(64.8)	111.60 $\pm$ 20.19	1.422	< 0.05*
	มีหนี้สิน	122(35.2)	108.15 $\pm$ 23.97	(345)	
การมีโรคประจำตัว	ไม่มี	306 (88.2)	111.06 $\pm$ 22.12	1.594	0.112
	มี	41 (11.8)	105.34 $\pm$ 16.87	(345)	
การมีบุตร	ไม่มี	71 (20.5)	109.42 $\pm$ 21.48	-1.645	0.101
	มี	276 (79.5)	110.14 $\pm$ 21.92	(345)	

* significance at p-value < 0.05

จากตารางที่ 18 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ t – test พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่ไม่มีหนี้สิน (111.60 ± 20.19) สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีหนี้สิน (108.15 ± 23.97) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05, df=1345$) ขณะที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตสมรส ของสตรีที่ทำงานระบบกะที่ไม่มีโรคประจำตัว (111.06 ± 22.12) ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีโรคประจำตัว (105.34 ± 16.87) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.112, df = 345$) และยังพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่ไม่มีบุตร (109.42 ± 21.48) ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีบุตร (110.14 ± 21.92) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.101, df = 345$)

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ จำแนกตามระดับการศึกษาของภรรยา โดยใช้ LSD

ระดับการศึกษา	$\bar{X} \pm SD$	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
มัธยมศึกษาตอนต้น	104.0 ± 22.56	-	-6.84*	-8.59*	-11.26*	-3.61
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	110.84 ± 21.74	6.84*	-	-1.75	-4.42	3.23
อนุปริญญา/ปวส.	112.59 ± 20.40	8.59*	1.75	-	-2.68	4.98
ปริญญาตรี	115.26 ± 21.83	11.26*	4.42	2.68	-	7.65
สูงกว่าปริญญาตรี	107.61 ± 21.27	3.61	-3.23	-4.98	-7.65	-

* significance at $p\text{-value} < 0.05$

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษาของภรรยา	df	SS	MS	F	p – value
ระหว่างกลุ่ม	4	4503.829	1125.957	2.449	0.046*
ภายในกลุ่ม	342	157270.43	459.855		
รวม	346	161774.25			

* significance at p-value < 0.05

จากตารางที่ 19 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสจำแนกตามระดับการศึกษาของภรรยา โดยใช้ F – test พบว่า คะแนนเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างกันของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตสมรสของระดับการศึกษา ที่มีค่าแตกต่างกันโดยวิธีแอลเอสดี (LSD) พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตสมรส สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สตรีที่ทำงานระบบกะที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา/ ปวส. มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่า สตรีที่ทำงานระบบกะที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value<0.05) และ สตรีที่ทำงานระบบกะที่มีการศึกษาระดับปริญาตรี มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value< 0.05)

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ จำแนกตามระดับการศึกษาของสามี

ระดับการศึกษา	$\bar{X} \pm SD$	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
มัธยมศึกษาตอนต้น	105.49±20.79	-	-1.12	-9.53*	-11.60*	-5.97
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	106.61±24.32	1.12	-	-8.41*	-10.48*	-4.85
อนุปริญญา/ปวส.	115.02±17.74	9.53*	8.41*	-	-2.06	3.56
ปริญญาตรี	117.08±23.09	11.60*	10.48*	2.06	-	5.63
สูงกว่าปริญญาตรี	111.45±19.04	5.97	4.85	-3.56	-5.63	-

* significance at p-value < 0.05

ตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่สามีมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษาของสามี	df	SS	MS	F	p – value
ระหว่างกลุ่ม	4	72244.063	1811.016	4.008	0.003*
ภายในกลุ่ม	342	154530.19	451.843		
รวม	346	161774.25			

* significance at p-value < 0.05

จากตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะจำแนกตามระดับการศึกษาของสามีที่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

การเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะระหว่างระดับการศึกษาของสามีที่แตกต่างกัน พบว่า สามีที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีคะแนนเฉลี่ย

คุณภาพชีวิตสมรสในระดับสูงที่สุด และมัธยมศึกษาตอนต้นมีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตสมรสในระดับต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรส เท่ากับ 117.08 และ 105.49 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรส จำแนกตามระดับการศึกษาของสามี โดยใช้ F – test พบว่า คะแนนเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างกัน โดยใช้ LSD พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่า สตรีที่ทำงานระบบกะที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) สามีมีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่า สตรีที่ทำงานระบบกะที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่า สตรีที่ทำงานระบบกะที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

ตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ จำแนกตามสภาพการอยู่อาศัย

สภาพการ อยู่อาศัย	$\bar{X} \pm SD$	ตัวท่านและ สามี	ตัวท่าน สามี	ตัวท่าน สามี และญาติ	ตัวท่าน สามี บุตรและญาติ
		และบุตร			
ตัวท่านและ สามี	108.34 $\pm$ 21.16	-	-2.03	-19.61*	-0.19
ตัวท่าน สามี และบุตร	110.37 $\pm$ 20.87	2.03	-	-17.59*	1.84
ตัวท่าน สามี และญาติ	127.95 $\pm$ 17.32	19.61*	17.59*	-	19.42
ตัวท่าน สามี บุตรและ ญาติ	108.53 $\pm$ 22.08	0.19	-1.84	-19.42	-

* significance at $p\text{-value} < 0.05$

ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีสภาพการอยู่อาศัยแตกต่างกัน

สภาพการอยู่อาศัย	df	SS	MS	F	p – value
ระหว่างกลุ่ม	3	7179.612	2393.204	5.310	0.001*
ภายในกลุ่ม	343	154594.64	450.713		
รวม	346	161774.25			

* significance at p-value < 0.05

จากตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย ที่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสระหว่าง สตรีที่ทำงานระบบกะที่มีลักษณะการอยู่อาศัยที่ต่างกันพบว่า สตรีที่พักอาศัยอยู่กับสามีและญาติมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงที่สุด และสตรีที่ทำงานระบบกะที่พักอาศัยอยู่กับสามีเพียง 2 คน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสเท่ากับ 127.95, 108.34 คะแนนตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรส จำแนกตามลักษณะครอบครัวโดยใช้ F – test พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างกัน ของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีลักษณะครอบครัวต่างกันโดยใช้ วิธีแอลเอสดี พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะที่พักอาศัยอยู่กับสามีและญาติมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่า สตรีที่ทำงานระบบกะที่พักอาศัยอยู่กับสามีเพียง 2 คนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) สตรีที่ทำงานระบบกะที่พักอาศัยอยู่กับสามีและญาติมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรส สูงกว่าสตรีที่ทำงานระบบกะที่พักอาศัยอยู่กับสามีและบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และสตรีที่ทำงานระบบกะที่พักอาศัยอยู่กับสามีและญาติมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าสตรีที่ทำงานระบบกะที่พักอาศัยอยู่กับสามี บุตรและญาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

ตารางที่ 25 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรสและปัจจัยระหว่างสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

ปัจจัยที่ศึกษา	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p – value
ปัจจัยก่อนสมรส		
อายุแรกสมรสของภรรยา	0.161	< 0.05*
อายุแรกสมรสของสามี	-0.012	0.823
ระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรส	0.068	0.207
ปัจจัยระหว่างสมรส		
ระยะเวลาการสมรส	-0.130	< 0.05*
ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส	0.614	< 0.05*
บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว	0.757	< 0.05*
เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน	0.671	< 0.05*
ความพึงพอใจในงานของตนเอง	0.451	< 0.05*
แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน	0.381	< 0.05*

* significance at p-value < 0.05

จากตารางที่ 25 สรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรสและปัจจัยระหว่างสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะสรุปได้ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอายุแรกสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกับคุณภาพชีวิตสมรสสตรีที่ทำงานระบบกะพบว่าอายุแรกสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะที่ทำงานระบบกะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ ($r = 0.161$, $p\text{-value} < 0.05$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอายุแรกสมรสของสามีของสตรีที่ทำงานระบบกะกับคุณภาพชีวิตสมรส พบว่าอายุแรกสมรสของสามีของสตรีที่ทำงานระบบกะไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ($r = -0.012$, $p\text{-value} = 0.823$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกับคุณภาพชีวิตสมรส พบว่าระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส ($r = -0.012$, $p\text{-value} = 0.823$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ระยะเวลาการสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ กับคุณภาพชีวิตสมรส พบว่า ระยะเวลาการสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส โดยพบว่า มีค่าความสัมพันธ์ทางลบ ในระดับต่ำ ($r = -0.130$, $p\text{-value} < 0.05$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกับคุณภาพชีวิตสมรส พบว่าทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.614$, $p\text{-value} < 0.05$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวของสตรีที่ทำงานระบบกะกับคุณภาพชีวิตสมรส พบว่าบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวของสตรีที่ทำงานระบบกะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r = 0.757$, $p\text{-value} < 0.05$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกับคุณภาพชีวิตสมรส พบว่า เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ โดยพบว่า มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.451$, $p\text{-value} < 0.05$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานของตนเอง ของสตรีที่ทำงานระบบกะกับคุณภาพชีวิตสมรส พบว่า ความพึงพอใจในงานของตนเองของสตรีที่ทำงานระบบกะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.451$, $p\text{-value} < 0.05$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนของสตรีที่ทำงานระบบกะกับคุณภาพชีวิตสมรส พบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนของสตรีที่ทำงานระบบกะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.381$, $p\text{-value} < 0.05$)

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน(Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เรียงตามลำดับของค่า Correlation Coefficient (r) ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสใน

ครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพึงพอใจในงาน
ของตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน อายุแรกสมรสของภรรยา และระยะเวลา
การสมรส

ตารางที่ 26 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรที่ศึกษา โดยแสดงในรูปเมตริกสหสัมพันธ์
(Correlation Matrix)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1.000									
2	0.653**	1.000								
3	0.581**	0.558**	1.000							
4	0.326**	0.338**	0.286**	1.000						
5	0.331**	0.451**	0.328**	0.456**	1.000					
6	0.161**	0.112**	0.069	0.175**	0.068	1.000				
7	-0.089	-0.166**	-0.095	-0.091	-0.053	-0.090	1.000			
8	0.052	0.042	0.076	0.051	-0.015	0.148**	0.044	1.000		
9	0.109*	0.032	0.014	-0.025	-0.017	0.592**	0.093	0.201**	1.000	
10	0.757**	0.671**	0.614**	0.451**	0.381**	0.161**	-0.130	0.068	-0.012	1.000

*p-value < 0.05, ** p-value < 0.01

หมายเหตุ: 1= บทบาทของกลุ่มสตรีในครอบครัว 2 = การใช้เวลาร่วมกัน 3 = ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส 4 = ความพึงพอใจในนางของ
ตนเอง 5 = แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน 6 = อายุแรกสมรสของภรรยา 7 = ระยะเวลาก่อนสมรส 8 = ระยะเวลาคู่กัน
ก่อนสมรส 9 = อายุแรกสมรสของสามี 10 = คุณภาพชีวิตสมรส

จากตารางที่ 26 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง อายุแรกสมรสของภรรยากับตัวแปรต้นด้วยตนเอง พบว่า อายุแรกสมรสของภรรยามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) กับอายุแรกสมรสของสามี ($r=0.592$) ระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรส ($r=0.148$) บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว ($r=0.161$) ความพึงพอใจในงาน ($r=0.175$) มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) กับเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส ($r=0.112$)

ผลการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง อายุแรกสมรสของสามีกับตัวแปรต้นด้วยตนเอง พบว่า อายุแรกสมรสของสามีมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) กับระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรส ($r=0.201$) มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) กับบทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว ($r=0.109$)

ผลการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ระยะเวลาการสมรสกับตัวแปรต้นด้วยตนเอง พบว่าระยะเวลาการสมรส มีค่าความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) กับเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส ($r = -0.166$)

ผลการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสกับตัวแปรต้นด้วยตนเอง พบว่า ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) กับบทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว ($r=0.581$) เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส ($r=0.558$) ความพึงพอใจในงาน ($r=0.286$) แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ($r=0.328$)

ผลการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัวกับตัวแปรต้นด้วยตนเอง พบว่า บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัวมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) กับเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส ($r=0.653$) ความพึงพอใจในงาน ($r=0.326$) และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ($r=0.331$)

ผลการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรสกับตัวแปรต้นด้วยตนเอง พบว่า เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรสมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) กับความพึงพอใจในงาน ($r=0.388$) และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ของสตรีที่ทำงานระบบกะ ($r=0.045$)

ผลการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานของสตรีที่ทำงานระบบกะกับตัวแปรต้นด้วยตนเอง พบว่าความพึงพอใจในงานมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) กับแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ($r = 0.456$)

ส่วนผลการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง คุณภาพชีวิตสมรสกับตัวแปรต้นที่ศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) กับอายุแรกสมรสของภรรยา ($r = 0.161$) ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ($r = 0.614$) บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว ($r = 0.671$) เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส ($r = 0.671$) ความพึงพอใจในงาน ($r = 0.451$) และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ($r = 0.381$) มีค่าความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระยะเวลาการสมรส ($r = -0.130$)

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (r) โดยมีตัวแปรตาม (y) คือคุณภาพชีวิตสมรสที่มีลักษณะข้อมูลเชิงปริมาณ และตัวแปรต้น (x) เรียงตามขนาดของค่าความสัมพันธ์จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้ดังนี้ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพึงพอใจในงานของตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน อายุแรกสมรสของภรรยา ระยะเวลาการสมรส โดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบ มีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยการคัดเลือกตัวแปรเข้าสู่สมการทีละตัว การคัดเลือกตัวทำนายที่เข้าไปวิเคราะห์ในแต่ละขั้นเริ่มจากขั้นที่ 1 ถึงขั้นสุดท้าย จากตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์กับตัวเกณฑ์มากที่สุด จนถึงตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์กับตัวเกณฑ์น้อยที่สุดตามลำดับ ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ พบว่า บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวสามารถเข้าไปทำนายคุณภาพชีวิตสมรสได้มากที่สุด จึงถูกเลือกเข้าไปวิเคราะห์ในขั้นที่ 1 ตัวแปรคาดทำนายที่ถูกเลือกเข้าไปวิเคราะห์ในขั้นต่อไป คือ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพึงพอใจในงาน แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน อายุแรกสมรสของภรรยา และระยะเวลาการสมรส มีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ในแต่ละขั้นตอนตามตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคาดทำนายกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

Model	ตัวแปรคาดทำนาย	R	β	Adjusted R^2	p-value
1	บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว	0.757	1.507	0.571	< 0.05*
2	บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว + เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส	0.792	0.746	0.625	< 0.05*
3	บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว + เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส + ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส	0.807	0.571	0.648	< 0.05*
4	บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว + เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส + ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส + ความพึงพอใจในงานของตนเอง	0.821	0.280	0.671	< 0.05*

constant (a) = -10.904 , * significance at p-value < 0.05

จากตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ แต่ละขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 : ตัวแปรคาดทำนายที่ถูกเลือกเข้ามาพิจารณา คือ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว พบว่า สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะได้อย่างถูกต้อง ร้อยละ 57.1 (Adjusted $R^2 = 0.571$, p-value < 0.05)

ขั้นที่ 2 : ตัวแปรคาดทำนายที่ถูกเลือกเข้ามาพิจารณา คือ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว และเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส พบว่าตัวแปรทั้ง 2 ตัว สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะได้อย่างถูกต้อง เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 62.5 (Adjusted $R^2 = 0.625$, p-value < 0.05)

ขั้นที่ 3 : ตัวแปรคาดทำนายที่ถูกเลือกเข้ามาพิจารณา คือ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรสและทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส พบว่าตัวแปรทั้ง

3 ตัว สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะได้อย่างถูกต้อง เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 64.8 (Adjusted $R^2 = 0.648$, $p\text{-value} < 0.05$)

ขั้นที่ 4 : ตัวแปรคาดทำนายที่ถูกเลือกเข้ามาพิจารณา 4 คือ บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส ทักษะการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรสและความพึงพอใจในงานของตนเอง พบว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัว สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะได้อย่างถูกต้อง เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67.1 (Adjusted $R^2 = 0.671$, $p\text{-value} < 0.05$)

สามารถสร้างสมการถดถอยเพื่อใช้ทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 23 พบว่า สัมประสิทธิ์ถดถอย (β) แต่ละค่าของตัวทำนายที่ถูกเลือกเข้าไปวิเคราะห์ในขั้นที่ 1 ถึง 4 คือ บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส ทักษะการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรสและความพึงพอใจในงานของตนเอง ตามลำดับ ดังนั้นจึงสามารถสร้างสมการถดถอยเพื่อใช้ในการคาดทำนาย คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดังนี้

$$y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \beta_3 x_3 + \beta_4 x_4$$

$$y = -10.904 + 1.507(x_1) + 0.746(x_2) + 0.571(x_3) + 0.280(x_4)$$

เมื่อ y = คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

β_0 = ค่าคงที่ (Constant Value) = -10.904

β_1 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของบทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว

β_2 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส

β_3 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของทักษะการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส

β_4 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของความพึงพอใจในงานของตนเอง

x_1 = บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว

x_2 = เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส

x_3 = ทักษะการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส

x_4 = ความพึงพอใจในงานของตนเอง

ซึ่งหากมีค่าคะแนนของบทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว เปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน คะแนนเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรสเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน คะแนนของทักษะ

การสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรสเปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน และคะแนนของความพึงพอใจในงานของตนเอง เปลี่ยนแปลงไป 1 คะแนน จะทำให้ค่าคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสเปลี่ยนแปลงไปเท่ากับ $-10.904 + 1.507(x_1) + 0.746(x_2) + 0.571(x_3) + 0.280(x_4)$ เท่ากับ -7.80 คะแนน

ตารางที่ 28 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

สมมติฐานการวิจัย	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยก่อนสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		
- อายุแรกสมรสของภรรยามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- อายุแรกสมรสของสามีมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	0.823	ปฏิเสธ
- ระดับการศึกษาของภรรยามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- ระดับการศึกษาของสามีมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	0.207	ปฏิเสธ
สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยระหว่างสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		
- การมีโรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	0.137	ปฏิเสธ
- สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- สภาพการอยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- ระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- ทักษะการสื่อสารระหว่างการสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ

ตารางที่ 28 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	p-value	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
- บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- ความพึงพอใจในงานของตนเองมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- การมีบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	0.292	ปฏิเสธ
- แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยก่อนสมรสและปัจจัยระหว่างสมรส มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสและสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะใน โรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		
- บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว	< 0.05	ร่วมทำนาย
- เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน	< 0.05	ร่วมทำนาย
- ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส	< 0.05	ร่วมทำนาย
- ความพึงพอใจในงานของตนเอง	< 0.05	ร่วมทำนาย

บทที่ 5

อภิปรายผล

จากการศึกษาที่พบ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 อภิปรายระเบียบวิธีวิจัย

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 อภิปรายระเบียบวิธีวิจัย

1.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional survey research) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรสและปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดทำนาย คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อหาสัดส่วน/ร้อยละของคุณภาพชีวิตสมรส และเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยระหว่างสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งข้อดีของการศึกษานี้ คือสามารถศึกษาปัจจัยต่างๆ ของสตรีกลุ่มศึกษา โดยสามารถตอบสมมติฐานได้หลายปัจจัยพร้อมกัน และสามารถดำเนินการได้โดยสะดวก ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย (84) แต่ข้อมูลที่ได้เป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นเท่านั้นและไม่สามารถบอกความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal relationship) ได้ เหมือนการศึกษาแบบ case-control study หรือ cohort study

1.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกโดยผู้วิจัยศึกษาลักษณะของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้เลือกโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเมื่อผู้วิจัยไปติดต่อแล้วทางบริษัทยินยอมให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ได้จำนวนประชากรเป็นสตรีที่ทำงานระบบกะ จำนวน 4,000 คน ขนาดของสตรีกลุ่มที่ศึกษาใช้การคำนวณขนาดตัวอย่าง เพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 296 คน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้มีค่าความน่าเชื่อถือมากขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้ จะเก็บกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นจากที่คำนวณได้ร้อยละ 20 จึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 356 คน ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างด้วยวิธี random number list จากเครื่องคอมพิวเตอร์ของงานสถิติแต่ละแผนก ซึ่ง

เป็นวิธีที่เหมาะสม เนื่องจากการใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นวิธีที่สะดวก และโอกาสการเกิดอคติในการเลือก(selection bias)มีน้อย (84) ทำให้ได้สัดส่วนของสตรีกลุ่มศึกษา จำแนกตามแผนกต่าง ๆ ของโรงงาน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย อีก 2 คนที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีการเก็บข้อมูลจากผู้วิจัยเรียบร้อยแล้ว ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง วันที่ 1 - 31 ตุลาคม 2550 โดยเดินทางไปยังที่พักของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาแต่ละคน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่สตรีกลุ่มศึกษา และแจกแบบสอบถามแก่สตรีกลุ่มศึกษา ซึ่งถ้าหากสตรีกลุ่มศึกษามีคำถามหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อคำถามก็สามารถถามได้ โดยในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ผู้วิจัยไม่จำกัดเวลาในการตอบ เพื่อให้สตรีกลุ่มศึกษามีอิสระในการตอบได้เต็มที่ (โดยสตรีกลุ่มศึกษาใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 20 – 30 นาที) ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสม พร้อมทั้งรวบรวมแบบสอบถามที่ตอบเสร็จแล้วกลับคืนด้วยตนเอง เนื่องจากมีสตรีกลุ่มศึกษาบางคนมีกิจกรรมกะทันหันต่างพื้นที่ทำให้ไม่ได้มาตอบแบบสอบถามได้ตามวันและเวลาที่นัดหมายไว้ ผู้วิจัยจึงทำการนัดหมายการเก็บข้อมูลอีก 2 ครั้ง และเมื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจะคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ได้ขนาดของตัวอย่างที่วิเคราะห์ จำนวน 347 คน คิดเป็นร้อยละ 97.47 ของจำนวนสตรีกลุ่มศึกษาทั้งหมด ซึ่งจำนวนที่ได้รับคืนและมีความครบถ้วนดังกล่าว ไม่ได้น้อยไปกว่าที่คำนวณได้ จึงสามารถเป็นตัวแทนประชากรได้ และเป็นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมในงานวิจัย

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะแบบเลือกตอบ และคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย 9 ส่วน คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยก่อนสมรส แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของคู่สมรสในครอบครัว แบบสอบถามเกี่ยวกับเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในงานของตนเอง แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนจากญาติและเพื่อน แบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวในชีวิตสมรส แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และแบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในชีวิตสมรสทำให้แบบสอบถามมีข้อคำถามมากและต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจและตอบแบบสอบถาม ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงแบบสอบถามให้สอดคล้องกับงาน หรือสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาก่อนนำไปใช้ แบบสอบถามทั้ง 9 ส่วนได้ผ่านการสอบความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ร่วมกับคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์อีก 3 ท่าน และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ได้แก่ สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จำนวน จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่

ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามแต่ละชุดได้ดังนี้ แบบสอบถามทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 แบบสอบถามบทบาทระหว่างคู่สมรสในครอบครัว ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 แบบสอบถามการใช้เวลาว่างร่วมกัน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 แบบสอบถามความพึงพอใจในงาน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 แบบสอบถามการปรับตัวในชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 แบบสอบถามความพึงพอใจในชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 แบบสอบถามความสุขในชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 รายละเอียดในแต่ละส่วนของแบบสอบถาม มีดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยก่อนสมรส เนื่องจากสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาบางคนไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาบางคนไม่ตอบแบบสอบถามข้อนี้ ทำให้ผู้วิจัยต้องอธิบายเพิ่มเติมถึงการเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับและมีการนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น และข้อมูลที่ได้เป็นเพียงการคาดประมาณเท่านั้น จึงควรมีการปรับปรุงแบบสอบถามส่วนนี้ก่อนนำไปใช้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทักษะการสื่อสารในครอบครัวของ Wahlstrom (32) ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ ซึ่งลักษณะข้อคำถามแต่ละข้อ เป็นแบบมาตราส่วน(Rating scale) มี 5 ระดับ เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ เพราะมีความครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษา ทำให้สามารถบอกทิศทางความแตกต่างของการปฏิบัติด้านการสื่อสารระหว่างคู่สมรสได้ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามตามที่ปฏิบัติจริง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของคู่สมรสในครอบครัว ผู้วิจัย สร้างเครื่องมือขึ้นจากทฤษฎีการจำแนกความแตกต่างระหว่างบทบาทของ Parson ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ซึ่งลักษณะข้อคำถามแต่ละข้อ เป็นแบบมาตราส่วน(Rating scale) มี 5 ระดับ เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ เพราะมีความครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษารอบทุกประเด็น แต่ในเรื่องบทบาทของคู่สมรสด้านเพศสัมพันธ์ มีเพียง 1 ข้อ ทำให้ไม่สามารถสรุปประเด็นทางเพศสัมพันธ์ได้อย่างชัดเจน ส่วนประเด็นอื่นๆ มีความครอบคลุมชัดเจนดี ทำให้สามารถบอกทิศทาง/ความแตกต่างของการปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ข้อคำถามประกอบด้วยคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามตามการปฏิบัติจริงของตนเอง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามแนวคิดทฤษฎีของ Robert A. Lewis and Graham B.Spanier (3) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ ซึ่งลักษณะของข้อคำถามแต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้เพราะมีความครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการศึกษา ทำให้สามารถบอกทิศทาง/ความแตกต่างของการปฏิบัติที่ชัดเจน ข้อคำถามประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจในการตอบคำถามตามการปฏิบัติจริงของตนเอง

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในงาน ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีของเฮิร์ชเบิร์กประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ ซึ่งลักษณะของข้อคำถามแต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้เพราะมีความครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการศึกษา ทำให้สามารถบอกทิศทาง/ความแตกต่างของการปฏิบัติที่ชัดเจน ข้อคำถามประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจในการตอบคำถามตามการปฏิบัติจริงของตนเอง

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนเป็นแบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีของ House(47) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ซึ่งลักษณะของข้อคำถามแต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้เพราะครอบคลุมในทุกประเด็นที่ต้องการศึกษา ทำให้สามารถบอกทิศทาง/ความแตกต่างของการปฏิบัติที่ชัดเจน ข้อคำถามประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจในการตอบคำถามตามการรับรู้ของตนเอง

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัวในชีวิตสมรส เป็นแบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีของ Robert A. Lewis and Graham B.Spanier (3) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ซึ่งลักษณะของข้อคำถามแต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้เพราะมีประเด็นที่ต้องการศึกษารอบ แต่มีข้อคำถามด้านเพศสัมพันธ์น้อย เพียง 1 ข้อ ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ชัดเจน ในทิศทาง/ความแตกต่างของการปฏิบัติ ข้อคำถามประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจในการตอบคำถามตามการรับรู้ของตนเอง

ส่วนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส เป็นแบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีของ Robert A. Lewis and Graham B.Spanier (3) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ซึ่งลักษณะของข้อคำถามแต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5

ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้เพราะทำให้สามารถบอกทิศทาง/ความแตกต่างของการปฏิบัติที่ชัดเจน ข้อคำถามประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจในการตอบคำถามตามการรับรู้ของตนเอง

ส่วนที่ 9 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในชีวิตสมรส เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีของ Robert A. Lewis and Graham B. Spener (3) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ ซึ่งลักษณะของข้อคำถามแต่ละข้อเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 5 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ เพราะทำให้สามารถบอกทิศทาง/ความแตกต่างของการปฏิบัติที่ชัดเจน ข้อคำถามประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจในการตอบคำถามตามการรับรู้ของตนเอง

1.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในรูปของร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา สำหรับข้อมูล ที่มีการวัดในระดับนามบัญญัติในกรณีที่ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบที (t-test) ส่วนกรณีที่มีตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี แอลเอสดี (LSD) ส่วนตัวแปรตามและตัวแปรที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ มีระดับการวัดเป็นแบบ Interval scale ใช้สถิติการวัดสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งเข้ากับรูปแบบของการวิเคราะห์ที่สามารถบอกขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์และความมากน้อยของขนาดของอิทธิพลต่อตัวแปรตามได้(82) และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน(Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมกันคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยลักษณะ ซึ่งการใช้สถิติดังกล่าวเหมาะสมกับการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและทดสอบสมมติฐานของการวิจัย (84) ดังนั้นสถิติที่ใช้ จึงมีความเหมาะสมมากกว่าการใช้สถิติอื่น

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา

1.1 ข้อมูลทั่วไปก่อนสมรส

อายุแรกสมรสของภรรยา

สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่ มีอายุแรกสมรสอยู่ระหว่าง 20 – 29 ปี (ร้อยละ 68.6) ส่วนที่เหลือรองลงมาคือมีอายุแรกสมรสต่ำกว่า 19 ปี , 30-39 ปี และ มากกว่า 40 ปี (ร้อยละ 19.6 , 11.2 และ 0.6 ตามลำดับ) อายุมากที่สุดคือ 46 ปี อายุน้อยที่สุดคือ 16 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 23.04 ปี ($SD = 4.68$) ซึ่งสูงกว่าประภัสสร ฐปมงคล(5)และผจงจิตต์ พัทธกัญญากร(77) แต่ต่ำกว่าวัชร โยคะนิตย์ (74) และเอมอร มณีวัฒนา (4)

อายุแรกสมรสของสามี

สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่ มีสามีที่มีอายุแรกสมรสอยู่ระหว่าง 20 – 29 ปี (ร้อยละ 68.3) รองลงมามีสามีที่มีอายุแรกสมรส 30-39 ปี, มากกว่า 40 ปีและต่ำกว่า 19 ปี โดยอายุแรกสมรสของสามีมากที่สุดคือ 45 ปี อายุน้อยที่สุดคือ 17 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 27.06 ปี ($SD = 6.2$) ซึ่งสูงกว่าประภัสสร ฐปมงคล(5)และผจงจิตต์ พัทธกัญญากร(77) แต่ต่ำกว่าวัชร โยคะนิตย์ (74) และเอมอร มณีวัฒนา (4) มัลลิกา สมสกุล (24)

ระดับการศึกษาของภรรยา

ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับอนุปริญญา/ปวส. (ร้อยละ 34.9) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มัธยมศึกษาตอนต้น และปริญญาตรี (ร้อยละ 28.8 , 20.2 และ 11.0 ตามลำดับ) ส่วนระดับการศึกษาต่ำสุด คือสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 5.2) ซึ่งสูงกว่าการศึกษาของสุริย์ วิภาสประทีป (78) ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ทำงานระบบกะ พบว่า ระดับการศึกษาของแรกสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานทอผ้าส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา

ระดับการศึกษาของสามี

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา มีสามีที่มีการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. (ร้อยละ 31.4) รองลงมาคือระดับอนุปริญญา/ปวส. มัธยมศึกษาตอนต้น และปริญญาตรี (ร้อยละ 31.1 , 20.7 และ 10.4 ตามลำดับ) ส่วนระดับการศึกษาที่น้อยที่สุด คือสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 6.3) ซึ่งสูงกว่าการศึกษาของสุริย์ วิภาสประทีป (78) ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ทำงานระบบกะ พบว่า ระดับการศึกษาของแรกสมรสของสามีของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานทอผ้าส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา

การมีโรคประจำตัว

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ทำงานระบบกะ มีโรคประจำตัว ร้อยละ 41.8 ส่วนใหญ่เป็นโรคภูมิแพ้ และปวดศีรษะไมเกรน ในปริมาณใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 26.8 และ 24.4 ตามลำดับ) เนื่องจากสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ ต้องใช้สมาธิในการปฏิบัติงาน และต้องจดจ่ออยู่กับงานของตนเอง ทั้งต้องทำงานล่วงเวลา เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้เกิดภาวะที่มีการอดนอนเรื้อรังซึ่งมีผลต่ออารมณ์และร่างกายได้(60)

ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษามีระยะเวลาคุ้นเคยก่อนสมรสอยู่ในช่วง 1 – 5 ปี เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52.4) โดยระยะเวลาคุ้นเคยก่อนสมรสเฉลี่ยเท่ากับ 2.5 ปี ระยะเวลาคุ้นเคยก่อนสมรสต่ำสุดเท่ากับ 1 ปี ระยะเวลาคุ้นเคยก่อนสมรสสูงสุดเท่ากับ 24 ปี สอดคล้องกับ มัลลิกา สมสกุล(24) พงจิตต์ พัทธภักกร(77) วชิรี โยคะนิษฐ์ (74) ที่ศึกษาพบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษามีระยะเวลาคุ้นเคยก่อนสมรส ต่ำกว่า 5 ปี เป็นส่วนใหญ่

สถานะทางเศรษฐกิจ

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีความเพียงพอของรายได้ อยู่ในระดับเพียงพอแต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.2 รองลงมา คือ มีหนี้สิน ร้อยละ 35.2 สอดคล้องกับสุริย์ วิชาสประทีป (78) กลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัว คือ รายได้เพียงพอแต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ

สภาพการอยู่อาศัย

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับสามีและบุตรและญาติ ร้อยละ 40.9 รองลงมา อาศัยอยู่กับสามีและบุตร ร้อยละ 38.6 เนื่องจากสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ทำงานระบบกะต้องฝากบุตรไว้ให้ญาติดูแลเมื่อตนเองไปทำงาน แตกต่างจาก สุริย์ วิชาสประทีป (78) และชววิทย์ รัตนพลแลนย์ (15) ที่พบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีใครอาศัยอยู่ร่วมด้วยนอกจากสามีและบุตร

การมีบุตร

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีบุตร ร้อยละ 79.5 สอดคล้องกับการศึกษาของ เอมอร มณีวัฒนา(4) ประภัศสร ฐูปมมงคล (5) ชววิทย์ รัตนพลแลนย์ (15) พบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีบุตร

ระยะเวลาการสมรส

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่ที่ระยะเวลาการสมรสต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 52.4 รองลงมา มีระยะเวลาการสมรสระหว่าง 5 – 10 ปี ร้อยละ 37.2 ส่วนระยะเวลาการสมรสน้อยที่สุด คือ มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 10.4 โดยมีระยะเวลาการสมรสเฉลี่ย 5.7 ปี (SD = 3.4) ระยะเวลาการสมรสสูงที่สุดเท่ากับ 15 ปี และระยะเวลาการสมรสน้อยที่สุดเท่ากับ 1 ปี สอดคล้องกับวัชร โยคะนิตย์ (74) รุจยา ชัชวาลยางกูร (31) สุริย์ วิภาสประทีป (78) พบว่า ระยะเวลาการสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1 – 5 ปี แตกต่างกับ เอมอร มณีวัฒนา (4) ศึกษาสัมพันธภาพของกลุ่มสมรสในกรุงเทพมหานคร พบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีระยะเวลาการสมรส 11 ปีขึ้นไป และชววิทย์ รัตนพลแลนย์ (15) พบว่าคู่สมรสทหารเรือมีระยะเวลาการสมรสส่วนใหญ่ 11 – 15 ปี

ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

พบว่า ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.2 สอดคล้องกับการศึกษาของ สุริย์ วิภาสประทีป (78) ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ทำงานระบบกะ พบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีทักษะ การสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง

บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.7 สอดคล้องกับรุจยา ชัชวาลยางกูร (31) ที่พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ศึกษาส่วนใหญ่มีความสมานฉันท์มีบทบาทในระดับสูง

เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรสอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมามีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในระดับต่ำ และระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 20.2 และ 16.4 ตามลำดับ เนื่องจากสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาเป็นสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ทำงานระบบกะทำให้ไม่ค่อยได้พบปะพูดคุยกันกับคู่สมรสเท่าใดนัก

ความพึงพอใจในงานของตนเอง

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในงานของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.5 ซึ่งจากการตอบข้อคำถามพบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษามีการรับรู้ความพึงพอใจในงานในระดับมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ท่านมีเงินเหลือเก็บจากการทำงาน ร้อยละ 21.6 15.0 13.3 13.0 และ 11.8 งานของท่านเป็นที่ยอมรับของคน

ทั่วไป งานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่ท่านชอบ งานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่ทำให้ท่านภาคภูมิใจ และงานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่ทำให้ท่านประสบความสำเร็จ ร้อยละ 21.6 15.0 13.3 13.0 และ 11.8 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับเฮิร์เบิร์ต(43) กล่าวว่า ปัจจัยที่ตอบสนองความต้องการด้านจิตใจจะมีส่วนทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งได้แก่ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน การได้รับการยอมรับนับถือ และความก้าวหน้า เป็นต้น

แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนมีแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติ และเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 49.3 สอดคล้องกับการศึกษาของซูวิทย์ รัตนพล แลนซ์ (15) วรรัตน์ กิตติรักษนนท์ (29) พบว่ากลุ่มศึกษามีแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติ ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่และการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล ที่พบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจาก พ่อ แม่ และญาติ ของตนเองในระดับสูง และได้รับแรงสนับสนุนจากเพื่อนสนิทในระดับปานกลาง

การปรับตัวในชีวิตสมรส

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนมีการปรับตัวในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.4 ส่วนที่เหลือการปรับตัวในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 26.2 และ 25.4 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของสามีได้ในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 42.9 และ 11.5 ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของประภัสสร ฐูปมมงคล(5) พบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษามีการปรับตัวในชีวิตสมรสส่วนใหญ่ในระดับปานกลางแตกต่างจากการศึกษาของ รุจยา ชัชวาลกูร(31) ที่พบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ศึกษาส่วนใหญ่มีการปรับตัวในชีวิตสมรสในระดับสูง

ความพึงพอใจในชีวิตสมรส

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.8 ส่วนที่เหลือมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 25.9 และ 28.2 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า 1 ใน 3 ของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาคิดว่าจะใช้ชีวิตสมรสกับสามีคนนี้อย่างแน่นอนไป ในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 39.8 และ 28.5 ตามลำดับ และคิดว่าสามีเป็นเพื่อนคู่คิดที่ดีสำหรับตนเองในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 44.1 และ 18.2 ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของผจงจิตต์ พิทักษ์ภากร (77) พบว่าส่วนใหญ่ภรรยาารู้สึกรักและผูกพันกับสามีตลอดเวลา มัลลิกา สมสกุล (24) พบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษามีการมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสระดับปานกลางจนถึงมากเป็นส่วนใหญ่

ความสุขในชีวิตสมรส

พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาครึ่งหนึ่งมีความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 43.8 ส่วนที่เหลือการมีความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 38.6 และ 17.6 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า 1 ใน 3 ของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษามีความสุขจากการใช้ชีวิตสมรสในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 39.8 และ 28.5 ตามลำดับ และคิดว่าสามีเป็นเพื่อนคู่คิดที่ดีสำหรับตนเองในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 42.7 และ 18.2 ตามลำดับ และรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่อได้อยู่กับสามีในระดับมากจนถึงมากที่สุด ร้อยละ 45.0 และ 25.6 ตามลำดับ แตกต่างจากการศึกษาของ วารัตน์ กิตติรักษนนท์(29) ที่พบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีความสุขในชีวิตสมรสในระดับสูง

คุณภาพชีวิตสมรส

พบว่า สตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.7 ส่วนที่เหลือรองลงมามีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูงและระดับต่ำ ร้อยละ 30.8 และ 18.4 ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 110.4 คะแนน (SD = 21.6) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 152 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 41 คะแนน แต่ยังพบว่าหนึ่งในสี่ของกลุ่มศึกษาไม่มีความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 24.5 ทั้งนี้เนื่องจากแต่เดิมนั้นสตรีถูกกำหนดบทบาทให้มีความรู้ทางสังคมที่ต่ำกว่าสามี ต้องมีความเคารพ เอาใจและตามใจสามี ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อย เช่นการกินอยู่ และการมีเพศสัมพันธ์ (23) ซึ่งสอดคล้องกับการให้ข้อมูลในเรื่องบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวในจำนวนใกล้เคียงกัน(ร้อยละ 19.9)ว่า ไม่สามารถพูดคุยกับสามีในเรื่องเพศสัมพันธ์ได้ และยังมีกลุ่มศึกษา ร้อยละ 17.7 ระบุว่าไม่พอใจในการมีเพศสัมพันธ์กับสามี จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มศึกษากลุ่มนี้ยังมีปัญหาในเรื่องความสุขที่ได้รับจากการเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังพบว่า หนึ่งในสามของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษามีการรับรู้ว่ ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้มีความกังวลใจ ถึงแม้สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษามากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 53.6) มีการรับรู้ว่ามีเงินเหลือเก็บจากการทำงาน แต่เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่มีค่าครองชีพสูงและมีการแข่งขันกันมาก (2)(4)(19) จึงทำให้มีความกังวลใจ โดยที่ยังมีสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ร้อยละ 31.7 ต้องการเปลี่ยนงานใหม่เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น จึงสนับสนุนผลการศึกษาว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ร้อยละ 64.8 ไม่มีภาระหนี้สิน และพบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่มีรายได้เพียงพอไม่มีหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่มีหนี้สิน สอดคล้องกับแนวคิด ของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) กล่าวไว้

ว่า รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งของชีวิตสมรส คู่สมรสที่มีรายได้ครัวสูง ย่อมมีคุณภาพชีวิตสมรสในระดับสูงด้วย

2. อภิปรายผลการศึกษาตามสมมติฐานการวิจัย

2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ อายุแรกสมรสภรรยา อายุแรกสมรสสามี ระดับการศึกษาภรรยา ระดับการศึกษาสามี ระยะเวลาคู่กันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1) ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุแรกสมรสของภรรยา กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21 – 30 ปี เมื่อวิเคราะห์ เพื่อหาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสแล้ว พบว่า อายุแรกสมรสของภรรยา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับคุณภาพชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.161$, $p\text{-value} < 0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อธิบายได้จากแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ที่ว่าถ้าคู่สมรสมีอายุแรกสมรสต่ำคุณภาพชีวิตสมรสก็จะต่ำลงด้วย และในทางตรงกันข้ามถ้าหากคู่สมรสมีอายุแรกสมรสสูง คุณภาพชีวิตสมรสก็จะสูงขึ้นตามมา เช่นเดียวกับ เอมอร์ มณีวัฒนา (4) กล่าวว่าคู่สมรสที่มีภรรยามีอายุแรกสมรสต่ำ จะมีคะแนนสัมพันธ์ภาพของคู่สมรสต่ำกว่าคู่สมรสที่มีภรรยาที่มีอายุแรกสมรสสูงกว่า อาจเนื่องมาจากการที่บุคคลมีอายุมากขึ้น วุฒิภาวะเพิ่มขึ้น มีอารมณ์มั่นคงมากขึ้น และมีความรับผิดชอบมากขึ้น มีโอกาสที่จะมีชีวิตครอบครัวดีกว่าคนที่แต่งงานเร็วเกินไป สอดคล้องกับการศึกษาอุบลรัตน์ พิชยนนท์ (72) เอมอร์ มณีวัฒนา (4) ที่พบว่าอายุแรกสมรสของภรรยามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส เช่นเดียวกับ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (73) พบว่า อายุแรกสมรสของคู่สมรสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส แต่แตกต่างจาก มัลลิกา สมสกุล (24) ที่พบว่าอายุแรกสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และ วชิร โยคะนิตย์ (74) ที่พบว่าวุฒิภาวะแรกสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัว จากผลการศึกษาครั้งนี้ สนับสนุนว่าหากสตรีมีอายุแรกสมรสสูง จะทำให้สามารถดำเนินชีวิตสมรสได้อย่างมีคุณภาพด้วย

2) ความสัมพันธ์ระหว่างอายุแรกสมรสของสามีกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า อายุแรกสมรสของสามีของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี และเมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า อายุแรกสมรสของสามีไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ($r=-0.012$, $p\text{-value}=0.823$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อธิบายได้ว่าคุณภาพชีวิตสมรสไม่ได้มาจากปัจจัยอายุแรกสมรสของสามี ถึงแม้ว่าสามีจะมีอายุที่บรรลุนิติภาวะแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่ลงตัวดีพอ ยังต้องมีการเรียนรู้กันและกันอีกมากมาย (4)

3) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของภรรยา กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของภรรยา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตสมรสจำแนกตามระดับการศึกษาของภรรยา โดยใช้ F-test พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยพบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสต่ำสุด ($\bar{x}=104.0$, $SD=22.58$) และกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงที่สุดคือสตรีทำงานระบบกะที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ($\bar{x}=112.59$, $SD=20.04$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 สอดคล้องกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ที่ว่าการที่คู่สมรสมีการศึกษาระดับสูงก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีด้วยเนื่องจากมีวิถีทางอารมณ์และมีทักษะในการตัดสินใจ ได้สูง สามารถสื่อสารกันเข้าใจได้ง่าย เพราะผ่านการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมมาแล้วเป็นอย่างดี เช่นเดียวกับการศึกษาของสมเกียรติ เบญจศาสตร์ (73) ที่พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา แต่แตกต่างจากการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิษณุโยธิน (72) ขวัญชัย มะโนแก้ว (75) ที่พบว่าการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ผลการศึกษครั้งนี้สนับสนุนว่าการมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่แตกต่างกัน

4) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของสามีกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของสามีของสตรีที่ทำงานระบบกะ โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ เมื่อทดสอบความแตกต่างของ

ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะจำแนกตามระดับการศึกษาของสามี โดยใช้ F-test พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยพบว่าสตรีที่มีสามีมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรส ($\bar{x} = 106.61$, $SD = 24.32$) ต่ำสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น และกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงสุด คือ สตรีที่มีสามีมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{x} = 117.08$, $SD = 23.09$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อธิบายได้ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า มักจะมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และไตร่ตรองใช้เหตุผลได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ ดังกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) กล่าวว่า การที่บุคคลมีระดับการศึกษาสูงทำให้สามารถทำความเข้าใจกับสิ่งต่างๆ ได้ง่าย มีความคิดและมุมมองการใช้ชีวิตของบุคคลอย่างถูกต้อง เนื่องจากผ่านการอบรม ให้สามารถเรียนรู้ระเบียบของสังคม ทำให้สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ง่าย เช่นเดียวกับ ผจงจิตต์ พัทธกัญญากร(77) กล่าวว่า การศึกษาช่วยให้บุคคลรู้จักใช้ความรู้ ความคิดของตนเองเข้าแก้ไขปัญหา ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ระยะเวลาในการศึกษาที่เพิ่มขึ้นทำให้การรับรู้บทบาทและหน้าที่ที่ต้องการกระทำในครอบครัวดีขึ้น รวมทั้งสามารถปรับบทบาทหน้าที่ของตนในครอบครัวดีขึ้น และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของสมเกียรติ เบญจศาสตร์ (73) ที่พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิชญะนนท์ (72) ขวัญชัย มโนแก้ว (75) เอมอร มณีวัฒนา (4) ประภัสสร ฐูปมมงคล(5) วังรี โยคะนิตย์(74)และสุมิตรา รัฐประสาท (76) พบว่าการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ในขณะที่ผลการศึกษารั้งนี้ สนับสนุนว่า สตรีที่มีสามีมีระดับการศึกษาสูงจะมีคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าสตรีที่มีสามีที่มีระดับการศึกษาดำ

5) ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาคู่กันก่อนสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาคู่กันก่อนสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ($r = -0.012$, $p\text{-value} = 0.823$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อธิบายได้ว่า ถึงแม้ว่าคู่สมรสจะมีระยะเวลาในการศึกษาคู่กันก่อนสมรสเป็นเวลานานแต่ถ้าหากไม่แสดงตัวตนที่แท้จริง ไม่มีการเรียนรู้บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ค่านิยม ความเชื่อและรูปแบบของการดำเนินชีวิต(2) ซึ่งกันและกันแล้ว แม้จะมีเวลาคู่กันเคยกันในช่วงก่อนสมรสนานเพียงใดก็ไม่สามารถทำให้ชีวิตสมรสมีความสุขได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ประภัสสร ฐูปมมงคล (5) มัลลิกา สมสกุล (24) วังรี โยคะนิตย์(74) ที่พบว่าระยะเวลาคู่กันก่อนสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส เช่นเดียวกับ อุบลรัตน์ พิชญะนนท์(72)และสุริย์ วิภาสประทีป(78) ที่พบว่าระยะเวลาคู่กันก่อนสมรสไม่มี

ความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) กล่าวว่าความคุ้นเคยกันก่อนสมรสถ้าหากมีมากก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสสูง เช่นเดียวกับ ผจจจิตต์ พิทักษ์ภากร (77) ที่พบว่าระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส เป็นปัจจัยเชิงเหตุที่สามารถอธิบายความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวไทย ได้ร้อยละ 52.9 แต่ผลการศึกษากลับพบว่า ถึงแม้สตรีที่ทำงานระบบกะจะมีระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสมากหรือน้อยก็ไม่ส่งผลใดๆ ต่อคุณภาพชีวิตสมรสทั้งสิ้น

6) ความสัมพันธ์ระหว่างการมีโรคประจำตัวกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่าการมี/ไม่มีโรคประจำตัวของสตรีที่ทำงานระบบกะ โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p - value = 0.112$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 โดยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะที่มี/ไม่มีโรคประจำตัวมีค่าใกล้เคียงกันมาก คือ $\bar{x} = 105.34, SD = 16.87$ และ $\bar{x} = 116.06, SD = 22.12$ เนื่องจากโรคประจำตัวที่พบมากในสตรีกลุ่มนี้ได้แก่ โรคภูมิแพ้ ร้อยละ 26.8 รองลงมาคือหอบหืด และปวดศีรษะไมเกรน ในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 24.4 ล้วนเป็นโรคประจำตัวที่ไม่มีอาการเรื้อรัง ไม่แสดงอาการตลอดเวลา และสามารถดูแลตนเองได้ถ้าไม่ได้รับสิ่งกระตุ้นให้เกิดอาการ (83) ดังนั้นการมีโรคเหล่านี้จึงไม่ส่งผลกระทบต่อหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีได้ไม่แตกต่างจากผู้ที่ไม่มีโรคประจำตัว ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ที่ว่าถ้าคู่สมรสมีภาวะสุขภาพที่ดีย่อมส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่าคู่สมรสที่ไม่มีโรคประจำตัว และผลจากการศึกษากลับนี้สนับสนุนว่าไม่ว่าสตรีที่ทำงานระบบกะจะมีหรือไม่มีโรคประจำตัวก็มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ไม่แตกต่างกัน

2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยระหว่างสมรสได้แก่ สถานทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ระยะเวลาการสมรส การมีบุตร ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ความพึงพอใจในงานของตนเอง และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน

ความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานะทางเศรษฐกิจกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า สถานะทางเศรษฐกิจของสตรีที่ทำงานระบบกะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรี เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนน

คุณภาพชีวิตสมรสจำแนกตามสถานะทางเศรษฐกิจ โดยใช้ F-test พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยพบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่มีรายได้เพียงพอและไม่มีหนี้สินมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรส ($\bar{X} = 111.60$, $SD = 20.19$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่มีหนี้สิน ($\bar{X} = 108.15$, $SD = 23.97$) เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ ผจงจิตต์ พิทักษ์ภากร (77) ที่พบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว แต่แตกต่างกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ที่กล่าวว่า ความพร้อมทางด้านวัตถุและสภาพทางเศรษฐกิจของกลุ่มสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งในด้านทรัพยากรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส ถ้ากลุ่มสมรสมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับสูงเท่าใดก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสสูงตามไปด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (73) ที่พบว่า การมีความมั่นคงในภาวะเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ในขณะที่ผลการศึกษานี้สนับสนุนว่าการมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณของรายได้แต่ขึ้นอยู่กับความเพียงพอของรายได้

2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการอยู่อาศัยกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า สภาพการอยู่อาศัยของสตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ จำแนกตามสภาพการอยู่อาศัย โดยใช้ F-test พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยพบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่อาศัยอยู่กับสามีเพียง 2 คน มีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำสุด ($\bar{X} = 108.34$, $SD = 21.15$) เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น และกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงที่สุด คือ กลุ่มที่อาศัยอยู่กับสามี และญาติ ($\bar{X} = 127.95$, $SD = 17.32$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อธิบายได้จากค่าเฉลี่ยคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน รายชื่อในเรื่องเกี่ยวกับการมีญาติหรือเพื่อนคอยให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิตครอบครัวสูงสุดในระดับมากจนถึงมากที่สุด (ร้อยละ 28.5 และ 6.1 ตามลำดับ) โดยการที่คู่สมรสอาศัยอยู่ด้วยกันโดยมีญาติผู้ใหญ่ร่วมอยู่ด้วยจะได้รับคำแนะนำในเรื่องการดำเนินชีวิตสมรสให้ดำเนินไปด้วยดี ซึ่งแตกต่างจาก อุบลรัตน์ พิชญ์ชนะนทร์ (72) ศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสในข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2531 โดยสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาเป็นข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานครที่สมรสแล้ว จำนวน 291 คน พบว่า องค์ประกอบของครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์

กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส นั่นคือ การมีผู้ใหญ่หรือไม่มีอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันกับคู่สมรส ก็ไม่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ทั้งนี้คาดว่าชนบทชนบทนิยมประเพณีของสังคมไทย ผู้เป็นบุตรถึงแม้จะแต่งงานไปแล้ว ก็ยังคงให้ความนับถือและดูแลอุปการะพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ดังนั้นการจะมีหรือไม่มีญาติผู้ใหญ่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันจึงไม่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสนัก เช่นเดียวกับการศึกษาของประภัสสร รูปมงคล(5) ศึกษาการปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรีในเขตชนบท อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 250 คน ในปี พ.ศ.2546 ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรส ในขณะที่ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่าการมีสภาพการอยู่อาศัยที่แตกต่างกัน ของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ทำงานระบบกะจะมีคุณภาพชีวิตสมรสแตกต่างกัน

2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาการสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางลบ ($r = -0.013$, $p\text{-value} = 0.015$) ในขณะที่เดียวกันพบว่าระยะเวลาการสมรสก็มีความสัมพันธ์ทางลบกับเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ($r = -0.166$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 โดยค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการสมรสส่วนใหญ่น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 52.4 ส่วนที่เหลือมีระยะเวลาการสมรสอยู่ระหว่าง 5-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 37.2 และ 10.4 ตามลำดับ) โดยมีระยะเวลาการสมรสเฉลี่ยเท่ากับ 5.79 ปี ($SD = 3.39$) สตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีระยะเวลาการสมรสที่น้อยที่สุดเท่ากับ 1 ปี และมีระยะเวลาการสมรสนานที่สุดเท่ากับ 15 ปี ทั้งนี้เนื่องมาจากคู่สมรสที่มีระยะเวลาการสมรสน้อยกว่า 5 ปี ยังคงมีความรู้สึกของการเป็นเพื่อนกันมากกว่า ฉะนั้นความเกรงใจหรือการตอบสนองกันในด้านต่าง ๆ ยังมีมากอยู่และหลายคู่ยังไม่มีการมีบุตรในระยะนี้จึงมีเวลาพอที่จะอยู่ด้วยกันตามลำพัง ย่อมเอาอกเอาใจกันและกันเป็นอย่างดี จึงมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีด้วย สอดคล้องกับ เอมอร มณีวัฒนา (4) พบว่าระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) เช่นเดียวกับวิโรจน์ ตัดโส (79) และขวัญชัย มโนแก้ว (75) ที่ศึกษาพบว่าระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ซึ่งแตกต่างจากวัชรวิทย์ โยคะนิตย์ (74) ที่พบว่า ระยะเวลาการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของข้าราชการทหารบกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่าระยะเวลาการสมรสนานขึ้นจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตสมรสต่ำลง

2.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีบุตรกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า สตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่มีบุตร เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรส โดยใช้ t-test พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ไม่แตกต่างกันระหว่างการมีบุตรและไม่มีบุตร ($p\text{-value} = 0.101$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้ร้อยละ 41.9 ของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่มีบุตรอาศัยอยู่ด้วยกันกับญาติด้วย ซึ่งจัดได้ว่ามีญาติคอยเลี้ยงดูบุตรให้ ฉะนั้นการมีบุตรจึงไม่มีผลใดๆ ต่อคุณภาพชีวิตสมรส สอดคล้องกับการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (73) พบว่าการมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส เช่นเดียวกับ วชิรี โยคะนิตย์ (74) ที่พบว่าการมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัว ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) กล่าวว่า การมีบุตรในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส โดยที่การมีบุตรจะให้เวลาการเป็นส่วนตัวของคู่สมรสลดลงส่งผลให้คุณภาพชีวิตสมรสก็จะต่ำลงด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาของเอมอร มณีวัฒนา (4) ที่พบว่า การมีบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) จากผลการศึกษานี้สนับสนุนว่า แม้ว่าจะมีบุตรหรือไม่มีก็ตาม แต่คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาก็ไม่แตกต่างกัน

2.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง กับคุณภาพชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.614$, $p\text{-value} < 0.05$) โดยจากการตอบข้อคำถามรายชื่อเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส สตรีที่ทำงานระบบกะมากกว่าครึ่ง มีการรับรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับสามีด้านการสื่อสารอยู่ในระดับดี นั่นหมายถึงการมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อธิบายได้จากแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ที่ว่าถ้าคู่สมรสมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพก็ย่อมจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีด้วยสอดคล้องกับ อุบลรัตน์ พิชญะนนท์ (72) มัลลิกาสมสกุล (29) พบว่าการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) นอกจากนี้ วิโรจน์ ตัดโส (79) พบว่าการสื่อสารระหว่างคู่สมรสเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในชีวิต

สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ดังนั้นผลการศึกษาค้างนี้สนับสนุนว่าทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

2.2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่าบทบาทของคู่สมรสในครอบครัว ของสตรีที่ทำงานในระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ โดยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r=0.757$, $p\text{-value} < 0.05$) โดยจากการตอบข้อคำถามพบว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษามากกว่าครึ่งมีการรับรู้บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวอยู่ในระดับดีในทุกข้อคำถาม แต่ก็ยังมีบางส่วนที่มีปัญหาเกี่ยวกับบทบาทด้านเพศสัมพันธ์ คือไม่สามารถพูดคุยเรื่องเพศสัมพันธ์กับสามีได้ ร้อยละ 22.2 ทั้งนี้เนื่องจากภรรยาถูกกำหนดบทบาทมาให้เฝ้าและอยู่ในโอวาทของสามี ต้องเข้าใจและทำตามใจสามี ในทุกเรื่อง(23) สตรีบางคนจึงไม่สามารถแสดงบทบาทด้านเพศสัมพันธ์อย่างที่ต้องการได้ แต่เมื่อมองโดยรวมแล้ว สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ก็มีบทบาทของคู่สมรสที่เหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ดังที่ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ได้กล่าวว่าถ้าคู่สมรสมีบทบาทต่อกันที่เหมาะสมจะทำให้คู่สมรส มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่าเช่นเดียวกับ ภัชรมณี สิริพันธ์ (28) ได้กล่าวว่า คู่สมรสที่มีคุณภาพชีวิตดีควรมีการถือฤกษ์ในการแสดงบทบาทให้แก่กันและกันโดยคำนึงถึงบทบาทระหว่างเพศ ซึ่งต่างก็มีบทบาททางเพศของตนอยู่ควบคู่ไปกับการเรียนรู้บทบาทใหม่ในการดำเนินชีวิตคู่ ก็จะทำให้ชีวิตสมรสกับคุณภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิษณุยะนนท์ (72) พบว่าความเหมาะสมในบทบาทของคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) เช่นเดียวกับวิโรจน์ ตัดโศ (79) พบว่าบทบาทของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของคู่สมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) เช่นเดียวกับขวัญชัย มะโนแก้ว (75) พบว่าความสมานฉันท์ทางบทบาทของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นผลจากการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนว่า บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี

2.2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรสกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่าเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอินจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ โดยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r=0.451, p\text{-value}<0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เนื่องจากค่าเฉลี่ยคะแนนของเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส สูงที่สุด คือ ท่านและสามีมีเวลาพักผ่อนร่วมกันอย่างเพียงพอ ($\bar{x}=3.8, SD = 1.1$) ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้งจนถึงปฏิบัติเป็นประจำ (ร้อยละ 23.3 และ 39.2 ตามลำดับ) รองลงมาคือ ท่านใช้เวลารับประทานอาหารกับสามีอย่างน้อยวันละ 1 มื้อ ($\bar{x}= 3.8, SD = 1.1$) โดยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้งจนถึงปฏิบัติเป็นประจำ (ร้อยละ 34.6 และ 28.2 ตามลำดับ) อธิบายได้ว่าสตรีที่ทำงานระบบกะถึงแม้จะต้องทำงานหนัก และช่วงเวลาพักผ่อนส่วนใหญ่จะไม่ตรงกับคู่สมรสแต่ก็สามารถจัดสรรเวลาให้อยู่ร่วมกับคู่สมรสได้ จึงทำให้มีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ กับคู่สมรสอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี ดังแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรสเป็นการบอกถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของกลุ่มสมรส ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสที่สำคัญที่สุดเนื่องจากคู่สมรสมีความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์กันในระหว่างใช้ชีวิตสมรสร่วมกันก็จะยิ่งทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพดีขึ้นสอดคล้องกับ ณัฐกานต์ จิตต์สงวน (85) ที่พบว่า การแบ่งเวลาเพื่อครอบครัวและใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันมีความสัมพันธ์กับการสร้างครอบครัวไทยให้เข้มแข็งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) จากผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนว่าการมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรสมากส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสดีขึ้น

2.2.8 ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานของตนเองกับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในงานของตนเองสตรีที่ทำงานในระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.451, p\text{-value} < 0.05$) โดยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเองรายชื่อสูงที่สุดในข้อที่ว่า งานของท่านเป็นที่ยอมรับจากบุคคลทั่วไป ($\bar{x}= 3.6, SD = 0.8$) โดยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ร้อยละ 34.0 และ 15.0 ตามลำดับ) ส่วนรองลงมา คือ งานที่ท่านทำเป็นงานที่ซับซ้อนและทำให้ท่านรู้สึกเครียด ($\bar{x}= 3.3, SD = 1.0$) โดยมีการปฏิบัติในระดับน้อยจนถึงน้อยที่สุด (ร้อยละ 36.6 และ 8.9 ตามลำดับ) ซึ่งจะเห็นว่าจากผลดังกล่าวทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะ มีความพึงพอใจในงานของตนเองในระดับที่ดี ไม่มีความเครียดและความพึงพอใจกับรายได้ที่ได้รับ จึงทำให้ไม่มีเรื่องเครียดมาสู่ครอบครัว ครอบครัวจึงมีความสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B.

Spanier (3) ที่กล่าวไว้ว่าการมีความพึงพอใจในงานของตนเองยังอยู่ในระดับสูงเท่าใดย่อมจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีด้วย และจากผลของการศึกษากครั้งนี้สนับสนุนว่าความพึงพอใจในงานของตนเอง มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่าคนที่ไม่มีความพึงพอใจในงานของตนเอง

2.2.8 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน กับคุณภาพชีวิตสมรสของตนเองสตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.381$, $p\text{-value} < 0.05$) โดยสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาให้ข้อมูลว่า มีญาติหรือเพื่อนคอยให้คำแนะนำเรื่องการดำเนินชีวิตครอบครัว ในระดับดี ร้อยละ 34.6 และเมื่อมีปัญหาจะมีญาติหรือเพื่อนสามารถให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาได้ ร้อยละ 35.4 ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษามีญาติหรือเพื่อนที่ให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิตครอบครัวได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ที่ได้อธิบายว่าการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่มีความสำคัญต่อคู่สมรส เช่น บิดา มารดา และเพื่อนสนิท ในการให้คำแนะนำ จะเป็นตัวเลือกหนึ่งในการปฏิบัติของคู่สมรส ฉะนั้นการที่มีแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนของคู่สมรสย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่อธิบายความสัมพันธ์กับความสำเร็จของชีวิตสมรส เช่นเดียวกับ การศึกษาของมัลลิกา สมสกุล (29) พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสและเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ นอกจากนี้ อุบลรัตน์ พิษณุชนนท์ (72) พบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ซึ่งแตกต่างกับ ศรีัญญา วงษ์พันธุ์ (82) พบว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีในชุมชนแออัด จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.01$) ในขณะที่ผลการศึกษากครั้งนี้สนับสนุนว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนจะส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตสมรส

2.3 สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยก่อนสมรสและปัจจัยระหว่างสมรส มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสและสามารถร่วมกันคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส และความพึงพอใจในงานของตนเอง ตัวแปรทั้ง 4 ตัวนี้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ โดยสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีได้อย่างถูกต้องร้อยละ 67.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวเพียงตัวเดียวจะสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสได้ถึงร้อยละ 57.1 นั่นหมายถึงคู่สมรสต้องปรับบทบาทของตนเองอย่างเหมาะสมจึงจะมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี เมื่อชายหญิงตกลงใช้ชีวิตร่วมกันเป็นชีวิตสมรสก็ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระยะๆตามเวลาและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไป (19) โดยที่บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส มีการแบ่งแยกที่ชัดเจน โดยใช้ความแตกต่างทางเพศเป็นตัวกำหนดขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่ของสามีและภรรยา โดยฝ่ายสามีจะมีบทบาทหลัก อยู่ในการหาเลี้ยงครอบครัว และฝ่ายภรรยามีบทบาทสำคัญในการดูแลกิจการภายในบ้าน แต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนเป็นระบบสังคมอุตสาหกรรม กระแสความนิยมในวัตถุนิยม ค่านิยมของสตรีเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก เป็นผลทำให้สตรีออกมาทำงานบ้านมากขึ้นกว่าเดิม ฉะนั้น บทบาทของคู่สมรสจึงเปลี่ยนไปมีความเสมอภาคระหว่างสามีและภรรยามากขึ้น สามีช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้านมากขึ้นและมีการตัดสินใจในเรื่องสำคัญร่วมกัน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงบทบาทของคู่สมรส จึงส่งผลกระทบต่อระดับคุณภาพชีวิตสมรสด้วย (4),(5),(19),(23) ซึ่ง Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) อธิบายไว้ว่าคุณภาพชีวิตสมรส เป็นการประเมินการแสดงออกของลักษณะของการปฏิสัมพันธ์กันของคู่สมรส และการปฏิบัติหน้าที่ของคู่สมรส โดยคู่สมรสที่มีคุณภาพชีวิตสมรสสูง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวที่ดี การสื่อสารที่ดี มีความสุขในชีวิตสมรส มีการผสมผสานกันในชีวิตสมรสของคู่สมรส ขึ้นอยู่กับความประทับใจในตัวของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจ การทำงานของภรรยา ซึ่งได้แก่ ความพึงพอใจในงานของตนเองของภรรยา และการเห็นด้วยของสามีต่องานของภรรยา และความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นข้อที่สำคัญที่สุด เนื่องจากถ้าคู่สมรสมีความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์กันในระหว่างการใช้ชีวิตสมรสร่วมกันก็จะยิ่งทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพที่ดีขึ้น ซึ่งปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวได้แก่ การสื่อสารระหว่าง

กัน ต้องมีการสื่อสารที่มีประสิทธิผล การสื่อสารกันอย่างเปิดเผย การใช้คำพูดที่ไม่รุนแรง ตลอดจน การแสดงท่าทางในการสื่อความหมายอย่างเหมาะสม ทำให้มีความเข้าใจตรงกัน ความเหมาะสมของบทบาท ในการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่มีความชัดเจนสอดคล้องกับในความคิดและการกระทำ ตลอดจน การมีอิทธิพลต่อจิตใจและอารมณ์ซึ่งกันและกันของกลุ่มสมรส และประการสุดท้าย คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ได้แก่ การทำกิจกรรมร่วมกันยิ่งถ้าคู่สมรสมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันมากก็จะยิ่งส่งเสริม ให้มีความผูกพันกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งถ้าคู่สมรสมีองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้มากเพียงใดก็จะยิ่งจะส่งผลให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพมากขึ้นเท่านั้น

ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่เข้าสมการได้แก่ อายุแรกสมรสของภรรยา อายุแรกสมรสของสามี ระดับการศึกษาของภรรยา ระดับการศึกษาของสามี ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ระยะเวลาการสมรส การมีบุตร และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional survey research) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 347 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 1 – 31 ตุลาคม 2550 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี แอลเอสดี (LSD) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ข้อมูลทั่วไปด้านคุณลักษณะเฉพาะของกลุ่มสมรส

สตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 347 คน ส่วนใหญ่มีอายุแรกสมรสของภรรยาอยู่ระหว่าง 20 – 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.6 โดยมีอายุแรกสมรสเฉลี่ยเท่ากับ 23.04 ปี (SD = 4.68) อายุแรกสมรสที่มากที่สุด คือ 46 ปี และอายุแรกสมรสที่น้อยที่สุด คือ 16 ปี ส่วนอายุแรกสมรสของสามีพบว่า ส่วนใหญ่สามีมีอายุแรกสมรสอยู่ระหว่าง 20 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.3 โดยมีอายุแรกสมรสของสามีเฉลี่ยเท่ากับ 27.06 ปี (SD = 6.2) อายุแรกสมรสของสามีที่มากที่สุด คือ 45 ปี และอายุแรกสมรสของสามีที่น้อยที่สุด คือ 17 ปี โดยพบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดของภรรยา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา/ ปวส. ร้อยละ 34.9 รองลงมา มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 28.8 , 20.2 , 11.0 และ 5.2 ตามลำดับ

ส่วนในด้านของสามี พบว่ามีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 31.4 รองลงมา มีระดับการศึกษานุปริญญาตรี/ปวส. ร้อยละ 31.1 ส่วนที่เหลือมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี โดยคิดเป็นร้อยละ 20.7 , 10.4 และ 6.3 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการมีโรคประจำตัวพบว่า ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 88.2 และที่เหลือมีโรคประจำตัว ร้อยละ 11.8 ส่วนระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส พบว่า เกือบทั้งหมดมีระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสอยู่ในช่วง 5 - 10 ปี ร้อยละ 95.7 มีระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสเฉลี่ย 2.45 ปี (SD = 2.10) โดยระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสสูงที่สุด อยู่ที่ 24 ปี และระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสต่ำที่สุดอยู่ที่ 1 ปี ส่วนในด้านสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ ร้อยละ 43.23 รองลงมา มีหนี้สิน ร้อยละ 35.2 และมีรายได้เพียงพอและมีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 21.6 ส่วนในด้านสภาพการอยู่อาศัยพบว่าส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับสามีบุตรและญาติ ร้อยละ 40.9 เมื่อพิจารณาการมีบุตรพบว่ามีบุตรเป็นส่วนมาก ร้อยละ 79.5 ส่วนระยะเวลาการสมรสพบว่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาการสมรสน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 52.4 โดยมีระยะเวลาการสมรสเฉลี่ย 5.79 ปี (SD = 3.39) ระยะเวลาการสมรสสูงที่สุดอยู่ที่ 15 ปี และต่ำสุดอยู่ที่ 1 ปี

1.2 ปัจจัยระหว่างสมรส

สตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรม บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 347 คน มีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสเท่ากับ 33.8 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 15-50 คะแนน) เมื่อแบ่งกลุ่มตามระดับทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.4 ค่าเฉลี่ยคะแนนบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวเท่ากับ 36.4 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 16 - 50 คะแนน) โดยพบว่าบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.2 เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 27.5 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 10-40 คะแนน) โดยมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในระดับปานกลางร้อยละ 63.4 ความพึงพอใจในงานของตนเอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเองเท่ากับ 95.1 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 63 - 143 คะแนน) โดยร้อยละ 70.0 มีระดับความพึงพอใจในงานของตนเองในระดับปานกลาง แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ที่ค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 32.1 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 18-50 คะแนน) โดยร้อยละ 64.6 มีระดับแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนในระดับปานกลาง

2. คุณภาพชีวิตสมรส

สตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 347 คน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสในระดับปานกลางเท่ากับ 110.4 (คะแนนต่ำสุด – สูงสุด = 41 – 152 คะแนน) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการปรับตัวในชีวิตสมรส ด้านความพึงพอใจในชีวิตสมรส และด้านความสุขในชีวิตสมรส มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแบ่งกลุ่มตามระดับคุณภาพชีวิตสมรส พบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.1) มีคะแนนรวมคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่บางส่วน (ร้อยละ 19.0) มีคะแนนรวมในระดับสูง และมีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 13.8) มีคะแนนรวมอยู่ในระดับต่ำ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรส

3.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ปัจจัยก่อนสมรสได้แก่ อายุแรกสมรสของภรรยา มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับต่ำ กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.161$, $p\text{-value}<0.05$) ระดับการศึกษาของภรรยา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) สตรีที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตสมรส สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) สตรีที่การศึกษาระดับอนุปริญญา มีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตสมรส สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) และสตรีที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) ระดับการศึกษาของสามีมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสตรีที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่า สตรีที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) คู่ที่สามีมีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่า สตรีที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) สตรีที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่า สตรีที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) และ สตรีที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่า สตรีที่มีสามีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) ปัจจัยระหว่างสมรส พบว่า

สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพสมรสของแรงงานสตรี โดยพบว่า แรงงานสตรีที่ไม่มีหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าแรงงานสตรีที่มีหนี้สิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) สภาพการอยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรี ที่ทำงานระบบกะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) โดยพบว่าสตรีที่พักอาศัยอยู่กับสามีและญาติมีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสสูงกว่าทุกกลุ่ม ($p\text{-value}<0.05$) ระยะเวลาการสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะมีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.013$, $p\text{-value}<0.05$) ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของแรงงานสตรีที่ทำงานระบบกะ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.614$, $p\text{-value}<0.05$) บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวของสตรีที่ทำงานระบบกะ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.757$, $p\text{-value}<0.05$) เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ($r=0.671$, $p\text{-value}=0.001$) ความพึงพอใจในงานของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ($r=0.451$, $p\text{-value}<0.05$) และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ของสตรีที่ทำงานระบบกะมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลางกับคุณภาพชีวิตของสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.381$, $p\text{-value}<0.05$)

3.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะได้ ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสและความพึงพอใจในงานของตนเอง ปัจจัยทั้ง 4 นี้สามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 67.1 และสามารถสร้างสมการถดถอย เพื่อใช้ในการทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรี ที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดังนี้

$$y = -10.904 + 1.507 (\text{บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว}) + 0.746 (\text{เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส}) + 0.571 (\text{ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส}) + 0.280 (\text{ความพึงพอใจในงานของตนเอง})$$

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสและสามารถร่วมกัน คัดทำนาคคุณภาพชีวิตสมรสของของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสและความพึงพอใจใน งานของตนเอง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้สตรีที่ทำงานระบบกะมีคุณภาพชีวิตสมรสที่เพิ่มขึ้น โดย

สตรีที่ทำงานระบบกะและครอบครัว

1. ควรตระหนักในบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนต่อครอบครัว ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนไป ในช่วงเวลาที่จำเป็น ไม่ควรเอาเปรียบหรือเกี่ยงว่างานใดเป็นหน้าที่ของใคร มีการตัดสินใจเรื่องใน ครอบครัวร่วมกัน การทำหน้าที่ของการเป็นพ่อแม่ที่มีความสอดคล้องกัน รวมถึงการเปิดโอกาส ให้มีการพูดคุยกันในเรื่องเพศสัมพันธ์เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีความพึงพอใจจากการมีเพศสัมพันธ์ และ เนื่องจากสตรีที่ทำงานระบบกะต้องทำงานในลักษณะหมุนเวียน ไม่มีเวลาหยุดพักตายตัว ใน บางครั้งจึงไม่สามารถทำหน้าที่งานบ้านได้อย่างเต็มที่ จึงควรมีการพูดคุยกันระหว่างคู่สมรสให้ เข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้านบ้าง
2. คู่สมรสควรหาเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน พักผ่อนด้วยกัน ใช้เวลาว่างที่มีอยู่ ก่อนข้างน้อยให้เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อสมาชิกในครอบครัวให้มากที่สุด
3. คู่สมรสควรมีการสื่อสารระหว่างกันผ่านทางบวกให้มากขึ้นและเป็นการสื่อสารที่ เปิดเผยความรู้สึกที่มีต่อกันให้อีกฝ่ายหนึ่งรับรู้ความรู้สึกของตนเอง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ตลอดจนการเป็นผู้รับฟังที่ดี มีความยินดีที่จะรับฟังปัญหาของกันและกัน
4. คู่สมรสควรมอบความรักความจริงใจต่อกันตลอดเวลา เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ของคู่สมรส ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี เป็นครอบครัวอบอุ่น มั่นคงและนำไปสู่ สถาบันครอบครัวที่เข้มแข็งของสังคมต่อไป

นายจ้าง/สถานประกอบการ

เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี โดยเริ่มจากความ พึงพอใจในการทำงาน ดังนั้นเพื่อให้สตรีที่ทำงานระบบกะมีความพึงพอใจในการทำงานนายจ้าง/ เจ้าของกิจการควรมีการปฏิบัติดังนี้

1. แลกเปลี่ยนนโยบายในการบริหารงานที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรงานแก่ แรงงานให้สอดคล้องกับความสามารถของแต่ละคน ให้อิสระในการทำงาน มีการกระจายงาน อย่างทั่วถึง ควรให้ความเสมอภาคและยุติธรรมในการทำงานแก่แรงงานในทุกระดับ

2. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการทำงานและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. เปิดโอกาสให้แรงงานในการแสวงหาความรู้ ทักษะในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างเหมาะสมและยุติธรรม

4. สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานโดยการให้รางวัลหรือการประกาศยกย่องชมเชยเมื่อแรงงานทำความดีความชอบหรือทำให้งานประสบผลสำเร็จ ตลอดจนพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้น่าทำงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาชีวิตครอบครัว

1. หน่วยงานด้านการพัฒนาฝีมือแรงงานควรกำหนดนโยบายในการสร้างงานและพัฒนาฝีมือแรงงาน ในกลุ่มผู้ที่มีอายุแรกสมรสและยังมีระยะเวลาการสมรสไม่มากนัก

2. สถานบริการสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพได้ จึงควรจัดคลินิกบริการให้คำปรึกษาของครอบครัวในระยะหลังแต่งงาน โดยการจัดรูปแบบกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณภาพชีวิตสมรสให้ดีขึ้น เช่น กิจกรรมการเสริมสร้างทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส กิจกรรมการเสริมสร้างการใช้เวลาร่วมกันอย่างมีคุณค่า กิจกรรม การเสริมสร้างความสมานฉันท์ทางบทบาทของคู่สมรส เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ในเชิงปริมาณเท่านั้น จึงมีข้อจำกัดในการวิเคราะห์ผลการศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการคิดและกระทำเพื่อให้เกิดการมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรใช้วิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อให้ผลการศึกษาที่ได้มีความครอบคลุมทุกระดับและจะได้เห็นภาพรวมของคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรมีการนำกรอบแนวคิด ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (Theory of marital quality and marital stability) ของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ซึ่งยังมีตัวแปรที่ไม่ได้ศึกษาในการศึกษาครั้งนี้ คือ ความพร้อมด้านจิตใจและวัตถุของบุคคลก่อนสมรส การมีแบบอย่างชีวิตสมรส และการมีส่วนร่วมในชุมชน ไปเป็นตัวแปรหนึ่งของการศึกษาครั้งต่อไป และนำวิธีการศึกษาครั้งนี้ไปทำการศึกษาคูณภาพชีวิตสมรสในประชากรกลุ่มอื่นที่ทำงานระบบกะด้วยกัน เช่น พยาบาล พนักงานที่ทำงานระบบกะในหน่วยงานอื่นๆ เพื่อจะทำให้สามารถมีข้อค้นพบได้อย่างครบถ้วน ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการหาข้อสรุปร่วมกับเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะได้อย่างแท้จริง

คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา MARITAL QUALITY AMONG
FEMALE SHIFT LABOURERS IN ONE ELECTRONIC FACTORY, BANGPA-IN
INDUSTRIAL ESTATE, AYUTTHAYA PROVINCE)

จirnันท์ คุรทอญ 4836115 PHPH/M

วท.ม. (สาธาณสุขศาสตร) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์, Ph.D. (Tropical Medicine)

กนิษฐา จำรูญสวัสดิ์ สค.ด. (สัณคมศาสตรการแพทยและสาธาณสุข)

พูนสุข ชวทอง, วท.ม. (การวางแผนประชากรและอนามัยเจริญพันธ์)

บทสรุบบแบบสมบรูณ์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 มีนโยบายหลักที่ยึด
“คน”เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการพัฒนา เพื่อมุ่งสู่ “สังคมที่
มีความสุขอย่างยั่งยืน” (1) การที่คนเราจะมีความสุขได้นั้นต้องมาจากครอบครัวที่มีคุณภาพและเมื่อ
คนเรามีชีวิตที่มีความสุขย่อมนำไปสู่สังคมที่มีความสุขด้วย

การแต่งงานเป็นเพียงการเริ่มต้นของชีวิตสมรส หนทางข้างหน้าจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับ
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ปัจจัยบางอย่างเป็นตัวเสริมชีวิตสมรสให้มีความราบรื่น แต่
ปัจจัยบางอย่างเป็นตัวทำลายชีวิตครอบครัว หากทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจและให้การยอมรับและกัน
ก็จะส่งผลให้การดำเนินชีวิตคู่ราบรื่น(2) Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ได้กำหนด
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตว่าสมรสมีองค์ประกอบที่สำคัญใน 3 มิติ ซึ่งประกอบด้วย การ
ปรับตัวในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยคู่สมรสที่มี
คุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับดี จะมีการปรับตัวในชีวิตสมรสสูง มีความสุขและความพึงพอใจใน
ชีวิตสมรสในระดับสูง และคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านมาประกอบกัน
จากการศึกษาของเอมอร มณีวัฒนา(4) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพของคู่สมรสใน
กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย รายได้ครอบครัว ลักษณะการประกอบอาชีพ ส่วนการศึกษาของ
ประภัสสร ฐปมงคล(5) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสในสตรีชนบท

อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ความพร้อมด้านการเงิน รายได้ครอบครัว ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและรายได้ครอบครัว มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งสอดคล้องกับสภาวะ เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ที่ทุก ๆ ครอบครัวต่างมุ่งหารายได้เพื่อมาจุนเจือครอบครัว

ปัจจุบันประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเห็นได้ชัดตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคไร้พรมแดน มีการกระจายการลงทุนไปสู่ส่วนภูมิภาคให้มากยิ่งขึ้น โดยมีการพัฒนาภายใต้ระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งกระแสบริโภคนิยม ทำให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยที่โครงสร้างขนาดของครอบครัวไทยมีแนวโน้มลดลง(6) สำหรับผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 – 7 ล้วนส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลของประชากรวัยแรงงานเข้าสู่เมืองหลัก ที่เป็นเขตเศรษฐกิจของประเทศและอพยพโยกย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตที่มีโรงงานอุตสาหกรรม หญิงชายวัยแรงงานหลายคู่ มีโอกาสพบรักและสร้างครอบครัวใหม่ขณะที่เข้ามาขายแรงงานในเขตเมือง โดยส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว และเนื่องจากค่าครองชีพในปัจจุบันสูงมาก ทำให้ทั้งหญิงและชายวัยแรงงานต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านเพื่อช่วยกันหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ผู้หญิงต้องช่วยทำงานหาเลี้ยงครอบครัวโดยการออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้บทบาทในการทำงานบ้านลดลงไป (7) จึงเป็นสิ่งเปลี่ยนแปลงแบบแผนชีวิตของครอบครัว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตร เวลาที่จะให้แก่ครอบครัวและการเกื้อกูลกันในครอบครัวมีน้อยลง ทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวอ่อนแอลงนำไปสู่ปัญหาการหย่าร้างและครอบครัวแตกแยกจะเห็นได้จากอัตราการหย่าร้างมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ(8) และจากรายงานการศึกษาของวารุณี กุริสินสิทธิ์และ เบ็ญจา จิรภัทรพิมล(2) ที่รายงานว่าการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมของสตรีส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในระดับครอบครัวคือ การต้องเข้มงวดกับวันและเวลาทำงานของโรงงานทำให้สตรีต้องทุ่มเทเวลาเกือบทั้งหมดในแต่ละวันให้กับโรงงาน และยังคงเป็นผู้แบกรับภาระงานบ้านอยู่เป็นหลักเช่นเดิม ทำให้สตรีต้องทำงานหนักกว่าเดิม สัมพันธภาพในครอบครัวอ่อนแอลง เนื่องจากสามีภรรยาแม้จะไปคิดเรื่องการหาเงินเพื่อเศรษฐกิจอย่างเดียว ทำให้ขาดความเข้าใจกัน นำไปสู่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการหย่าร้างในที่สุด

เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จึงทำให้มีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก พบว่าจำนวนสตรีที่ทำงานระบบกะที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีจำนวนมากกว่าแรงงานชาย(9) และจำนวนแรงงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การที่สตรีเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมมักประสบปัญหา ทั้งการทำงานและ

ชีวิตครอบครัวอย่างมาก โดยเฉพาะงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้จัดให้มีการทำงานระบบกะขึ้น เพื่อให้สามารถผลิตชิ้นงานได้เพียงพอกับความต้องการของตลาด การทำงานระบบกะเป็นการทำงานนอกเหนือจากเวลาปกติ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งทางด้านร่างกายและสังคม ชมภูศักดิ์ พูลเกษ (10) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดจากการทำงานระบบกะต่อพนักงานในด้านสุขภาพ โดยพบว่าหากมีการผลัดเปลี่ยนกะทำงานบ่อยจะส่งผลกระทบต่อความผิดปกติของสรีระของร่างกาย ส่วนในด้านอารมณ์และพฤติกรรม พบว่าการเปลี่ยนแปลงวงจรชีวิตมีความสัมพันธ์กับความผิดปกติของอารมณ์และภาวะจิตใจ นอกจากนี้ระบบกะและการทำงานในช่วงกลางคืนมักส่งผลกระทบต่อสุขภาพของสตรี ที่สัมพันธ์กับระดับฮอร์โมนของระบบสืบพันธุ์และบทบาทในครอบครัว โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของผู้ทำงานระบบกะที่ไม่สอดคล้องกับคู่สมรส การไม่มีเวลาให้กับครอบครัวในการทำกิจกรรมร่วมกัน ก็อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวที่อาจมีความขัดแย้งอย่างรุนแรงถึงขั้นหย่าร้างได้(11) ดังนั้นการทำงานนอกบ้านของสตรีจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม จำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างมากทั้งในเรื่องของการทำงานและเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ใน การทำงานและชีวิตครอบครัวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของเรา เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันเก่าแก่ที่สุด มีบทบาทในการผลิตและพัฒนาบุคลากรให้แก่สังคม เมื่อครอบครัวมีความสุข ชีวิตสมรสก็ย่อมมีความมั่นคง สมาชิกในครอบครัวมีคุณภาพทำให้สังคมมีความสุขด้วย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตส่งเสริมการลงทุนเขต 2(12) ทำให้การจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพิ่มมากขึ้นทุกปี พบว่า อุตสาหกรรมการผลิตเกี่ยวกับอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวนแรงงานหญิงมากที่สุด รองลงมาคือ การปั่นฝ้ายและเส้นใยประดิษฐ์ และอันดับที่สาม คือ การผลิตเสื้อผ้าหญิงและเด็กหญิง (14) โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานหญิงจำนวนมาก และเพื่อให้โรงงานสามารถผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด จึงทำให้โรงงานจัดให้พนักงานทำงานระบบกะขึ้น ซึ่งสตรีที่ทำงานระบบกะต้องทำงานนอกเหนือจากเวลาปกติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ยิ่งไปกว่านั้นสตรีที่ทำงานระบบกะก็ต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างมาก ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสในมิติของการปรับตัวในชีวิตสมรส ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความสุขในชีวิตสมรส และศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์าคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อใช้ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้เป็นแนวทาง ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะของโรงงานอุตสาหกรรม อันจะส่งผล

ให้สตรีที่ทำงานระบบกะและคู่สมรสสามารถปรับปรุงตนเองและสามารถใช้ชีวิตสมรสอย่างประสบความสำเร็จ ควบคู่ไปกับการดูแลครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ อายุแรกสมรสของภรรยา อายุแรกสมรสของสามี ระดับการศึกษาของภรรยา ระดับการศึกษาของสามี ระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส การมีโรคประจำตัว กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระหว่างสมรส ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ระยะเวลาการสมรส การมีบุตร ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว ความพึงพอใจในงานของตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตสมรส ของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มสตรีที่ทำงานในระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยทำงานที่โรงงานแห่งนี้มาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน และเป็นผู้ที่อยู่กินกับสามีไม่น้อยกว่า 6 เดือน ไม่ว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่ก็ตาม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey research) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรสและปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์ได้ คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยระหว่างสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกโดยผู้วิจัยศึกษาลักษณะของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้เลือกโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเมื่อผู้วิจัยไปติดต่อแล้วทางบริษัทยินยอมให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ได้จำนวนประชากรเป็นสตรีที่ทำงานระบบกะ จำนวน 4,000 คน ขนาดของสตรีกลุ่มที่ศึกษาใช้การคำนวณขนาดตัวอย่าง เพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 296 คน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้น่าเชื่อถือมากขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้เก็บกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นจากที่คำนวณได้ร้อยละ 20 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 356 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างด้วยวิธี random number list จากเครื่องคอมพิวเตอร์ของกองงานสตรีแต่ละแผนก ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง วันที่ 1 - 31 ตุลาคม 2550 โดยเดินทางไปยังที่พักของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาแต่ละคน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่สตรีกลุ่มศึกษา และแจกแบบสอบถามแก่สตรีกลุ่มศึกษา พร้อมทั้งขอเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ตอบเสร็จแล้วกลับคืนด้วยตนเอง เมื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ทำการคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามเกณฑ์ ได้ขนาดของตัวอย่างที่วิเคราะห์ จำนวน 347 คน คิดเป็นร้อยละ 97.47 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบเลือกตอบ และคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย 9 ส่วน ก่อนได้ผ่านการสอบความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ร่วมกับคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์อีก 3 ท่าน และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับสตรีที่ทำงานระบบกะที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ได้แก่ สตรีที่ทำงานระบบกะที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามแต่ละชุดได้ดังนี้ แบบสอบถามทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 แบบสอบถามบทบาทระหว่างคู่สมรสในครอบครัว ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 แบบสอบถามการใช้เวลาว่างร่วมกัน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

แบบสอบถามความพึงพอใจในงาน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 แบบสอบถามการปรับตัวในชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 แบบสอบถามความพึงพอใจในชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 แบบสอบถามความสุขในชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ส่วนสถิติเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ การทดสอบที (t-test) ใช้สำหรับข้อมูลที่มีการวัดในระดับนามบัญญัติในกรณีที่มีตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม ส่วนกรณีที่มีตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (LSD) ส่วนตัวแปรตามและตัวแปรที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ มีระดับการวัดเป็นแบบ Interval scale ใช้สถิติการวัดสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งเข้ากับรูปแบบของการวิเคราะห์ที่สามารถบอกขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ และความมากน้อยของขนาดของอิทธิพลต่อตัวแปรตามได้(82) และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน(Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมกันคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ข้อมูลทั่วไปด้านคุณลักษณะเฉพาะของกลุ่มสมรส

กลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีอายุแรกสมรสของภรรยาอยู่ระหว่าง 20 – 29 ปี ร้อยละ 68.6 โดยมีอายุแรกสมรสเฉลี่ยเท่ากับ 23.04 ปี ($SD = 4.68$) อายุแรกสมรสที่มากที่สุด คือ 46 ปี และอายุแรกสมรสที่น้อยที่สุด คือ 16 ปี ส่วนอายุแรกสมรสของสามีพบว่า ส่วนใหญ่สามีมีอายุแรกสมรสอยู่ระหว่าง 20 - 29 ปี ร้อยละ 68.3 โดยมีอายุแรกสมรสของสามีเฉลี่ยเท่ากับ 27.06 ปี ($SD = 6.2$) อายุแรกสมรสของสามีที่มากที่สุด คือ 45 ปี และอายุแรกสมรสของสามีที่น้อยที่สุด คือ 17 ปี โดยพบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดของภรรยา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 34.9 รองลงมา มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 28.8 , 20.2 , 11.0 และ 5.2 ตามลำดับ ส่วนในด้านของสามี พบว่ามีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 31.4 รองลงมา มีระดับการศึกษาอนุปริญญาตรี/ปวส. ร้อยละ

31.1 ส่วนที่เหลือมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี โดยคิดเป็นร้อยละ 20.7 , 10.4 และ 6.3 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการมีโรคประจำตัวยังพบว่า ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 88.2 และที่เหลือมีโรคประจำตัว ร้อยละ 11.8 ส่วนระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรส พบว่า เกือบทั้งหมดมีระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสอยู่ในช่วง 5 - 10 ปี ร้อยละ 95.7 มีระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสเฉลี่ย 2.45 ปี (SD = 2.10) โดยระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสสูงที่สุด อยู่ที่ 24 ปี และระยะเวลาคุ้นเคยกันก่อนสมรสต่ำที่สุดอยู่ที่ 1 ปี ส่วนในด้านสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ ร้อยละ 43.23 รองลงมา มีหนี้สิน ร้อยละ 35.2 และมีรายได้เพียงพอและมีเงินเหลือเก็บ ร้อยละ 21.6 ส่วนในด้านสภาพการอยู่อาศัยพบว่าส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับสามีบุตรและญาติ ร้อยละ 40.9 เมื่อพิจารณาการมีบุตรพบว่ามีบุตรเป็นส่วนมาก ร้อยละ 79.5 ส่วนระยะเวลาการสมรสพบว่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาการสมรสน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 52.4 โดยมีระยะเวลาการสมรสเฉลี่ย 5.79 ปี (SD = 3.39) ระยะเวลาการสมรสสูงที่สุดอยู่ที่ 15 ปี และต่ำสุดอยู่ที่ 1 ปี

1.2 ปัจจัยระหว่างสมรส

กลุ่มศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสเท่ากับ 33.8 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 15-50 คะแนน) เมื่อแบ่งกลุ่มตามระดับทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.4 ค่าเฉลี่ยคะแนนบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวเท่ากับ 36.4 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 16 - 50 คะแนน) โดยพบว่ามีบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.2 เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 27.5 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 10-40 คะแนน) โดยมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในระดับปานกลางร้อยละ 63.4 ความพึงพอใจในงานของตนเอง มีค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเองเท่ากับ 95.1 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 63 - 143 คะแนน) โดยร้อยละ 70.0 มีระดับความพึงพอใจในงานของตนเองในระดับปานกลาง แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน ที่ค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 32.1 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 18-50 คะแนน) โดยร้อยละ 64.6 มีระดับแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนในระดับปานกลาง

2. คุณภาพชีวิตสมรส

กลุ่มศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสในระดับปานกลางเท่ากับ 110.4 (คะแนนต่ำสุด - สูงสุด = 41 - 152 คะแนน) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการปรับตัวในชีวิตสมรส ด้านความพึงพอใจในชีวิตสมรส และด้านความสุขในชีวิตสมรส มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแบ่งกลุ่มตามระดับคุณภาพชีวิตสมรสพบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.1) มีคะแนนรวมคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่

บางส่วน (ร้อยละ 19.0) มีคะแนนรวมในระดับสูงและมีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 13.8) มีคะแนนรวมอยู่ในระดับต่ำ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรส

3.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ อายุแรกสมรสของภรรยา ระดับการศึกษาของภรรยา ระดับการศึกษาของสามี ปัจจัยระหว่างสมรส พบว่า สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส ความพึงพอใจในงานของตนเอง และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางกับคุณภาพชีวิตของสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) ส่วนระยะเวลาการสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะมีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$)

3.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถคาดการณ์าคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสและความพึงพอใจในงานของตนเอง ปัจจัยทั้ง 4 นี้สามารถร่วมคาดการณ์าคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา ได้ร้อยละ 67.1 และสามารถสร้างสมการถดถอย เพื่อใช้ในการคาดการณ์าคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษาได้ดังนี้

$$y = -10.904 + 1.507 (\text{บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว}) + 0.746 (\text{เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส}) + 0.571 (\text{ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส}) + 0.280 (\text{ความพึงพอใจในงานของตนเอง})$$

ตารางที่ 28 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

สมมติฐานการวิจัย	p-value	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยก่อนสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะใน โรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		
- อายุแรกสมรสของภรรยามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- อายุแรกสมรสของสามีมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	0.823	ปฏิเสธ
- ระดับการศึกษาของภรรยามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- ระดับการศึกษาของสามีมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- ระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	0.207	ปฏิเสธ
สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยระหว่างสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ ใน โรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		
- การมีโรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	0.137	ปฏิเสธ
- สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- สภาพการอยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- ระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- ทักษะการสื่อสารระหว่างการสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ

ตารางที่ 28 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะ

สมมติฐานการวิจัย	p-value	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
- บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- ความพึงพอใจในงานของตนเองมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
- การมีบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	0.292	ปฏิเสธ
- แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส	< 0.05	ยอมรับ
สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยก่อนสมรสและปัจจัยระหว่างสมรส มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสและสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะใน โรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		
- บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว	< 0.05	ร่วมทำนาย
- เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน	< 0.05	ร่วมทำนาย
- ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส	< 0.05	ร่วมทำนาย
- ความพึงพอใจในงานของตนเอง	< 0.05	ร่วมทำนาย

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัยได้ว่าคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) กับคุณภาพชีวิตสมรส ได้แก่ อายุแรกสมรสของภรรยา ระดับการศึกษาของภรรยา ระดับการศึกษาของสามี สถานะทางเศรษฐกิจ สภาพการอยู่อาศัย ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส ความพึงพอใจในงานของตนเอง และแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางกับคุณภาพชีวิตของสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ส่วนระยะเวลาการสมรสของกลุ่มศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพ

ชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ส่วนปัจจัยที่สามารถคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะได้ ได้แก่ บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสและความพึงพอใจในงานของตนเอง ปัจจัยทั้ง 4 นี้ สามารถร่วมคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษาได้ร้อยละ 67.1 และสามารถสร้างสมการถดถอย เพื่อใช้ในการคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา ได้ดังนี้

$$y = -10.904 + 1.507 (\text{บทบาทของคู่สมรสในครอบครัว}) + 0.746 (\text{เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส}) + 0.571 (\text{ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส}) + 0.280 (\text{ความพึงพอใจในงานของตนเอง})$$
 โดยผลสรุปการศึกษาที่ได้มีความสอดคล้องหรือแตกต่างไปการศึกษาของคนอื่นๆ ดังนี้

อายุแรกสมรสของภรรยามีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) อธิบายได้จากแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ที่ว่าถ้าคู่สมรสมีอายุแรกสมรสต่ำคุณภาพชีวิตสมรสก็จะต่ำลงด้วย และในทางตรงกันข้ามถ้าหากคู่สมรสมีอายุแรกสมรสสูง คุณภาพชีวิตสมรสก็จะสูงขึ้นตามมา เช่นเดียวกับ เอมอร์ มณีวัฒนา(4) กล่าวว่าคู่สมรสที่มีภรรยาที่มีอายุแรกสมรสต่ำ จะมีคะแนนสัมพันธภาพของคู่สมรสต่ำกว่าคู่สมรสที่มีภรรยาที่มีอายุแรกสมรสสูงกว่า อาจเนื่องมาจากการที่บุคคลมีอายุมกขึ้น วุฒิภาวะเพิ่มขึ้น มีอารมณ์มั่นคงมากขึ้น และมีความรับผิดชอบมากขึ้น มีโอกาสที่จะมีชีวิตครอบครัวดีกว่าคนที่แต่งงานเร็วเกินไป สอดคล้องกับการศึกษาอุบลรัตน์ พิษยนนท์(72) เอมอร์ มณีวัฒนา, สมเกียรติ เบญจศาสตร์(73) แต่แตกต่างจาก มัลลิกา สมสกุล(24) และ วชิร โยคะนิตย์(74) ความสัมพันธ์ระหว่างอายุแรกสมรสของสามีกับคุณภาพชีวิตสมรส

อายุแรกสมรสของสามี พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ กับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา ($p\text{-value} = 0.823$) อธิบายได้ว่าคุณภาพชีวิตสมรสไม่ได้มาจากปัจจัยอายุแรกสมรสของสามี ถึงแม้ว่าสามีจะมีอายุที่บรรลุนิติภาวะแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่ลงตัวดีพอ ยังต้องมีการเรียนรู้กันและกันอีกมากมาย

ระดับการศึกษาของภรรยามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสกลุ่มศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ที่ว่าการที่คู่สมรสมีการศึกษาระดับสูงก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีด้วย เนื่องจากมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และมีทักษะในการตัดสินใจ ได้สูงสามารถสื่อสารกันเข้าใจได้ง่าย เพราะผ่านการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมมาแล้วเป็นอย่างดี เช่นเดียวกับการศึกษาของสมเกียรติ เบญจศาสตร์(73) แต่แตกต่างจากการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิษยนนท์(72) ขวัญชัย มะโนแก้ว(75) ที่พบว่าการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับการศึกษาของสามีมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสกลุ่มศึกษา อธิบายได้ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่ามักจะมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และไตร่ตรองใช้เหตุผลได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ดังกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) กล่าวว่า การที่บุคคลมีระดับการศึกษาสูงทำให้สามารถทำความเข้าใจกับสิ่งต่างๆ ได้ง่าย มีความคิดและมุมมองการใช้ชีวิตของบุคคลอย่างถูกต้อง เนื่องจากผ่านการอบรม ให้สามารถเรียนรู้ระเบียบของสังคม ทำให้สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ง่าย เช่นเดียวกับ ผจงจิตต์ พิทักษ์ภากร(77) กล่าวว่า การศึกษาช่วยให้บุคคลรู้จักใช้ความรู้ ความคิดของตนเองเข้าแก้ไขปัญหา ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ระยะเวลาในการศึกษาที่เพิ่มขึ้น ทำให้การรับรู้บทบาทและหน้าที่ที่ต้องการกระทำในครอบครัวดีขึ้น รวมทั้งสามารถปรับบทบาทหน้าที่ของตนในครอบครัว ได้ขึ้น และมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสมเกียรติ เบญจศาสตร์(73) แตกต่างกับการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิษณุชนนท์(72) ขวัญชัย มโนแก้ว(75) เอมอร มณีวัฒนา(4) ประภัสสร ฐูปมงคล(5) วัชร โยคะนิตย์(74) และ สุมิตรา รัฐประสาธ (76) พบว่า การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส

ระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรสไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p\text{-value}=0.823$) กับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา อธิบายได้ว่า ถึงแม้ว่าคู่สมรสจะมีระยะเวลาในการศึกษาคู่กันก่อนสมรสเป็นระยะเวลานานแต่ถ้าหากไม่แสดงตัวตนที่แท้จริง ไม่มีการเรียนรู้บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ค่านิยม ความเชื่อและรูปแบบของการดำเนินชีวิต(2) ซึ่งกันและกันแล้ว แม้จะมีเวลาคู่กันเคยกันในช่วงก่อนสมรสนานเพียงใดก็ไม่สามารถทำให้ชีวิตสมรสมีความสุขได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ประภัสสร ฐูปมงคล(5) มัลลิกา สมสกุล(24) วัชร โยคะนิตย์(74) อุบลรัตน์ พิษณุชนนท์(72) และสุริย์ วิชาสประทีป(78) พบว่า ระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) กล่าวว่าความคุ้นเคยกันก่อนสมรสถ้าหากมีมากก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสสูง เช่นเดียวกับ ผจงจิตต์ พิทักษ์ภากร (77) ที่พบว่าระยะเวลาคู่กันเคยกันก่อนสมรส เป็นปัจจัยเชิงเหตุที่สามารถอธิบายความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวไทย ได้ร้อยละ 52.9

การมีโรคประจำตัวไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.112$) โดยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีทำงานระบบกะที่มี/ไม่มีโรคประจำตัวมีค่าใกล้เคียงกันมาก คือ $\bar{x}=105.34$, $SD = 16.87$ และ $\bar{x}=116.06$, $SD = 22.12$ เนื่องจากโรคประจำตัวที่พบมากในสตรีกลุ่มนี้ได้แก่ โรคภูมิแพ้ ร้อยละ 26.8 รองลงมาคือ หอบหืดและปวดศีรษะไมเกรน ในจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 24.4 ล้วนเป็นโรคประจำตัวที่ไม่มีอาการเรื้อรังไม่แสดงอาการตลอดเวลา และสามารถดูแลตนเองได้ถ้าไม่ได้รับสิ่งกระตุ้นให้เกิดอาการ(83) ดังนั้นการมีโรคเหล่านี้จึงไม่ส่งผลกระทบหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตประจำวัน

สามารถมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีได้ไม่แตกต่างจากผู้ที่ไม่มีโรคประจำตัว ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ที่ว่าถ้าคู่สมรสมีภาวะสุขภาพที่ด้อยส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่าคู่สมรสที่ไม่มีโรคประจำตัว

สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ ผงจิตต์ พิทักษ์ภากร (77) ที่พบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว แต่แตกต่างกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ที่กล่าวว่า ความพร้อมทางด้านวัตถุและสภาพทางเศรษฐกิจของคู่สมรสเป็นปัจจัยหนึ่งในด้านทรัพยากรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส ถ้าคู่สมรสมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับสูงเท่าใดก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสสูงตามไปด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์(73) พบว่า การมีความมั่นคงในภาวะเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

สภาพการอยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา อธิบายได้จากค่าเฉลี่ยคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน รายชื่อในเรื่องเกี่ยวกับการมีญาติหรือเพื่อนคอยให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิตครอบครัวสูงสุดในระดับมากจนถึงมากที่สุด (ร้อยละ 28.5 และ 6.1 ตามลำดับ) โดยการที่คู่สมรสอาศัยอยู่ด้วยกัน โดยมีญาติผู้ใหญ่ร่วมอยู่ด้วยจะได้รับคำแนะนำในเรื่องการดำเนินชีวิตสมรสให้ดำเนินไปได้ด้วยดี ซึ่งแตกต่างจาก อุบลรัตน์ พิษณุชนนท์(72) ประภัสสร ฐปมงคล(5)

ระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p\text{-value} < 0.05$) โดยมีค่าความสัมพันธ์ทางลบ ในขณะที่เดียวกันระยะเวลาการสมรสที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน สอดคล้องกับ เอมอร มณีวัฒนา(4) วิโรจน์ ตัดโศ (79) และขวัญชัย มโนแก้ว (75) แตกต่างจากวัชร โยคะนิตย์(74) ที่พบว่า ระยะเวลาการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของข้าราชการทหารบกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

การมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา ทั้งนี้ร้อยละ 41.9 ของสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษาที่มีบุตรอาศัยอยู่ด้วยกันกับญาติด้วย ซึ่งจัดได้ว่ามีญาติคอยเลี้ยงดูบุตรให้ ฉะนั้นการมีบุตรจึงไม่มีผลใดๆ ต่อคุณภาพชีวิตสมรส สอดคล้องกับการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (73) วัชร โยคะนิตย์ (74) ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) กล่าวว่า การมีบุตรในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส โดยที่การมีบุตรจะให้เวลาการเป็นส่วนตัวของคู่สมรสลดลงส่งผลให้คุณภาพชีวิตสมรสก็จะต่ำลง

ด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาของเอมอร์ มณีวัฒนา(4) ที่พบว่า การมีบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยจากการตอบข้อคำถามรายชื่อเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส สตรีที่ทำงานระบบกะมากกว่าครึ่ง มีการรับรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับสามีด้านการสื่อสารอยู่ในระดับดี นั้นหมายถึงการมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ อธิบายได้จากแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier(3) ที่ว่าถ้าคู่สมรสมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ก็ย่อมจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีด้วยสอดคล้องกับ อุบลรัตน์ พิษณุชนนท์(72) มัลลิกา สมสกุล (29) วิโรจน์ ตัดโศ (79)

บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา ($p\text{-value} < 0.05$) โดยจากการตอบข้อคำถามพบว่ากลุ่มศึกษามากกว่าครึ่งมีการรับรู้บทบาทของคู่สมรสในครอบครัวอยู่ในระดับดีในทุกข้อคำถาม แต่ก็ยังมีบางส่วนที่มีปัญหาเกี่ยวกับบทบาทด้านเพศสัมพันธ์ คือไม่สามารถพูดคุยเรื่องเพศสัมพันธ์กับสามีได้ ร้อยละ 22.2 ทั้งนี้เนื่องจากภรรยาถูกกำหนดบทบาทมาให้เฝ้าและอยู่ในโอวาทของสามี ต้องเข้าใจและทำตามใจสามี ในทุกเรื่อง(23) สตรีบางคนจึงไม่สามารถแสดงบทบาทด้านเพศสัมพันธ์อย่างที่ตนเองต้องการได้ แต่เมื่อมองโดยรวมแล้ว สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา ก็มีบทบาทของคู่สมรสที่เหมาะสม ดังที่ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ได้กล่าวว่าถ้าคู่สมรสมีบทบาทต่อกันที่เหมาะสมจะทำให้คู่สมรส มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีกว่าเช่นเดียวกับ ภัชรกนิ ศิริพันธ์(28) ได้กล่าวว่า คู่สมรสที่มีคุณภาพชีวิตดีควรมีการเกื้อกูลในการแสดงบทบาทให้แก่กันและกันโดยคำนึงถึงบทบาทระหว่างเพศ ซึ่งต่างก็มีบทบาททางเพศของตนอยู่ควบคู่ไปกับการเรียนรู้บทบาทใหม่ในการดำเนินชีวิตคู่ ก็จะทำให้ชีวิตสมรสกับคุณภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิษณุชนนท์ (72) วิโรจน์ ตัดโศ (79) ขวัญชัย มะโนแก้ว (75)

เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มศึกษา ($p\text{-value} < 0.05$) เนื่องจากค่าเฉลี่ยคะแนนของเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของคู่สมรส สูงที่สุด คือ ท่านและสามีมีเวลาพักผ่อนร่วมกันอย่างเพียงพอ ($\bar{x} = 3.8$, $SD = 1.1$) ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้งจนถึงปฏิบัติเป็นประจำ (ร้อยละ 23.3 และ 39.2 ตามลำดับ) รองลงมาคือ ท่านใช้เวลารับประทานอาหารกับสามีอย่างน้อยวันละ 1 มื้อ ($\bar{x} = 3.8$, $SD = 1.1$) โดยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้งจนถึงปฏิบัติเป็นประจำ (ร้อยละ 34.6 และ 28.2 ตามลำดับ) อธิบายได้ว่าสตรีที่ทำงานระบบกะถึงแม้จะต้องทำงานหนัก และช่วงเวลาพักผ่อนส่วนใหญ่จะไม่ตรงกับคู่สมรสแต่ก็สามารถจัดสรรเวลาให้อยู่ร่วมกับคู่สมรส

ได้ จึงทำให้มีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ กับคู่สมรสอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี ดังแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมร่วมกันของ คู่สมรสเป็นการบอกถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคู่สมรส ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ ระหว่างคู่สมรส ที่สำคัญที่สุดเนื่องจากคู่สมรสมีความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์กันในระหว่างใช้ ชีวิตสมรสร่วมกันก็จะยิ่งทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพดีขึ้นสอดคล้องกับ ฌ็องกานต์ จิตต์สงวน (85) ที่ พบว่าการแบ่งเวลาเพื่อครอบครัวและใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันมีความสัมพันธ์กับการสร้าง ครอบครัวไทยให้เข้มแข็งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

ความพึงพอใจในงานของตนเองมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) โดยพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจในงานของตนเองรายข้อสูงที่สุด ในข้อที่ว่า งานของท่านเป็นที่ยอมรับจากบุคคลทั่วไป ($\bar{x} = 3.6, SD = 0.8$) โดยส่วนใหญ่มีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ร้อยละ 34.0 และ 15.0 ตามลำดับ) ส่วนรองลงมา คือ งานที่ ท่านทำเป็นงานที่ซับซ้อนและทำให้ท่านรู้สึกเครียด ($\bar{x} = 3.3, SD = 1.0$) โดยมีการปฏิบัติในระดับ น้อยจนถึงน้อยที่สุด (ร้อยละ 36.6 และ 8.9 ตามลำดับ) ซึ่งจะเห็นว่าจากผลดังกล่าวทำให้สตรีที่ ทำงานระบบกะ มีความพึงพอใจในงานของตนเองในระดับที่ดี ไม่มีความเครียดและมีความพึง พ้อใจกับรายได้ที่ได้รับ จึงทำให้ไม่มีเรื่องเครียดมาสู่ครอบครัว ครอบครัวจึงมีความสุข สอดคล้อง กับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ที่กล่าวไว้ว่าการมีความพึงพอใจใน งานของตนเองยังอยู่ในระดับสูงเท่าใดย่อมจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี

แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส โดย พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($p\text{-value} < 0.05$) โดยสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่ม ศึกษาให้ข้อมูลว่า มีญาติหรือเพื่อนคอยให้คำแนะนำเรื่องการค้าเนินชีวิตครอบครัว ในระดับดี ร้อย ละ 34.6 และเมื่อมีปัญหาจะมีญาติหรือเพื่อนสามารถให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาได้ ร้อยละ 35.4 ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าสตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มศึกษา มีญาติหรือเพื่อนที่ให้คำแนะนำในการ ดำเนินชีวิตครอบครัวได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) ที่ได้อธิบายว่าการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่มีความสำคัญต่อคู่สมรส เช่น บิดา มารดา และ เพื่อนสนิท ในการให้คำแนะนำ จะเป็นตัวเลือกหนึ่งในการปฏิบัติของคู่สมรส ฉะนั้นการที่มีแรง สนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อนของคู่สมรส ย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่อธิบายความสัมพันธ์กับ ความสำเร็จของชีวิตสมรส เช่นเดียวกับ การศึกษาของมัลลิกา สมสกุล (29) อุบลรัตน์ พิชญะ นนท์ (72) ซึ่งแตกต่างกับ ศรีัญญา วงษ์พันธุ์ (82)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสและสามารถร่วมกันคาดหมายคุณภาพชีวิตสมรสของของสตรีที่ทำงานระบบกะ ในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 347 คน ได้แก้บทบาทของกลุ่มสมรสในครอบครัว เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มสมรส ทักษะการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรสและความพึงพอใจในงานของตนเอง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้สตรีที่ทำงานระบบกะมีคุณภาพชีวิตสมรสที่เพิ่มขึ้น โดย

สตรีที่ทำงานระบบกะและครอบครัว

1. ควรตระหนักในบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนต่อครอบครัว ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนไปในช่วงเวลาที่จำเป็น ไม่ควรเอาเปรียบหรือเกี่ยงว่างานใดเป็นหน้าที่ของใคร มีการตัดสินใจเรื่องในครอบครัวร่วมกัน การทำหน้าที่ของการเป็นพ่อแม่ที่มีความสอดคล้องกัน รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกันในเรื่องเพศสัมพันธ์เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีความพึงพอใจจากการมีเพศสัมพันธ์ และเนื่องจากสตรีที่ทำงานระบบกะต้องทำงานในลักษณะหมุนเวียน ไม่มีเวลาหยุดพักตายตัว ในบางครั้งจึงไม่สามารถทำงานบ้านได้อย่างเต็มที่ จึงควรมีการพูดคุยกันระหว่างกลุ่มสมรสให้เข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้านบ้าง
2. กลุ่มสมรสควรหาเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน พักผ่อนด้วยกัน ใช้เวลาว่างที่มีอยู่ค่อนข้างน้อยให้เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อสมาชิกในครอบครัวให้มากที่สุด
3. กลุ่มสมรสควรมีการสื่อสารระหว่างกันในทางบวกให้มากขึ้นและเป็นการสื่อสารที่เปิดเผยความรู้สึกที่มีต่อกันให้อีกฝ่ายหนึ่งรับรู้ความรู้สึกของตนเอง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ตลอดจนการเป็นผู้รับฟังที่ดี มีความยินดีที่จะรับฟังปัญหาของกันและกัน
4. กลุ่มสมรสควรมอบความรักความจริงใจต่อกันตลอดเวลา เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันของกลุ่มสมรส ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี เป็นครอบครัวอบอุ่น มั่นคงและนำไปสู่สถาบันครอบครัวที่เข้มแข็งของสังคมต่อไป

นายจ้าง/สถานประกอบการ

เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้สตรีที่ทำงานระบบกะมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี โดยเริ่มจากความพึงพอใจในการทำงาน ดังนั้นเพื่อให้สตรีที่ทำงานระบบกะมีความพึงพอใจในการทำงานนายจ้าง/เจ้าของกิจการควรมีการปฏิบัติดังนี้

1. แดลงนโยบายในการบริหารงานที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรงานแก่แรงงานให้สอดคล้องกับความสามารถของแต่ละคน ให้อิสระในการทำงาน มีการกระจายงานอย่างทั่วถึง ควรให้ความเสมอภาคและยุติธรรมในการทำงานแก่แรงงานในทุกระดับ
2. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการทำงานและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. เปิดโอกาสให้แรงงานในการแสวงหาความรู้ ทักษะในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างเหมาะสมและยุติธรรม
4. สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานโดยการให้รางวัลหรือการประกาศยกย่องชมเชยเมื่อแรงงานทำความดีความชอบหรือให้งานประสบผลสำเร็จ ตลอดจนพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้น่าทำงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาชีวิตครอบครัว

1. หน่วยงานด้านการพัฒนาฝีมือแรงงานควรกำหนดนโยบายในการสร้างงานและพัฒนาฝีมือแรงงาน ในกลุ่มผู้ที่มีอายุแรกสมรสและยังมีระยะเวลาการสมรสไม่มากนัก
2. สถานบริการสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพได้ จึงควรจัดคลินิกบริการให้คำปรึกษาของครอบครัวในระยะหลังแต่งงาน โดยการจัดรูปแบบกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณภาพชีวิตสมรสให้ดีขึ้น เช่น กิจกรรมการเสริมสร้างทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส กิจกรรมการเสริมสร้างการใช้เวลาร่วมกันอย่างมีคุณค่า กิจกรรม การเสริมสร้างความสามัคคีทางบทบาทของคู่สมรส เป็นต้น

MARITAL QUALITY AMONG FEMALE SHIFT LABOURERS IN ONE
ELECTRONIC FACTORY, BANGPA-IN INDUSTRIAL ESTATE, AYUTTHAYA
PROVINCE)

JIRANAN KRUTYOO 4836115 PHPH/M

M.Sc. (PUBLIC HEALTH) MAJOR IN FAMILY HEALTH

THESIS ADVISORSY COMMITTEE : PIMSURANG TAECHABOONSERMSAK,
Ph.D. (TROPICAL MEDICINE), KANITTHA CHAMROONSAWASDI, Ph.D.
(MEDICAL SOCIAL SCIENCE AND PUBLIC HEALTH),
POONSOOK SHUAYTHONG, M.Sc. (HUMAN REPRODUCTIVE AND
POPULATION PLANNING)

EXTENDED SUMMARY

Background and Rationale of the Study

Human was the major target which is the centre of the development and was influenced by those developments, according to the 10th national economic and society plan. If the peaceful society brought to population, the good quality of family will be occurred in order to have the permanently.

Marriage was the beginning of the marital life. There were a lot of factors. Some factors were able to positively encourage the marital life. Nonetheless, a few factors could practically destroy it. If spouses had a nice and acceptable understanding of each other, marriage would move along smoothly. According to Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3), there were three dimensions of the marital components such as marriage life adaptation, marital happiness and marriage satisfaction. Incidentally, the spouses had a good level of the marital quality so that they also needed to highly adapt their marital life. What is more, marriage satisfaction and wonderfully marital happiness will be let to their family. Fairly marital quality depends upon a lot of components to be consisted together. Factors related to relationship between spouses in Bangkok consist of family income, characteristic of

component. (4) Factors related to the marital quality of local women in Phrompiram district, Pitsanulok province were financial status and family income, reported by Phrapassorn Thoopmonkol(5). In addition, factors related to occupation and family income were associated with the marital quality and economic situations.

Recently, a lot of changes in economy and society were obviously seen in the worldwide communication. Funds were widely distributed through out the provincial level, especially industry development. This causes the traditional culture of family to alter by decreasing the family size. According to the 1st -7th national development plan of economy and society, teenage labourers were flooded into big cities in which the industrial areas. Men and women were in relationship and also planned for getting couple life. The majority of them had a single family due to high expenses so women usually had to go out to work for making money to their family which decreases the performance of housing work. It had changed family role, especially changing in relation between spouses or mother and child. Time taken for family, mutuality and relationship were reduced let to weakly bonded family to occur as well as the rest of divorced couple increased, furthermore, time restriction of female laborers had been increased, and therefore female laborers needed to work harder involve factory work and housing work. As a result, family relationship might be weaker and more misunderstanding occurs in the family.

By the reason of the fast industry development, many factories have been established, the number of female laborers in one factory is more than number of male and the number of female shift labourers in one factory keeps rising. Female laborers in the industry usually face problems at work and their families especially shift working.

General objective of study

This research was established in order to study the marital quality, concerning factors that were able to predict the marital quality of female shift labourers in an electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province.

Specific objective of study

1. To carried out the level of the marital quality of female shift labourers in an electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province.
2. To studied on the relationship between factors before getting married such as initially age of marriage of husbands and wives, the education level of husbands and wives, Period of getting closer before getting married, Having the congenital disease and the marital quality of female shift labourers in an electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province.
3. To studied on the relationship between factors during being married such as economic status, living condition, The period of marriage, time taken for doing the activities together between spouses, having a child, communication skill between spouses, satisfaction in their own work, social support from relatives and company and the marital quality of female shift labourers in an electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province.
4. To studied on factors that influence and have the ability to predict the marital quality of female shift labourers in an electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province.

Scope of the research

The research was conducted on the marital quality of female shift labourers who worked in this factory at least six months and lived with their husbands at least six months whether or not they are legally married

Research methodology

The cross-sectional survey research was aimed to study on the marital quality and factors relating to and predicting the marital quality of female shift labourers in an electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province. In addition, factors related to pre marriage factor and factors during marriage with the marital quality of female shift labourers in an electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province. Samples and sample collection were processed in one factory in which the owner allowed and supported. This research was carried out with

40,000 female shift labourers in order to estimate the sample ratio by using the sample of 296 female shift labourers. For obtaining reliable results, the samples were collected in an increasing order of 20%, therefore there were 356 samples and random numbers list was used from their personal computers. Data collection is processed during 1st-31st October 2007 by travelling to female shift labourers's home and informing them the purpose of this study. Questionnaires were given out to female shift labourers and they were also collected by the researcher after being completed. Only the questionnaires with completed answers were analysed, 347 labourers accounting for 97.46%. In this case, strongly confirmed and recommended multiple choice questions and 9 sections of opened-questions were used. In terms of understanding and languages used in the questions, the questions were re-checked by 2 experts and 3 thesis referees. Furthermore, these questionnaires were tried out by the 30 sample female shift labourers in one electronic factory. After that, the reliability of the questionnaires was examined by calculating Cronbach's alpha coefficient in each questionnaire as follow. Communicating skill of couple questionnaire was 0.91, duty between couples questionnaire was 0.92, time taken for doing the activities together between spouses questionnaire was 0.92, work satisfaction questionnaire was 0.85, social support from family and friend was 0.87, marital adjustment questionnaire was 0.92, marital satisfaction questionnaire was 0.94 and the marital happiness questionnaire was 0.90. Those were analysed by using percentage, mean and standard deviation in order to describe female shift labourers in general. What is more, T-test was used for data with 2 independent variables. Otherwise, one way ANOVA and LSD were selectively used. Dependent variables and scalar data were tested by using Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and had the level of measurement as interval scale. As a result, quantity and direction of data relationship were statistically shown, relating to dependent variable influence. Moreover, Stepwise multiple regression analysis was used to find out other factors that are able to predict the marital quality of female shift labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province.

Conclusion

1. Basic information / Background

1.1 General characteristic of spouses

Initial marriage age of 347 female shift labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province was between 20 and 29 years old, accounting for 68.6% and the average was 23.04 years old (SD = 4.68). The highest initial marriage age of husband was between 20 and 29 years old, accounting for 68.3% and the mean was 27.06 years old (SD = 6.2). On one hand, the lowest initial marriage age of husbands was 17 years old and the highest education level of wives was pre-undergraduate (34.9%), followed by upper secondary school, lower secondary school, undergraduate and postgraduate, accounting for 28.8%, 20.2%, 11.0% and 5.2%, respectively. In terms of husband's education level, the highest level was upper secondary school (31.4%), followed by pre-undergraduate (31.1%)

1.2 Factors of marriage

The average of 347 female shift labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province was 33.8 (Maximum-Minimum = 15-50 points). When the population of the study was divided according to their communicative skills between spouses, it was found that the percentage of the majority was 61.4. Moreover, the average of the role of the sprouts was 36.4 (minimum-maximum = 16-50 points) and it was also found that the percentage of 60.2 of the couple role in the family was in the average. The average percentage of the time taken for doing the activities between spouses was 27.5 (minimum-maximum = 10-40 points). In addition, the medium percentage was 63.4. The average of the satisfaction in their own work was 95.1 (minimum-maximum = 63-164 points). The medium satisfaction was 70. The average percentage of social support was 32.1 (minimum-maximum = 18-50 points). The medium rate of social support was 64.6.

2. The marital quality

The mean of the marital quality of 347 female shift labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province was in the medium level, accounting for 110.4 (minimum-maximum = 41-152 points). When considering

with marital adjustment, marital satisfaction and marital happiness, the mean of the marital quality was in the medium level. When considering in each group, 67.1% of female shift labourers had the marital quality in the medium level. On the other hand, some of them (19.0%) had the marital quality in the high level and a few (13.8%) had the marital quality in the low level.

3. Factors influencing the marital quality

3.1 Factors relating to the relationship of the marital quality among 347 female shift labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province were found that pre married factors were initially marriage age, educational level of wives, educational level of husbands. When studied on factors during marriage, economic status, living condition, communication skill between spouses, performance of spouse, time taken for doing activity together between spouses, satisfaction in their own work, social support from relatives and friends had the significantly positive relation to the marital quality of female shift labourers ($p\text{-value} < 0.05$). By contrast, time taken for marriage of female shift labourers had the significantly negative relation to the marital quality ($p\text{-value} < 0.05$)

3.2 Factors relating and predicting marital quality of female shift labourers were performance of spouse in their families, time for common activity, communication competence between spouses and satisfactory in their own work. Those were able to predict marital quality of female shift labourers in electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province accounting for 67.1 %. Furthermore, the regression can be written as marital quality of female shift labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province,

$$y = -10.904 + 1.507(\text{spouse performance}) + 0.746(\text{time taken for doing activity together between spouses}) + 0.571(\text{communication skill between spouses}) + 0.280(\text{satisfaction in their own work})$$

Table 28 Conclusion of examining hypothesis about factors influencing marital quality of female shift labourers.

Hypothesis	p-value	result of examining hypothesis
The first hypothesis: Pre getting married factors relate to marital quality of female shift labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province.		
- Initially married age of wives relates to marital quality.	< 0.05	Accepted
- Initially married age of husbands relates to marital quality.	0.823	Refused
- The education of wives relates to marital quality.	< 0.05	Accepted
- The education of husbands relates to marital quality.	< 0.05	Accepted
- Period of getting closer before getting married relates to a marital quality.	0.207	Refused
- Having congenital disease relates to marital quality	0.137	Refused
The second hypothesis: During marriage factors relate to marital quality of female shift labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province.		
- The economic statement relates to mental quality.	< 0.05	Accepted
- The living condition relates to marital quality.	< 0.05	Accepted
- Time taken for marriage relates to marital quality.	< 0.05	Accepted
- Communication skill between spouses relates to marital quality.	< 0.05	Accepted
- Time taken for doing activity together between spouses relates to a marital quality.	< 0.05	Accepted
- Satisfaction in their own work relatives to marital quality.	< 0.05	Accepted
- Having a child relates to marital quality.	0.292	Refused
- Social support from relatives and company relate to marital quality.	< 0.05	Accepted
The third hypothesis: Pre getting married factors and during marriage factors relate to marital quality of female shift labourers in electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province.		
- Performance of spouse in their family.	< 0.05	Accepted
- Time taken for doing activity together between spouses.	< 0.05	Accepted
- Communication skill between spouses.	< 0.05	Accepted

Summary and Discussion

In conclusion, the marital quality of female shift labourers in electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province was in the medium level. In addition, factors that significantly relate to marital quality (p -value < 0.05) were initially married age of wives, the education of wives, the education of husbands, the economic statement, the living condition, communication skill between spouses, performance of spouses in their family, time taken for doing activity together between spouses, satisfactory in their own work and social support from relatives and company. Positive relative was intermediate and significantly related to female's life quality significant (p -value < 0.05). In the contrary, period of time for marriage of female shift labourers negatively and significantly related to marital quality (p -value < 0.05). Factors being able to predict marital quality of female shift labourers are performance of spouse in their family, time taken for doing activity together between spouses, communication skill between spouses and satisfactory in their own work. Those can predict marital quality of female shift labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province accounting for 67.1 % and make the regression to predict the marital quality among female shift laborers in the electric factory, Bangpa – In industrial estate, Ayutthaya province as follow; $y = -10.904 + 1.507$ (roles of married couples in the family) $+ 0.746$ (time taken for doing activity together between spouses) $+ 0.579$ (communicating skill between couples) $+ 0.280$ (satisfactory in their own work). The summary of study has been similarly or contrastingly drawn as below.

The initial age of marriage of wives was found that it had the significantly positive relation to the marital quality (p -value < 0.05), explained by Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) and they also said that if the age of getting married was low, the marital quality would be low. By contrast, if the age of getting married was high, the marital quality would be high. Aimaon Maneewattana said that a married couple that the age of wife who got married was low would have marks of relationship lower than a married couple with the higher age of wife. This means that older people with more maturity, securer emotions and more responsibility had more opportunities to have a better family life than people who got married sooner, in

accordance with the research of Ubonrat Pitchyanon, Aimaon Maneewattana and Somkiat Benchasart but differently to Malliga Somsakul and Watcharee Yokanit.

The initially married age of husbands was found that there was no relation to marital quality of female shift laborers ($p\text{-value} = 0.823$), explaining that the marital quality was not from the initially married age of husbands. Although husbands reach the age of being adult, there are still so many uncomfortable things to learn.

The education of wives was found that it had no relation to the marital quality of female shift laborers in electronic factory, Bangpa – In industrial estate, Ayutthaya province. Conforming to the idea of Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3), a married couple had the high education would have better marital quality. Having emotional maturity and making decision skill can communicate easily as passing the lesson about rules of social well being. According to the study of Somkiet Benchasart (73) but differently to the studies of Ubonrat Pitchyanon (72), Kwanchai Manokaew (75) was found that the education does not have any significant relation to marital quality (0.05)

The education of husbands was found that there was no relation to marital quality of female shift labourers in one electronic factory, Bangpa - In industrial estate, Ayutthaya province, explaining that who has higher education often has more thinking ability, analyzing and meditating reasonable than who does not. According to Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3), people with the high education could understand many things easily and had visions about human well-being because of passing the lesson about rules of social well being, similarly to the study of Phajongjit Pitakpagorn (77) which reported that education help people know how to use knowledge and minds in solving problem happening in their life. Moreover, longer studying periods make them knowing their performance to develop their family. As can be found on the study of Somkiet Benchasart but differently to Ubonrat Pitchyanon (72), Kwanchai Manokaew (75), Aimaon Maneewattana (6), Prapassorn Thoopmongkol (5), Watcharee Yokanit (74) and Sumittra Rattaprasart (76) were found that education doesn't relate to marital quality.

Period of getting closer before getting married was found that having significant relation to marital quality of female shift labourers ($p\text{-value} = 0.823$), Explaining that although spouses have a long time to know about each other but if the

don't show the deep down, there aren't any learning about each other habit, personality and living style (2). According to Prapassorn Thoopmongkol (5), Malliga Somsakul (24), Watcharee Yokanit (74), Ubonrat Pitchyanon (72) and Suree Wipasprateeph (78) were found that period of getting closer before getting married doesn't have relation to family relationship, but differently to the study of Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3), if they had a long period of getting closer before getting married, the marital quality would be higher as can be found on the study of Phajongchit Pitahkphagorn (77), the period of getting closer before getting married is reasoning factors which explain the stable of Thai families accounting for 52.9%

Having the congenital disease was found that having no significant relation to marital quality ($p\text{-value}=0.112$), finding that mean of marital quality of female shift labourers who have congenital disease and who don't have it are very similar ($\bar{x} = 105.34$, $SD = 16.87$ and $\bar{x} = 116.06$, $SD = 22.12$) seeing that the mostly-detected congenital disease in female shift labourers is allergy accounting for 26.8%, asthma and migraine accounting for 24.4%. All congenital diseases were found in female shift labourers aren't chronic, symptomatic and can take care themselves if they don't get symptomatic stimuli (83) thus having the congenital disease isn't influent and obstacle to everyday's life. So, it's none difference of female shift labourers who have congenital disease and who don't have it, however, this idea is contrast to the study of Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) which said that healthy spouses effect marital quality better than unhealthy spouses.

The economic status and marital quality were found that having relation to marital quality of female is different to the study of Phajongjit Pitakpagorn (77) which found that economic factor doesn't influent family stability. This idea is also different to the study of Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3) which reported that the objective and economic readiness of spouses are one of the resources factors influencing marital quality. In addition, more economic stability they have, the higher marital quality they have as well as the study of Somkiet Benchasart (73), having economic stability has negative significant relation to unstable marital quality ($p\text{-value} < 0.05$).

The living condition was found that having relation to marital quality, explained by social support marks from family and friends about relatives or company

giving advices in living family at high to the highest level accounting for 28.5% and 6.1%. Spouses who live together with relatives will be advised about how to live marriage well which is different to the study of Ubonrat Pitchyanon (72) and Prapassorn Thoopmongkol (5).

The period of marriage was found that having significant relation to marital quality ($p\text{-value} = 0.015$). At the same time, period of marriage has negative relation to time for common activity as well as the study of Aimaon Maneewattana (4), Wirojn Tudso (79) and Kwanchai Manokaew(75), but differently to the studies of Watcharee Yokanit (74), period of marriage doesn't have significant relation to the family performance of soldier ($p\text{-value} < 0.05$).

Having a child was found that having no relation to marital quality because female shift labourers accounting for 41.9% live with their relatives so that having a child doesn't effect marital quality according to the studies of Somkiet Benchasart (73) and Watcharee Yokanit (74), however, differently to the study of Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3), having a child relate to marital quality as having a child decreases their personal time. It influences marital quality lower according to Aimaon Maneewattana (4), having a child has significant relation to marital quality ($p\text{-value} < 0.05$).

Communication skill between spouses was found that having significant relation to marital quality ($p\text{-value} < 0.05$). According to the questionnaire about communication competence, female shift labourers over a half respond to the socialization with their husbands in the medium level which mean that it's an efficient communication competence. Furthermore, it can be explained by the study of Robert A. Lewis and Graham B. Spanier which reported that if the spouses had an efficient communication competence, marital quality would be outstanding according to Ubonrat Pitchyanon (72), Malliga Somsakul (24), and Wirojn Tudso (79).

The performance of spouses was found that having significant relation to marital quality ($p\text{-value} < 0.05$). According to the questionnaire, female shift labourers over a half respond to the performance of spouses in the medium level, but 22.2% of them have problem with mating because they're supposed to follow their husband. So, they can't speak to their husband about it (23). Likewise, some women can't show their mating performance in the suitable level according to the study of

Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3), if the spouses showed their performance which been considered about the difference between genders as both of them have performance about mating during leaving new spouse performance. Because of this, marital quality and marriage are involved in the studies of Ubonrat Pitchyanon (72), Wirojn Tudso (79) and Kwanchai Manogaew (75).

Time taken for doing activity together between spouses was found that having significant relation to marital quality (p -value < 0.05) seeing that the highest mean of time for common activity are spouse having sufficient rest ($\bar{x} = 3.8$, $SD = 1.1$) and almost of them take rest in the normal level to the habitual level accounting for 23.3% and 39.2%. The second is they having meals with their husbands at least once a day ($\bar{x} = 3.8$, $SD = 1.1$) and almost of them have meals in the normal level to habitual level accounting for 34.6% and 28.2%. It can be explained that although female shift labourers have to work hard and their resting time isn't same to their husbands, they can manage their time to spend with their husbands. Therefore, the management of time increases their time for common activity and makes marital quality better according to Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3), having activities together means that socialization of spouses to show the relation between spouses which is the most important way since spouses being satisfactory in socialization during living together, marital quality is better according to Nattagaan Jitsanguan (85), management time for family and common activity significantly relate to being Thai families (p -value < 0.05)

Satisfaction in their own work was found that having significant relation to the marital quality (p -value < 0.05). Moreover, means of satisfaction in their own work are acceptable work ($\bar{x} = 3.6$, $SD = 0.8$) by doing in the high to the highest level accounting for 34.0% and 15%. The second is their work make them serious ($\bar{x} = 3.3$, $SD = 1.0$) by doing in the low to the lowest level accounting for 36.6 – 8.9%. The results show that female shift labourers are satisfactory in their work and income with being serious. So, families are peaceful and happy according to Robert A Lewis and Graham B. Spanier (3), satisfaction in their own work in the high level effects marital quality better.

Social support from relatives and company was found that having positive relation to marital quality in the medium level ($p\text{-value} < 0.05$). Female shift labourers reported that relatives or company advise them about family in the good level accounting for 34.6% and when they face problems, their relatives or company can help them solve problems accounting for 35.4%. So, it's able to say that female shift labourers in the study group have relatives or company to advise about family according to Robert A. Lewis and Graham B. Spanier (3), receiving support about advising from the important people such as father, mother and close friend. As a result, receiving social support from relatives and company is one of the factors to explain the relation to the success of marital life according to the studies of Malliga Somsakul (24), Ubonrat Pitchyanon (72) but differently to the study of Sarunya Wongpuntri (82).

Advice from the result of the research

According to the result, factors influencing and predicting the marital quality of 347 female shift labourers in one electronic factory, Bangpa-In industrial estate, Ayutthaya province are the performance of spouse, time for common activity, communication competence between spouses and satisfaction in their own work. So, it's supposed to support female shift labourers to have the better marital quality by

Female shift labourers and family

1. Considering about their performance to family which should be able to be adapted in some situation, it is not good to push your responsibility to each other, making a family decision with each other in family, performance as good parents and include giving opportunity to each other to talk about mating which make them satisfactory in their activity. It is because female shift labourers do not have resting time at the same to each other. So, they cannot do their household duty efficiently as a result, another people in the family should help doing housing work.

2. Spouses are supposed to do common activity together such as resting together, spending time on family.

3. Spouse should have positive communication competence which shows the deep down of each other to make clear understanding between spouses. So, it makes spouses be good listeners and enjoy helping each other.

4. Spouses should show their love and feeling to each other every time because it can make the good relationship between spouse and this relationship will make marital quality and their family better and stable.

Employers

Employers are the important part to make marital quality of female shift labourers better by starting with satisfaction in their own work. So, to make female shift labourers be satisfactory in their own work, the employers are supposed to do this.

1. Announcing and making clearly managed plans about labourers's work according to abilities of each other, giving freedom to them and being fair to them.
2. Making friendly working condition, supporting them exchanging their opinion and helping each other.
3. Giving opportunities to labourers to get more knowledge, developing skill and achieve at the higher position fairly.
4. Encouragement and cheering up at work by giving gift or admiring when labourers succeed their work and develop the condition at work to be good.

Department of responding to family development

1. Development labour skill centre would like to suppose the policy and developing labour skill plans for newly spouses.

2. Public health centre will be support and look after the marital quality. So, they should establish family advising service clinic by setting up many improving marital quality e.g. increasing communication competence between spouses activities, improving how to spend time worthily between spouses activities.

บรรณานุกรม

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้(ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ออนไลน์[แหล่งที่มา]:<http://www.nesdb.go.th> .[สืบค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2550]
2. วารุณี ภูริสินสิทธิ์และ เบญจา จิรภัทรพิมล.รายงานการสำรวจภาวะการทำงานอุตสาหกรรมของสตรีกับการเปลี่ยนความสัมพันธ์ในครอบครัว.ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เชียงใหม่. 2537.
3. Lewis RA ,Spanier GB .Journal of Sex Marital Therapy .1979.Fall;5(3).
4. เอมอร มณีวัฒนา.สัมพันธ์ภาพกับคุณภาพชีวิตของกลุ่มสมรส[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์] กรุงเทพมหานคร.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2538.
5. ประภัสสร รูปมงคล.การปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรีชนบทในอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก.[วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารณศาสตร วิชาเอกอนามัยครอบครัว)]. กรุงเทพมหานคร.มหาวิทยาลัยมหิดล.2546
6. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การจดทะเบียนสมรสและการหย่า.ออนไลน์ [แหล่งที่มา]:<http://www.nso.go.th>. [สืบค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2550]
7. อนุชา ภวายน. คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา] พระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.2548.
8. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.การสำรวจสภาวะเศรษฐกิจและครัวเรือน. [แหล่งที่มา]:<http://www.nso.go.th>. [สืบค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2550]
9. กรมโรงงานอุตสาหกรรม.กระทรวงอุตสาหกรรม.ข้อมูลแรงงาน.ออนไลน์ [แหล่งที่มา]:<http://www.diw.go.th> . [สืบค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2550]
10. ชมภูศักดิ์ พูลเกษ . สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการทำงานกะ.วารสารความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม,2538 . 3 (1), 43 – 48.

11. ธนาวัฒน์ ไชยวิทยา. ปัญหาการปรับตัวของพนักงานกะ ในโรงงานผลิตชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา] กรุงเทพมหานคร.มหาวิทยาลัยมหิดล.2541.
12. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.คู่มือการขอสนับสนุนการส่งเสริมการลงทุน. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี.2538.
13. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.ข้อมูลอุตสาหกรรมจังหวัด.ออนไลน์ [แหล่งที่มา]:<http://www.diw.go.th> .[สืบค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2550]
14. สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา .ความปลอดภัยจากการทำงาน.ออนไลน์[แหล่งที่มา]:<http://www.nss.go.th> .[สืบค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2550]
15. ชูวิทย์ รัตนพลแสนย์.การให้คำปรึกษารอบครัวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสทหารเรือ.(วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการให้คำปรึกษา) กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.2549.
16. งามตา วนินทานนท์และคณะ.รายงานการวิจัยปัจจัยเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย.สถาบันพัฒนาพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.2545.
17. ราชบัณฑิต.พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพมหานคร.นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.2525.
18. สุพัตรา สุภาพ.สังคมวิทยา.กรุงเทพ.บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.2545.พิมพ์ครั้งที่ 5
19. อุมพร ตรังคสมบัติ .จิตวิทยาชีวิตคู่และการบำบัดคู่สมรส.กรุงเทพมหานคร .ชั้นด้าการพิมพ์. 2545.
20. กิตติพัฒน์ สุขประสิทธิ์.บุคลิกภาพห้้องค์ประกอบและทัศนคติด้านความรักของคู่สมรสที่มีความสุขในชีวิตสมรสต่างกัน [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒน์.2548.
21. Bryan Strong. The Marruage & Family Experience.USA.2005.9th ed.
22. Parsons Talcott.The American Family: Its Relations to Personality and to the Social Structure.in Family, Socailization and Interaction Process, New York.1955.
23. โสภ ฐูปิลมันน์ และคณะ .การศึกษารูปแบบของครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองในประเทศไทย.คณะกรรมการชมรมสร้างสรรค์สังคม สภาสังคมแห่งประเทศไทยนพ ระบรมราชูปถัมภ์. 2534.

24. มัลลิกา สมสกุล.คุณภาพชีวิตสมรส: ศึกษากรณีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงบประมาณ.[วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .2543.
25. Burr,W.R.Satisfaction with various aspect of marriage and the family,1990.
26. Judson T.landis.Building a successful marriage.New Jersey.1997.7th edition.
27. ฉันทนา วุฒิไกรจารีต . การศึกษาปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยการเลือกคู่และทัศนคติต่อการสมรสระหว่างแรงงานที่จดทะเบียนสมรสและไม่จดทะเบียนสมรส: ศึกษากรณีแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี[วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม]. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.2544.
28. กัชรพันธ์ มณีสิริ.ความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์แลกเปลี่ยนทางสังคมของกลุ่มสมรสกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของบุคคลากรสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือ.[วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .2547.
29. วรรัตน์ กิตติรักษนนท์.ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในชีวิตสมรสพฤติกรรมเผชิญความเครียด ปัจจัยบางประการทางชีวสังคมสิ่งแวดล้อมและบุคลิกภาพของสตรีที่สมรสแล้ว.[วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ]. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์.2536.
30. รุจิรา วงศ์ศิริ.บุคลิกภาพห้วงอวก์ประกอบและทัศนคติด้านความเชื่อสตัคข์ของกลุ่มสมรสที่มีความสุขในชีวิตสมรสต่างกัน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์.2548.
31. รุจยา ชัชวาลยงกูร.ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสกับการเกิดเพศสัมพันธ์นอกคู่สมรส: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลพระนั่งเกล้าและโรงพยาบาลบำราศนราดูร จังหวัดนนทบุรี[วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม]. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .2541.
32. Wahlstrom Billie J.Perspective on human Communication. Dubuque, LA: Wm.C.Brown C.1992
33. พูนสุข ช่วยทอง.ครอบครัวและคุณภาพเด็ก.กรุงเทพมหานคร.โรงพิมพ์วิฑูรย์การปก.2548

34. คณะอนุกรรมการด้านครอบครัวสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.การพัฒนาครอบครัว.กรุงเทพมหานคร. บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน) .2539.
35. ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนามัยครอบครัว และชุมชน.สงขลา.2541.
36. Lawer III,Edward E.Motivation in work Organization.Monterey,Califonia:Book Cole company.1973.
37. Davis,Kieth.Human Behavior at work.New York:MC.Graw-Hill,1997.
38. Locke,EA.The nature and cause of job satisfaction.In .D.Dunnette(Ed).Handbook of Industrail and Organizational Psychology.Chicago:Rand Mc Nally.1976
39. Greenberg Jerald and Robert A.Baron.Behaviors in Organization.4th Chicago.Boston.1993.
40. Luthans Fred.Organization Behaviors .New York:Mc Graw-Hill.1992.
41. Steer,Richard M.Introduction to Organizational Behavior.4th ed.New York:Harper Collins Publisher.1991.
42. Arvey,Richard D.et al.Job Satisfaction:Environmental and Genetic Components.in Journal of Applied Psychology.1989.
43. Herzberg,Frederic B.The motivation to work.New York:John Wiley and Sons,1995.
44. Cherrington,Davis J.Organizational Behavior.2nd ed.Massachusetts:Allyn and Bacon,1994.
45. Cobb S.Socail support as a Moderator of life stress.Psychomatic Medicine,1976.
46. Thoits Peggy AConceptual Methological and Theoretical Problem in Study Social Support as a Buffer Against Life Stress.Journal of Health social Behavior.1982.
47. House.JS.Measure and Concept of Socail support.In: Cohen S,Syme SL,editors.Socail support and health.Orlando: Academic Press;1985. P.83-108.
48. เขาวลัษณ์ สาธารณสุข.กระบวนการสุศึกษากับการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร:ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2543.
49. Kaplan BK,Cassle JC,Gore S.Socail support and health.Medcare.1979.
50. จริยวัตร คมพยัคฆ์. แรงสนับสนุนทางสังคม: มโนทัศน์และการนำไปใช้. วารสารพยาบาลศาสตร์.2531.

51. กรมแรงงาน.รายงานผลการศึกษาสภาพการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ของคนงานกะในภาคอุตสาหกรรมในประเทศ,กรุงเทพมหานคร.2525.
52. Internaltional Labour Organization.Conditions of Work and Employment Programme.ออนไลน์.[แหล่งที่มา]:<http://www.ilo.org>. .[สืบค้นวันที่ 2 มีนาคม 2550].
53. Akerstedt,T&Knutsson,A.Shift work. In B.S.Levy&D.H. Wegman(ed) Occupational health recognizing amd preventing work-related disease and injury. New York.2000.
54. รัตนา มากก้อน. สุขภาพจิตของพนักงานที่ทำงานกะและพนักงานที่ทำงานประจำในโรงงานอุตสาหกรรม.[วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .2535.
55. วิฑูรย์ สิมะโชคดี และกฤษฎา ชัยกุล.เออร์คอนอมิกส์วิทยา: การจัดสภาพงานเพื่อเพิ่มผลผลิตและความปลอดภัย..ส.เอเชีย พบส.กรุงเทพมหานคร.2540.
56. ปิยนันท์ เหมศรีชาติ . การศึกษาเปรียบเทียบความเหนื่อยล้าความห่างเหินทางสังคม การขาดงานและการปฏิบัติงานของพนักงานที่ทำงานระบบกะ .[วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร] เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .2542.
57. วิจิตร ตันตาสุทธิและคณะ. การศึกษาการทำงาน. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.พิมพ์ครั้งที่4 . 2537
58. ไพฑูรย์ สมุทรสินธิ์.ปัญหาสุขภาพจิตในสถานประกอบอาชีพ ในตำราอาชีพเวชศาสตร์. เจ เอส เค การพิมพ์ . กรุงเทพมหานคร.2542.
59. สรยุทธ วาสิกนันนท์.ความง่วงนอนที่ผิดปกติในวารสารแพทยศาสตร์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ . สงขลา . 2536.
60. สลิสร เทพตระการพร.การทำงานที่ใช้กล้ามเนื้อและความล้า ใน สมชัย บวรภิกติและคณะ. ตำราอาชีพเวชศาสตร์กรุงเทพมหานคร. เจ เอส เค การพิมพ์ . กรุงเทพมหานคร.2542.
61. Monk T.H. Shift work.In M.H.kryger T.Roth.&W.C.Dement (ed).Principles and practice of sleep medicine.Philadelphia.198.9
62. Alward,R.Occupational health and safety agency for healthcare in British Columbia. [แหล่งที่มา]:[http://www.ohsah.bc.ca/lit-shift work](http://www.ohsah.bc.ca/lit-shift%20work). [สืบค้นวันที่ 2 มีนาคม 2550].
63. Roman M.Nuttens,et al.Increase Triglyceride Levels in Shift Workers. American Journal Medicine,1992.

64. Theriault,G&Amre.D.Cardiovascular Disorder.in Occupational health recognizing and preventing work-related disease and injury.4th ed. New York, 2000.
65. Knutsson,A&Jonsson,B.G.Increase risk of ischemic health disease in shift worker,1986.
66. Occupational Health and Safety Agency for Healthcare in British Columbia.
[แหล่งที่มา]:[http://www.ohsah.bc.ca/lit-shift work](http://www.ohsah.bc.ca/lit-shift%20work). [สืบค้นวันที่ 2 มีนาคม 2550]
67. มาลินี วงศ์พานิช. ความเครียดจากการทำงาน ใน สมชัย บวรภิกคิและคณะ. ตำราอาชีวเวชศาสตร์กรุงเทพมหานคร. เจ เอส เค การพิมพ์ . กรุงเทพมหานคร.2541.
68. Gordon,N.P.Cleary.P.D.&Czeisler,CA.The prevalence and health impact of Shift work American Journal of Pubblc Health,1986.
69. Rosa,S.T.&Colligan M.Shift work. [แหล่งที่มา]:[http://www.ohsah.bc.ca/lit-shift work](http://www.ohsah.bc.ca/lit-shift%20work). [สืบค้นวันที่ 2 มีนาคม 2550].
70. Siebenalar,M.J.Mc Govern.P.M.Shift work consequence and consideration. AAOHN Journal,1991.
71. อนามัย เทศกะทิก. อาชีวอนามัยและความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร.สำนักพิมพ์ โอเดียน สโตร์. 2549.
72. อุบลรัตน์ พิษญ์ชนะนนท์. คุณภาพชีวิตสมรส : ศึกษากรณีข้าราชการ กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาามหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .2531.
73. สมเกียรติ เบญจศาสตร์. สภาวะความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสในจังหวัดนครราชสีมา [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล. 2541.
74. วชิร โยคะนิตย์.การปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของครอบครัวข้าราชการทหารบกที่ยังไม่มีบุตร จังหวัดกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอนามัยครอบครัว] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล. 2547.
75. ขวัญชัย มะโนแก้ว.ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาประยุกต์] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2544.
76. สุมิตรา รัฐประสาท.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของข้าราชการ กรุงเทพมหานคร.[วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล. 2540.

77. พงจจิตต์ พิทักษ์ภากร.ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวไทย.[วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล . 2543.
78. สุริย์ วิชาสประทีป.สัมพันธภาพในครอบครัวของแรงงานสตรีที่ทำงานในระบบกะ:ศึกษาเฉพาะในกรณีโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอในเขตอ้อมน้อย จังหวัดสมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต].กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2534.
79. วิโรจน์ ตัดโส . การศึกษาสัมพันธภาพระหว่างบุคลิกภาพลักษณะครอบครัว ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและความสำเร็จในชีวิตสมรส ของข้าราชการชั้นประทวนฝ่ายป้องกันปราบปรามตำรวจภูธร จังหวัดสมุทรปราการ [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .2544.
80. จัสมิน สุวรรณชีพ . พฤติกรรมการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งของกลุ่มสมรสในกลุ่มสมรสใน กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอนามัยครอบครัว] กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล .2544.
81. ศรีัญญา วงษ์พันธุ์.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีในชุมชนแออัด : กรณีศึกษาชุมชนแออัด อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น.[วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต] ขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.2548.
82. Daniel.WW.Biostatistic:a foundation for analysis in the health sciences.6th ed. New York: John Wiley&Sons,1995.
83. เสรี ราชโรจน์. “หลักเกณฑ์และวิธีการวัด และการประเมินผลการศึกษาในโรงเรียน”. ใน เอกสารการสอนวิชาการบริหารและการจัดการ การวัดและการประเมินผลการศึกษา หน่วยที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ; 2537.
84. กัลยา วาณิชบัญชา.การวิเคราะห์สถิติ:สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย.ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.กรุงเทพ.2549.หน้า 9.
85. สุรเกียรติ อาชานานุภาพ.ตำราการตรวจรักษาโรคทั่วไป.เรือนแก้วการพิมพ์.กรุงเทพ. 2548.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. รองศาสตราจารย์จรรยาพร สุภาพ	ภาควิชาอนามัยครอบครัว
คณะสาขารณสูศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพร อภินันท์เวช	ภาควิชาอนามัยครอบครัว
คณะสาขารณสูศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ แก้วปาน	ภาควิชาการพยาบาลสาขารณสู
คณะสาขารณสูศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

หนังสือรับรองโครงการวิจัยของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการทดลอง
ในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

No. MU 2007-169

**Documentary Proof of Ethical Clearance
The Committee on Human Rights Related to
Human Experimentation
Mahidol University, Bangkok**

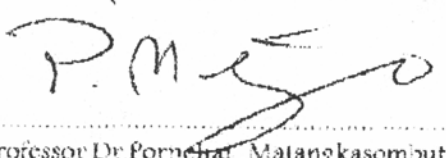
Title of Project: Marital Quality among Female Factory Workers (Shift Work) in One Electronic
Factory, Bangpa-in Industrial Estate, Ayutthaya Province
(Thesis for Master Degree)

Principle Investigator: Mrs. Jiranan Krutayon

Name of Institution: Faculty of Public Health

Approved by the Committee on Human Rights Related to Human Experimentation

Signature of Chairman:
(Professor Dr. Srisin Khusmith)

Signature of Head of the Institute:
(Professor Dr. Pornchai Matangkasombut)

Date of Approval: 17 SEP 2007

Date of Expiration: 19 SEP 2007

เครื่องมือสำหรับการวิจัย

เรื่อง คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ใน
อุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แบบสอบถาม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาเท่านั้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

2. กรุณาอ่านคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามแต่ละส่วนให้เข้าใจก่อนตอบ

3. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของท่านเป็น
ความลับและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด
ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อตัวท่านและผู้ที่เกี่ยวข้องในอนาคต

รายละเอียดของแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 9 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1	ข้อมูลพื้นฐาน
ส่วนที่ 2	ทักษะการสื่อสาร
ส่วนที่ 3	บทบาทของคู่สมรส
ส่วนที่ 4	เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน
ส่วนที่ 5	ความพึงพอใจในงานของตนเอง
ส่วนที่ 6	แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน
ส่วนที่ 7	การปรับตัวในชีวิตสมรส
ส่วนที่ 8	ความพึงพอใจในชีวิตสมรส
ส่วนที่ 9	ความสุขในชีวิตสมรส

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี
ยิ่ง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

จิรนนท์ คุรุทอยู่

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโท ภาควิชาอนามัยครอบครัว

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เลขที่แบบสอบถาม[][]

แบบสอบถามในการวิจัย

เรื่อง คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัน เดือน ปี ที่ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความหรือเติมค่าลงในช่องว่างที่ ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. ท่านสมรสกับสามีเมื่อท่านอายุ.....ปี []

2. ขณะนั้นสามีของท่านมีอายุ.....ปี []

3. ท่านอยู่กินกับคู่สามีของท่านโดย []

☐ ทำพิธีแต่งงานและจดทะเบียนสมรส☐ ทำพิธีแต่งงานแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส☐ อยู่ด้วยกันเฉย ๆ และจดทะเบียนสมรส☐ อยู่ด้วยกันเฉย ๆ และไม่ได้จดทะเบียนสมรส☐ อื่น ๆ ระบุ.....

4. ก่อนสมรสท่านจบการศึกษาระดับใด []

☐ ประถมศึกษา☐ มัธยมศึกษาตอนต้น☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.☐ อนุปริญญา/ปวส.☐ปริญญาตรี☐ สูงกว่าปริญญาตรี

5. ก่อนสมรสสามีของท่านจบการศึกษาระดับใด []

☐ ประถมศึกษา☐ มัธยมศึกษาตอนต้น☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.☐ อนุปริญญา/ปวส.☐ปริญญาตรี☐ สูงกว่าปริญญาตรี

6. ก่อนสมรสท่านนับถือศาสนาใด []

☐ พุทธ☐ อิสลาม☐ คริสต์☐ อื่น ๆ

7. ก่อนสมรสสามีของท่านนับถือศาสนาใด []

☐ พุทธ ☐ อิสลาม ☐ คริสต์ ☐ อื่น ๆ

8. ท่านคบหาเป็นคู่รักกับสามีก่อนสมรสเป็นเวลา.....ปี.....เดือน []

9. ท่านอยู่กินกับสามีของท่านมาเป็นระยะเวลา.....ปี.....เดือน []

10. ปัจจุบันท่านมีโรคประจำตัวที่ต้องเข้ารับการรักษอย่างต่อเนื่องจากแพทย์หรือไม่ []

☐ ไม่มี

☐ มี

ระบุโรค.....

11. ปัจจุบันสามีของท่านมีโรคประจำตัวที่ต้องเข้ารับการรักษอย่างต่อเนื่องจากแพทย์หรือไม่ []

☐ ไม่มี

☐ มี

ระบุโรค.....

12. ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท [][][][][]

13. สามีของท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท [][][][][]

14. รายได้ของครอบครัวท่านเพียงพอกับค่าใช้จ่ายหรือไม่ []

☐ เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ

☐ เพียงพอ ไม่มีเงินเหลือเก็บ

☐ มีหนี้สิน

15. ขณะนี้สมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่รวมกับท่านมีใครบ้าง []

☐ ตัวท่าน และ สามี

☐ ตัวท่าน สามีและบุตร

☐ ตัวท่าน สามีและญาติ

☐ ตัวท่าน สามี บุตร และญาติ

ส่วนที่ 2

5. ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

ข้อ	สถานการณ์	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ เป็น บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อย ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ เลย	
5.1	ท่านและสามีพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน						[]
5.2	ในการสนทนาเมื่อเกิดความคิดที่ไม่ตรงกัน ท่าน จะบอกถึงความคิดของท่านให้คู่สมรสเข้าใจ						[]
5.3	ท่านและสามีพูดคุยกันด้วยท่าทางที่เป็นมิตรและ น้ำเสียงนุ่มนวล						[]
5.4	ท่านและสามีมักชื่นชมและยกย่องกันด้วยวาจา หรือท่าทาง						[]
5.5	ก่อนพูดท่านและสามีมักจะคำนึงถึงความรู้สึก ของกันและกัน						[]
5.6	เวลาพูดคุยกันท่านรู้สึกว่าสามีไม่ค่อยสนใจฟัง ท่านพูด						[]
5.7	เมื่อมีความขัดแย้งกันในระหว่างสนทนาท่านและ สามีมักจะทะเลาะกัน						[]
5.8	เมื่อทะเลาะหรือขัดแย้งกันท่านและสามีมักใช้ คำพูดที่รุนแรงเสมอ						[]
5.9	ท่านไม่สามารถสื่อสารให้สามีเข้าใจในความ ต้องการของท่านได้						[]
5.10	ท่านมักใช้สายตาดูหมิ่นสามีเมื่อเขาแสดงความ คิดเห็น						[]

ส่วนที่ 3

6. บทบาทของคู่สมรส

ข้อ	สถานการณ์	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
6.1	ท่านและสามีต่างก็มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว						[]
6.2	ท่านและสามีคิดว่าสามารถร่วมกันทำหน้าที่ของการเป็นพ่อแม่ได้						[]
6.3	สามีของท่านสามารถช่วยทำงานบ้าน						[]
6.4	ท่านและสามีสามารถแสดงความเป็นผู้นำในครอบครัวได้อย่างเท่าเทียมกัน						[]
6.5	ท่านและสามีจะแสดงความชื่นชมกันและกันเมื่ออีกฝ่ายทำสิ่งดี ๆ						[]
6.6	ท่านและสามีใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่						[]
6.7	ท่านใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับญาติหรือเพื่อนมากกว่าสามี						[]
6.8	ท่านและสามีไม่สนใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวแทนอีกฝ่ายหนึ่ง						[]
6.9	ท่านมักตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัวโดยไม่ปรึกษากับสามี						[]
6.10	ท่านไม่สามารถพูดคุยเรื่องเพศสัมพันธ์กับสามีได้						[]

ส่วนที่ 4

7. เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ข้อ	สถานการณ์	ปฏิบัติ เป็นประจำ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ เป็น บางครั้ง	ปฏิบัติ น้อย ครั้ง	ไม่ เคย เลย	
7.1	ท่านและสามีมักทำกิจกรรมในบ้านร่วมกัน เช่น พักผ่อน ทำครัว						[]
7.2	ท่านใช้เวลารับประทานอาหารกับสามีอย่างน้อย วันละ 1 มื้อ						[]
7.3	ท่านและสามีมีเวลาพักผ่อนร่วมกันอย่างเพียงพอ						[]
7.4	ในวันสำคัญทางศาสนาท่านจะไปทำบุญร่วมกับ สามี						[]
7.5	ท่านและสามีมักไปร่วมงานสังคมด้วยกันเช่น งานบวช งานแต่งงาน						[]
7.6	ท่านและสามีไปพักผ่อนนอกบ้านด้วยกันเที่ยว ด้วยกันในวันหยุดเสมอ						[]
7.7	ท่านและสามีไม่ค่อยได้พูดคุยกันเท่าใดนัก						[]
7.8	ท่านมักทำกิจกรรมในเวลาว่างคนเดียว เช่น ซื่อ ของ ดูหนัง						[]

ส่วนที่ 5

8. ความพึงพอใจในงานของตนเอง

ข้อ	สถานการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
8.1	งานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่ท่านชอบ						[]
8.2	งานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่ทำให้ท่านภาคภูมิใจ						[]
8.3	งานที่ท่านทำอยู่เป็นงานที่ทำให้ท่านประสบความสำเร็จ						[]
8.4	งานของท่านเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป						[]
8.5	งานในหน้าที่ของท่านเป็นงานที่ยากและหนัก						[]
8.6	งานที่ท่านทำอยู่ทำให้ท่านมีเวลาให้กับคู่สมรส น้อยลง						[]
8.7	งานที่ท่านทำเป็นงานที่ซับซ้อนและทำให้ท่าน รู้สึกเครียด						[]
8.8	ท่านมีเงินเหลือเก็บจากการทำงาน						[]
8.9	ท่านพอใจกับรายได้ที่ได้รับจากการทำงาน						[]
8.10	ท่านพอใจกับสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับจากการ ทำงาน						[]
8.11	รายได้ที่ท่านได้รับในแต่ละเดือนแทบไม่เพียงพอ กับค่าใช้จ่าย						[]
8.12	ท่านคิดว่ารายได้ที่ได้รับจากงานน้อยเกินไปเมื่อ กับความสามารถของท่าน						[]
8.13	ท่านต้องการเปลี่ยนงานใหม่เพื่อให้มีรายได้มาก ขึ้น						[]
8.14	ท่านได้รับการเลื่อนตำแหน่งที่เหมาะสม						[]
8.15	ท่านคิดว่ามีอนาคตที่ดีแน่นอนถ้ายังทำงานนี้ ต่อไป						[]
8.16	หน่วยงานของท่านเปิดโอกาสให้ท่านแสดงความ คิดเห็นในการพัฒนางานได้						[]

8. ความพึงพอใจในงานของตนเอง (ต่อ)

ข้อ	สถานการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
8.17	ท่านรู้สึกว่าการที่ท่านทำอยู่ไม่มีความมั่นคง						[]
8.18	ท่านไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองจากการทำงาน						[]
8.19	ท่านรู้สึกว่าได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถแต่มีความก้าวหน้ายาก						[]
8.20	ผู้บังคับบัญชาของท่านเห็นคุณค่าในการทำงานของท่าน						[]
8.21	ผู้บังคับบัญชานิยมนำปัญหาของท่านด้วยความเต็มใจ						[]
8.22	ผู้บังคับบัญชาไม่มีความลำเอียงกับลูกน้อง						[]
8.23	เมื่อมีปัญหาจากการทำงานผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม						[]
8.24	ผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถให้คำแนะนำเรื่องงานได้อย่างดี						[]
8.25	เมื่อท่านมีปัญหา เพื่อนร่วมงานของท่านยินดีรับฟังและให้กำลังใจเสมอ						[]
8.26	เมื่อเจ็บป่วย ท่านจะได้รับความห่วงใยจากเพื่อนร่วมงานเสมอ						[]
8.27	เมื่อท่านประสบความสำเร็จเพื่อนร่วมงานจะแสดงความยินดีกับท่านอย่างจริงใจ						[]
8.28	เพื่อนร่วมงานมักก้าวท้าวในงานของท่าน						[]
8.29	ท่านและเพื่อนร่วมงานมีความขัดแย้งกันเสมอ (-)						[]
8.30	ท่านไม่สามารถพูดคุยเรื่องส่วนตัวกับเพื่อนร่วมงานได้						[]

ส่วนที่ 6

9. แรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติและเพื่อน

ข้อ	สถานการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
9.1	ญาติหรือเพื่อนสนิทของท่านยอมรับความสามารถในตัวท่าน						[]
9.2	ญาติหรือเพื่อนแนะนำการดำเนินชีวิตในครอบครัวแก่ท่าน						[]
9.3	เมื่อมีปัญหา ญาติหรือเพื่อนสามารถให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาได้						[]
9.4	ท่านสามารถไว้วางใจญาติหรือเพื่อนของท่านได้						[]
9.5	ญาติหรือเพื่อนของท่านสามารถให้คำปรึกษาเรื่องการเงินแก่ท่านได้						[]
9.6	เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องใช้เงินแต่ไม่มีพอ ญาติหรือเพื่อนของท่านจะให้ยืมเงินได้						[]
9.7	เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับสามีท่านรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง						[]
9.8	นอกจากสามีแล้วท่านไม่มีใครที่พึ่งพาได้						[]
9.9	ไม่มีใครที่จะให้คำปรึกษาแก่ท่านได้						[]
9.10	ท่านมีญาติหรือเพื่อนที่คอยให้กำลังใจเมื่อมีปัญหา						[]

ส่วนที่ 7

10. การปรับตัวในชีวิตสมรส

ข้อ	สถานการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
10.1	ท่านยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของสามีได้						[]
10.2	ท่านและสามีมีการปรับตัวเข้าหากัน						[]
10.3	ท่านและสามีมีเป้าหมายในชีวิตที่สอดคล้องกัน						[]
10.4	ท่านและสามีเคารพในการตัดสินใจของกันและกัน						[]
10.5	ท่านและสามียอมรับในข้อดีข้อเสียของกันและกัน						[]
10.6	ท่านและสามีลำบากใจในการยอมรับพฤติกรรมบางอย่างของอีกฝ่าย						[]
10.7	ในบางครั้งท่านคิดว่าได้ปรับตัวเพื่อความสุขในชีวิตสมรสแล้วแต่สามีไม่ได้ปรับตัวเลย						[]
10.8	ท่านมีปัญหาเรื่องการปรับตัวด้านเพศสัมพันธ์กับสามี						[]
10.9	เมื่อมีเวลาร่วมกันท่านและสามีต่างจะทำในสิ่งที่ตนเองชอบโดยไม่สนใจความรู้สึกของอีกฝ่าย						[]
10.10	ท่านและสามีมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องการมีบุตรหรือการเลี้ยงดูบุตร						[]

ส่วนที่ 8

11. ความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ข้อ	สถานการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
11.1	ท่านและสามีดูแลใจใส่ซึ่งกันและกัน						[]
11.2	สามีเป็นเพื่อนคู่คิดที่ดีสำหรับท่าน						[]
11.3	ท่านมีความสุขเมื่อได้อยู่กับสามี						[]
11.4	ถ้ามีวิกฤตการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นกับท่าน สามีของท่านจะอยู่เคียงข้างท่านเสมอ						[]
11.5	ท่านคิดว่าจะใช้ชีวิตสมรสกับสามีคนนี้ตลอดไป						[]
11.6	ท่านรู้สึกที่ชีวิตเป็นโสดดีกว่าชีวิตสมรส						[]
11.7	ท่านรู้สึกว่าท่านและสามีมีเวลาให้กันน้อยไป						[]
11.8	ท่านไม่พอใจในความสัมพันธ์ทางเพศกับสามี						[]
11.9	เศรษฐกิจของครอบครัวทำให้ท่านกังวลใจ						[]
11.10	คู่สมรสของท่านไม่เคยยกย่องท่านเลย						[]

12. ความสุขในชีวิตสมรส

ข้อ	สถานการณ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
12.1	ท่านมีความสุขจากการใช้ชีวิตสมรส						[]
12.2	ปัญหาระหว่างท่านกับสามีสามารถแก้ไขได้						[]
12.3	ท่านพร้อมช่วยเหลือเมื่อสามีของท่านมีความทุกข์						[]
12.4	ท่านมีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือสามี						[]
12.5	ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่อได้อยู่กับสามี						[]
12.6	หากท่านเจ็บป่วย ท่านเชื่อว่าสามีจะดูแลท่านเป็นอย่างดี						[]
12.7	ความรักระหว่างท่านกับสามีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ						[]
12.8	ท่านไม่มีความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์						[]
12.9	ท่านรู้สึกผิดหวังในตัวสามีของท่าน						[]
12.10	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการมีชีวิตร่วมกัน						[]
12.11	ท่านต้องการหย่าร้าง						[]

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางจิรนนท์ ทรุทอยู่
วัน เดือน ปีเกิด	24 เมษายน 2517
สถานที่เกิด	จังหวัดยะลา ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี, กรุงเทพฯ, พ.ศ. 2537 ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ ระดับต้น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, พ.ศ. 2543 สาขารณสุศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2551 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารณสุศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว
ตำแหน่ง	นักวิชาการสาขารณสุ ระดับ 6
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	สำนักงานสาขารณสุอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13250 โทร. 035- 307931
ที่อยู่	54 หมู่ 4 ตำบลสะพานไทย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13250 โทร. 089-0738672